

A BOHEMIA BARÁTI KÖR FOLYÓIRATA A CSEH KULTÚRA BARÁTAINAK

Bohemia

2009. JANUÁR–2010. MÁRCIUS
98 CZK • 3 EUR • 980 HUF

ÉVKÖNYV

XVII. ÉVF. 1–4. SZÁM

www.bohemiabk.hu

Bohemia. Egy ország neve, Csehországé. És egy társaságé, a cseh kultúra magyarországi barátainak egyesületéé. Baráti körünk 1993 nyarán alakult. Célunk, hogy – miként a lenorai hidacska a Moldván vagy az Erzsébet-híd a Dunán – összekössünk két partot, s hogy a magunk szerény eszközeivel átjárhatóvá tegyük a távolságot két nép, két kultúra, Prága és Budapest között. Ha csatlakozni kívánsz hozzánk, minden szerdán délután örömmel várunk törzs-helyünkön, a Bem sörözőben (H-1027 Budapest, Bem rkp. 49.).

Bohemia. To je jméno jedné země, Čech. A také jméno jedné společnosti spolu maďarských přátel české kultury. Náš přátelský kruh vznikl v léte 1993. Naším cílem je spojit dva břehy, tak jako dva břehy spojují mosty: malá „reche“ u Lenory nad Vltavou nebo Alžbetin most nad Dunajem. Svými skromnými prostředky bychom chtěli zkrátit vzdálenost mezi dvěma národy, dvěma kulturami, mezi Prahou a Budapeští. Jestliže se chcete k nám připojit, s radostí Vás uvítáme každou středu odpoledne na našem stálém místě v Bemově pivnici (H-1027 Budapest, Bem rkp. 49.).

Budapesti
Tavaszi Fesztivál
2009
cseh napok

Európa – Entropa
David Černý szemével

Húsz éve történt:
1989
„bársonyos forradalom”

Richard Pražák
Kazinczy Ferenc
cseh és morva
földön

Martina Fialková
Rudolfinum

Traj Ferenc
Jaroslav Jičínský életútja

MELLÉKLET:
A révkomáromi
Limes Galéria

ALFONS MUCHA PANNÓI

Tavaszi

Nyár

Ősz

Tél

ALFONSO MUCHA PANNÓI

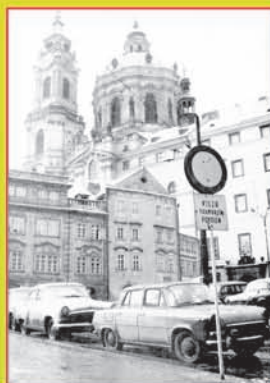
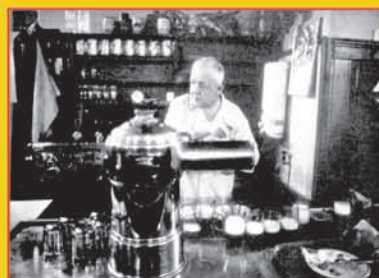
MEGJELENT! Száz év Prágája – magyar szemmel. Próza és vers. Elbeszélések, útirajzok, városesszék, irodalmi értékű riportok, önéletrajzi visszaemlékezések. Kaffka Margit, Déry Tibor, Darvas Iván, Márai Sándor, Thurzó Gábor, Örkény István, Bodor Ádám, Szakonyi Károly és még nagyon sok, több mint nyolcvan szerző műveivel, Eszenyi Enikő előszavával. És fotók, fotók, fotók: 130 egyáltalán nem szokványos felvétel a szövegekkel párhuzamosan ugyancsak az elmúlt 100 évből. Kivitelében is igényes könyv Prága szerelmeseinek, vagy akár azoknak, akik épp e kötetet olvasva fogják először megismerni a magyaroknak is oly kedves cseh fővárost.

Nézd, Prága!

MAGYAR ÍRÓK ÉS A CSEH FŐVÁROS

130 KÉPPEL

Megjelentette az Eri Kiadó. A kiadvány fő támogatója a Bohemia Egyesület. A kötet terjedelme 456 oldal, bolti ára 7770 Ft. Bohemia-tagok kedvezménnyel vásárolhatják meg az egyesület törzshelyén, a Bem sörözőben.

Budapesti Tavasz Fesztivál 2009 – cseh napok
11. oldal

Alfons Mucha pannói	2
Közérdekű címek, telefonszámok	4
Bohemia tagtoborzó	4
Tagnévsor 2009	6
Egyesületi hírek 2009/2010 (Molnár Éva)	8
BTF 2009 – cseh napok (Fotó: Zachár Ottó)	11
Bohemia bál 2009 és 2010 (Fotó: Zachár Ottó)	14
Kisváros: Třeboň (Zachár Ottó)	16
Hírek Csehországból 2009 (Molnár Éva)	18
Sport hírek Csehországból (Polgár László)	36
Jelentős cseh évfordulók 2010-ben (G. Kovács László)	39
Cseh múzeum (Zachár Ottó)	41
Wittingau – Třeboň (metszet)	42
1989 – bársonyos forradalom: krónika, napló, interjú, képek (Fábri Ferenc, Bakos István, Molnár Éva, fotó: Zachár Ottó)	44
Európa – Entropa David Černý szemével (Molnár Éva)	50
A Budapesti Cseh Centrum 2009/2010. évi programjaiból	52
A Prágai Magyar Kulturális Központ 2009/2010. évi programjaiból	55
Barátainknál (dél)keleten: a bánsági cseheknél (Simén András, fotó: Zachár Ottó)	58
Prágai levél: Rudolfinum (Martina Fialková, fordítás: Molnár Éva)	62
Kundera 80 éves (Hankó B. Ludmilla, fordítás: G. Kovács László)	65
Csipetnyi múlt: Jaroslav Jičínský (Traj Ferenc)	68
Kazinczy Ferenc a cseh és morva földön (Richard Pražák)	70
A Zichy-palota története (Cseh Gizella)	72
Rock, pop, folk... (Németh Zsófia)	73
Bibliográfia (Bakos István, Molnár Éva, Polgár László)	74
Sörfüldő (Heiner Lajos)	77
Receptek (Molnár Éva)	78
Hírünk a világbán	79
In memoriam (Fotó: Zachár Ottó)	80
Ana Okrouhlá (Kateřina Horváthová, fordítás: Molnár Éva)	81
Bohuslav Martinů (Molnár Éva)	82
Alfons Mucha (Molnár Éva)	82
Alfons Mucha pannói	83
MELLÉKLET: A révkomáromi Limes Galéria	

Dekorativní panó Alfonse Muchy	2
Důležité adresy, telefonní čísla	4
Jak vstoupit do Bohemie	5
Seznam členů Bohemie do r. 2009	6
Z programů spolku Bohemia v r. 2009/2010 (Eva Molnárová)	8
Budapešti jarní festival 2009 – české dny (Snímky: Ottó Zachár)	11
Bohemia ples 2009/2010 (Snímky: Ottó Zachár)	14
České městečko: Třeboň (Ottó Zachár)	16
Zprávy z Čech v r. 2009 (Eva Molnárová)	18
Sportovní zprávy z Čech (László Polgár)	36
Významná česká výročí v r. 2010 (László G. Kovács)	39
České muzeum (Ottó Zachár)	41
Wittingau – Třeboň (rytina)	42
1989 – sametová revoluce: kronika, deník, interview, fotografie (Fábri Ferenc, Bakos István, Eva Molnárová, snímky: Ottó Zachár)	44
Európa – Entropa s očima Davida Černého (Eva Molnárová)	50
Z programů Českého centra v Budapešti v r. 2009/2010	52
PMKS – z programů v r. 2009/2010	55
Návštěva v českých vesnicích v Banátu (András Simén, snímky: Ottó Zachár)	58
Dopis z Prahy: Rudolfinum (Marina Fialková, překlad: Eva Molnárová)	62
Kunderova osmidesátina (Ludmila B. Hankó, překlad: László G. Kovács)	65
Z krajanské minulosti: Jaroslav Jičínský (Ferenc Traj)	68
Ferenc Kazinczy v českých a moravských zemích (Richard Pražák)	70
Historie paláce Zichyho (Gizella Csehová)	72
Rock, pop, folk... (Németh Zsófia)	73
Bibliografie článků o českých tématech (István Bakos, Eva Molnárová, László Polgár)	74
Pivní koupel (Lajos Heiner)	77
Recepty (Eva Molnárová)	78
Naše pověst ve světě	79
In memoriam (Snímky: Ottó Zachár)	80
Ana Okrouhlá (Kateřina Horváthová, překlad: Eva Molnárová)	81
Bohuslav Martinů (Eva Molnárová)	82
Alfons Mucha (Eva Molnárová)	82
Dekorativní panó Alfonse Muchy	83
RŘÍLOHA: Limes Galerie v Komárně	

Európa – Entropa s očima Davida Černého
str. 50

Közérdekű címek, telefonszámok

A CSEH KÖZTÁRSASÁGBAN:

**Magyar Köztársaság
Nagykövetsége**
Dr. Szőke László
Pod hradbami 17, 160 00 Praha 6
tel.: +420-233 324 454
fax: +420-233 322 104
e-mail: huembprg@vol.cz

Prágai Magyar Kulturális Központ

igazgató: Varga György
Rytířská 25-27, 110 00 Praha 1
tel.: +420-224 222 424
fax: +420-224 213 746
e-mail: info@hunginst.cz
www.magyarintezet.hu/praga

Amicus – Cseh-Magyar Megértés Egyesülete (AMICUS - Sdružení pro česko-maďarské porozumění)

elnök: Irena Macháčková
Terronská 9, 160 00 Praha 6
tel.: +420-224 222 425

CSEHORSZÁGI MAGYAR SZERVEZETEK:

Cseh- és Morvaországi Magyarok Szövetsége (CSMMSZ)

Svaz Maďarů žijících v českých zemích
elnök: Rákóczi Anna
K Botiči 2, 101 00 Praha 10
tel.: +420-271 746 932
tel./fax: +420-271 746 913
e-mail: csmmsz@mbx.vol.cz
www.csmmsz.org

CSMMSZ

Prágai Alapszervezete
elnök: Kosár Árpád
K Botiči 2, 101 00 Praha 10
tel.: +420-271 746 932
tel./fax: +420-271 746 913
e-mail: kosar@tiscali.cz

CSMMSZ

Brünni Alapszervezete
elnök: Fazekas Mónika mb.
Gorkého 12, 602 00 Brno
mobil: +420-602 742 931
tel./fax: +420-541 241 062
e-mail: monika.fazekas@hydroprojekt.cz

Magyar Kulturális és Információs Centrum, Brno

Nyitva: hétfő: 16–18, szerda:
15–17 óra között
Gorkého 12, 602 00 Brno
tel.: +420-541 241 062
e-mail: info@mkic.cz
www.mkic.cz

CSMMSZ Lovosicei Alapszervezete (2009-ben alakult)

elnök: Pospíšilová Iveta
Školní 6, 410 02 Lovosice
tel.: +420-773 291 149

CSMMSZ Olomouci Alapszervezete

alakult: 2008
elnök: Nagy Sándor
Luka 123, 783 24 Slavětín
Mobil: +420-777 805 384
e-mail: a.nagy@email.cz

CSMMSZ Ostravai Alapszervezete

elnök: Rákóczi Anna
ul. 28. října 15,
702 00 Moravská Ostrava
tel.: +420-555 130 970
Fax: +420 555 130 975
e-mail:
madarsky.klub@worldonline.cz

CSMMSZ Plzeňi Alapszervezete

elnök: Kuczman Miklós
ul. J. J. Ryby 3, 323 22 Plzeň
mobil.: +420-607 684 100

CSMMSZ Teplicei Alapszervezete

elnök: Kulina Ferenc
Bohosudovská 1606/18,
415 02 Teplice
tel.: +420-605 953 600
e-mail: tep.magyar@seznam.cz

Rákóczi Alapítvány – A Csehországi Magyarok Kultúrájának és Művelődésének Fejlesztéséért

K Botiči 2, 101 00 Praha 10
tel.: +420-271 746 932
tel./fax: +420-271 746 913
e-mail: csmmsz@mbx.vol.cz
www.csmmsz@csmmsz.org

Magyar Stúdiók Központja – Károly Egyetem

Univerzita Karlova – Středisko maďarských studií FF UK
Celetná 20, 116 36 Praha 1
tel.: +420-224 491 410
e-mail: madarstina-l@ff.cuni.cz

Ady Endre Diákkör (AED) – Prága

e-mail: aed.praha@gmail.com
www.aed.cz

Kazinczy Ferenc Diákklub (KAFEDIK) – Brno

Gorkého 12, 602 00 Brno
tel.: +420-608 466 750
e-mail: kafedik@kafedik.net
www.kafedik.net

Görgey Artúr Társaság – Prága

elnök: Palágyi István György
tel.: +420-575 193 912
e-mail: pas@ujv.cz

Csehországi Magyar Orvosok Társulata

elnök: MUDr. Dědinová Mária
Mattiolioho 3274/3,
106 00 Praha 10
Tel.: +420-724 086 566
e-mail:
maria.dedinova@seznam.cz

Csehországi Magyar Református Gyülekezet

lelkész: Bodnár Noémi
Výhledová 548/3, 152 00 Praha 5,
Hlubočepy
tel.: +420-244 401 827, +420-244 401 828

CSEHORSZÁGI MAGYAR SAJTÓ, RÁDIÓ:

Prágai Tükör
főszerkesztő: Kokes János
K Botiči 2, 101 00 Praha 10
tel.: +420-271 746 932
tel./fax: +420-271 746 913
e-mail: Kokes.Janos@seznam.cz
www.pragaitukor.com

Brünni Magyar Futár Brněnský maďarský kurýr

(kiadja a CSMMSZ Brünni Alapszervezete)
Gorkého 12, 602 00 Brno
tel.: +420-541 241 062
e-mail: info@mkic.cz

A SZLOVÁK KÖZTÁRSASÁGBAN:

**Magyar Köztársaság
Nagykövetsége**
nagykövet: Györffy Csaba
Sedlářská ul. 3, 81 425 Bratislava
tel.: +421-259 205 200
fax: +421-254 435 484
e-mail: pozsony@embhung.sk
www.hungemb.sk

Pozsonyi Magyar Kulturális Központ

igazgató: Krasztev Péter
Palisády 54, 811 06 Bratislava
tel.: +421-252 442 961
fax: +421-252 442 960
e-mail: dir@hunginst.sk
www.magyarintezet.hu

Český spolek na Slovensku Regionální organizace Košice Klub národnostních menšin

Elnök: Dagmar Takácsová
Česká beseda – měsíčník
Főszerkesztő: Helena Mišková
Hlavná 70, 040 01, Košice

Tel/fax: +421-55-6255217
e-mail: csvk@mail.t-com.sk
www.csn.s.sk

MAGYARORSZÁGON:

**Cseh Köztársaság
Nagykövetsége**
nagykövet: Jaromír Plíšek
1064 Budapest, Rózsa u. 61.
tel.: +36-1-462-5011
fax: +36-1-351-9189

Cseh Centrum
igazgató: Gál Jenő (2009. augusztusig)
Gál Róbert úv. (2010. februárig)
Michal Černý (2010. februártól)
1064 Budapest, Szegfű u. 4.
tel.: +36-1-462-5066
fax: +36-1-351-9188
e-mail: ccbudapest@czech.cz
www.czechcentres.cz/budapest

**Szlovák Köztársaság
Nagykövetsége**
nagykövet: Juraj Migaš (2009 nyaráig)
Peter Weiss (2009 őszétől)
1143 Budapest,
Stefánia út 22-24.
tel.: +36-1-460-9010

Szlovák Intézet
igazgató: Milan Kurucz
1088 Budapest, Rákóczi út 15.
tel.: +36-20-286-2848
fax: +36-1-338-2592
e-mail: sibp@t-online.hu
www.sibudapest.mfa.sk

Prágai Sörlovagrend Kulturális Egyesület

alapító: Kocsis Péter
Český Krumlov,
Nové domovy 335/1
tel.: +36-20-286-2848
+420-728-571-792
www.kulturpart.hu

Hirdetési tarifáink:

1/1 oldal 30.000 Ft + ÁFA
1/2 oldal 20.000 Ft + ÁFA
1/4 oldal 15.000 Ft + ÁFA
1/8 oldal 10.000 Ft + ÁFA

A borítékon
elhelyezett hirdetéseknel
+ 20 % felárat
számítunk fel.

MOTTÓ:

„...s léte értelmét sem abban látja, hogy egyiküket a másik ellen segítse, hanem hogy a kető közt állva, tévhiteltől szabadultan, nagyon szerény erővel és eredménnyel egyengesse a rokon szellemek esedékes találkozását s a ma is – annyi baj, gyűlölet és félreértés után – egymás felé tapogatva nyúló kezek összefonását...”
Dobossy László

BOHEMIA BARÁTI KÖR

A cseh kultúra magyarországi barátainak egyesülete

www.bohemiabk.hu

<http://bohemiabk.fotoalbum.hu>

Törzshely:

Bem Söröző, H-1027 Budapest, Bem József rkp. 49.
tel.: +36-1-212-5738

Egyesületi órák minden szerdán:

18 és 21 óra között a Bem Sörözőben

Postacím:

Bohemia BK
H-1144 Budapest, Csertő u. 18. III/78.

Vezetőség (ügyvivők):

Zachár Ottó (egyesületi ügyek, utazások)
H-1144 Budapest, Csertő u. 18. III/78.
tel./fax: +36-1-364-8070 (o.)
mobil: +36-30-445-3169
e-mail: zachar.otto@chello.hu

Goldmann Ilona (postázás)
H-1096 Budapest, Haller u. 68. IX/87.
tel.: +36-1-215-9413 (o.)
mobil: +36-20-363-9702
e-mail: ilonagoldmann@yahoo.com

Jónás Gábor (könyvelés)
tel.: +36-1-379-1849 (o.)

Molnár Éva (krónika, újság, tagnyilvántartás)
H-1082 Budapest, Leonárd da Vinci u. 4-6. IX/64.
tel.: +36-1-334-3360 (o.)
mobil: +36-30-627-5409
eva1molnarova@yahoo.com

Polgár László (újság, könyvkiadás)
H-1107 Budapest, Balkán u. 14. II/7.
tel./fax: +36-1-505-9824 (mh.)
mobil: +36-70-610-9797
e-mail: polgar.laszlo@mail.tvnet.hu

bohemia@mail.tvnet.hu

Bohemia

PRÁTELSKÝ KRUH BARÁTI KÖR

tagtoborzó

– miért jó, ha belépsz a Bohemia Körbe? –

1. INGYEN JUTHATSZ ÚJSÁGUNK REMEK SZÁMAIHOZ.
2. ELJÖHETSZ VELÜNK CSEHORSZÁGBA KIRÁNDULNI ÉS VÍZITÚRÁZNI.
3. SZERDÁNKÉNT KELLEMES TÁRSASÁGBAN, VELÜNK SÖRÖZHETSZ.

Tagdíjunk 2009–2010-ben 2000 Ft,
diákoknak és nyugdíjasoknak 1000 Ft.

Csekkszámunk száma:

K&H BANK 10400205–02001478–00000000
1067 Budapest, Teréz körút 1.
Adószámunk: 18049866-1-41

Ízelítő 2010. évi programjainkból:

- BOHEMIA FARSANGI BÁL ✓
- KÖZGYŰLÉS ✓
- CSEHORSZÁG VILÁGÖRÖKSÉGEI ✓
- TÚRANYARALÁS AZ ÓRIÁSHEGYSÉGBEN
- VÍZITÚRA A SÁZAVÁN
- BRYNDZOVÉ HALUŠKY FESZTIVÁL SZLOVÁKIÁBAN
- UTAZÁS MIKOLÁŠ ALEŠ NYOMÁBAN
- STRAKONICEI DUDÁSFESZTIVÁL
- BARÁTAINKNÁL NYUGATON: BÉCSTŐL BERLINIG
- CSEH KARÁCSONY

Bohemia

Časopis pro přátele české kultury v Maďarsku
Vychází s využitím dotace MZV České republiky

Vydává: Přátelský kruh Bohemia

Odpovědný vydavatel: Ottó Zachár

Redaktoři: Eva Molnárová, László Polgár

Stáli autoři: László G. Kovács (Budapešť),
Jitřenka Svobodová (Praha)

Redakce: H-1107 Budapest, Balkán u. 14. II/7.
e-mail: eva1molnarova@yahoo.com; polgar.laszlo@mail.tvnet.hu;

Příprava pro tisk: Ágnes Veres
ISSN 1219-0500

Vytištěno v tiskárně Info Tiskárny s.r.o.

Na obálce: rehle u Lenory nad Vltavou (rytina)

Bohemia

Folyóirat a cseh kultúra barátainak

Megjelenik a Cseh Köztársaság Külügyminisztériumának támogatásával

Kiadja: a Bohemia Baráti Kör

Felelős kiadó: Zachár Ottó

Szerkesztők: Molnár Éva, Polgár László

Állandó munkatársak: G. Kovács László (Budapest),
Jitřenka Svobodová (Praha)

Szerkesztőség: H-1107 Budapest, Balkán u. 14. II/7.
e-mail: eva1molnarova@yahoo.com; polgar.laszlo@mail.tvnet.hu;

Tördelés és nyomdai előkészítés: Veres Ágnes
ISSN 1219-0500

Nyomda: Info Nyomdaipari Kft.

A borítón: hidacska Lenora nad Vltavou-ban (metszet)

Tagnévsor 2009

Almási János
Almási Jánosné
Antal Ildikó Márta
Ari Ilona
Árvai Katalin
B. Horváth Géza
Babai Mihályné
Babics Éva
Babó József, Dr.
Badik Adrienne, Dr.
Bagaméri Péter
Bagaméri Péterné
Bagdi Mihály, Dr.
Bagdi Mihályné, Dr.
Bakos Éva
Bakos István
Ballai Kálmáné
Balogh Krisztina
Balyi Ferenc
Baráth Alexander
Baráth Alexanderné
Bárdos Ilona
Bartus Miklósné
Bátin Ilona
Bencze György
Bencze Györgyné
Berbekár Éva
Berta Ferenc
Berta Luca
Blaskó Gabriella
Boksay Bendegúz
Boksay Kata
Bolvári Ferenc
Bordás Anna
Börösök Zita
Brandt Mária
Bus Lászlóné
Czifra Józsefné
Czigányik Rezső
Cziráki János
Csécsi Nagy Judit
Cserti Klára
Csíkszenthy Júlia
Csillag Jánosné
Csomós Balázs
Csóri Erzsébet
Csörgő Lajosné
Dankó Luca
Deák Gábor
Dienes Béla
Döme Gábor
Dr. Serényi Gusztáv †
Dr. Serényi Gusztávné
Dusa Rezsőné
Egervári György

Égető Jánosné
Ember Sándor
Emresz Katalin
Entz Adrienn
Ercsényi Sándorné
Érdi Péter
Érdiné Karl Erzsébet
Erőssné Nárai Judit
Ertl Oliver
Fekete László
Flasch János
Fodor Sándor, Dr.
Forstner Róbert
Főző Anna
Füle Edit
Fülöp Istvánné
Gaál Rita
Gálos András
Garaguly Lajosné
Gärtner Vilmosné
Gáspár Csaba
Gáspár László
Gáspár Lászlóné
Hajdú Éva
Gergely András
Gergely Andrásné
Gergics Anna
Gettler János
Gettler Jánosné
Goldmann Jánosné
Goldné Losonci Szilvia
Gulyás Józsefné, Dr.
Gyimóthy Alajos
Győrei László
Győrök Natália
Gyulai Líviusz
Hagymásy András
Hamerli Iván
Hangos Istvánné, Dr.
Hankóné B. Ludmilla
Haraszi Csabáné
Havas Mária
Háy Józsefné
Heé Veronika, Dr.
Heiner Lajos, Dr.
Heiszler Vilmos †
Hernád Rezsőné
Hetényi Éva
Hidasi Judit, Dr.
Hollbeck Bálint
Hollbeck Christoph
Hollbeck Gábor
Horváth Dénesné
Horváth Judit
Horváth May Lászlóné

Horváth Péter
Hórvölgyi Lajos
Iklódy Piroska
Illés Béla
Illés Béláné
Illés Judit
Jankovics Józsefné
Jánossy Vera
Jenes Eszter
Jeszenszky Margit
Jónás András
Jónás Andrásné
Jónás Gábor
Kádár Ferenc
Kádár Ferenc
Kádár György
Kádár Viktória
Kádár Viktória
Kádárné Bajor Nóra
Kakas István
Kakas Istvánné
Kalkó Istvánné
Kálmán Frigyesné
Kálmánchelyi Istvánné
Kápolnai Kázmér
Karl Imréné
Katona Lászlóné, Dr.
Katona Mercedes
Kecskés László
Kecskés Lászlóné
Keleti Éva
Keller Sándorné
Kiss Benedek Béláné
Kiss Csabáné, Dr.
Kiss Eszter
Kiss Sándor, Dr.
Kóczán Klára
Kocsis Zita
Kocsis Zoltán
Kok Attiláné
Kovács Anna, Dr.
Kovács Dénes
Kovács Ferenc
Kovács János
Kovács Jánosné Edit
Kovács József
Kovács Margit, Dr.
Kovács Sándor
Kovácsné B. Ágnes
Kováts Katalin
Kövesi Gábor
Kövesi Sára
Krajnyák Erzsébet
Krejcarek Ferenc
Krejcarekné Erdős Éva

Kuharik László
Kulczycki Katalin
Kun Ferencz
Kupai Gáborné
Kúti Ferenc, id.
Kúti Ferenc, ifj.
Kuzma Viktor
Kürti István
Láng Péter
Lay Béláné
Légrády Rudolfné
Lékai Vilma
Lelekács Sándor
Lellei Pálné
Lengyel Éva
Lengyel László
Levárdy László
Levárdy Lászlóné
Megyeri Márta
Levárdy Tamás
Liener Katalin
Liener Zsuzsa
Lovas Tibor
Lovas Tiborné
Lődy Györgyné
Lukácsy Katalin
Lux Balázs, Dr.
Lux Bálint
Lux Julianna
Lux Julianna
Maczák Pál, ifj.
Maczák Pálné
Maczkó Lászlóné
Madarász Ernő
Madarász Vladimírné
Marosi Tamásné
Martyán Lajos
Mautner Miklós
Medina Carmen
Megyeri György
Meisel Péter
Mérő György
Mérő Judit
Mérőné Nótás Erika
Miczinger Sándorné
Milne Stanley
Mód Tímea
Molnár Éva
Molnár Klára
Mónus Ildikó
Morvai Istvánné Vali
Mosonyi Gyuláné
Mudrák Gabriella
Nácsai János
Nagy Attila

Nagy Géza, Dr.
 Nagy Gézáné, Dr.
 Nagy Katalin
 Nagy Péterné
 Németh Gábor
 Németh István
 Nyitrai Istvánné
 Oláhné Horváth Irén
 Osztheimer Józsefné
 Pacsainé Dr. Nagy
 Erzsébet
 Pádi Éva
 Pap Éva
 Pápay Judit
 Papp Zsolt
 Pappné Matkovics Anna
 Pappné Petter Krisztina
 Péter János
 Péter Jánosné
 Péterffy Ágoston
 Péteri Györgyné
 Petricskó Péter
 Petz-Stiffer Mária, Dr.
 Pintér Ágnes
 Pintér Edina
 Polgár Katalin
 Pongrácz Ferenc
 Pongrácz Gábor
 Prattinger Gyula
 Provaznik Tibor
 Quitt András
 Rác Zita

Radicsné Varga Zsuzsa
 Radnóti Judit
 Radnóti Sándor
 Reichart István, Dr.
 Resch Gyula
 Ress Imre
 Rimóczi András
 Ringhoffer Lászlóné
 Róna Gábor
 Rónáné Kőszegi Adrienn
 Rosta Ödönné
 Rozsnyay Judit
 Rozsnyay Kinga
 Salamon Károly
 Sancz Klára Lujza
 Sándor György
 Sasi Nagy Istvánné, Dr.
 Schallinger Károlyné
 Schulteisz Györgyné
 Sellyei László
 Serényi Gusztáv, Dr. †
 Serényi Gusztávné, Dr.
 Seres Anikó
 Sergyán Gyuláné
 Simén András
 Simonné Csepregi Zsuzsa
 Soós Éva
 Soós Imre
 Szabad Károlyné
 Szabó Attila
 Szabó Emőke, Dr.
 Szabó Éva

Szabó Gábor I.
 Szabó Gábor II.
 Szabó Gáborné
 Szabó Ilona Mária
 Szabó Józsefné Anikó
 Szabó Péter
 Szabon Tamásné
 Szabóné Badik Dolóresz
 Szabóné Horváth Márta
 Szabóné Somfai Beáta
 Szalai Zsuzsa
 Szárföldi Júlia
 Szászné Sárosi Margit
 Száva István
 Száva Kamilla
 Szederkényi Istvánné
 Szedmák Géza
 Szedmák Gézáné
 Szelényi Emilné
 Szendefy Zsolt
 Szendefy Zsoltné
 Szentgyörgyvölgyi Péter
 Szentgyörgyvölgyi
 Péterné
 Szenttornyai Mária
 Szilágyi Henriett
 Szőke István
 Tahin Gyula
 Takács Gábor
 Takács Gabriella
 Takács Gizella
 Takács Ilona
 Takács József
 Takács Márta
 Takáts Annamária
 Talabér Péter
 Tamás Olivér Viktor
 Támer Julianna
 Tátrai Eszter
 Tátrai Géza
 Tavaszy Noémi

Toldi Miklós
 Tóth Avanti Barnabás
 Tóth Avanti Boldizsár
 Tóth Avanti Laura
 Tóth Avanti Péter
 Tóth Eszter
 Tóth József
 Tóth Tibor
 Tóthné Juhász Ildikó
 Tóthné Pesthy Katalin
 Tóth-Pál Zsófia
 Tubákné Papp Mária
 Tyihák Ernőné, Dr.
 V. Detre Zsuzsanna
 Varga Ádám
 Varró Jánosné
 Várszegi István
 Venczel István
 Venczel Istvánné
 Vendl Szilvia
 Vennes Emmy
 Vennes Györgyné
 Vetula Eszter
 Vida László
 Viemanné Szabó Veronika
 Villám Judit
 Vincze Julianna
 Vnuk Miloš
 Wehofer Rezső
 Weigl József
 Widengard-Réber
 Krisztina
 Wohlmuth Richárdné
 Wolf Krisztina
 Zábrádi Tiborné
 Zachár Ottó
 Zöldné Szabó Klára
 Zsóka István
 Zsömbölyi Péter

2009. december 31-ig: 359 fő

Köszönet

Az állampolgárok által
 befizetett SZJA 1 százalékából a Bohemia Baráti Kör
 2008-ban 509 591 forint,
 2009-ben 442 806 forint
 adományban részesült tisztelt felajánlói jóvoltából.
 Mindnyájuknak köszönjük!
 Az összeget működési, ezen belül is
 főleg postázási költségeinkre fordítottuk.

A Bohemia BK ügyvivői

Egyesületi hírek 2009/2010

A 2009. évi programokból

2009. január 29. – Honfitársi (krajan-) találkozó a Cseh Nagykövetségen, ahol a Bohemia Baráti Kör is bemutatkozott.

2009. február 7. – XV. Budapesti Bohemia Bál a Stefánia Kulturális Központban. Közreműködtek: *Kaposvári Márta–Czuczor Zoltán* duó bemutató táncsal, a prágai *Kosi bratři* trió tánczenével, a Nové Město nad Metujiból érkezett *Kapela Flamendr* countryzenével, a révkomáromi *Lakatos Robi* és a *Rév együttes* magyar táncházzal és a vidám vendégsereg, köztük *Vlasta Lazu* újságíró a Temesvári Rádiótól, az ott élő csehek képviseletében. (Lásd még: 14. oldal!)

2009. március 4. – Évi közgyűlés a Bem Sörözőben.

2009. március 20–április 5. – A Budapesti Tavasz Fesztivál cseh programjai Csehország EU-elnöksége jegyében, a Cseh Centrum szervezésében és a Bohemia Baráti Kör közreműködésével! *Alfons Mucha* festő (1860–1939) és *Bohuslav Martinů* zeneszerző (1890–1959) halálának évfordulója tiszteletére kiállítás a Szépművészeti Múzeumban és a Művészetek Palotájában! (Lásd még: 11. oldal!)

2009. április 9. – Tárlatvezetés a Szépművészeti Múzeum Mucha-kiállításán a Bohemia Baráti Kör tagjainak, a kiállítás támogatásának fejében. Tárlatvezető: *Höfl Valéria*.

2009. április 21–25. – A Szépművészeti Múzeum Baráti Körének prágai kirándulása *Alfons Mucha* festő nyomában *Molnár Éva* és *Hódos Mária* barátunk kíséretével: Ivančice (Mucha szülővárosa), Prága (találkozás *Geraldine Mucha* asszonnyal a Mucha Múzeumban, Obecni dům, Szent Vitus-székesegyház, vyšehradi temető), Moravský Krumlov (Szláv eposz).

2009. május 1–7. – Nyugat-csehországi tavaszi kirándulás: Karlovy Vary, Plzeň, Cheb, Loket, Františkovy Lázně, Mariánské Lázně, Chomutov, Kadaň, Žatec, Louny, Most, Osek, Duchcov.

2009. május 14. – *Goldmann Ilona* barátunk festmény-kiállítása a Húsvaló Étteremben (Budapest, VI. ker., Szív utca 23/B) június 17-ig. Bevezette: *Cene gál István* festőművész.

2009. május 20. – *Gyulai Líviusz* grafikus barátunk kiállítása a brnói régi Városházán a magyar nyelv és kultúra napján, *Kazinczy Ferenc* születésének 250. évfordulója alkalmából, a CSMMSZ helyi szervezete és a Bohemia Baráti Kör szervezésében. Bevezette *G Kovács László* barátunk, énekelt: *Berecz András*, gitározott *Grósz Vendel* (Líviusz unokája). A délutáni találkozón *Richard Pražák* professzor és *G Kovács László* barátaink *Kazinczyról* tartottak előadást, mesélt: *Berecz András*, koncertet adott a *Misztrál* együttes és *Gyulai Líviusz* animációs filmjeit vetítették. (Lásd még: 70. oldal!)

2009. május 24., 31. – *Luboš Balák*: Švejk unokája című feketekomédiájának ősbemutatója Székesfehérvárott

az amatőr Szabad Színház előadásában a május 22 és június 1. között zajló Kortárs Művészeti fesztivál keretében. Rendezte: *Nagy Judit*, a többi között a Bohemia Barát Kör támogatásával.

Gyulai Líviusz Hány Jánosa a brnói plakáton

2009. június 3. – A Bohemia Baráti Kör 16. születésnapja a Bem Sörözőben!

2009. június 18. – *Zachár Ottó* barátunk fotókiállítása a Húsvaló Étteremben június 14-ig. Bevezette: *Tahin Gyula* barátunk.

2009. június 20–27. – Túryanaralás a Šumavában: Český Krumlov (világörökség), České Budějovice, Vyšší

(Fotó: Hódos Mária)

Geraldine Mucha, Alfons Mucha fiának özvegye (középen) a Szépművészeti Múzeum Baráti Körének tagjaival és Molnároval a prágai Mucha Múzeumban

Brod, Rožmberk, Schwarzenberg-csatorna, Vítkův Hrad, Ördögfal, Moldva-forrás stb.

2009. június 24. – Búcsú *Gál Jenőtől*, a Cseh Centrum hat év után leköszönő igazgatójától, akinek kiemelkedő tevékenységét és együttműködését hatalmas Bohemia-émlékalbumban örökítettük meg. (Bemutatóját lásd: *Bohemia*, 2004/1–2. sz.)

(Fotó: Polgár László)

Bohemiások búcsúja *Gál Jenőtől*, Vennes Emmy kezében az emlékalbum

2009. július 24–augusztus 21. – A dobroúskai cseh nyelvi nyári egyetemen *Németh Zsófi* vett részt a Bohemia Baráti Kör ajánlásával.

2009. július 25–augusztus 2. – Vízitúra a Moldván –*Vetula Béla* barátunk emlékére – Dolní Vltavicétől a Lipnói-tavon át, Vyšší Brod, Rožmberk, Český Krumlov, Zlatá Koruna megállókkal Boršov nad Vltavou-ig, 71 fő részvételével, mintegy 90 km. Kirándulások: Kájov, Chvalšiny, Prachatice, Holašovice, ahol a világörökség barokk faluban tábori Poluličnici barátainkkal is találkoztunk.

(Fotó: Zachár Ottó)

Irány a Lipnói-tó

2009. augusztus 19–23. – Prágai utazás *Alfons Mucha* festő (1860–1939) és *Bohuslav Martinů* zeneszerző (1890–1959) nyomában: Ivančice (Mucha szülővárosa), Polička (Martinů szülővárosa, sörgyár), Prága, Zbiroh (Mucha műterme), Moravský Krumlov (Mucha Szláv eposz című sorozata).

2009. augusztus 29–szeptember 15. – Spanyol körút, ahová *Jaroslav Hašek* nem jutott el, de *Karel Čapek* igen: rómaiak, vandálok, vízigótok, mórrok nyomában... Barcelona, Madrid, Cordoba, Sevilla, Gibraltár, Granada, Valencia főbb állomásokkal.

Spanyol hangulat Ljubljánában

„Spanyol fal” Barcelonában

2009. szeptember 19. – Nyílt nap a Cseh Centrum és a Cseh Köztársaság Budapesti Nagykövetsége épületében, a volt Zichy-palotában – először a Kulturális Örökség Napjai alkalmából! A körséták, kiállítás, filmvetítés, koncert, előadás, gasztronómia mellett a Bohemia Baráti Kör is „prezentálta” magát a könyvtárban. (Lásd még: 72. oldal!)

2009. szeptember 19. – Prágában a 2. honfitársi (kraján-) fesztiválon a Bohemia Baráti Kör is képviselte magát *Zachár Ottó* barátunk kiselőadása, illetve régi cseh történelmi képeslapokból összeállított kiállítása révén.

(Fotó: Molnár Eva)

A poličkai Martinů Centrum előtt

2009. október 1-5. – Látogatás barátainknál – (dél)keleten: a romániai cseheknél, a Temesi Bánságban. Temesváron kívül meglátogattuk a romániai Bánát cseh falvaiban élő „krajánokat” (cseh honfitársakat), akik között már ismerősként üdvözölhettük a hajdani

(Fotó: Zachár Ottó)

Gaudí „Sacrada Familia” temploma Barcelonában

dobruškai diákokat: *Vlasta Lazut*, a *Ficl* nővérek közül *Karlát* és *Sofie Ienciu*t. (Lásd még: 58. oldal!)

2009. október 11., 16. – *Yamazaki Takashi* japán Bartók-kutató professzor, zongoraművész barátunk hangverseny adott a Rákoshegyi, illetve a Csalán utcai Bartók Béla Emlékházakban! Műsorán Bartók Gyermekeknek írt darabja szerepelt.

(Fotó: Zachár Ottó)

Yamazaki Takashi koncertje a budai Bartók Béla Emlékházban

2009. október 14. – A *Mautner Miklós* barátunk által kezdeményezett Vendégünk című sorozatban elsőként *Léderer Betty*, a Czech Tourism magyarországi igazgatója látogatott a Bem Sörözőbe, hogy kötetlen formában a cseh–magyar idegenforgalmi kapcsolatokról beszéljen.

2009. október 15. – *Alfons Mucha*, a szecesszió mestere műveiből a brnói Morva Galéria rendezett reprezentatív kiállítást, melynek megnyitójára a Bohemia Baráti Kör képviselőjében *Molnár Éva* barátunk, a magyarországi kiállítás kezdeményezője is hivatalos volt.

(Fotó: Molnár Éva)

John és Sarah Mucha, M. Sylvestrová és P. Štembera a brnói Mucha-kiállításon

2009. október 28. – *Eva Lankoči*, a Cseh TV1 ostravai riporternője és *Jaromír Plíšek* nagykövet látogatása a Bem Sörözőben. Az itt és *Goldmann Ilona* barátunk lakásán forgatott riportfilmet a Cseh TV ostravai regionális adásában 2009. november 7-én vetítették. Tagjaink a 2010. március 24-i közgyűlésen, illetve in-

(Fotó: Molnár Éva)

Eva Lankoči, ostravai tévés riporternő Goldmannová barátunknál

terneten láthatták: <http://www.ceska televize.cz/ivysilni/409231100212045-tyden-v-regionech-ostava/>

2009. november 6. – A Klub Rádióban *Léderer Betty*, a Czech Tourism igazgatója, *Ladislav Lukács*, a cseh nagykövetség első titkára és *Zachár Ottó* barátunk beszélgetett Prágáról, Dél-Morvaországról és a Bohemia Baráti Kör útiterveiről.

2009. november 9. – Történet a szabadságról címmel kiállítás nyílt az Európai Bizottság bukaresti képviselőjén az 1989-es fordulat emlékére, mely korabeli fényképek és újságcik-

kek segítségével idézte fel a kelet- és közép-európai országokban lezajlott fordulat kulcsfontosságú eseményeit. Rendezte: *Varga Andrea* magyarországi történész, a kiállító fotográfusok között *Zachár Ottó* barátunk is szerepelt. (Lásd még: 44. oldal!)

2009. november 22. – A 16. Bohemia Szalon *Molnárovánál*.

2009. december 2. – A Vendégünk című sorozatban *Lukács Lászlót*, a cseh nagykövetség sajtóügyekért, kulturális kapcsolatokért felelős első titkárát fogadtuk a Bem Sörözőben, aki felelős munkájáról beszélt, a többi között a Bohemia Baráti Kör „istapó-lásáról” is.

2009. december 9. – Hazatérés a száműzetésből címmel filmvetítés a Bem Sörözőben – a Bohemia Baráti Kör vetítőrendszerének felavatása. A *Bohuslav Martinů* cseh zeneszerzőről (1890–1959) készült cseh televíziós dokumentumfilm a Bohemia Baráti Kör tagjainak szinkronizálásával, a Budapest Tavasz Fesztivál *Martinů*-kiállításának része volt a MŰPÁ-ban.

2009. december 16. – Bohemia karácsony a Bem Sörözőben. Ünnepi hangulatú szabadfoglalkozás, ajándékozás.

A 2010. évi programokból

2010. január 20. – *Zachár Ottó* barátunk vetítéses beszámolója a 2009. évi spanyolországi Bohemia-útról a Bem Sörözőben.

(Fotó: Zachár Ottó)

Miloš Vnuk és tanítványai cseh karácsonyi dalt adnak elő

2010. január 28. – A magyarországi csehek 2. találkozója a cseh nagykövetségen, a Cseh Centrum, a Czech Tourism, Cseh–Magyar Kereskedelmi Klub és a Bohemia Baráti Kör bemutatkozásával egybekötve.

2010. február 13. – XVI. Budapesti Bohemia Bál a Stefánia Kulturális Központban. Közreműködők: Švejk Band Prágából, Tom Sawyer Band Adamovból, Senior Hobbytánc Bu-

dapest L. S. és *Schindler Evelin–Androkity Bence* Dance Stationja táncbemutatókkal, *Karakas Zoli* Padkaporos Zenekara magyar táncmuzsikkal. (Lásd még: 15. oldal!)

2010. február 19. – A Ferdinandhoz címzett cseh söröző ünnepi megnyitása Budapest szívében, az addig Beugröként ismert vendéglő és a Gastrofest České Budějovice együttműködésében, a Cseh Nagykövetség, a Cseh Centrum Budapest, a Czech Tourism támogatásával és a Bohemia Baráti Kör dekorációs hozzájárulásával. (1063 Budapest, Szív u. 30.)

2010. március 10. – A Nézd, Prága című antológia újabb könyvbemutatója, valamint kiállítás *Zachár Ottó* barátunk régi cseh történelmi és Šetelík-féle prágai képeslapgyűjteményéből az Idegennyelvi Könyvtárban. (1056 Budapest, Molnár u. 11.)

2010. március 13. – *Goldmann Ilona* barátunk *Képek és Fények* című kiállítása a tatai Angyalok és Tündérek Galériában április 24-ig. (Tata, Hajdú u. 14.)

2010. március 24. – Évi közgyűlés a Bem Sörözőben.

2010. április 28. – Vendégünk: *Csémy Tamás*, a Cseh Nagykövetség kereskedelmi tanácsosa – kötetlen beszélgetés a Bem Sörözőben.

2010. május 1–7. – Csehország összes világöröksége – tavaszi körút.

2010. június 2. – 17 éves a Bohemia Baráti Kör! Ünneplés a Bem Sörözőben.

2010. június 19–25. – Túranyaralás az Óriáshegységben.

2010. július 24–augusztus 1. – Vízitúra a Sázaván Zručtló a Moldváig.

2010. augusztus 6–8. – Bryndzové halušky fesztivál Szlovákiában.

2010. augusztus 15–22. – Csehországi utazás *Mikoláš Aleš* festő (1852–1913) nyomában.

2010. augusztus 26–30. – Strakonicei nemzetközi dudásfesztivál, *Karakas Zoli* dudás és barátai részvételével.

2010. szeptember 11–17. – Barátainknál – Nyugaton: utazás Bécestől Berlinig.

2010. december 15. – Bohemia karácsony.

(mé)

(Fotó: *Hódos Mária, Molnár Éva, Polgár László, Zachár Ottó*)

Lásd még bővebben:
www.bohemiabk.hu

Budapesti Tavasz Fesztivál 2009

Cseh napok

A 2009. március 20–április 5. között rendezett Budapesti Tavasz Fesztivál díszvendége Csehország volt, mely a soros EU-elnöksége alkalmából „megaprogramozottal” mutatkozott be a hazai és külföldi közönségnek. Három évi megfeszített előkészítő munka után, a visszhangok alapján nyugtázhatjuk, hogy maximális érdeklődés kísérte a rendezvényeket. A cseh kultúrát közvetítő Cseh Centrum „csúcsteljesítményt” nyújtott, Gál Jenő hat évi igazgatóságát „koronázta meg” a cseh nagykövetség hathatós támogatásával. A Bohemia Baráti Kör is kivette részét a kezdeményezésből, közvetítésből, szervezésből, támogatásból, együttműködésből, és elmondhatja, hogy szintén „csúcsra járatta magát”. Nemcsak a baráti körnek, hanem sokaknak emlékezetesek maradnak e napok. – Köszönettel tartozunk mindenkinek, aki a „bombasikerhez” tevékenyen hozzájárult – köztük Jaroslav Šonský barátunknak, cseh–svéd hegedűművésznek, mivel az ő

budapesti Martinů-fesztiváljavaslata nyomán indult el a tárgyalás a BTF igazgatóságával. Ehhez a Bohemia BK egy Alfons Mucha-kiállítás ötletével társult. Az eredmény sok pártfogó csatlakozásával: a BTF keretében zajló cseh kulturális seregszemle, melynek fókuszába e két reprezentáns művész bemutatása és népszerűsítése került. Az Alfons Mucha-kiállítás a Szépművészeti Múzeumban a BTF nyitóeseménye lett, Bohuslav Martinů művei minden zenei előadásban szerepeltek, a Cseh Rádiózenekar koncertjét pedig Martinů-kamarakiállítás kísérte a Művészetek Palotájában. (mé)

Íme a Budapesti Tavasz Fesztivál cseh programjainak lajstroma – melyet a Cseh Centrum szép kiállítású kiadványban terjesztett nemcsak a rendezvények ismertetésével, hanem a fő támogatók bemutatásával –, ***-gal jelölve a Bohemia BK közreműködésével megvalósult események: (Fotó: Zachár Ottó)

A Cseh Centrum BTF-programfüzete

Petr Štembera és Marta Sylvestrová, a Mucha-kiállítás kurátorai

2009. március 20–június 7. – A NŐ DICSERETE. ALFONS MUCHA, A SZECESSZIÓ CSEH MESTERE című reprezentatív kiállítás a Szépművészeti Múzeumban. (A BTF nyitóprogramja, Hősök tere)***
A kiállítás 75 000 látogatót vonzott!

A Szépművészeti Múzeum ünnepi díszben

Az első kicsomagolt Mucha-plakát: Gismonda

A kezdeményezők: Molnárová, John Mucha (a festő unokája) és Sarah, a felesége

A BTF 2009 reklámja az SZM előtt

Gál Jenő (Cseh Centrum) és Baán László (SZM) igazgatók belépője a Mucha-kiállításra

2009. március 20–29. – ZDENĚK MILER: KISVAKOND ÉS BARÁTAI címmel kiállítás, rajzfilmek, gyerekfoglalkozások. (Millenáris Teátrum, Piros-Fekete Galéria, 1024 Budapest, Kis Rókus u. 16–20.) Megnyitó: 2009. március 21., 16 óra.

2009. március 23., 19:30 – EURÓPAI ZENESZERZŐK ÜNNEPLÉSE a prágai ENSEMBLE MARTINŰ koncertjén Haydn, Martinů, Men-

delssohn műveivel. (MTA díszterme, 1051 Budapest, Roosevelt tér 9.)***

2009. március 20–április 26.

– A KORTÁRS CSEHORSZÁG: *Bohém Bohémia*. Merítés a kortárs cseh irodalom gyöngyszemeiből az Országos Széchényi Könyvtárban. Irodalmi ihlet: *Ensemble Martinů* koncertje az április 24-i megnyitón. *Szigorúan ellenőrzött Hrabal*: emlékkiállítás. Kafka Prágája: Borbíró László fotó- és Varga László grafikai kiállítása. Filmvetítések: *Szigorúan ellenőrzött vonatok* március 26-án, *Üzenet a metróból* április 2-án. (OSZK, Budavári Palota F ép.)
Megnyitó: 2009. március 24., 16 óra.

Hrabal az OSZK-ban: Miloslav Paulík és Tomáš Mazal, a fotókiállítás rendezői

Tomáš Mazal és Hana Hamplová, a Hrabal-kiállítás kurátorai

2009. március 24. 19:30

– A CSEMBALÓ KORABELI ÉS MODERN HANGSZERREKKEL – Visegrádi koncert a V4 együttműködése jegyében. Műsoron: Richter,

Gál Jenő (Cseh Centrum), Monok István (OSZK) igazgatók és Jaromír Plíšek cseh nagykövét Dobozy Borbála koncertjén

Dobozy Borbála és a prágai Musica Florea koncertje az OSZK-ban

Dobozy Borbála csembalóművész

Benda, Martinů művei. Közreműködik: Dobozy Borbála (csembaló), Musica Florea együttes (CZ), Weiner-Szász Kamaragyüttes, Gyöngyössy Zoltán (fuvola), Ábrahám Márta (hegedű), Jan Prievozník (SK, nagybőgő), Wojciech Krawiec (PL, fagott), Dobozy Ágoston (zongora). Vezényel: Kamp Salamon. (OSZK díszterme, Budavári Palota F. ép.)***

2009. március 25–április 30.

– KONCEPT, KARAKTER, REFLEXIÓ – Ivo Přeček fotókiállítás (Nessim Galéria, 1061 Budapest, Paulay Ede u. 10.) Megnyitó: 2009. március 25., 19 óra.

2009. március 27–29. – CSEH CSILLAGOK:

A cseh sör, jazz, gasztronómia, idegenforgalom és a cseh ipar csillagai. Kiállítás, Jana Koubková Quartett koncertje, kóstoló cseh sörgyáraktól. (Millenáris Fogadó, 1024 Budapest, Kis Rókus u. 16–20. Nyitva: pénteken 14–24, szombaton

és vasárnap 12–24 óra között)

Megnyitó: 2009. március 27., 17 óra.

Jana Koubková jazzénekeső a Millenárison

2009. március 20–április 5.

– CSEHORSZÁG MAGYAR SZEMMEL. Fotókiállítás amatőr és profi fotósok munkáiból (Millenáris Park, 1024 Budapest, Kis Rókus u. 16–20.) Eredményhirdetés: Millenáris Fogadó, március 27., 17:00. Nyitvatartás: naponta 23 óráig.

2009. március 28., 19:30

– BOHUSLAV MARTINŰ – SOKUNK SORSA. *Jaroslav Šonský cseh–svéd hegedűművész és Patricia Bretas braziliai zongorművész nő koncertje*. Műsoron: Brahms, Suk, Smetana, Martinů, Dvořák (Magyar Rádió Márványterme 1088 Budapest, Pollack Mihály tér 4–10.)***

A Šonský–Bretas duó a Magyar Rádió Márványtermében...

...és Bohemia-vacsorán

2009. március 19–április 6. – HOM-
MAGE à BOHUSLAV MARTINŰ.
Kiállítás a zeneszerző halálának 50.
évfordulója alkalmából. (Művészetek
Palotája, Színpad-Előcsarnok; 1095
Budapest, Komor Marcell u. 1.)
Megnyitó: március 29., 18.00.***

2009. március 29., 19:30 – A PRÁGAI
RÁDIÓZENEKAR koncertje.
Vezényel: Vladimír Válek, közremű-

A Martinů-kiállítás első tablója
a MŰPÁ-ban

Martinů-tabló a zeneszerző önkarikatúrájával: Viaskodás a zongorával

ködik: Dmitri Berlinsky – hegedű.
Műsoron: Smetana, Dvořák,
Martinů. (Művészetek Palotája,
Bartók Béla Nemzeti Hangverseny-
terem, 1095 Budapest, Komor
Marcell u. 1.)

2009. március 31., 19:00 – SZÓLÓ
HÁROM HANGRA. A Prágai
Nemzeti Színház Balettegyüttesének
előadása. Zene: Jacques Brel,

Vlagyimir Viszockij, Karel Kryl.
(Művészetek Palotája, Fesztivál
Színház, 1095 Budapest, Komor
Marcell u. 1.)

2009. április 1., 19:00 – CSEH
BALETT-SZIMFÓNIA. A Prágai
Nemzeti Színház Balettegyüttesének
előadása. D. M. J. 1953–1977, Mária
álma, Sinfonietta. Zene: Antonín
Dvořák, Bohuslav Martinů, Leoš
Janáček, Camille Saint-Saëns, Cesare
Pugni. (Művészetek Palotája,
Fesztivál Színház, 1095 Budapest,
Komor Marcell u. 1.)

2009. április 2–május 3. – FIATAL
CSEH NŐI FOTOGRÁFUSOK
IDENTITÁSA. Kortárs cseh fotográ-
fiai kiállítás. (Magyar Fotográfusok
Háza – Mai Manó Ház, 1065
Budapest, Nagymező utca 20.)

Eva Velická és Sandra Bergmannová, a prá-
gai Martinů Intézet munkatársai

Šonský és Berlinsky hegedűművészek
Bohémia-körben az ünnepi fogadáson

A Prágai Rádiózenekar koncertjének
szólistája: Dmitri Berlinsky...

...és karmestere: Vladimír Válek

A fiatal cseh női fotográfusok kiállításáról

Bohemia bál 2009

A nyitótánc

Első titkári tánc

Cseh country-zenészek:
Kapela Flamendr

Kosí bratři Prágából

Kirakós játék – magyar csapat

Kirakós játék – cseh csapat

Magyar tánczázi pillanatok

Magyar tánczázi pillanatok

Rock'n'roll

Havel-portré a tombolán...

...és a nyertes

kév Együttes Révkomáromból

Tánczázi kör

Dobruškai csapat, középen Vlasta
Lazu Temesvárról

Éjjéli pezsgős köszöntő

Bohemia bál 2010

Švejk Band Prágából

Tom Sawyer Band Adamovból

Húzd rá nekünk!

A nagykövet megnyitója

A nyitótánc: bécsi keringő

Az ifjú Dance Station latin ritmusban

Magyar táncház

Karakas Zoli dudás és a Padkaporos együttes

A magyar néptáncmesterek

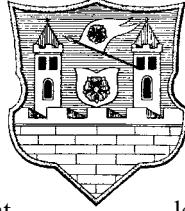

A Senior Hobbytáncosok paso doble bemutatója

Fotó: Zachár Ottó

Třeboň

Kisvárosunk a vízitúrázóink kedvence. Egyhuzamban megtéve a Budapest–Bécs–Horn–Neunagelberg utat a nagyszámú és nagyon szomjas társaság kikényszeríti a megállást az első, sörrel jól ellátott cseh kisvárosban. Ez a kisváros Třeboň, amely nemcsak a sörözők, éttermek sokaságával csalogat, de középkorias jellegénél fogva sok látványosságot is nyújt a látogatóknak.

Az 1420–30-as huszita időkben a város ura politikai állásfoglalásának megfelelően Třeboň nem adott teret a közeli táboritáknak, akik a várost többször, de hiába ostromolták.

Nem kedvelték a Rožmberkek Pogyebrád Györgyöt sem: az ellene létrehozott „strakonicei egyesülés” tagjai a třeboňi frissen átépített váracskában találkoztak.

Třeboň Dél-Csehország egyik ékköve. Eredeti német neve – Wittingau – arra utal, hogy a terület, mint Dél-Csehország jórésze is a távoli XIII. században, a Vítkov-család tulajdonában volt. Ezen a mezőgazdasági művelésre kevésbé alkalmas vizes, mocsaras, tőzeglápos, ritkás erdős tájon a Vítkovok landštejni ága létesített egyszerű urasági, gazdasági udvart, mellette hamarosan kialakult a település.

Az 1200-as évek végén már plébániatemploma, egyszerű városerődítése van. A Landštejnek apránként lemondanak a třeboňi uradalomról és településről, 1366-ban a teljes birtok a rokon Rožmberkek kezére kerül. Ez a mindig kreatív főúri család azonnal Třeboň fejlesztésébe kezd. Jan Očko z Vlašimi érsek hozzájárulásával azonnal egy augusztinus kolostor építésébe fognak, a teljes kolostor, különleges kéthajós templomával együtt már 1384-ben készen van, a rend alapító uraitól kiterjedt birtokokat kap.

A település is fejlődésnek indul, gazdagodik. 1379-ben városi rangot nyer, igaz, hogy csak „poddanské město” (jobbágyváros) lehet, mivel földesura van. A Rožmberkek azonban megértő urak voltak, városaiknak csaknem annyi jogot biztosítottak, mint ez időben a „szabad királyi városok” kaptak az uralkodótól.

IV. Károly korlátozott sószállítási jogot ad a városnak, a XIV. század végén a város bekerített része teljesen be van építve, sőt a déli oldalon már külváros is van szegénykórházzal, sok tucat mester működik, köztük sörfőzők és halasmesterek.

A környék – sok vízfolyásával, jó vízmegtartó képességével, nagyjából sík felszínével – alkalmas mesterséges halastavak létesítésére, s ezt a tulajdonságát a XIII. század eleje óta fokozódó mértékben ki is használták. IV. Károly szinte tudományos alaposágú határozatban rendelte el e lehetőségek kihasználását. A következő évszázadokban a třeboňi uradalom új folyóágak ásásával, a terep célirányos rendezésével többszöröseire növelte a haltenyésztés kapacitását. Érdekes, hogy a kezdeti időkben a halastavaknál

„vetésforgót” alkalmaztak, azaz a felnőtt halak lehalászása után nem töltötték fel vízzel, hanem hagyták kiszáradni, egy évig pihenni, sőt be is vetették, így a feltöltéskor a halak sok táplálékhoz jutottak.

A XV. század második felében tovább gazdagodik a város. Céhek alakulnak, Szent Jakab napjától hétnapos vásárra kapnak engedélyt, a szállítható só mennyiségét is növelik. Emelte Třeboň fontosságát, hogy 1493-tól haláláig (1505) itt élt a gazdaság vezetéséről lemondott Vok z Rožmberka, aki a haltenyésztés fejlesztésére két elismert szakember mellett egy csaknem tizenéves vadászt – Štěpán Netolickýt – is meghívott. S fiatalember az 1500-as évek elejére merész fejlesztővé válik. A „Zlatá sloka” (arany folyás) ásott csatornával összeköti a Lužnice és a Nežárka folyókat, ezáltal több új halastavat lehetett létesíteni.

1513-ban községi sörgyárat helyeznek üzembe, búzasört is főzhetnek. A XVI. század elején egy családi viszály miatt csaknem szétesik a Rožmberk birodalom. 1523-ban a család gyermektelen feje, IV. Petr z Rožmberka házas unokafivérei helyett a papi hivatású, így hivatalból gyermektelen Janra hagyja a vagyont. Ennek halála után – egy 1482-es családi szerződés folytán a Rožmítalok, illetve a Švamberkek örökölték volna a vagyont, de az unokafivérek ráveszik Jant, hogy a leginkább rátermett fivért, Jindřichet bízta meg a birtok kezelésével, aki azonnal elkezdte a harcot a leendő örökösök ellen. A helyzetet a mohácsi csata oldotta meg, ugyanis a döntésképtelen Jagello Lajos helyett trónra lépő Habsburg Ferdinánd megengedte, hogy a Rožmberkek tekintélyes summákkal megválthassák saját birtokukat.

(Forrás: Idegenforgalmi prospektus)

Třeboň főtere

1551-ben a 16 éves Vilém veszi át a megmentett családi birtokok igazgatását. Tíz év múlva az addigi krumlovi várnagyot, Jakub z Krčina-t bízta meg a teljes birtokrendszer igazgatásával. Ő lesz a „regent”, a kormányzó. Emlékét Třeboňban életnagyságú szobor és a „Regent” sörmárka őrzi.

A jószágkormányzó meg is érdemli a város utólagos elismerését, hisz nagyon sokat köszönhet neki. Nemcsak a váracska nagyvonalú reneszánsz kastéllá építését és az urasági sörgyár létesítését, hanem azt is, hogy az 1562-es nagy tűzvész után az elpusztult, részben faépítésű épületeket mindenütt kőépítményekkel pótolta. A telkek beosztását, a „mázhauszok” alapvető szerkezetét megtartották, de a város reneszánsz külsőt vett fel. Új városházát építettek.

1574-ben befejeződik a város déli részén megcsodálható Svět (Világ) elnevezésű halastó építése. Létesítéséhez át kellett helyezni a korábban itt felépült külvárost, kórházat és templomot a břílicei országút mellé. A tó gátja a városfalak közelébe került, a létrejött vízfelszín a város fölé magasodik, ezért a lakosok féltek a víz kiöntésétől és tiltakoztak. Ezért Jakub mester a „Nevděk” (köszönetlen) elnevezést akarta a tónak adni. A „rybník” létesítésén kívül Krčín Jakab áthelyeztette a Zlatá sloka árkát, és az új mesterséges árokkal (Nová řeka – új folyó) kötötte össze a Lužnicét és a Nežárkát. Ezek eredményeképpen megépíthette Dél-Csehország legnagyobb halastavát, a Rožmberket, mely fénykorában 15 km² volt (ma kisebb, az idők folyamán néhány halastó megszűnt, vagy nagyságát redukálták.)

1592-ben a kétszer nősült, mégis gyermektelen Vilém halála után, a konokul agglegény Petr Vok nemcsak a birtok igazgatását veszi át, hanem 1602-ben Třeboňba tette át a Rožmberkek központját, minthogy az óriási adósság miatt az eddigi fészket, Český Krumlovot el kellett adni II. Rudolfnak. A költözés a kastély újabb bővítését és átépítését jelentette: könyvtárat és levéltárat kellett építeni. Emiatt megszüntették a főtér nyugati végén lévő břílicei kaput, helyette a kolostor mellett megnyitották az új „budějovicei” kaput. A várossal való egyezés alapján a két kapu közti városfal felhasználásával egy hosszú földszinti helyiségsort építettek a levéltárnak, az emeleti „hosszú folyosó” pedig összekötötte a kastélyt a kolostor-templommal.

1611-ben meghalt Petr Vok, utód hiányában a Švamberkek kezére jutott nemcsak a Rožmberkek vagyona, de az óriási adósság is, ami 42 millió garast tett ki. A birtok Petr Švamberké lett, aki azonban a harmincéves háború elején rész vett a rendi ellenállásban, így a családot teljes birtokelkobzás sújtotta. Třeboň a fehérhegyi csata (1620) után még 26 hónapon át védte a császáriak ellen, végül a védőket kiéheztették. Az osztrómlók a lakosságot nem bántották, de sok kárt okoztak a halastavak lecsapolásával. Élelmiszer híján ugyanis csak így, a könnyen megszerezhető halzsákmánnyal tudtak a zsoldosok is életben maradni.

A třeboňi uradalom a császáré lett, aki rokonának, III. Ferdinándnak adta zálogba. 1647-ben a friss tulajdonost új birtokára Schwarzenberg Adolf udvari ember kísérte, aki 1660-ban kölcsönei és szolgálatai fejében megkapta a třeboňi birtokot. (A későbbi szupermágnásnak ez volt az első dél-csehországi birtoka.) Třeboň új tulajdonosa is továbbfejlesztette a kastélyt, a városi fegyverraktár helyén urasági sörgyárat létesített.

A harmincéves háború pusztításai óriási emberhiányt okoztak a gazdaságban. A többször visszatérő járványok, majd az 1740-es évek osztrák–porosz háborúi fokozták a nehézségeket. A földesurak majorságaiba nem jutott elég robotos jobbágy, ezért a hiányt a robotosnapok számának növelésével igyekeztek pótolni. Mária Terézia csillapító rendeleteit nem tartották be, így 1775-ben jobbágyfelkelések törtek ki, melyek elnyomására katonaságot vezényeltek ki. A szomszéd falvakban megbűvő főkolompások elfogását a parancsnokság nagymennyiségű sörrel jutalmazta.

1780-ban a főtéren, a reneszánsz díszkút közelében Szűz Mária-oszlopot állítanak. Alig egy év múlva a templomtorony javítása közben tűz üt ki, 68 ház ég le, s az újjáépítés már a szokottnál egyszerűbb módon történik. 1785-ben II. József

Látnivalók: kastély, kastélypark, Svatý Jiljí-templom, városkapuk, sörgyár

Olcsóbb szálláshely: Penzion Bašta
Podbřežanská Bašta
37 901 Třeboň
tel.: +420-777-239-530

Megközelíthető: Budapest–Bécs–Horn–NeunagelInberg/Halánky–Třeboň

rendeletére az augusztinus kolostor tevékenységét megszüntetik, később iskolák foglalják el azt épületeket. A század végén a városháza udvarán redutát építenek, ahol színházi előadásokat is tartanak. 1832-ben ugyanitt színház épült, amelyben 1844-ben fellépett a legendás Matěj Kopecký vándorbábo.

A XIX. század második felében az iparosításnak kellett volna következnie. A Schwarzenbergék azonban nem támogatták új munkahelyek létesítését, féltették nagygazdaságaik működéséhez szükséges bőséges és olcsó munkaerőt. Így 1868-ban megakadályozták, hogy a város közelében teherelosztó pályaudvar létesüljön.

Ezekben az évtizedekben a város sokat veszített középkori vonásaiból. A lábasházak árkádjait általában befalazták, a városerődítés nagy részét lebontották, a két városfal közötti teréséget többnyire beépítették. Az oromzatos homlokzatokat sok esetben olasz típusú, azaz az utcavonallal párhuzamos tetőtérre cserélték. A város középkorias jellegét a II. világháború után igyekeztek megerősíteni. Már 1949-ben védett városi műemlék-rezervációvá nyilvánították az eredeti lábasházaz, vagy oromzatos kialakítást. Tovább csinosodott Třeboň az rendszerváltozás után, hiszen a házak döntő többségét reprivatizálták, és a visszakapott épületekben tucatszámra nyíltak a panziók, éttermek, üzletek. Třeboň ma a turisták szempontjából nagyon hangulatos város. Az osztrák határ közelsége, a hangulatos vendéglők kellemes árai, a főtéren gyakori sokadalom – kürtös kalács, mézbor és egyéb földi jók csábításával – biztosítja az állandó városnéző sereget, de biztosra veszem, hogy az ott lakók is élhetőnek tartják.

Zachár Ottó

Hírek Csehországból

2009. január 1–december 31.

Január 1. – A Cseh Köztársaság félévre átvette Franciaországtól az Európai Unió soros elnökségét. A cseh kormány ebből az alkalomból Prágában január 7-én ünnepélyt rendezett, amelyen *Václav Klaus* cseh köztársasági elnök nem vett részt, és a cseh államfő hivatali épületére sem vonták fel az EU-lobogót.

EU2009.CZ

Január 6. – *Mirek Topolánek* miniszterelnök és *Alexandr Vondra*, az EU-ügyekért felelős kormányfő-helyettes Prágában bemutatta a soros cseh EU-elnökség fő célkitűzéseit és programját: gazdaság, energetika, Európa helye a világban, kiemelt figyelem a nemzetközi pénzügyi válság megoldására és az európai újjáépítési tervre. 14-én *Mirek Topolánek* Strasbourghban az Európai Parlamentnek is bemutatta a cseh EU-elnökség prioritásait.

Január 7. – Egy időre leállt az orosz földgázszállítás Csehországba és Szlovákiába (Magyarországra is).

Január 8. – Az európai uniós országok külügyminiszterei Prágában tartottak informális tanácskozást az év elején kialakult orosz–ukrán gázválságról. A visegrádi országok (Szlovákia, Magyarország, Lengyelország, Csehország) kormányfői pedig Pozsonyban tárgyaltak ugyanerről a témáról.

Január 8. – Viszlát, korona, üdvöz légy euró! címmel nagyszabású ünnepséget rendeztek Pozsonyban az EU-

pénznem, az euró szlovákiai bevezetése alkalmából. A galaesten részt vettek a szomszédos EU-tagállamok kormányfői is.

Január 8. – Elhunyt *Dana Vávrová* Németországban élő cseh színésznő és rendező. Legutóbb a *Der Letzte*

(Forrás: internet)

Dana Vávrová

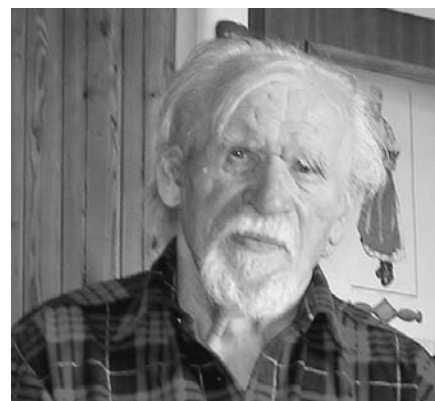
Zug (Az utolsó vonat) című cseh koprodukcióban forgatott filmen dolgozott, amelyben a férje, *Joseph Vilsmaier* német filmrendező volt a társa.

Január 9. – Prágában a képviselőház 2008. november 11-i jóváhagyása után a szenátus is megszavazta az új, 2010-ben életbe lépő büntető törvénykönyvet, amely az addigi 15-ről 14 évre csökkenti a fiatalok büntethetőségének korhatárát, 25-ről 30 évre emeli a börtönbüntetés maximális időtartamát, korrupcióért akár 12 évet is kiszabhatóvá tesz, és engedélyezi, hogy saját szükségletre bárki tarthasson magánál marihuánát. A jogszabálygyűjtemény bevezeti az alternatív büntetések intézményét. 27-én *Václav Klaus* cseh államfő aláírta az új büntető törvénykönyvet, amely 2010-ben lép az 1961 óta érvényes btk. helyébe. (Lásd még: december 14.)

Január 9. – *Mirek Topolánek* cseh kormányfő bejelentése szerint Csehország napi mintegy négymillió köbméter földgázzal segíti ki Szlovákiát.

Január 10. – Kijevben *Mirek Topolánek* kormányfő is jelen volt, amikor az orosz fél aláírta a gáztranszit menetének ellenőrzésére hivatott nemzetközi megfigyelő csoportról szóló megállapodást.

Január 11. – Pozsonyban, 82 éves korában meghalt *Milan Rúfus*, a kortárs szlovák költészet és prózaírás egyik legjelentősebb képviselője.

(Forrás: internet)

Milan Rúfus

Január 11. – *Václav Havel* volt elnököt Prágában légzési nehézségek miatt megoperálták. 29-én hazaengedték a kórházból.

Január 12. – Lemondott *Jiří Čunek* miniszterelnök-helyettes és régiófejlesztési miniszter, az egyik legtöbbet bírált politikus. *Mirek Topolánek* miniszterelnök további személyi változásokat jelentett be kormánya összetételében. (Lásd még: január 23.)

Január 12. – Csehország EU-elnöksége alkalmából a brüsszeli Európai Tanács épületében felavatták *David Černý* cseh képzőművész Entropa című monstre installációját, mely több országban felháborodást váltott ki, mert nem tetszett a róla kialakított groteszk kép. A mű alcíme – A sztereotípiák olyan korlátok, amelyeket el kell távolítani – teljes összhangban állt a cseh elnökség mottójával: Európa korlátok nélkül. Bulgária másnap hivatalosan tiltakozott Prágánál a mű ellen, amelyet 27 ország művészeinek „nevében” *David Černý* egymaga alkotott. 15-én a cseh kormány bocsánatot kért mindazoktól, akiket megbántott

a kiállítás. Černý visszafizette a kapott állami támogatást (2 millió koronát). *(Lásd még: 50. oldal!)*

Január 13. – A cseh Škoda autógyár 2008-ban a világszerte értékesítési gondok ellenére eladási rekordot ért el: 674 530 kocsit adott el, 7,1 százalékkal többet, mint 2007-ben.

Január 14. – Londonban váratlanul elhunyt Jan Kaplický, Angliában élő világhírű cseh építész, aki Prágában

(Forrás: Týden)

Jan Kaplický

nagy vitát váltott ki az új Nemzeti Könyvtár tervével. 71 éves volt. Február 16-án a prágai Sklenář galéria Jan és Josef címmel kiállítást szentelt Kaplickýnek és fiának, Josefnek.

Január 15. – Egy prágai fellebbviteli bíróság a felfüggesztett 3 évről letöltendő 5 és fél év börtönrre súlyosbította a Bambini di Prága világhírű cseh gyermekkórus egykori karnagyának, Bohumil Kulinskýnak a bűntetését, akit kiskorú lányok megrontása miatt ítélték el.

Január 16. – Csehországban Jan Palach egyetemi diákra emlékeztek, aki 40 éve Prága központjában felgyújtotta magát Csehszlovákia szovjet megszállása elleni tiltakozásul. Rómában bemutatták a Jan 69 című cseh dokumentumfilmet, amely még 1969-ben készült Jan Palachról. 19-én Mělníkben leleplezték Beck András, magyar származású franciaországi képzőművész 3,5 m magas Jan Palach-emlékművét.

Január 23. – Václav Klaus cseh államfő elfogadta Mirek Topolánek miniszterelnök kormányalakítási javaslatát, és kinevezte az új minisztereket. Jiří Čunek kormányfő-helyettest és regionális fejlesztési minisztert Vlasta Parkánová és Cyril Svoboda váltotta fel, Džamila Štehlíková emberi jogi és kisebbségügyi minisztert Michael Kocáb, Aleš Řebíček közlekedési és Tomáš Julínek egészségügyi minisztert pedig Petr Bendl és Daniela Filipiová.

Január 24. – Gödöllő és Brandys nad Labem polgármesterei, Gémesi György és Ondřej Přenosil testvérvárosi kapcsolat létesítéséről írtak alá szerződést a cseh városban.

Január 26. – A cseh kormány a tartalékalapok mobilizálását határozta el a várható költségvetési hiány mérséklésére oly módon, hogy a minisztériumok tartalékalapját az állami költségvetés bevételi oldalába sorolja át.

Január 27. – A CzechInvest állami ügynökség által Csehországba közvetített külföldi beruházások értéke 2008-ban 30 milliárd korona volt, szemben a 2007. évi 41 milliárd koronával.

Január 28. – Prágai kocsmakalauz címmel a cseh főváros 246 sörivő helyének bemutatását vállalta kötetében Hagymásy András „kocsmográfus”, akinek írásait alias Tycho Brahe név alatt az interneten és folyóiratunkban is olvashatták e kultúrkör hívei.

Január 29. – A budapesti cseh nagykövetség a Cseh Centrummal, a Czech Tourism és Czech Trade irodákkal, valamint a Bohemia Baráti Körrel ún. „kraján”(honfitárs)-találkozóra hívta a Magyarországon élő cseh

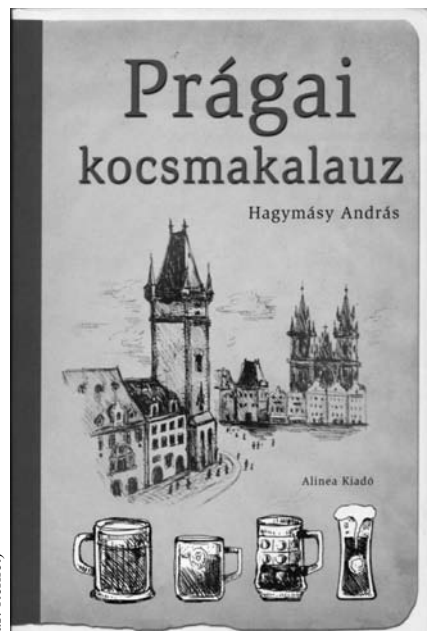

Jan Palach-emlékmű Mělníkben

honfitársakat, leszármazottakat, és rövid bemutatkozás után kötetlen programot: beszélgetést, frissítőket, kapcsolatfelvételt, filmvetítést kínált számukra a nagykövetség termeiben. Az első összejövetelen Molnár Éva mutatta be baráti körünket.

Január 30. – Egy brnói bíróság 3,3 millió korona (35 millió forint) együttes kártérítést ítelt meg a csehországi Třebíč szülőotthonában elcserélt és a valódi szülőkhöz csak egy év után visszakérült két csecsemő családjának.

Február 1. – Prága kivételével a cseh szocdemek vezette 13 régióban megszűnt a vizitdíj és illeték, illetve a megyei költségvetésből térítik a regulációs díjakat, ha a páciens nem óhajt fizetni. A vizitdíj eltörlése volt a cseh szociáldemokraták legfőbb ígérete a 2008-as regionális helyhatósági választások előtt. Topolánek cseh kormányfő bolsevik intézkedésnek és csökevénynek minősítette a lépést. *(Lásd még: február 11.)*

Február 3. – Az Aura-Pont szerzői jogi ügynökség bejelentése szerint legalább hat külföldi színház is műsorára tűzi 2009-ben Václav Havel új színdarabját, a Távozást (Odcházení).

Február 4. – Rendőrségi bűvárok segítségével a Moldva folyóban, a mai Károly-híd közelében, Prága legrégebbi köhídjának, a XII. században épült Judit-híd pillérmaradványaira bukkantak.

Február 5. – Statisztikai jelentés szerint a cseh külkereskedelem a 2008. évet 69,4 milliárd koronás többlettel zárta, ami 18,5 milliárd koronával kevesebb, mint 2007-ben.

Február 5. – A cseh képviselőház elfogadta azt a btk-módosítást, amely szerint akár öt éves szabadságvesztést kaphat az a cseh újságíró, aki rendőrségi lehallgatásokat hoz nyilvánosságra. 15-én *Klaus* elnök aláírta. A parlament jóváhagyta az ország az évi katonai misszióinak létszámát is.

Február 6. – *Miroslav Lajčák* szlovák külügyminiszter első külföldi útján Prágában tárgyalt *Karel Schwarzenberg* cseh külügyminiszterrel.

Február 6. – A prágai városi bíróság döntése értelmében kiadható Magyarországnak *Jozef Roháč*, az 1998-as, négy halálos áldozatot követelő Aranykéz utcai robbantás feltételezett elkövetője, akit 2008 októberében fogtak el Prágában. (Lásd még: február 13.)

Február 7. – Hivatalosan bejegyezték a Szabad Polgárok Pártja (Strana svobodných občanů – SSO) néven alakult új jobboldali, euroszeptikus cseh politikai pártot. Február 14-i alakuló ülésén az új párt elnöke *Petr Mach*, *Václav Klaus* közvetlen munkatársa lett.

Február 9. – A prágai kabinet 60 millió koronát szavazott meg arra, hogy a munkanélkülivé vált külföldi vendégmunkások 500 eurós végkielégítést és ingyen repülőjegyet kapjanak, ha elhagyják az országot.

Február 9. – *Ivan Gašparovič* szlovák köztársasági elnök csehországi hivatalos látogatásán megbeszélést folytatott *Václav Klaus* cseh elnökkel, találkozott *Mirek Topolánek* miniszterelnökkel és *Miroslav Vlčekkel*, a képviselőház elnökével.

Február 11. – A cseh parlament alsó háza megszavazta, hogy a 2008-ban bevezetett egészségügyi illetékek kisebb módosításokkal továbbra is érvényben maradnak. 18 évesnél fiatalabb betegek nem fizetnek vizitdíjat, a 65 évesnél idősebb nyugdíjasoknál az éves költséghatárt ötezer koronáról a felére csökkentik, nem kell fizetni receptdíjat, ha a felírt gyógyszer térítési díja meghaladja a 30 koronát, de mindenkinek fizetnie

kell a napi 50 koronás kórházi önrészt és 90 koronát a sürgősségi ellátásért. 18-án *Václav Klaus* cseh államfő aláírta az egészségügyi illetékek fizetéséről szóló törvény módosítását, amely márciusban életbe lépett.

Február 12. – Több mint 50 millió koronás adózott eredménnyel zárta a 2008. évet az egyik legnagyobb és legrégebb cseh utazási iroda, a Čedok. Ez mintegy 50 százalékkal nagyobb, mint 2007-ben.

Február 13. – Elemzők szerint Csehország hazai össztermékének (GDP) átlagos évi növekedése 2008-ban 3,5 százalékosra lassult a 2007. évi 6,5 százalékosról. Szlovákiában 2007-ben évi átlagban 10,4 százalékkal bővült a gazdaság, míg 2008 utolsó negyedében 2,7 százalékosra mérséklődött az időközben kirobbant pénzügyi világválság következtében.

Február 13. – Utcát neveznek el Prágában *Ryszard Siwiec*ről, arról a lengyel tanárról, aki elsőként gyűjtotta fel magát Csehszlovákia 1968-as lerohanása elleni tiltakozásul.

Február 13. – Repülőgéppel Prágából Budapestre hozták a szlovák állampolgárságú *Jozef Roháč*ot, a budapesti Aranykéz utcában 1998. július 2-án történt robbantásos merénnyel kapcsolatba hozható férfit. A cseh hatóságok azután adták ki Roháčot Magyarországnak, hogy a cseh rendőrség befejezte az ellene ittas vezetés és hivatalos iratok hamisítása miatt indított büntetőeljárásokat. Több mint egy évtizedes bujkálás után Roháč 2008. október 26-án bukott le egy prágai közúti ellenőrzésen.

Február 12. – A szecesszió kiemelkedő cseh mestere, *Alfons Mucha* műveiből: 250 képből, rajzból, vázlatból,

plakátból, könyvből, ékszerből, bútorból, sőt az 1900. évi Bosznia-pavilon frizéből összeállított retrospektív kiállítás nyílt a bécsi Belvedere Múzeumban június 1-ig. Ez a anyag június 20–szeptember 20. között a Montpellier-i Musée Fabre, illetve október 9. és 2010. január 24. között a müncheni Kunsthalle der Hypo-Kulturstiftung termeiben is vendégszerepelt.

Február 16. – A cseh kormány 16 pontos válságellenes intézkedéscsomagot fogadott el, melynek fő pontjai: csökken a társadalombiztosítási járulék, az új autó vásárlásakor levonható lesz a forgalmi adó, csökken a társasági adó, 2009-ben a cégeknek nem kell adóelőleget fizetniük, és az állam garanciát vállal a cégeknek nyújtott bankhitelekre stb. A programot a kormány által felállított Nemzeti Gazdasági Tanács (NERV) dolgozta ki.

Február 17. – A szlovák törvényhozás úgy döntött, hogy 2009. áprilistól a szlovák parlament képviselőinek is meg kell majd fűjniük az alkoholszondát, ha autóvezetőként közúti baleset résztvevői lesznek.

Február 18. – A cseh képviselőház jóváhagyta a lisszaboni EU-szerződést. Az alsóház egy kiegészítő határozatot is elfogadott, amely szerint a dokumentum nem alkalmazható visszamenőlegesen, s ennek alapján nem változtathatók meg a II. világháború után Csehországban kialakult vagyoni viszonyok. (Lásd még: május 6.)

Február 18. – Csehország egyetlen tőzsdén jegyzett bankja, a Komerční Banka 2008-ban története legnagyobb profitjára tett szert: 18 százalékkal, 13,16 milliárd koronára növelte adózott eredményét.

Február 19. – *Václav Klaus*, mint az Európai Unió soros elnökségét betöltő Cseh Köztársaság elnöke beszédet mondott az Európai Parlamentben és erősen bírálta az EU intézményrendszerét, jövőjét. Több EP-képviselő tiltakozásképpen távozott a beszéd alatt.

Február 19. – Prágában üzembe helyezték a Compass Tokamak mini-erőművet, amelyben modellezni lehet a fúziós atomerőművek működését.

Február 24. – A cseh statisztikai hivatal felmérése szerint Csehországban közel 2 millió koronát költenek évente prostitúcióra (a GDP 1,2 százalékát). A prostituáltak száma évek óta 9–10 ezer körül mozog, de az utcai csökken. A rajtakapott ittas vezetők száma viszont 2008-ban megduplázódott az előző évihez képest (14 784 személy).

Február 26. – Csehország elutasította a különösen veszélyeztetett helyzetű, Szíriában és Jordániában tartózkodó iraki menekültek befogadását.

Február 26. – A neves Norrköpingi Szimfonikus Zenekar, melynek tagja *Jaroslav Šonký* cseh barátunk is, nagy sikerrel és először mutatta be Svédországban *Bohuslav Martinů* Szimfonikus fantáziáit (VI. szimfónia). Vezényelt a fiatal, európai híru kazah karmester, *Alan Buribajev*.

Február 27. – Meneztette egyik sportriporterét a közszolgálati Cseh Televízió (ČT), mert a külföldi női sportolók neveit eredeti formájukban, s nem a cseh nyelvben szokásos „ová” végződéssel használta.

Február 28. – Egész napos *Dvořák*-maraton zajlott a Művészetek Palotájában az intézmény és a Budapesti Fesztiválzenekar rendezésében, a budapesti Cseh Centrum támogatásával. A hangversenyeket a prágai *Dvořák* Múzeumnak a zeneszerző életét bemutató kiállítása egészítette ki.

(Forrás: MÚPA műsorfüzet)

Antonín Dvořák (1841–1904)

Március 2. – *Mirek Topolánek* cseh kormányfő Prágában megnyitotta az Európai Unió „Öt évvel a bővítés után” elnevezésű tanácskozáását.

Március 2. – E dátumtól a cseh áramtőzsdén magyar villamos energiával is lehet kereskedni.

Március 3. – A Cseh Energetikai Művek (ČEZ) rekordnagyságú – 47,4 milliárd koronás – adózott nyereséggel zárta a 2008-as évet.

Március 3. – Prágában, 88 éves korában meghalt *Jan Vladislav* (eredeti nevén *Ladislav Bambásek*) költő, fordító, szerkesztő, a Charta 77 aláírója.

Március 4. – A Világgazdasági Fórum 2009-es utazási és idegenforgalmi versenyképességi jelentése szerint a közép- és kelet-európai térségből Csehország a 26. helyen áll, Horvátország a 34., Magyarország a 38., Szlovákia a 46., Bulgária az 50., Lengyelország az 58., Románia a 66. helyezett.

Március 5. – A cseh legfelsőbb bíróság másodfokon véglegesen a cseh állam tulajdonának mondta ki a prágai *Szent Vítus*-székesegyházat, elutasítva a katolikus egyház fellebbezését a prágai első kerületi bíróság 2007-ben hozott első fokú ítélete ellen. (A cseh állam és a katolikus egyház közti per 1993 óta húzódott.) A bíróságok szerint a Szent Vítus-székesegyház, valamint az 1993 óta húzódó per tárgyát képező további ingatlanok a csehszlovák kormány 1954-ben meghozott döntése alapján az állam tulajdonába kerültek, s ez a jogviszony ma is fennáll.

(Fotó: Polgár László)

A Szent Vítus-székesegyház homlokzata

Március 5. – Szlovákiában 2008 végén 9,6 százalékos volt az átlagos munkanélküliség, ez 1,4 százalékponttal alacsonyabb a 2007 végénél.

Március 7. – Kilencvenéves korában meghalt *Václav Bedřich*, a nemzetközi híru cseh gyermekfilmrendező és képzőművész. Rajzfilmsorozatai – köztük a két ugrifüles Bob és Bobek kalandjai, az óriás kutya Maxipes Fík történetei, s a Tündér Amálka

(Forrás: internet)

Václav Bedřich rajzfilmes

(Forrás: Česká listy, 2009)

V. Bedřich Maxikuttyája: Fík

meséi – Magyarországon is ismertek és kedveltek voltak. Václav Bedřich volt a szerzője az egykori Csehszlovák Televízió esti meséjét bevezető, nagyjából egyperces zenének, amelyet 1965 óta ismernek a cseh és a szlovák nézők. Ezt a „zenei jelszót” Csehszlovákia megszűnése után a Cseh Televízió is átvette.

Március 9. – Szlovákiában életbe lépett a „roncsprémium-rendelet”.

Március 10. – Csehországban a munkanélküliek száma meghaladta a 400 ezret.

Március 11. – A szlovák kormány elfogadta a kulturális tárca javaslatát az államnyelvtörvény szigorításáról. (Lásd még: június 30.)

Március 12. – A globális felmelegedés jelenségét tagadók New York-i konferenciáján *Václav Klaus* cseh elnök volt a diszvendég.

Március 12. – A České Budějovice-i South Bohemian Ballet művészeti vezetője *Egerházi Attila* magyar koreográfus lett.

Március 14. – A Facebook internetes portálról *Matěj Forst* az EP-kampanyban tojásdobáló akciót indított a cseh szociáldemokraták vezetői ellen, amihez 52 ezren csatlakoztak, de eldurvulása miatt 28-án leállították.

Március 16. – A Cseh Vasutak (ČD) 2008-ban 175,2 millió utast szállított, 7 millióval kevesebbet, mint 2007-ben.

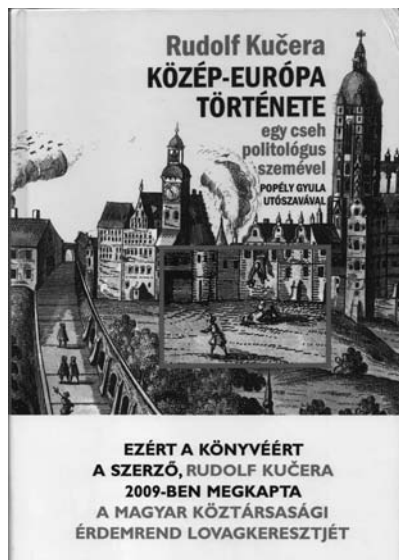
Március 18. – *Václav Klaus* elnök fiai, *Václav* (39) és *Jan* (34) elhagyták a Polgári Demokratikus Pártot (ODS).

Március 19. – *Sólyom László* magyar köztársasági elnök a Magyar Köztársasági Érdemrend Lovagkeresztjével (polgári tagozat) tüntette ki *Rudolf Kučera* neves cseh történészt és politológust.

Rudolf Kučera (balra) Csémy Tamás szerkesztővel a budapesti könyvbemutatón

(Fotó: Polgár László)

Március 19. – A cseh parlament alsóháza harmadik olvasatba utalta a II. világháború alatt Kárpátaljáról vagyonuk elhagyására kényszerült csehszlovák állampolgárok kárpót-

lására vonatkozó törvényjavaslatot. Az érintettek, ha ma cseh állampolgárok, írásos dokumentumok alapján maximum kétmillió koronás kártérítést kaphatnak.

Március 19. – Bevonult a plzeňi börtönbe *Ludmila Brožová-Polednová* volt csehszlovák államügyész, akit a koncepciós perekben való részvételeért 2008 szeptemberében jogerősen hatévi börtönbüntetésre ítélték.

Ludmila Brožová-Polednová a tárgyaláson

(Forrás: MF Dnes)

Március 20. – Csehország volt a kéthetes Budapesti Tavasz Fesztivál díszvendége, mely hivatalosan a szecesszió cseh mestere, *Alfons Mucha* kiállításának megnyitójával kezdődött a Szépművészeti Múzeumban, de a cseh irodalom, zene, táncművészet és gasztronómia is bemutatkozott a magyar fővárosban. (Lásd még: 11. oldal!)

Március 20–31. – A 19. Szombathelyi Tavasz Fesztivál műsorán szerepelt *Jaroslav Šonký* Svédországban élő cseh hegedűművész és *Patricia Bretas* brazil zongoraművész barátaink közös koncertje és a kassai múzeum tárlata is.

A Šonký–Bretas duó ismét Magyarországon

(Fotó: Zachár Ottó)

Március 23. – *Lech Kaczyński* lengyel államfő a Polonia Restituta kitüntetéssel ismerte el *Esterházy Jánosnak*, a felvidéki magyarság mártír politikusának érdemeit.

Március 23. – A cseh Škoda autógyár 10,82 milliárd koronás adózott eredményt jelentett 2008-ra, 32 százalékkal kevesebbet a 2007-es 15,98 milliárdnál.

Március 23. – A prágai Žofinon 20 millió koronáért cserélt gazdát *Toyen* cseh szürrealista festő *Alvók* című képe. Június 1-jén České Budějovicében egy aukción 6,6 milliót fizettek az *Ile de Sein* című, 1950-ben készült alkotásáért.

Március 24. – *Rudolf Chmel*, a szlovák–magyar kulturális és politikai kapcsolatok szakértője és *Rohály Géza* hejcei polgármester Pozsonyban átvette a Jószomszédság és Megértés díját és a vele járó 2000 eurót *Göncz Kinga* magyar és *Miroslav Lajčák* szlovák külügyminisztertől.

Március 24. – Megbukott a *Mirek Topolánek* miniszterelnök vezette, jobbközép irányzatú kisebbségi kormány, miután elvesztette a szociáldemokraták által ötödszörré indítványozott bizalmi szavazást a parlamentben. 26-án *Václav Klaus* államfő elfogadta a kormány lemondását, s az új kabinet megalakulásáig megbízta az ügyvivői feladatok ellátásával.

Március 25. – A nyíregyházi *Móricz Zsigmond* Színházban *Bohumil Hrabal*: *Sörgyári capriccio* című darabjának premierje alkalmával

A nyíregyházi színház előadásából

(Forrás: internet)

a cseh sörgyártás történetének állomásait bemutató különleges sörsőkorsókat állítottak ki.

Március 25. – Csehországban 2008-ban 19,81 millió hektoliter sört főztek, fél százalékkal kevesebbet az előző évinél. A sörfőzdek szövetsége

gének elnöke szerint a hazai fogyasztás 1,3 százalékkal visszaesett, a kivitel viszont 3,2 százalékos növekedésével és 3,71 millió hektoliteres mennyiségével minden eddigi csúcspontját megdöntötte. 2008-ban a vezető gyártó a Plzeňský Prazdroj volt.

Március 27–28. – Az EU külügyminiszterei a csehországi Hluboká nad Vltavou városban tartott kötetlen értekezletükön a nyugat-balkáni országok európai integrációja mellett foglaltak állást.

Március 28. – *Jiří Menzel* cseh filmrendező dombóvári közönségtalálkozón vett részt.

Március 28. – A Cseh- és a Morvaországi Magyarok Szövetsége tisztújító közgyűlése Prágában ismét *Rákóczi Annát* választotta meg az országos elnök tisztségébe. Rákóczi Anna 2006 óta áll a CSMMSZ élén.

Március 30. – Az ügyvezető kormány a szolgáltatások nagy részében 19-ről 9 százalékra csökkentette az áfát, hogy támogassa a foglalkoztatást.

Március 30. – A Szépművészeti Múzeumban látható nagy sikerű *Mucha*-kiállításához kapcsolódóan megnyílt a KREA Kortárs Művészeti Iskola 30 diákjának *Szecessziós Kreatúrák* című tárlata. Alkotásaikat, köztük design tárgyakat, ruhákat, divatfotókat és grafikai munkákat a világ egyik legnépszerűbb szecessziós mestere ihlette.

Március 31. – A japán Hitachi cég a kereslet és az árak csökkenése miatt bezárta 800 főt foglalkoztató csehországi plazmatévé gyárat.

Április 2. – A pozsonyi Mirbach-palotában rendezték meg *Josef Čapek* író és képzőművész első szlovákiai gyűjteményes kiállítását június 21-ig.

Április 3. – *Barack Obama* amerikai elnök csehországi látogatásának tiszteletére Baracknak nevezték el a Dvůr Králové nad Labem állatkertjében született három perzsa leopárdkölyök egyikét.

Április 4. – Statisztikai jelentés szerint 2008-ban 21,9 millió külföldi látogatott Csehországba, 0,8 százalékkal kevesebb, mint egy évvel korábban.

Április 4. – Poličkában, *Bohuslav Martinů* szülővárosában megnyílt az új Bohuslav Martinů Centrum. A városi múzeumban interaktív termekkel bővített új állandó kiállítás

A poličkai Martinů Centrum óriásplakátja

várja a zeneszerző életével, munkásságával ismerkedőket. Augusztusban Baráti Körünk tagjai tárlatvezetővel kísérve tekinthették meg az új emlékhelyet.

Április 4–5. – *Barack Obama* amerikai elnök Prágába látogatott. 5-én részt vett az EU–Egyesült Államok informális prágai csúcstalálkozásán, beszédet mondott a prágai várban és találkozott a vezető cseh politikusokkal. A csúcstalálkozó csaknem 200 résztvevőjének adatai illetéktelenül nyilvánosságra kerültek, amiért Prága nyilatkozatban kért elnézést.

Április 4. – Magnesia Litera-díjjal ismerték el *Márai Sándor* Naplójának cseh fordítását, *Estera Sládková* és *Dana Gálová* érdeméért.

Április 6. – Prágában a cseh kormánykoalíció pártjai, a Polgári Demokratikus Párt (ODS), a Kereszténydemokrata Unió–Csehszlovák Néppárt (KDU–ČSL), a Zöldek Pártja (SZ) és az ellenzéki Cseh Szociáldemokrata Párt (ČSSD) megállapodást írtak alá az új átmeneti szakértői kormány

megalakításáról. *Václav Klaus* államfő 9-én *Jan Fischert*, a cseh statisztikai hivatal elnökét nevezte ki ideiglenes kormányfővé. (Az ideiglenes kormány a legkésőbb október 15-ig előre hozott képviselőházi választásig működött volna.)

Jan Fischer ügyvezető kormányfő

Április 10. – 12 és fél év börtönbüntetést kapott *Bohumír Duričko* az ifj. *Václav Kočka* vállalkozó meggyilkolásáért, ami 2008. október 10-én *Jiří Paroubek* könyvbemutatója után történt a prágai Vásárcsarnokban.

Április 18. – Az észak-morvaországi Vítkovban Molotov-koktéllal felgyújtottak egy román lakta házat, hárman súlyos égési sebeket szenvedtek. A rendőrség augusztusban őrizetbe vett 12 bűnfejt, akiket a támadással gyanúsítanak.

Április 20. – A cseh kormány úgy döntött, hogy 1,03 milliárd eurót kölcsönöz a Nemzetközi Valutaalpnak (IMF), miután az EU-országok vezetői márciusban megegyeztek az IMF támogatási keretének növelésében.

Április 21. – A Cseh Köztársaság kivonult az ENSZ Durban II. rasszizmus elleni genfi konferenciájáról.

Április 22. – A Mladá Fronta Dnes című cseh napilapban közölt anyag szerint *Jiří Pelikán*, az 1968-as prágai tavasz egyik vezéralakja fiatal korában aktívan együttműködött a csehszlovák kommunista állambiztonsági szolgálattal (StB).

Április 22. – Pozsonyban, a Szlovák Nemzeti Múzeumban a Charta 77-ről és idejéről nyílt kiállítás, együtt a *Jan Palach* 1969 című tárlattal.

Április 24. – Prágában letartóztatták és másnap kiutasították Csehországból *David Duke*-ot, a fehér felsőbbrendűséget hirdető amerikai fajgyűlölő szervezet, a Ku Klux Klan egykori főnökét.

(Forrás: BMC)

(Forrás: Týden kronika r. 2009)

(Fotó: Polgár László)

Április 24. – Bonn város Nemzetközi Demokrácia-díjával tüntették ki *Václav Havel* volt cseh államfőt.

Április 25. – Az Európa Könyvkiadó budapesti könyvfesztiváli matinéján, a Millenárison a többi között bemutatták *Radka Denemarková* cseh író nő *Hitler pénze* című kötetét.

Radka Denemarková

Április 27. – Egy alapos felmérés szerint Prága, Olomouc és Český Krumlov a legélhetőbb cseh városok.

Április 28. – A Multimodal Brain Orchestra Prágában az emberi agyra elhelyezett érzékelők segítségével adott élő koncertet.

Április 30. – A távozó jobbközép cseh kormány egyszeri pénzügyi kárpótlást szavazott meg a volt csehszlovákiai kommunista rendszer politikai

foglyainak, akiket 1948. február 25. és 1989. december 29. között zártak jogtalanul börtönbe. Minden börtönben vagy vizsgálati fogságban eltöltött hónapért 1800 korona járna.

Május 2. – A prágai TV-adó áttért a digitális közvetítő rendszerre.

Május 4. – Az ügyvezető kormány új koncepciót fogadott el a szélsőségek elleni határozottabb fellépésről, továbbá két év után 3,5 százalékkal emelte a közsférában dolgozók havi bérét.

Május 4. – Pozsonyban, a Nemzeti Színház előtt *Robert Fico* miniszterelnök felavatta *Milan Rostislav Štefánik* (1880–1919) politikus, diplomata, csillagász és pilóta, a csehszlovák állam egyik megalapítója 7,6 m magas, 6 tonnás bronzszobrát, melyet Csehországban öntöttek.

Május 6. – Bátor, a Miskolci Állatkert egyéves feketepárduca csehországi magán állatkertbe került.

Május 6. – A cseh szenátus jóváhagyta az Európai Uniót megreformáló Lisszaboni Szerződést. (Lásd még: október 9.)

Május 7. – A Prágában megrendezett Európai Unió–Keleti Partnerség csúcskonferencián elfogadott közös nyilatkozatban az EU támogatásáról biztosította a demokratizálási folyamatokat és a gazdasági reformokat a keleti szomszéd partnerországokban. A 2013-ig tartó partnerségi programra 600 millió eurót szánnak uniós forrásokból.

Május 9. – *Václav Klaus* államfő kinevezte *Jan Fischer* szakértői kormányát, melybe hat minisztert a *Topolánek* vezette polgári demokraták (ODS), kettőt a zöldek (SZ), nyolcat pedig az ellenzéki cseh szociáldemokraták (ČSSD) javasoltak. A közlekedési tárca vezetője *Gustáv Slamečka* szlovák állampolgárságú szakember lett. (Lásd még: június 7.)

Május 9. – Prágában, 82 éves korában elhunyt *Věnek Šilhán* politikus, közgazdász, az 1968-as prágai tavasz egyik kiemelkedő alakja. (1968 augusztusában a CSKP vysočany-i kongresszusa őt választotta helyettes főtitkárrá az elhurcolt Dubček helyére.)

Május 10. – A prágai Robert Guttmann Galériában *Jaroslav Róna* kortárs

képzőművész 1999–2008 közötti alkotásait láthatta a közönség.

Május 11. – *Martinů*, a fenomén címmel komplex, látványos kiállítást rendeztek október 26-áig *Bohuslav Martinů* cseh zeneszerző (1890–1959) munkásságáról a prágai Cseh Zenei Múzeumban. A kiállítás a cseh EU-elnökségi időszak egyik reprezentatív eseménye volt.

Május 10. és 15. – *Jan Fischer* új cseh kormányfő első külföldi útjai Brüsszelbe, majd Pozsonyba vezetett.

Május 12–június 3. – A Prágai Tavasz nemzetközi zenei fesztivál eseményei zajlottak.

Május 14–17. – A 15. Prágai Nemzetközi Könyvfesztivál és -vásár.

Május 15. – A cseh képviselőház válságkezelő programot fogadott el, mely a roncsprémium bevezetését is tartalmazta. Július 9-én *Václav Klaus* államfő megvétőzte a programot. (Lásd még: szeptember 9.)

Május 19. – A Prága Városi Tanács az „A” metróvonal meghosszabbítását határozta el a Ruzyně nemzetközi repülőtérig, ami 18,7 milliárd koronába kerül.

Május 20. – Prágában EU–Kína-csúcs-találkozót tartottak, melynek végén a felek megállapodásokat írtak alá az EU és Kína együttműködéséről a tudomány és technika, az energetika terén, illetve a kisvállalatok kapcsolatainak támogatásáról.

Május 20. – 88 éves korában Prágában elhunyt *Václav Vaško* a csehszlovák kommunista idők katolikus disszidense.

Május 21. – Székesfehérvárott a Kortárs Fesztiválon a Szabad Színház amatőr társulat előadásában először mutatták be Magyarországon *Luboš Balák*: Švejk unokája című komédiáját.

Május 25. – Csehországban először regisztráltak a H1N1 influenzavírus okozta megbetegedést.

Május 25–26. – A Budapesti Operettszínház és a prágai Karlín Zenei Színház telt házas közös operettbemutatót tartott.

Május 27. – Prága Kobilisy negyedében leleplezték az 1942-ben *Heydrich* helytartó elleni merényletet elkövető cseh ejtőernyősök emlékművét.

Május 27–28. – Az Európa szívében elnevezésű sorozat keretében a Cseh Filharmonikus Zenekar adott hangversenyt a Nemzeti Filharmonikusok vendégeként a budapesti Művészetek Palotájában. Mindkét koncert az 50 éve elhunyt cseh zeneszerző, *Bohuslav Martinů* I. szimfóniájával kezdődött. Vezényelt *Zdeněk Mácal*, a zenekar vezető karmestere.

Május 28. – A szenátus is jóváhagyta azt az alkotmánytörvény-javaslatot, amely lehetővé teszi a képviselői mandátumok lerövidítését és a választás gyorsított eljárásban való kiírását. (Lásd még: július 1.)

Május 29. – A cseh pénzügyminisztérium jelentése szerint 2008-ban a csehek rekordösszeget, 128,5 milliárd koronát költöttek szerencsejátékokra, 18,6 százalékkal többet, mint 2007-ben.

Május 29. – A Cseh Energetikai Művek (ČEZ) és a szlovák JAVYS csoport közös cég létrehozásáról írt alá megállapodást Prágában a szlovákiai Jaslovské Bohunice-i atomerőmű új energiablokkjának építésére.

Május 29. – A visegrádi négyek (Magyarország, Lengyelország, Csehország, Szlovákia) kulturális vezetői Varsóban *Spiró György* írónak ítélték a Visegrádi-díjat.

Május 29–31. – A prágai *Bohuslav Martinů* Intézet szervezésében Nemzetközi Zenei Konferenciát tartottak a zeneszerzőnek a XX. századi zenetörténetben elfoglalt helyéről.

Május 30. – Floridában 76 éves korában meghalt *Waldemar Matuška* az 1960–70-es évek népszerű cseh éneke és színésze, aki 1986-ban maradt kinn az Egyesült Államokban. Prágában temették el.

Waldemar Matuška

(Forrás: Český dialog)

Június 3–4. – A visegrádi országok – Csehország, Lengyelország, Magyarország és Szlovákia – kormányfői a Krakkó melletti Wieliczka-ban tanácskoztak és megállapodtak július 1-jén kezdődő egy éves soros magyar elnökségének programjában. 4-én Krakkóban ünnepségen vettek részt a kommunizmus bukásának 20. évfordulója alkalmából.

Június 4. – Kanadában menedékjogért folyamodott a cseh közszolgálati rádió cigány kisebbségi adásának főszerkesztője.

Június 4. – A brnói városháza úgy döntött, hogy a Vörös Hadsereg katonáinak állított emlékművet törli a kulturális emlékek listájáról.

Június 5. – A visegrádi együttműködésben részt vevő négy ország megrendezte az I. Visegrádi Nyári Filmfesztivált: Krakkóban, Prágában, Pozsonyban és Budapesten három héten át összesen 24 filmet vetítettek. A legjobb első filmet Arany Katicabogár-díjjal jutalmazták.

Június 5. – Európai parlamenti választást (EP) Csehországban a Polgári Demokratikus Párt (ODS) nyerte. Az ODS 9, a szociáldemokraták (ČSSD) 7, a kommunisták 4, a néppártiak 2 képviselőt küldhettek az EP-be.

Június 7. – Bizalmat kapott a prágai képviselőházban a *Jan Fischer* miniszterelnök vezette átmeneti cseh kormány. Az öt parlamenti párt közül a Polgári Demokratikus Párt, a Cseh Szociáldemokrata Párt és a Zöldek Pártja támogatta.

Június 10. – A Párizsban élő *Milan Kundera* cseh író életműve elismerésül megkapta a Francia Akadémiához tartozó Cino del Duca Alapítvány díját. (Lásd még: 65. oldal!)

Kundera-portré

(Forrás: Český dialog)

Június 11–14. – A II. Cseh Sörfesztiválon a budapesti Városháza Parkban 25 féle csapolt sört kóstolhatott meg a közönség. Bemutatták a Sörmentén – Csehország – Útikalauzt sörivóknak. A hangulatot emelte Pepa Čečil, Hrabal régi barátja és „udvari harmonikása”.

Josef Pepiček Čečil harmonikás a Sörfesztiválon

Maláta-dedikálás a Sörfesztiválon

Június 12. – Elrendelték *Jan Fischer* cseh kormányfő és *Martin Pecina* belügyminiszter családjának rendőri védelmét, miután cseh szélsőségesek merényletet terveztek ellenük a betiltott Nemzeti Ellenállás (Národní odpor) vezetőinél és újnáci koncertek szervezőinél tartott rendőrségi razziák miatt. A parlamenti házelnökök, pártvezetők és más közéleti személyiségek, köztük *Václav Havel* is nyilatkozatban ítélték el az újnáci és más szélsőséges csehországi megnyilvánulásokat.

Június 12. – A prágai DOX kortárs művészeti galériában kapott helyet *David Černý* Entropa című alkotása, amely az év elején a brüsszeli EU-központban nagy vihart kavart. (Lásd még: 50. oldal!)

Június 12. – A prágai Kőharang Házban *Jiří Anderle* ismert cseh festő és grafikus 1959 és 2009 között született alkotásaiból nyílt retrospektív kiállítás október 4-ig.

Június 12. – Csehországban a Baxter cég elkezdte gyártani az új influenzavírus (H1N1) elleni oltóanyagot.

Június 13. – Prágában Nemzetközi Adalbert-díjjal tüntették ki *Göncz Árpádot*, a Magyar Köztársaság volt elnökét.

Június 14. – *Ivan Gašparovič*, az áprilisban újraválasztott szlovák államfő megkezdte második ötéves megbízási időszakát.

Június 17. – 2008-ban 65 millió liter szeszes italt gyártottak Csehországban, 21 százalékkal többet, mint 2007-ben. Az utóbbi öt évben megduplázódott a vodka és a helyi, tuze-mák nevű rum fogyasztása is.

(Forrás: Šejkova rest, Nepomuk)

Egy laposüvegvnyi Švejk rum

Június 17. – A parlament két háza által elfogadott törvényjavaslat értelmében a cseh állam rövid lejáratra 23,6 milliárd korona értékben új adósságpapírokat bocsát ki.

Június 18. – A cseh sajtó százas toplistája szerint a Škoda Auto Mladá Boleslav lett 2008 legjelentősebb cége Csehországban.

Június 19. – A cseh Hamé élelmiszeripari csoport megvette a magyar Globus élelmiszeripari csoport húsfeldolgozó részlegét.

Június 22. – Az Európai Unió nyolc államának jobbközép EP-képviselői Prágában bejelentették, hogy 55 taggal megalakítják az Európai Parlament új, Európai Konzervatívok és Reformerek nevű csoportját. A frakciót a cseh Polgári Demokratikus Párt (ODS), a brit Konzervatív Párt és a lengyel Jog és Igazságosság konzervatív pártok alakították, s öt párt csatlakozott, köztük *Bokros Lajos*, a Magyar Demokrata Fórum képviselője is.

Június 22. – *James Hawes* brit akadémikus *Excavating Kafka* (Kafka kiásása) című könyvében a nagy író

alakját övező mítoszokat, hamis legendákat leplezi le a British Library-ben talált dokumentumok alapján.

Június 24. – A dél-csehországi Hluboká nad Vltavou kastély parkjából biztonsági okokból raktárba kerültek Az evezős (*Hermann Zettlizer*), A magvető (*Willy Knapp*) és az Afrodité (*Wilhelm Wand-schneider*) szobrok, miután *Jiří Kuchar* könyve bebizonyította, hogy *Hitler* személyes gyűjteményéhez tartoztak.

Június 26. – A Windsori víg nők *Jiří Menzel* rendezte előadásával *Shakespeare*-ünnepek kezdődtek Prágai Várban.

Június 28. – A Budapesti Búcsún a Budapesti Fesztiválzenekar *Dvořák* és *Smetana* műveiből adott ingyenes megakoncertet a Hősök terén.

Június 29. – Kanadában 89 éves korában elhunyt *Jan Rubeš* cseh származású színész és operaénekes, aki 1948-ban emigrált.

Június 30. – A szlovák parlament jóváhagyta az 1995-ös államnyelvtörvényt módosító javaslatot, amely 2009. szeptember 1-jén hatályba lépett. A módosítás értelmében 100-tól 5000 euróig terjedő pénzbüntetést róhatnak ki azok esetében, akik nem a szlovák nyelvet használják a törvény által meghatározott helyzetekben. A jogszabály tiltakozást váltott ki szlovákiai magyarok, a magyar kormány és civil szervezetek körében, és hatására a magyar-szlovák kapcsolatok sokéves mélypontra jutottak. A Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsának törvénye a Szlovák Köztársaság állami nyelvéről szlovákul, magyarul és angolul olvasható a www.felvidek.ma internetes portálon. (Lásd még: szeptember 1.)

Július 1. – Csehországtól Svédországra vette át az Európai Unió soros elnökségét az év második felére.

Július 1. – *Václav Klaus* államfő október 9–10-ére tűzte ki az előre hozott képviselőházi választást. (Lásd még: szeptember 1., 15.)

Július 1. – A cseh földgázpiac 65 százalékát kezében tartó RWE Transgas vállalat átlagosan 6,1 százalékkal csökkentette a lakossági földgázárakat, az évben már másodszor.

Július 3–11. – Karlovy Varyban a 44. nemzetközi filmfesztiválon bemutatták *Juraj Jakubisko* *Báthory* című filmjét, a legdrágább szlovák filmet (4,8 millió korona). Itt volt *Miloš Forman* cseh származású amerikai rendező *Dobře placená procházka* (Jól fizetett séta) című új filmjének világpremierje is. A filmfesztivál fődíját, a Kristályglóbuszt az *Un angé a la mer* című belga-kanadai film nyerte, rendezte *Frédéric Dumont*. Szintén Kristályglóbuszt kapott a világ filmművészetéhez való rendkívüli hozzájárulásáért *John Malkovich*, híres amerikai színész, filmrendező és producer, a fesztivál díszvendége. A kilencnapos szemlén több mint 230 alkotást vetítettek. Magyarországot *Pálfi György* Nem vagyok a barátod című filmje képviselte, Báron György kritikus pedig a dokumentumfilmes zsűri elnöke volt.

(Forrás: Reflex)

Báthory Erzsébet szerepében Anna Friel

Július 7. – Június utolsó hetében bekövetkezett áradások 17 halottat követeltek és mintegy hétmilliárd koronás anyagi kárt okoztak Csehországban.

Július 9. – Zamárdiban a Balaton Sound egyik sztárvendége a híres cseh electro DJ Lucca, alias *Lucie Kvasnicová* volt.

Július 10. – A szlovák statisztikai hivatal szerint Szlovákiában 2008-ban a lakosság 11 százaléka élt a szegénységi küszöb alatt, ami közel 595 ezer embert jelent.

Július 13. – Kanada vízumkötelezettségét vezetett be az országba utazó cseh állampolgárokkal szemben, a növekvő számú cseh menedékkérelmek miatt. 2009 első félévében 653

csehországi roma kért menedéket Kanadában. Csehország 14-én válszül vízumkötelezettséget vezetett be a diplomata és szolgálati útlevéllel rendelkező kanadai állampolgárok számára.

Július 14. – *Karel Gott*, Csehország évtizedek óta legnépszerűbb táncdalénekes, a „prágai csalogány” 70. születésnapját ünnepelte.

Július 17. – *Stanislav Gross* volt kormányfő, az egyik leggazdagabb expolitikus 110 millió koronáért eladta a Moravia Energo társaságban két évvel korábban 13,5 millióért vásárolt egyharmad tulajdoni részét.

Július 21. – Lejárt *Michael Calcott* kanadai nagykövet megbízatása, aki azon kevés diplomaták közé tartozott Prágában, akik nyíltan vállalták homoszexuális beállítottságukat.

Július 23. – Csehország 2008-ban 190 millió euró értékben szállított külföldre fegyvert és hadianyagot, meghaladva az 1991-es csúcsot.

Július 24. – A képviselőház után a szenátus is jóváhagyta a csehországi dohányzás ellenes törvény módosítását, miszerint a vendéglők üzemeltetői maguk dönthetik el, hogy az egységben szabad-e vagy tilos a dohányzás, amit a bejáratnál jól láthatóan fel kell tüntetni.

Július 27. – *Gál Jenő*, a budapesti Cseh Centrum hat év után hazatérő igazgatója Pro Cultura Hungarica díjat kapott a magyar kultúra nép-

szerszítésére érdekében kifejtett tevékenységéért. Gratulálunk!

Július 29. – *Jan Kohout* cseh külügyminiszter országa soros EU-elnökségéről tartott előadást Budapesten a magyar nagykövetség hagyományos éves értekezletén.

Július 29. – A Visegrádi négyek 1989–2008 közötti építészetéről angol nyelvű gyűjtemény jelent meg Csehországban.

Július 29. – Prágában 88 éves korában meghalt *Josef Lesák*, a demokrácia harcosa, 1948-as diákvezér.

Július 31. – Az Eurostat adatai szerint Csehországban 306 euró, Szlovákiában 296 euró, Magyarországon 270 euró a havi minimálbér, melynek vásárlóerejét tekintve kisebb a különbség egymáshoz viszonyítva, de a sorrend azonos (443, 409, 408).

Augusztus 1–3. – A II. világháború végén Csehországból kitelepített szudétanémetek először tartottak találkozót Plzeňben, az 1946-ban alapított katolikus irányultságú Ackermann-közösség szervezésében és mintegy ötszáz tagjának részvételével.

Augusztus 3. – A cseh ČEZ villamos művek pályázatát hirdetett európai vállalatoknak a temelini atomerőmű bővítésére.

Augusztus 3. – A *Kolowrat* család elutasította, hogy eladja az államnak Morva Őrgrófság egyetlen insigneumát, a ceremóniális kardot, de kiállítják majd a birtokukban lévő 300 éves ezüsthégyvert.

Augusztus 9. – A prágai vár Mindenszentek-templomában megtalálták Szent György-bazilika szent keresztoltárát díszítő, de 1989 óta elveszettek hitt hatszáz éves gótikus faszobrot, amely restaurálás után lesz újra látható a bazilikában, a helyreállított régi királyi palota ünnepélyes megnyitójának alkalmából.

Augusztus 11. – A dél-morvaországi Kyjov amatőr színtársulatának előadásában először mutatták be romani (oláh cigány) nyelven *William Shakespeare* Rómeó és Júlia című drámáját.

Augusztus 12. – A Lány-i elnöki rezidencián *Václav Klaus* államfő a köztársasági elnök arany plakettjével tüntette ki 80. születésnapja alkalmából *Josef Suk* hegedűművészt, *Antonín Dvořák* dédunokáját, illetve *Josef Suk* zeneszerző unokáját, aki a Prágai Nemzetközi Tavaszi Fesztivál művészeti tanácsának elnöke is. Ő az újonnan alapított Antonín Dvořák-díj első kitüntetettje.

Augusztus 12. – *Zdeněk Červinka* vállalkozó bejegyeztette az eredetileg is cseh találmányt, a hálós bevásárló szatyrot, amelyet most Kínában gyártatnak olcsón.

Augusztus 18. – Oroszországból kiutasítottak két cseh diplomatát, miután Prága is ezt tette két orosz diplomátával, akik a cseh hírszerzés értesülése szerint az orosz titkosszolgálat ügynökei.

Augusztus 20. – A szlovák hatóságok megtagadták *Sólyom László* köztársasági elnök révkomáromi magánlátogatásának engedélyezését, aki *Szent István* emlékének szentelt szoboravatásra érkezett volna a városba. *Bajnai Gordon* miniszterelnök 21-én telefonon egyeztetett *Robert Fico* szlovák miniszterelnökkel, és a három legfőbb szlovák közjogi méltóság indokaira reagálva emlékeztetett, hogy az egykori közös király, Szent István szobrának avatása nehezen tekinthető a szlovák szuverenitás elleni támadásnak. Az 1968-as prágai tavasz leverésében játszott magyar szerepért a köztársasági elnök és a magyar kormány hivatalosan bocsánatot kért, s a szoboravatás időpontválasztása és e között már csak ezért sem lehet semmilyen összefüggés. Augusztus 22-én a

(Forrás: Cseh Centrum)

Gál Jenő a Pro Cultura Hungarica kitüntetés átadásán

(Forrás: internet)

Löw rabbi a prágai Panoptikumában

Augusztus 5. – A prágai Várban Löw rabbi halálának 400. évfordulója alkalmából Az élet ösvénye címmel kiállítás nyílt november 8-ig a rabbi életéről (1525–1609) és a hozzá kapcsolódó legendáról.

Mladá Fronta Dnes című liberális cseh napilap kínosnak és tragikomikusnak minősítette a magyar és a szlovák politikusok viselkedését.

Augusztus 21. – Tojásokkal és kövekkel támadt *Mirek Topolánek* polgári demokrata (ODS) pártelnökre, volt cseh kormányfőre négy fiatal a dél-morvaországi Hustopeče na Břec-lavskuban. *Topolánek* könnyebb sérüléseket szenvedett.

(Forrás: Lidové noviny)

A sebesült Topolánek

Augusztus 24. – A csehországi Radnicén végzett ásátásokon egy háromszáz-tízmillió éves ritka pókkövéletet találtak a cseh és kínai paleontológusok.

Augusztus 24. – *Jan Fischer* cseh kormányfő budapesti munkalátogatásán *Bajnai Gordon* miniszterelnökkel energiabiztonságról és energetikai együttműködésről tárgyalt. Találkozott még *Sólyom László* köztársasági elnökkel és *Szili Katalinnal*, az Országgyűlés elnökével, illetve saját kérésére *Pukli Péterrel*, a magyar statisztikai hivatal elnökével és *Róna Péter* közigazdással.

Augusztus 25. – Chodovar családi sörfőzde fesztiválján, Chodová Planán a látogatók kipróbálhatták Csehország itt működő egyetlen sörfürdjét is. (Lásd még: 77. oldal!)

Augusztus 26. – Prágában, a Károly-híd közelében múzeumként megnyitották *Johannes Kepler* német csillagász prágai lakását, abból az alkalmából, hogy 400 éve, 1609-ben jelent meg Kepler Prágában írt korszakalkotó műve, az *Astronomia Nova* (Új csillagászat). *Johannes Kepler II. Rudolf* császár udvari csillagásza volt *Tycho Brahe* halála után.

Augusztus 26. – *Lőrincz Zsuzsa* Prágában élő grafikus barátunk legújabb műveiből nyílt kiállítás a révkomáromi Katonatemplom Limes

Galériájában, ahol másnap *Papp Imre* eddig megjelent versesköteteit is bemutatta, illetve elemezte *H. Tóth István* egyetemi docens. (Lásd: *mel-léklet!*)

Augusztus 31. – A cseh belügyminisztérium betiltotta a Csehországi, Morvaországi és Sziléziai Szudétanémetek Szövetségét, mivel a szerveződő szövetség programjában követeli a Beneš-dekrétumok érvénytelenítését, valamint a kitelepített szudétanémetek vagyonának visszaadását.

Szeptember 1. – A cseh alkotmánybírószág egy képviselő panaszát vizsgálva hatályon kívül helyezte *Václav Klaus* államfőnek a képviselőház mandátumát lerövidítő, az előre hozott választások kiírását lehetővé tevő rendeletét. Az október elejére kitűzött választás lekerült a napirendről. Az ezzel kapcsolatos költségek hivatalos közlés szerint legkevesebb 100 millió koronát tettek ki. (Lásd még: szeptember 15.)

Szeptember 1. – Prágából Londonba egy 70 évvel ezelőtthez hasonló vonat indult, utasai között olyanokkal, akiket akkor még gyerekként ugyanezen az útvonalon sir *Nicholas Winton* brit emberbarát menekített ki Csehszlovákiából a holokauszt elől. 23-án a Nemzeti Múzeumban ezzel kapcsolatos fotókiállítás nyílt.

Szeptember 1. – Mintegy tízezres tömeg tiltakozott a dunaszerdahelyi DAC-stadionban a szlovákiai állam-

nyelvtörvény módosítása ellen, annak hatályba lépése napján, s követelte a lakosság 10 százalékát kitevő szlovákiai magyarság jogainak tiszteletben tartását.

Szeptember 4–6. – A Nyugat-európai Országos Magyar Szervezetek Szövetsége (NYEOMSZSZ) évi rendes közgyűlését tartotta Prágában.

Szeptember 8. – *Jiří Stivín* világhírű jazzmuzsikust látták vendégül a New York-i Cseh Nemzeti Házban.

Szeptember 8–10. – Szlovákiába látogatott a dalai láma, aki Pozsonyban Nemzetközi *Ján Langoš*-díjat kapott az egykori szlovák emberi jogi harcokról elnevezett alapítványtól.

Szeptember 9. – Csehország és Ausztria külügyminisztere Mikulovban történelmi vegyes bizottság létrehozásában állapodott meg, amely a többi között a vitatott Beneš-dekrétumokat vizsgálja majd.

Szeptember 9. – A cseh képviselőház felülvizsgálta *Klaus* elnök július 9-i vétóját és jóváhagyta a roncsprémiumot is tartalmazó válságellenes programot a cseh gazdaság fellendítése és a társadalmi stabilitás megőrzése érdekében. (A cseh roncsprémium 30 ezer korona lesz tíz évnél idősebb gépkocsi leadása és egy új autó vétele esetén. Cégek vagy hivatalok a roncsprémiumot nem használhatják.) Az alsóház a korábbi öt hónapra hat hónapra emelte azt az időszakot, amelyre munkanélküli segély jár, és megemelték a segély összegét. 50 koronával emelkedik a gyereksegély, s magasabb lesz a gyerekek után járó adókedvezmény. A vállalatok könnyítéseket kapnak a társadalombiztosítási járulékok esetén, s álló eszközeiket gyorsabban leírhatják.

Szeptember 11–12. – A lengyelországi Sopotban a visegrádi országok Európai Unióban játszott szerepéről és a V4 esetleges bővítéséről tanácskoztak a tagországok államfői. Elvi meg egyezés született arról, hogy egyes távolabbi országokban közös konzuli szolgálatokat hoznak létre. *Sólyom László* köztársasági elnök megbeszélést folytatott *Lech Kaczyński* lengyel, *Danilo Türk* szlovén és *Václav Klaus* cseh államfővel. (Václav Klaus cseh elnök cáfolta a magyar területi ambíciókról a cseh sajtóban a szlovák–magyar viszálytal kapcsolatban

A sörfürdő prospektusa

megjelent nyilatkozatát. Az államfő szerint félrefordították mondatait, az újságban megjelenttel szemben azt mondta, „bizonyos aggodalommal figyel egy hosszabb ideje fennálló magyar ambíciót, hogy Magyarország növelni szeretné befolyását a határokon túli kisebbségei révén”.)

Szeptember 11. – A csehországi Mladá Boleslavban, az európai vígjátékok 7. fesztiválján *Lukáts Andor* kapta a legjobb színésznek járó díjat *Keményffy Tamás* Mázli című filmjében nyújtott alakításáért.

Szeptember 12. – A prágai Musaionban, a Nemzeti Múzeum néprajzi részlegében kiállítás nyílt a „Cseh Bánát” lakóinak életéről és hagyományairól 2010. május 2-ig. E tájon októberben a Bohemia Baráti Kör tagjai is jártak. *(Lásd még: 58. oldal!)*

Szeptember 12. – Híd–Most névvel új szlovákiai magyar párt alakult a Magyar Koalíció Pártjából kivált *Bugár Béla* vezetésével. Szlovák alelnöke: *Rudolf Chmel*.

Szeptember 15. – A prágai törvényhozás nem szavazta meg a parlament feloszlását, miután az alkotmánybíróság 1-jén semmissé nyilvánította az alsóház május végi döntését saját megbízatási idejének lerövidítéséről. A parlament érvénytelenítette azt az elnöki rendeletet, amely eredetileg október 9–10-re tűzte ki az előre hozott választások időpontját.

Szeptember 16. – A cseh szenátus külföldi csehekkel foglalkozó bizottsága nemzetközi szemináriumot szervezett Prágában a cseh állam és a külföldön élő csehek viszonyáról.

Szeptember 16. – Az élelmiszereket és fogyasztási cikkek gyártó holland-angol tulajdonú Unilever bejelentette egyetlen csehországi gyárának bezárását.

Szeptember 16–17. – Kassán történelem-konferenciát tartottak a II. világháború utáni (1946–1948) cseh-szlovák–magyar lakosságcsereéről és az áttelepültek, kitelepítettek sorsáról.

Szeptember 17. – *Barack Obama* amerikai elnök Washingtonban bejelentette, hogy kormánya lemond a közép-európai rakétapajzs tervéről, s helyette új rakétavédelmi megközelítést fog alkalmazni.

Szeptember 17–20. – Prágában a III. nemzetközi honfitársi (krajan-) fesztivál zajlott, melyen a Bohemia Baráti Kör is képviselte magát *Zachár Ottó* barátunk személyében és régi cseh történelmi képeslapokból összeállított kiállításával. Vendég volt Slavica Topić boszniai ismerősünk is, aki a budapesti Bohemia bálunkon is járt 2008-ban. *(Lásd még: keretben!)*

Szeptember 19. – Budapesten a Kulturális Örökség Napjai alkalmából először nyitotta meg kapuit nagykövetség előtt a Cseh Nagykövetség és a Cseh Centrum impozáns épülete,

III. „krajanfesztivál”

Már a 2009-es év elején tudomást szereztünk arról, hogy Prágában minden év szeptemberében találkozót rendeznek a külföldön élő cseheknek egy színes fesztivál keretében, ahol a külföldi honfitársak (krajanok) együtteseinek is meghívást kapott, mint olyan szervezet, amely a magyarországi csehek képviselheti, bár tagjaink többsége „csak” tiszteletbeli honfitárs lehetne. Hagyományörző ének- és táncsoportunk nem lévén szerény részvétel mellett döntöttünk: kiküldünk egy kiállítható gyűjteményt régi cseh történelmi képeslapokból és egyszemélyes delegációként bemutatam egyesületünket.

Prágában bebizonyosodott, hogy a fesztivál nagyon hangulatos, jóízű rendezvény. Már a helyszín is kiváló: a Hradčanské náměstí 8. sz. alatti Martinic-palota gyönyörű árkádós udvarával, freskós termeivel, a Szarvas-árokra néző óriási kertjével ideális „terepnek” bizonyult. Az udvaron léptek fel az együttesek,

Tánc..

...és ének a Martinic Palota udvarán

Két kirándulás között csak a legszükségesebb időt tudtam a fesztiválon tölteni, pedig szívesen maradtam volna végig, hiszen sok ismeretséget lehetett volna kötni, mindig volt szervezett vagy spontán program, és hát tejbe-vajba (és sörbe) fűrösztöttek bennünket.

Felmerült a gondolat, hogy a jövőben valami szervezettebb, nyugodtabb megjelenést kellene produkálnunk. Azóta megvan a 2010. évi jelöltünk: Miloš Vnuk barátunk a budapesti szlovák Ozvena körussal képviselhetné a magyarországi csehek és szlovákokat, s persze a Bohemia Baráti Kört.

Szöveg és kép: *Zachár Ottó*

te, a volt Zichy-palota. *(Lásd még: 72. oldal!)*

Szeptember 21. – A cseh kormány nagyszabású, 70 milliárd koronát megtakarító intézkedéscsomagot hagyott jóvá a fenyegető méretű (230 milliárd koronás) államháztartási hiány lefaragására. *(Lásd még: szeptember 25.)*

Szeptember 22. – A Rádiós Ősz elnevezésű első prágai nemzetközi zenei fesztiválon a Magyar Rádió Szimfonikus Zenekara is fellépett.

Szeptember 24. – A Nyelvek Európai Napja alkalmából Prágában valamennyi cseh centrum és külföldi kulturális intézet – köztük a magyar – nyitott napot tartott. A PMKK kvízzjátékának nyertese jutalmul egy évig ingyen látogathatja az intézet magyar nyelvtanfolyamát.

Szeptember 24. – A dél-koreai Hyundai autógyár az észak-morvaországi Nosovicében hivatalosan megnyitotta első európai üzemét, amely a Hyundai modellek mellett Kia modelleket is előállít majd.

Szeptember 25. – A cseh autóipari szövetség közlése szerint a csehországi autóipari cégek 2008-ban mintegy 19 ezer embert menesztettek a válság következtében.

Szeptember 25. – A cseh parlament alsóháza elfogadta a Fischer-kormány 2010. évi költségvetési megszigorító csomagját. Az intézkedések között adóemelés, az állami kiadások lefaragása és a közszférában dolgozók fizetésének a csökkentése is szerepel. Az előirányzott 2010. évi GDP-arányos államháztartási deficit 162,8 milliárd korona, ami 5,2 százalékos államháztartási hiányt jelentene.

Szeptember 25. – A budapesti Új Színházban felújító próbákat kezdett Jiří Menzel Oscar-díjas cseh rendező a Még egyszer hátulról című darab beugró színészeivel, Pokorný Liával, Pálfi Katával és Szikszai Rémusszal.

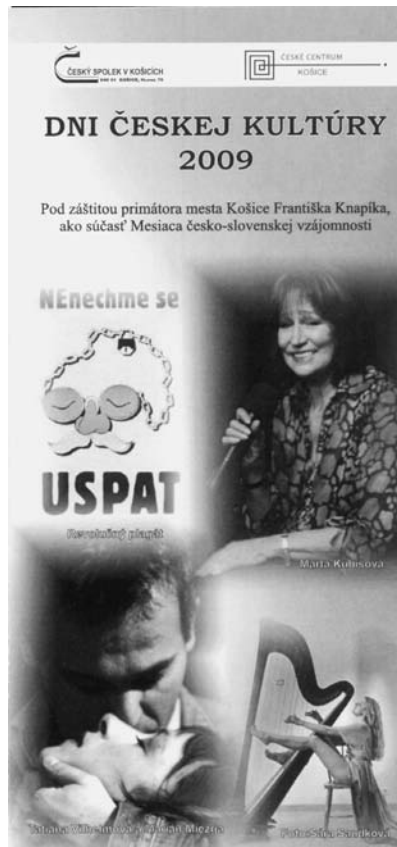
Szeptember 26–28. – XVI. Benedek pápa hivatalos látogatást tett Cseh-

Vlk bíboros és a pápa Stará Boleslavban

országban. Prágában találkozott Václav Klaus cseh államfővel és vezető cseh politikusokkal, külföldi diplomatákkal és a többi csehországi egyház képviselőivel. 27-én Brnóban, 28-án Stará Boleslavban muta-

tott be szentmisét mintegy 120 ezer, illetve 50 ezer ember előtt. A pápa koronát ajándékozott a prágai Jézuskának. (Lásd még: november 28.)

A kassai cseh napok szórólapja

Szeptember 27. – Szent Vencel-búcsúval kezdődtek Kassán a cseh kultúra napjai, gazdag programot kínálva a közönségnek egy hónapon át.

Szeptember 28. – Egerben megkezdődött és október végéig tartott a Quartet elnevezésű nemzetközi „utazó” színházi és kulturális fesztivál, amelyet az egri Gárdonyi Géza Színház egy cseh, egy francia és egy szerb színházzal közösen szervezett.

Szeptember 28. – A PSZÁF figyelmeztetése szerint megtevesztő kereskedelmi tevékenységet folytat a csehországi székhelyű, magyar piacon is érdekelt befektetési szolgáltató, a Capital Partners a.s.

Szeptember 30. – A cseh képviselőház megtiltotta a prágai Ruzyně nemzetközi repülőtér üzemeltető Letiště Praha állami cég eladását.

Október 1. – Bajnai Gordon kormányfő Szegeden bejelentette, hogy Magyarország, Csehország és Románia közösen elnyerte a jogot arra, hogy

prágai, bukaresti és szegedi helyszínnel megépítse az EU lézeres kutatóközpontját (Extreme Light Infrastructure (ELI)).

Október 1. – Horvátországi cseh barátaink daruvári központjában működő óvoda új modern játszótérrel avatott fel a Csehszlovák Külügyi Intézet (ČSÚZ) támogatásából.

Október 2. – Jan Kohout külügyminiszter Prágában 2009. évi Gratias agit díjakat adott át Csehország jó

Mariusz Szczygiel lengyel író

hírnevét terjesztő 13 külföldi személynek és szervezetnek, köztük Mariusz Szczygiel lengyel írónak is, akinek Gottland című könyve Magyarországon is megjelent.

Október 2–16. – Brnóban a 44. morva őszi zenei fesztivált szintén Bohuslav Martinů emlékének szentelték, a zeneszerző (1890–1959) születési és halálzási évforduló alkalmából 2009–2010-re meghirdetett Martinů Revisited projekt keretében.

Október 3. – Berlinben a német egység szimbólumának számító, ún. Quadriga-díjjal tüntették ki Václav Havel volt cseh államfőt, Mihail Gorbacsovot, az egykori Szovjetunió vezetőjét és José Manuel Barrosót, az Európai Bizottság elnökét az európai egyesülés előmozdításában szerzett érdemeikért. A Quadriga-díjat 2003-ban alapította az európai egyesítést zászlajára tűző Werkstatt Deutschland (Németország Műhely) nevű civil szervezet.

Október 3–7. – A Pilsner Fesztivál a legendás sörgyár kapujától a Plzeň főteréig húzódó promenádon zajlott, Pilsner Urquell Sörolimpiával egybekötve.

Október 6. – A Tatra cseh teherautógyár 25 százalékos létszámleépítést

(Fotó: Zachár Ottó)

(Forrás: internet)

jelentett be a megrendelések visszaesésére hivatkozva.

Október 6. – A visegrádi országok (V4) külügyminiszterei budapesti tanácskozásukon támogatták a nyugat-balkáni országok európai integrációját.

Október 7. – Az eddigi legnagyobb retrospektív kiállítás nyílt *Josef Čapek* író, festő, grafikus, illusztrátor (1887–1945) sokoldalú munkásságából a Prágai Vár Lovardájában (Jízdárna) 2010. január 17-ig.

Josef Čapek: Mr. Mysel (1920)

(PressČTKFoto kiadványa)

Október 7. – Csehországban több helyen megdőlt a történelmi melegrekord: Znojmban 27,8 °C-t mértek, a prágai Klementinumban 24,8 °C volt.

Október 8. – Egy felmérés szerint Prága a zsebtolvajok számát tekintve a harmadik helyen áll a világon!

Október 8. – Prágában lemondott tisztségéről a romaellenes irányultságú nacionalista Nemzeti Párt elnöknője, *Petra Edelmánová*.

Október 9. – A Mol Nyrt. és a ČEZ (Cseh Energetikai Művek) közötti részvényopciós megállapodás módosítása szerint a Mol 2014 januárjáig visszavásárolhatja saját részvényeit.

Október 9. – *Václav Klaus* cseh elnök új feltételeket támasztott az EU döntéshozatali és intézményi rendszerét megreformáló Lisszaboni Szerződés cseh ratifikációs okmányainak aláírásához. Véleménye szerint országának kivételt kell kapnia a Lisszaboni Szerződés részét alkotó

általános emberi jogok chartájának érvényesítésekor, mert különben megkérdőjelezhetővé válnak a II. világháború után elfogadott Beneš-dekrétumok. 21-én *Karel Schwarzenberg* volt külügyminiszter Prágában úgy nyilatkozott, hogy *Václav Klaus* a Lisszaboni Szerződéssel kapcsolatos követelésével megrontotta Prága viszonyát Ausztriával és Magyarországgal. *(Lásd még: október 29–30.)*

Október 12. – Greenpeace-aktivisták foglalták el a cseh kormány székházának tetejét, hogy tiltakozzanak az észak-csehországi barnaszénmedence esetleges kiszélesítése ellen.

Október 14. – *Václav Klaus* cseh államfő Moszkvában a *Dmitrij Medvegyev* orosz elnökkel tartott megbeszélése után kijelentette, hogy a lisszaboni szerződés aláírásához támasztott feltételei továbbra is komolyak.

Október 14. – A cseh rendőrség 160 fős internetes pedofilhálózat felszámolását jelentette be. Ez volt az egyik legsúlyosabb ilyen jellegű ügy a cseh kriminalisztika történetében. A gyanúsítottak többségét Prágában és Morvaországban vették őrizetbe.

Október 15. – *Alfons Mucha*, a Belle Époque cseh mestere címmel reprezentatív kiállítás nyílt a morva származású festő és grafikus munkáiból a brnói Morva Galériában 2010. január 24-ig. Ily módon *Mucha* az 1936. évi plakátkiállítás után most „tért vissza” először szülőföldjére. A megnyitón meghívottként a kiállítás

(Fotó: Molnár Éva)

Alfons Mucha brnói kiállításáról

kurátorai – *Marta Sylvestrová*, *Petr Štembera*, *John* és *Sarah Mucha*, illetve a Morva Galéria és a prágai Iparművészeti Múzeum igazgatói mellett rész vett *Molnár Éva* is, a Bohemia Baráti Kör és saját képviseletében. *(Lásd még: 9. oldal!)*

Október 19. – *Mária Opělová* cseh konzul búcsúztatása a budapesti nagykövetségben.

(Fotó: Zachár Ottó)

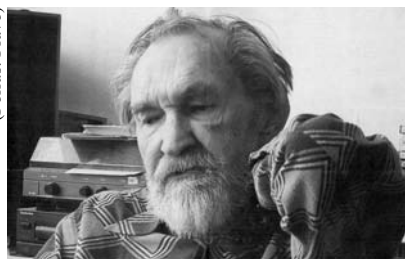
Mária Opělová (középen) konzuli búcsúja

Október 21. – Bécsben *Eduard Harant* cseh könyvkiadó-tulajdonos és médiavállalkozó kapta Centrope Integráció elnevezésű cseh–osztrák–szlovák–magyar regionális tömörülés díját.

Október 22. – Csehországban, Karlovy Varyban egy harmincéves nő volt a H1N1 vírus első halálos áldozata.

Október 24–29. – A 12. Jihlavai Nemzetközi Dokumentumfilm-fesztiválon tartották *Hrabal* filozófus, költő barátjáról forgatott *Last Recital of Egon Bondy* című film világpremierjét.

(Forrás: Právo)

Egon Bondy Pozsonyban, 2006

Hrabal, Bondy és Boudník a legendás triumvirátus (Boudník rajza, 1954)

Október 25. – A szentendrei MűvészetMalomban Kassai modernnek címmel a két világháború közötti időszak kassai képzőművészetét bemutató kiállítás nyílt, melynek kurátora Szabó Lilla művészettörténész barátunk volt. A Határtalanul – Kárpát-medence múzeumi sorozathoz tartozó kiállítás 2010. január 17-ig várta a látogatókat.

(Fotó: Zachár Ottó)

Szabó Lilla kurátor (balra) a Kassai modernnek kiállításán

Október 26. – A cseh kormány úgy döntött, hogy nem adja el cseh légitársaságot, a ČSA-t.

Október 28. – A prágai Köharang Házban Csehek a fotográfusok sze-

mével, 1948–1989 között témáról fotókiállítás nyílt 2010. január 3-ig a Cseh Távirati Iroda anyagából.

Október 28. – A kassai csehek egyesülete megemlékezést szervezett Csehszlovákia létrejöttének évfordulójára az 1919-ben elesett cseh légionáriusok síremlékénél és T. G. Masaryk, Rostislav Štefánik kassai emlékművénél. Jelen voltak a Český dialog ismerős munkatársai.

Október 28–30. – Budapesten, a Magyar Képzőművészeti Egyetem epreskerti Parthenon-fríz termében kiállították David Černý cseh szobrász Entropa című satirikus projektjének makettjét. A megnyitón jelenlévő alkotó angol nyelvű vetítéses előadásában bemutatta eddigi, hasonlóan provokáló műveit is. (Lásd még: 50. oldal!)

Október 29. – A cseh gazdák legalább félmillió liter tejet öntöttek ki országszerte, tiltakozásul az alacsony felvásárlási árak ellen.

Október 29–30. – Az Európai Unió állam- és kormányfői elfogadták azt a szöveget, amely alapján teljesíthe-

tők azok a cseh követelések, amelyeket Václav Klaus államfő támasztott a lisszaboni szerződéssel szemben, azaz a Cseh Köztársaság mentességét kap a Lisszaboni Szerződéshez kapcsolódó alapjogi charta hatálya alól. A döntés nem talált egyértelműen kedvező fogadtatásra Csehországban. (Lásd még: november 3.)

November 2. – Prágában, a libeňi városházán Bohumil Hrabal: Az én Libeňem címmel kiállítás nyílt az író meg nem ért 95. születésnapja alkalmából, a Nemzeti Fotográfiai Múzeum és a Praha 8 rendezésében.

A libeňi Hrabal-kiállítás szórólapjáról

„Rendszerváltó” kiállítás Bukarestben

2009 februárjában megjelent az e-mailes postaládámban egy felhívás, mely szerint egy Bukarestben ősszel megnyitandó kiállításához fotókat keresnek 1989–1990 rendszerváltó eseményeiről.

Felvételtem bőségesen volt, de előkeresgéltni a húsz éves tekerceket és digitalizálni a kiválasztott kockákat... bizony ez a bogarászós munka nem hiányzott! Végül sikerült elküldenem több száz kockát a magyarországi megbízottnak a Magyarországon, Csehországban és az NDK-ban készült fotóimból.

Hosszú hónapokon át sem a kiállításról, sem a küldött fotók sorsáról nem tudtam semmit, mígnem az eredeti megnyitóhoz képest több hét késéssel mégis létrejött a kiállítás „Történet a szabadságról” címmel. Tematikája azonban a meghirdetetthez képest jóval bővebb lett, a II. világháború után létrejött szovjet rendszerű diktatúrák kiépülésének és válságainak eseményeit is felölelte. Ily módon az 1989/90-es rendszerváltás bemutatására kevesebb tabló jutott. Mindez akkor derült ki, amikor megkaptam a közreműködésemet megköszönő levelet a magyarországi koordinátortól és a kiállítás rendezőjétől, aki magyarországi, de régóta Bukarestben élő történész, Varga Andrea.

Maga a kiállítás is izgatott, fotóim sorsa is, és persze Bukarest

A bukaresti kiállítás reklámja

is, ahol még sohasem jártam. Mind-ebből egy bukaresti kirándulás lett, 2010 néhány hideg januári napján. Elsőként Andrea segédletével megnéztem a kiállítást, amely a szponzoráló Európai Bizottság bukaresti képviselőjének földszinti kiállító termében kapott helyet.

Jól kivitelezett és kellően nagyvonalú kiállításról van szó. 35 dominót formázó panel 70 oldalán (80 cm x 180 cm) 250 fotót helyeztek el, ezek nagy része közismert, híres kép. (A nyitó kép például: Vörös katona kitűzi a Reichstagra a szovjet lobogót, melyről talán nem mindenki tudja, hogy már a harcok elülte után készült, és amelyen a megtisztelő feladatra kiválasztott katona csuklójáról utólag kellett lereteszni több karórat...) A beküldött fotók

közül kb. százat használtak fel, képeim közül hetet hasznosítottak egy Vencel-téri tematikájú tablón, ahol csak az én fotóim láthatók.

A kiállítást csapatostól keresik fel az iskolások, de a Bukarestbe látogató nemzetközi híru politikusok is sűrűn megfordulnak itt. A nagy látogatottságra való tekintettel a kiállítás az eredetileg kitűzött 2010. március 31. helyett június 30-ig tart nyitva! És most jöhetne Bukarest, ami szintén megérne egy misét, de majd máskor...

Zachár Ottó

November 2. – *Karel Gott* cseh táncdalénekes szülővárosa, Plzeň díszpolgára lett. *Václav Klaus* államfőtől Érdemérmert kapott.

November 3. – A cseh alkotmánybíróság elfogadta a lisszaboni EU-szerződést ratifikáló cseh törvényt, mint amely nem sérti a cseh alkotmányt. *Václav Klaus* cseh elnök utolsónak és fenntartásokkal, de aláírta az EU alkotmányának szánt szerződést. (Lásd még: november 13.)

November 3. – *Balázs Péter* magyar és *Miroslav Lajčák* szlovák külügyminiszter a határ magyar oldalán, Rárospusztán közösen letették egy új Ipoly-híd alapkövét, Ipolytárnócon részt vettek a határon átnyúló magyar-szlovák projektek ismertetésén, majd munkatalálkozót tartottak Besztercebányán.

November 5. – Csehországban először lepleztek le és tartóztattak le terrorcselekményekre készülő csoportot, a White Justice szélsőséges csoport tíz tagját.

November 5. – Az észak-csehországi Postoloprty városi tanácsa úgy határozott, hogy emlékművet állít az 1945-ben itt meggyilkolt szudétánemeteknek.

November 9. – Prágában a Totalitárius Rendszerek Tanulmányozásának Intézete honlapján (www.ustrcr.cz) nyilvánosságra hozták a volt csehszlovák Állambiztonsági Hivatal (I. osztály) hírszerzőinek névsorát. A listán több ismert, a cseh közéletben aktívan tevékenykedő ember, köztük magyar nemzetiségűek neve is megtalálható.

November 9. – Prágában, a cseh kormány székhelyének közelében nagy rakás emberi ürüléklet jelképező „szobrot” lepleztek le piros masnis doboz-talpalaton, mely a bársonyos forradalom évfordulójának ünnepségei idején több hétig „díszítette” a Klárov teret, és a Demokraciamérleg nevű diákkezdeményezés lakonikus véleményét demonstrálta az elmúlt húsz év politikusi teljesítményéről.

2009. november 9. – Történet a szabadságról címmel kiállítás nyílt az 1989-es fordulat emlékére az Európai Bizottság bukaresti képviseletén, mely korabeli fényképek és újságcikkek segítségével idézi fel a kelet- és közép-európai országokban

lezajlott fordulat kulcsfontosságú eseményeit. Rendezte: *Varga Andrea* magyarországi történész, a kiállító fotográfusok között *Zachár Ottó* barátunk is szerepelt cseh témájú képeivel. (Lásd még: 32. oldal!)

November 9–10. – Szegeden, a MEZZO operaversenyen *Bohuslav Martinů* Alexandre bis című darabja is elhangzott *Balczó Péter* magyar versenyző előadásában.

November 10. – *Szili Katalin*, az Országgyűlés volt elnöke, *František Knapík* kassai polgármester és *Martina-Ludmila Magulová* nővér, ápolónő Pozsonyban közösen átvették a Kristály szív-díjat, amelyet a helyi Ferdinand Martinengo Társaság adományozott *Slachta Margitnak*, a magyar parlament egykori első női képviselőjének.

November 10. – A cseh kormány *Štefan Füle* Európa-ügyi minisztert jelölte európai uniós biztosnak, aki 27-én a bővítési ügyek és a szomszédági politika tárcáját kapta Európa „kormányában”.

(Fotó: Týden)

Štefan Füle EU-biztos

November 10. – A prágai Nemzeti Galéria új grafikai kabinetet nyitott *Jan Zrzavý* festő, grafikusművész (1890–1977) válogatott műveiből, a Gyerekek–Kultúra–Sport Alapítvány ajándékának köszönhetően.

November 13. – A révkomáromi Katonatemplomban *Dúdor István* festő meg nem élt 60. születésnapja alkalmából „Életfogytiglan” címmel emlékkiállítás nyílt *Farkas Veronika* barátunk rendezésében. A megnyitón a Bohemia Baráti Kör is képviseltette magát. (Lásd még: melléklet!)

November 13. – A 27 EU-s tagállamból utolsóként Csehország is letétbe helyezte Rómában a Lisszaboni Szerződés ratifikációs okmányát. Ezzel lezárult a teljes ratifikációs

folyamat, és december 1-jén életbe léphetett az EU intézményrendszerét átalakító okmány.

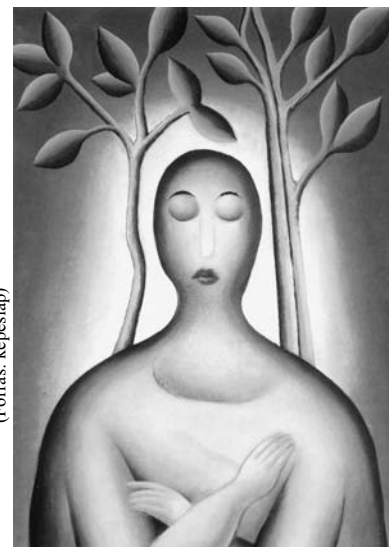
November 14. – A prágai Szent Annatemplomban a „bársonyos forradalom” 20. évfordulójának szentelt koncertet tartottak. Az ünnepléssorozatot *Václav Havel* volt elnök nyitotta meg, utóda, *Václav Klaus* cseh államfő pedig nyilvános köszönetet mondott neki a rendszerváltásért, s mindazért, amit Csehország szabadságáért tett.

November 14. – Prágában 90 éves korában elhunyt *Ladislav Sittenský* háborús fényképész és a 67 éves *Jan Reich*, a cseh tájak művészfotósa.

November 16. – *Miloš Jakeš*, Csehszlovákia Kommunista Pártjának (CSKP) volt főtitkára a Týden című hetilapnak adott interjújában ma is inkább államcsínynek, gazdasági puccsnak tartja a „bársonyos forradalmat”, és meggyőződése, hogy a szocializmus visszatér.

November 16. – *Mirek Topolánek* volt cseh kormányfő, az ODS elnöke Budapesten járt és találkozott *Dávid Ibojával*, az MDF elnökével, akivel pártjaik szorosabb európai parlamenti együttműködésében állapodtak meg.

November 17. – Csehországban központi állami ünnepség nélkül, de számos rendezvénnyel és akcióval emlékeztek meg az 1989-es rendszerváltás, a „bársonyos forradalom” 20. évfordulójáról. Prágában a szélsőjobboldali Munkáspárt rendezvénytől 48 személyt kellett őrizetbe venni.

(Forrás: képeslap)

Jan Zrzavý: Meditáció

November 17. – *Jiří Menzel* cseh rendező a budapesti Új Színházban a MASZK Országos Színészegyesület meghívására *Goldoni, Molière, Csehov, Shakespeare, Feydeau* darabjainak jeleneteiből tartott meseterkurzust.

November 17. – Po sametu (Bársony után) címmel kiállítás nyílt Prága Főváros Arany Gyűrű Galériájában, ahol az utóbbi húsz év vizuális művészeti alkotásai láthatók különböző nemzedékhez tartozó kortárs alkotóktól, a múltba nyúló indítással.

**GALERIE HLAVNÍHO
MĚSTA PRAHY**

LEDEN-ÚNOR 2010

Každé pondělí jsou všechny expozice a výstavy uzavřeny.
Aktualizované informace: www.ghmp.cz

Po sametu kiállítás az Arany Gyűrű Galéria programfüzetében

November 18. – Egy csehországi székhelyű konzorcium nyerte a szegedi 2-es villamos vonalának építésére meghirdetett pályázatot.

November 19. –A libereci állatkertben két oroszlán beszabadult az egyik fehér tigris kifutójába és széttépték a ritka állatot, a 17 éves *Isabellát*.

November 21–27. – Régi barátaink: *Jaroslav Šonkský* cseh–svéd hegedűs és *Patricia Bretas* brazil zongorista közreműködésével, a kazah *Alan Buribajev* vezényletével Csehországban turnézott a Norrköpingi Szimfonikus Zenekar. Ostravában, Zlinben, Hra-

(Forrás: másorfüzet)

Alan Buribajev kazah karmester Prágában

dec Královéban, Pozsonyban és Prágában adtak nagyszerű koncertet, amiről a prágai Rudolfinumban a Bohemia Baráti Kört képviselő Molnár Éva és Balázs Andrea is meggyőződött. *Patricia* szólolistaként remekelt *Martinů Concertino* zongorára és zenekarra című darabjában. A vendégszereplés összeköthető Svédország EU-elnökségével, a *Bohuslav Martinů*-évfordulóval, a pozsonyi zenei ünnepekkel, s *Jaroslav Šonkský* barátunk kezdeményező, szervező kultúrköveti munkájával, miként ő volt a 2009. évi BTF cseh napjainak valamikori ötletgazdája is.

November 22. – A bársonyos forradalom, pontosabban az 1989. november 17-én szétvert diáktüntetés Národní třídán található emléktáblája két dátummal bővült *Roman Týc* szobrász jóvoltából. A baloldali tábla a nácizmus ellen lázadó cseh diákok 1939. november 17-i tüntetésének dátumát idézi, míg a jobboldali a

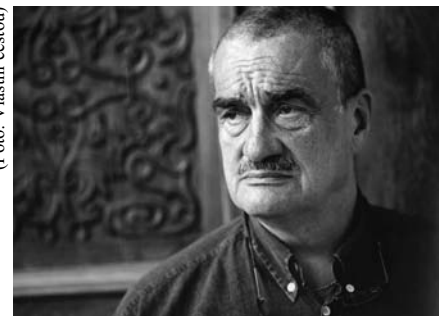

(Forrás: internet)

Az 1989.11.17. emléktábla *Týc* kiegészítésével

2009. évi évfordulót. A baloldali dátum fölött náci karlendítésre (Heil) utaló tenyereket látni, a jobboldali fölött pedig felmutatott középső ujjak vannak (Fuck you). *Roman Týc*, a provokatív Zhotoven képzőművészeti csoport tagja szerint „Nincs mit ünnepelni, s a dolgokat az összefüggéseikben kell látni”.

November 23. – *Karel Schwarzenberg* szenátor, Csehország volt külügyminisztere Budapesten *Sólyom László* köztársasági elnöktől átvette a Magyar Köztársasági Érdemrend középkeresztje Csillaggal (polgári tagozat) kitüntetését a magyar–cseh kapcsolatok fejlesztéséhez és elmélyítéséhez való rendkívüli hozzájárulásáért. *Schwarzenbergnek*, akinek egyik nagyanyja magyar volt, jelentős szerepe volt abban, hogy sikerült kideríteni, hol nyugszanak *Esterházy János*, a mírovi börtönben az ötvenes évek közepén meghalt csehszlovákiai politikus hamvai. (Lásd még: *Prágai Tükör*; 2007/3. és 5. sz.)

(Fotó: Vlastní cestou)

Karel Schwarzenberg

November 24. – A cseh kormány sajnálatát fejezte ki amiatt, hogy a múltban egyes, elsősorban roma származású nőket akarattuk ellenére sterilizáltak Csehországban.

November 25. – A prágai városi bíróság úgy döntött, hogy *Marta Kubišová* énekesnőnek nem kell 1,3 millió

(Forrás: MF Dnes)

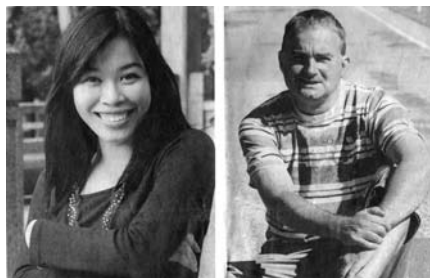
Golden Kids ma: *Helena Vondráčková, Václav Neckář, Marta Kubišová*

korona kártérítést fizetnie *Helena Vondráčková* énekesnőnek és férjének, *Martin Michalnak* a Golden Kids együttes 2008-ban meghíúsult emléktornéjéért az énekesnő visszalépése miatt, írásos szerződés azonban nem volt. A két énekesnő az 1960-as években együtt lépett fel, de 1968-as szereplése miatt *Kubišová*t félreállították, *Vondráčková* viszont fényes karriert futott be.

November 26. – Csehországban megkezdődött az új influenza elleni védőoltás.

November 26. – *Jan Fischer* cseh miniszterelnök személyi változásokat jelentett be kormányában, mivel *Štefán Füle* Európa-ügyi miniszter Csehország európai uniós biztos lett. Helyét *Juraj Chmiel* diplomata, Csehország ausztráliai és új-zélandi nagykövete foglalta el, váltás történt a környezetvédelmi tárca, valamint a kormány törvényalkotási hivatalának élén is. 30-án *Václav Klaus* államfő beiktatta az új minisztereket.

November 27. – A cseh Könyvklub díját 2009 szeptemberében *Lan Pham Thi* elsőkönyves vietnami író nyerte Fehér ló, sárga sárkány című regényével, amelyből három hónap alatt nyolcezer példány kelt el. November végére kiderült, hogy az író személye *Jan Cempírek*, České Budějovice-i író misztifikációja volt, aki a cseh közegben élő vietnami lányról írt könyvét a kulturális elit megréflálására szánta, s ezt a *Lidové noviny*nek adott interjújában elismerte.

A fiktív vietnami író és „szülőatyja” *Jan Cempírek* író

November 27. – A plzeňi városi bíróság 300 óra közmunkára ítélte egy jobboldali szélsőséges személyt zsidóellenes nyilatkozataiért.

November 28. – Prágában TOP 09 névvel új jobbközép cseh párt ala-

kuló kongresszusán *Karel Schwarzenberg* szenátort, volt külügyminisztert választották elnökké. A TOP rövidítés, a „hagyomány, felelősség, prosperitás” jelentésű cseh szavak kezdőbetűi, a 09 az alapítás éve utal. Az új pártot *Miroslav Kaloušek* volt cseh pénzügyminiszter, parlamenti képviselő alapította, aki júniusban kilépett a Kereszténydemokrata Unió–Csehszlovák Néppártból (KDU-ČSL).

November 28. – A szlovákiai regionális választások második fordulóját után *Robert Fico* vezette kormány párti Smer jelöltjei nyolc megyéből hétben szereztek meg az elnöki helyet. Pozsonyban viszont *Pavol Freso*, a szlovákiai jobboldali pártok, köztük az MKP közös jelöltje győzött.

November 28. – A prágai Kisjézus felöltötte a XVI. *Benedek* pápa által ajándékozott koronát, melyet nyolc kagyló – *Szent Ágoston* jelképe – díszít. A prágai Jézuska 47 centiméter magas viaszborítású faszobor, egy spanyol szerzetes műve. A kis szobor a XVI. században került Csehországba *Mara Manrique de Lara* spanyol nemesasszony nász-

A prágai Jézuska

ajándékként, aki egy cseh nemeshez ment feleségül. Lánya, *Polyxena de Lobkowicz* hercegnő ajándékozta 1628-ban a mezítlás karmeliták rendje tulajdonában lévő Győzedelem Szűz Mária templomnak, ahol ma is látható.

December 2. – Országoként mintegy ötven szerzővel, több mint ezer szöveggel elindult a www.visegradliterature.net oldal, amely a visegrádi országok irodalmának legjavát teszi közzé magyar, szlovák, cseh, lengyel, angol és német nyelven.

December 2. – *Jan Kohout* cseh és *Guido Westerwelle* német külügyminiszter Prágában megállapodtak, hogy a jövőben évente két alkalommal találkoznak a kölcsönös témák áttekintésére.

December 5. – A prágai CVVM közvélemény-kutató intézet novemberi felmérése szerint a csehek közel kétharmada úgy véli, hogy a II. világháború után kiadott Beneš-dekrétumoknak továbbra is érvényben kellene maradniuk.

December 7–8. – Az Európai Szocialista Párt (PES) Prágában tartotta kongresszusát. Az Európai Szocialisták Pártjának teljes jogú tagja lett az Irány-Szociáldemokrácia (Smer) szlovák kormánypárt.

December 8. – A prágai Smečka Galériában filmvetítéssel kísért kiállítás nyílt *Jiří Trnka* grafikus, illusztrátor, bábművész alkotásaiból.

(Forrás: internet)

Jiří Trnka bábozik

December 9. – A cseh képviselőház jóváhagyta az ország 2010. évi költségvetés-tervezetét. A költségvetési hiány az eredetileg tervezett 162,8 milliárdnál legalább 12 milliárd koronával lesz magasabb.

December 10. – A képviselőház után a szenátus is elfogadta a 2005-ös kárptótlási törvény módosítását, melynek értelmében a cseh állam anyagi kárptótlást ad azoknak, akiknek Csehszlovákia 1968. augusztusi megszállása következtében valamelyik családtagjuk meghalt, illetve súlyos egészségügyi károsodást szenvedett. A kárptótlásért 2010 végéig lehet folyamodni. A történelmi dokumentumok tanúsága szerint a megszállás első két hetében 72 cseh polgári személy vesztette életét, további 267-en súlyos sérüléseket szenvedtek. Az áldozatok között három dél-szlovákiai magyar is volt.

(Fotó: Polgár László)

(Forrás: MF Dnes)

December 10. – Az Európa Tanács (ET) miniszteri bizottsága felszólította Csehországot, hogy szenteljen nagyobb figyelmet és törődjön jobban a területén élő nemzeti és etnikai kisebbségek nyelvével.

December 12. – A prágai metróaluljárókba bombabiztos szeméttárolók kerültek vissza, nyolc évvel azután, hogy terrortámadásoktól tartva eltávolították az összes hulladékgyűjtőt.

December 14. – A cseh kormány meghatározta azt a drogmennyiséget, amely alatt 2010. január 1-jétől nem büntetik a fogyasztóit az új cseh btk. értelmében (marihuánából 15, heroinból 1,5 grammot lehet tartani).

A megengedettnél nagyobb mennyiségű drog tartása bűncselekménynek minősül.

December 15. – *Mirek Topolánek* volt cseh kormányfő három éve elhagyott felesége, *Pavla* beleegyezett a válásba.

December 16. – A Világgazdaságban megjelent kutatási adatok szerint a bruttó átlagbér Csehországban 245 ezer forint (895 euró), Magyarországon 216 ezer forint (körülbelül 800 euró), Szlovákiában 213 ezer forint (789 euró).

December 19. – A csehországi Dvůr Králové afrikai állatokra specializálódott állatkertje négy északi fehér orrszarvút küldött Kenyába, hogy

segítse a kihalástól fenyegetett faj túlélését.

December 20. – Cseh karácsonyt tartottak Kassán az ott működő cseh egyesület rendezésében.

December 19–20. – Csehországban 60–70 éves rekordokat döntött meg a hideg, kilenc személy megfagyott.

December 31. – Prágában ötven év után megszűnt a világhírű *Laterna Magika* önálló intézményi volta, 2010. január 1-jétől a Nemzeti Színház égisze alatt működik tovább.

(A magyar és cseh sajtó alapján összeállította: Molnár Éva)

(A képeket válogatta: Polgár László)

Sporthírek 2009

Január 16. – A cseh *Petra Kvitová* nyerte meg a 220 ezer dollár összdíjazású, hobarti női keménypályás tenisztornát, miután a döntőben megverte honfitársát, *Iveta Benešová*t.

Petra Kvitová Hobartban

Január 17. – *Josef Macháček* cseh versenyző nyerte a dél-amerikai helyszínen bonyolított Dakar rally quad-kategóriáját.

Január 26. – Egyéves kényszerszünet után elkezdte az egyéni edzéseket *Tomáš Rosický*, az Arsenal 2008. januárban megsérült cseh válogatott labdarúgója.

Február 8. – A norvégiai Hamarban a cseh *Martina Šabliková* és a holland *Sven Kramer* nyerte a gyorskorcsolyázók középtávú összetett vb-jét.

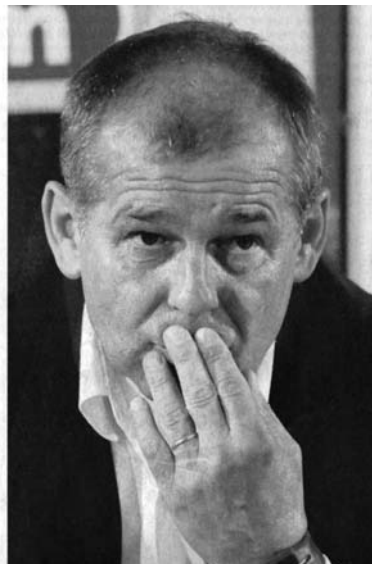
Február 18. – Liberecben tartották az északisí-világbajnokságot, melynek

nyitóünnepségén *Karel Gott* táncdalénekes és a *Deep Purple* is fellépett.

Február 28–március 1. – A Cselgáncs Világkupa-versenyt a férfiaknak Varsóban, a nőknek Prágában rendezték.

Március 18. – *Karel Brückner*, a cseh labdarúgó-válogatott korábbi szövetségi kapitánya bejelentette, hogy visszavonul az edzősködéstől.

Április 8. – *Tomáš Ujfaluši* a cseh válogatott csapatkapitánya bejelentette, hogy többé nem akar a nemzeti együttesben futbalozni.

Petr Rada

Hoki vb

2009. április 24–május 10. között Svájcban rendezték az A csoportos jégkorong világbajnokságot. Csehország válogatottja a következőképpen szerepelt a mérkőzéseken:

Csoportmérkőzések, D csoport

2009.04.25. Csehország-Dánia 5-0
2009.04.27. Csehország-Norvégia 5-2
2009.04.29. Finnország-Csehország 4-3
Ezzel Csehország a D csoportban a 2. helyen végzett és továbbjutott a középdöntőbe.

Középdöntő, F csoport

2009.04.30. Kanada-Csehország 5-1
2009.05.02. Csehország-Szlovákia 8-0 (!)
2009.05.03. Fehéroroszország-Csehország 0-3
(Csehország a csoport 3. helyén végzett.)

Egyenes kieséses szakasz

2009.05.07. Svédország-Csehország 3-1
Csehország ezzel a 6. helyen végzett a világbajnokságon.

(pl)

◀ **Április 8.** – Meneztették *Petr Radát*, a cseh labdarúgó-válogatott szövetségi kapitányát.

Április 21. – *Dominik Hašek*, a csehek világklasszis jégkorongkapusa a következő szezonban szülővárosa csa-

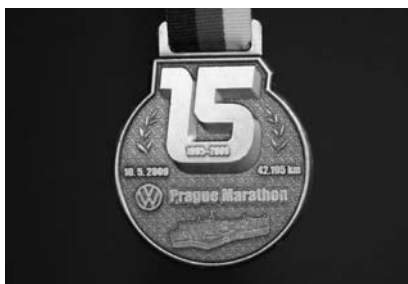
(Forrás: internet)

A „Dominátor” és Karel Gott)

patában, a HC Moeller Pardubicében szerepel majd.

Április 24–május 10. – Svájcban rendezték az A csoportos jégkorong világbajnokságot.

Május 9–10. – Prágában 15. alkalommal rendezték meg a világszerte nagy népszerűségnek örvendő Wolkswagen Marathon futóversenyt. A versenyt a kenyai *Patrick Ivuti* nyerte 2:07:48 idővel, több mint egy perccel megjavítva az eddigi, 1998-as rekordot.

(Forrás: internet)

A prágai marathon medálja

Május 18. – A cseh elsőosztályú labdarúgó-bajnokságban a Slavia Prága csapata megvédte címét.

Július 7. – *Ivan Hašek* lett a cseh labdarúgó-válogatott új szövetségi kapitánya a világbajnoki selejtezők végéig.

(Forrás: Ekonom)

Ivan Hašek

Július 19. – Az osztrák *Sybille Bammer* nyerte a 159 ezer euró összdíjazású, prágai salakpályás női tenisztornát.

Július 22. – A magyar válogatott nyerte a csehországi Pardubicében rendezett ifjúsági sakk csapat Európa-bajnokságot.

Július 26. – A magyar válogatott egyegy ezüst- és bronzérmert nyert a döntőkben a csehországi Račicében rendezett U23-as evezős világbajnokságon.

Július 30. – *Pavel Nedvěd*et, a Juventus volt játékosát választották a 2008/09-es szezon legjobb labdarúgójává Csehországban.

Július 31. – *Polgár Zsuzsa* fia két aranyérmert szerzett a csillagsakk-világbajnokságon, amelyet a csehországi Pardubicében rendeztek meg nyolc ország játékosainak részvételével.

Augusztus 2. – Bejelentés szerint *Jiří Hudler* cseh jégkorongozó a Detroit Red Wings csapatából a Dinamo Moszkvába igazol át.

Augusztus 7. – *Tomáš Rosický*, az angol Arsenal labdarúgócsapatának cseh válogatott középpályása, aki 18 hónapos kihagyás után júliusban tért vissza csapatába, ismét megsérült.

Augusztus 14. – *Roman Čechmánek*, a csehek olimpiai és háromszoros világbajnok jégkorongkapusa bejelentette visszavonulását.

(Forrás: internet)

Roman Čechmánek

Augusztus 15–23. – A berlini szabadtéri atlétikai világbajnokságot Csehország egyetlen éremmel zárta: *Barbora Špotáková*, 2008-as olimpiai bajnoka a második helyen végzett a női gerelyhajításban.

Augusztus 16. – *Talmácsi Gábor* a 13., utolsó helyen ért célba a gyorsasági-motoros-világbajnokság Cseh Nagydíján, a MotoGP-ben. A versenyt a címvédő, s a világbajnokságot vezető olasz *Valentino Rossi* nyerte meg (125 kcm, Yamaha, 43:08.991).

Németh Balázs a 250 kcm-es kategória versenyében a 14. helyen ért célba.

Augusztus 21. – A Crvena zvezda és a Slavia Praha Európa Liga-selejtezős mérkőzése előtt Prága belvárosában randalírozó szerb szurkolók közül mintegy 150-et őrizetbe vett a rendőrség.

Augusztus 22. – A Veszprémben tartott tereprali ob-n a bajnoki címet a magyar licenccel versenyző cseh *Miroslav Zapletal* szerezte meg.

Augusztus 23. – Az Intercontinental Rally Challenge (IRC)-sorozat csehországi futamán, a zlíni Barum-ralin a magyar versenyző, *iff. Tóth János* a 7. helyen végzett.

Augusztus 26. – *Pavel Nedvěd* hivatalosan is bejelentette: befejezi profi futballpályafutását.

Szeptember 7. – *Jan Koller*, a csehek futballistája lemondta a válogatottságot, miután csapata 5-én 2–2 döntetlent játszott a szlovákok vendégeként világbajnoki selejtezőn. A 202 cm magas Koller jelenleg az orosz Krilja Szovjetov Szamarában futballozik, s a cseh válogatottban szerzett 55 góljával csúcstartó hazájában.

(Forrás: Nedělní Sport)

Jan Koller

(Forrás: MF Dnes)

Barbora Špotáková gerelyhajító

Szeptember 11–13. – Silverstonban zajlott a Le Mans Series autóverseny sorozat 1000 km-es hosszúságú utolsó futama, amelyen a két cseh és egy német pilótával felálló Aston Martin Racing Lola autója a 3. helyen végzett, és ezzel megnyerte a Le Mans Series ezévi sorozatát. A csapat pilótái a cseh *Jan Charouz*, a szintén cseh *Tomáš Enge* és a német *Stefan Mücke* voltak.

(Forrás: internet)

A két cseh pilótával nyertes autó

Szeptember 18–20. – A Mikulovban rendezett Női Gó Európa-bajnokságon *Pocsai Rita* (4 dan) veretlenül szerzett Európa-bajnoki címet. A második helyezett a cseh *Anna Prokopová*, a harmadik *Urbán Alexandra* (1 dan) lett.

Szeptember 20. – A 220 ezer dollár összdíjazású quebeci fedettpályás tenisztorna döntőjében *Czink Melinda* 4:6, 6:3, 7:5-re legyőzte a cseh *Lucie Šafárovát*, s ezzel megszerezte pályafutásának első WTA-trófeáját.

Szeptember 25. – *Tomáš Ujfalusi*, 78-szoros cseh válogatott labdarúgó 875 ezer eurót köteles fizetni a Sevillának, miután a hátvéd 2008-ban úgy igazolt az olasz Fiorentinától az Atletico Madridhoz, hogy korábban előszerződést írt alá a spanyol Sevillával, s így szerződésszegést követett el. Ujfalusi 2008-ban egy botrányos eset után lemondott a válogatottságról.

Október 11. – Csehországban lezajlott a 119. Pardubicei lovas akadályverseny (Velká Pardubická). Az 1874 óta évenként megrendezett versenyt,

(Forrás: internet)

Josef Vána a győztes lóval

Labdarúgó vb – selejtezők 2009

Csehországot a 2010-es FIFA labdarúgó világbajnokság selejtezőinek során a legerősebb európai csapatokat tartalmazó „A kalapból” az európai 3. csoportba sorsolták. A mérkőzések:

2008.09.10. Észak-Írország-Csehország 0-0

2008.10.11. Lengyelország-Csehország 2-1

2008.10.15. Csehország-Szlovénia 1-0

2008.11.19. San Marino-Csehország 0-3

2009.03.28. Szlovénia-Csehország 0-0

2009.04.01. Csehország-Szlovákia 1-2

2009.09.05. Szlovákia-Csehország 2-2

2009.09.09. Csehország-San Marino 7-0

2009.10.10. Csehország-Lengyelország 2-0

2009.10.14. Csehország-Észak-Írország 0-0

A selejtezők alatt egymást váltották a szövetségi kapitányok, és bár Csehország az utolsó mérkőzésig versenyben volt a csoportbeli második (pótszelejtezőt jelentő) helyért, végül Szlovákia idegenben győzte le Lengyelországot, és a csehek kénytelenek voltak megelégedni a 3. hellyel. Így nem jutottak ki a 2010. évi dél-afrikai világbajnokságra. (pl)

(Forrás: internet)

A cseh labdarúgó válogatott

amelyet a rajongók az akadályversenyek „mekkájának” tartanak, ezúttal a leghíresebb cseh zsoké, *Josef Vána* nyerte meg a Tiumen nevű lóval.

Október 15. – A sikertelen világbajnoki selejtezősorozat végeztével lemondott *Ivan Hašek*, a cseh labdarúgó-válogatott szövetségi kapitánya.

(Forrás: internet)

Michal Bilek

Október 20. – *Michal Bilek* lett a cseh labdarúgó-válogatott új szövetségi kapitánya.

November 9. – A 81-szeres cseh válogatott *Vladimír Šmicer* sérüléseire hivatkozva bejelentette, hogy befejezi profi labdarúgó pályafutását.

(Forrás: internet)

Martina Šabliková

December 24. – Csehországban *Martina Šabliková*t, kétszeres világbajnok gyorskorcsolyázót választották 2009 legjobb sportolójává.

(A magyar és cseh sajtóból összeállította: *Polgár László*)

Jelentős cseh évfordulók 2010-ben

1310: Luxemburgi János (Jan Lucemburský, 1296–1346) személyében először kerül a Luxemburgi-házból származó uralkodó a cseh trónra; a nevezetes dinasztia 1437-ig játszik szerepet a cseh történelemben, utolsó képviselője a magyar történelemből is jól ismert Zsigmond. **700 éve történt**

1410: a Kadaň városából való Miklós nevű órás (Mikuláš z Kadaně) megalkotta a prágai Orloj óraművét és a csillagászati számlapot; az immár 600 éves időmérő szerkezet a cseh főváros legfőbb nevezetességei közé tartozik, s tudománytörténeti szempontból is igazi kuriózumnak számít. **600 éve történt**

Jana Brejchová (1940. január 20–) – színésznő, tehetségén kívül szépségével is figyelmet keltett. Évtizedek óta az élvonalbeli cseh filmszínésznők közé tartozik, s akik a hírességek magánélete iránt is érdeklődnek, általában tudják, hogy Miloš Forman, majd Vlastimil Brodský felesége volt. **70 éves**

Jana Brejchová

(Fotó: Magazin Dnes)

Egon Bondy (1930. január 20–2007. április 9.) – költő, prózaíró, filozófus, a cseh irodalmi underground alighanem legismertebb képviselője; csaknem egész életét a társadalom peremén élte le. Fiatalkorában szoros barátság fűzte Bohumil Hrabalhoz és Vladimír Boudníkhoz. **80 éve született**

(Fotó: Zachár Otrů)

Egon Bondy Budapesten

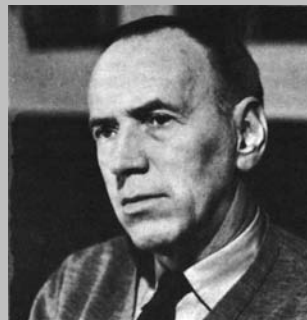
(Forrás: Magazin Dnes)

Vlastimil Brodský és Jana Brejchová *A pap vége* című filmben (Rendező: Evalt Schorm)

Vlastimil Brodský (1920. december 15–2002. április 20.) – a múlt század legkiemelkedőbb cseh színészeinek egyike; hírnevét többek között olyan remekművek öregbítették, mint a *Szigorúan ellenőrzött vonatok*, a *Szeszélyes nyár*, *Pacsirták cérnaszálon* vagy a *Várkasély a Kárpátokban*. **90 éve született**

František Hrubín (1910. szeptember 17–1971. március 1.) – költő és drámaíró, a huszadik századi cseh irodalom élvonalbeli reprezentánsa; rangját jól mutatja, hogy nem ritkán Jaroslav Seiferttel és Vladimír Holannal helyezik egy vonalba. **100 éve született**

František Hrubín

(Forrás: internet)

(Forrás: Kronika českých zemí)

Rudolf Hrušínský (1920. október 17–1994. április 13.) – színész, rendező; kivételes tehetsége, művészi rangja előkelő helyet biztosít számára a cseh filmművészet történetében, de színpadi alakításai is kiemelkedőek voltak. A magyar néző elsősorban a *Švejk*, *a derék katona*, a *Hullaégető* és a *Szeszélyes nyár* című filmeknek köszönhetően jegyezhetette meg az arcát és nevét, de számos más alkaltsban is találkozhatott vele. **90 éve született**

Rudolf Hrušínský a Švejk című filmben

Oldřich Mikulášek (1910. május 26–1985. július 13.) – költő, publicista, kora legjelentősebb lírikusainak egyike. **100 éve született**

Oldřich Mikulášek költő

(Forrás: internet)

Karel Hynek Mácha feltételezett portréja

(Forrás: Kronika českých zemí)

Karel Hynek Mácha (1810. november 16–1836. november 6.) – költő, próza- és színműíró, a cseh romantizmus legjelentősebb képviselője, „a cseh irodalom Petőfije”. Életműve mérföldkő hazája irodalmának a történetében, alakja csaknem két évszázad távolából is rendkívül impozáns, alkotásainak tekintélyes része pedig – mindenekelőtt a *Május* című elbeszélő költemény – örökbecsű remekmű. **200 éve született**

(Forrás: internet)

Karel Škréta önarcképe, 1647

Karel Škréta (1610. ?–1674. július 30.) – festő, a barokk művészet európai rangú reprezentánsa. **400 éve született**

Bohuslav Martinů (1890. december 8–1959. augusztus 28.) – zeneszerző, hegedűművész, zenepedagógus, Bedřich Smetana, Antonín Dvořák és Leoš Janáček mellett ő a cseh zenetörténet „nagy kvartettjének” negyedik tagja. **120 éve született**
(Lásd még: 82. oldal!)

Alfons Mucha (1860. július 24–1939. július 14.) – festő, grafikus, illusztrátor, a szecesszió világviszonylatban is kiemelkedő, nagy hatású reprezentánsa. Külföldön minden kétséget kizáróan ő a legismertebb, legnépszerűbb cseh képzőművész. **150 éve született**
(Lásd még: 82. oldal!)

(Forrás: ČTK)

Dana és Emil Zátopek

Emil Zátopek (1922. szeptember 19–2000. november 21.) – már életében legendássá vált atléta, közép- és hosszútávfutóként is rendkívüli sikereket ért el: többször volt Európa- és olimpiai bajnok, számos világcúcsot állított fel. Minden idők legeredményesebb cseh sportolói közé sorolják. **10 éve halt meg**

Wittingau: (Stadt im Budweiser Kreise Böhmens.)

Ez a gyönyörűen metszett német nyelvű felirat a túloldali szép vedutához tartozik, melyen Třeboň, ma is a České Budějovice-i körzethez tartozó műemlékvárost láthatjuk. A reprodukció az eredeti metszet csaknem kétszer nagyobb, általunk kiszínezett másolatáról készült.

Metszetünkről már első ránézésre megállapítható, hogy a rajz alkotója élt a divatos romantikus felfogás szokásos kellékeivel, azaz a város környezetét változatosabban rajzolta, mint a valóság. Ez a vidék ugyanis sík, mocsaras, tavas tájék lenne, hegyek, sziklák nélkül. Nyugodtan megállapíthatjuk, hogy mind a háttérben, a város mögött húzódó hegyvonulat, mind az előtér sziklás vidéke a rajzoló képzeletének szüleménye.

De ki a rajzoló? Egy régi metszeten általában alul jobbra feltüntetik a metsző, balra a rajzoló nevét. A mi nyomatunkon azonban csak a „F. Mehl sc” jelölés fedezhető fel, ami szerint a metsző – erre utal az „sc” – F. Mehl volt, akiről csupán annyit lehetett megtudni, hogy az 1840–50-es években aránylag foglalkoztatott metsző volt Németországban és Ausztria sok tartományában. Főként térképeket, de vedutánk tanúsága szerint városképeket is készített, és néhány portréjáról tudunk.

Miután F. Mehl rajzolóként sohasem említeték, világossá vált, hogy ezt a metszetet is valamilyen előzményről (olajfestményről, rajzról, esetleg másik metszetről) készítette, még pedig egy régebbi munkáról, mivelhogy a képen látható személyek, a kocsi archaikusabbnak tűntek a vedutánk koránál.

Ennél tovább nem tudtunk előre jutni, de ismét segített a technika. Az internet segítségével felvettem a kapcsolatot a třeboňi múzeumban Jiřina Psíková asszonnyal, aki kérésemre kinyomozta, hogy metszetünk előképe egy XIX. század eleji ceruzarajz.

Igazán érdekes, hogy ennek alkotója nem egy korabeli művész, hanem az immár hercegi Schwarzenberg család fejének, Joseph zu Schwarzenbergnek a felesége, a belga főúri Arenberg-Archot családból származó Pauline. A hercegnő szépsége, műveltsége, sokoldalú tehetsége okán megérdemelten volt

korának ünnevelt asszonya. Jó értelemben vett társasági hölgy volt, ismert emberekkel levelezett, tehetséges festő volt, számtalan nyelven beszélt. Rajzolni, festeni Ferdinand Runk, a Schwarzenberg udvari festője tanította. Pauline után számos rajz maradt, ezeken a környék érdekességeit örökölte meg.

Szomorú szenczió volt, amikor 1810-ben a párizsi osztrák követségen adott bálon tűz ütött ki, s egy égő gerenda Pauline halálát okozta. Csupán 36 évet élt, de kilenc árva hagyott maga után.

A metszetünk alapjául szolgáló třeboňi vedutát 1805-ben rajzolta. Eltekintve az elő- és háttér romantikus felfogásától, magának a városnak a látképe korrektnek tűnik.

A kép baloldalán, a kocsik fölötti néhány házacská és a kis templom a budějovicei út menti külvárost jelzi. A Szent Erzsébet-templom ma temetőkápolna. A metszet jobboldalán lévő sárgás hagymakupolás Szent Egyed-temetőkápolna a Schwarzenbergek temetkezési helye volt addig, amíg 1875-ben el nem készült a neogótikus családi kriptá.

A háromtörzsű fától jobbra terül el Třeboň városa. Meredek palaszínű fedélszékével, karcsú tornyával az épületek fölé magasodó templom, az augusztinus kolostor szintén Szent

Egyed (Svätý Jiljí)-temploma, s a hozzá tartozó épületek töle balra láthatók. Bár a budějovicei kapu már az 1600-as évek eleje óta működött, sem a hercegnő rajza, sem a rézmetszet nem ábrázolja. Hosszú egyemeletes épületet látunk a templom előtt, ennek földszintje a Rosenberg-család archívuma, az emelet a kastélyt és a templomot összekötő „hosszú folyosó”. Tovább haladva a kastélykönyvtár, majd a kastély épületei következnek. A két torony közül a testesebb a kastélyé, a karcsúbb a városházáé, a töle jobbra álló két épület szintén a kastélyé. A falombok alatt már a sörgyár látható. Pauline zu Schwarzenberg igen olvasmányosan jeleníti meg az előteret. A jobb sarokban két tehén legelészik egy dombocskán, az út mentén egy piacra igyekvő hátikosaras parasztasszony pihen! Egy helybéli paraszttal beszélgetett, mikor tudakozódni kezdett náluk a két áruszállító kocsi egyik kísérője. Ez a két ponyvás kocsi távoli kereskedőé, a fölöttük látható szénásszekér a paraszté. A rossz útra utal, hogy minden kocsit négy ló húz, még a szénásszekeret is. Az előtérben egy faépítésű szénapajta (seník) jelképezi azt, hogy ezen a vidéken kevés a gabona, de sok a széna. Ez a „seník” a környék tipikus építménye volt, a turisták számára még néhány gondoznak a Třeboň környéki mezőkön.

Az előtér és a város közti víz – egy csónakkal – természetesen a „Svět” halastó, melynek délnyugati, a várossal szemközi partjáról szemlélhette Pauline a várost.

Třeboňba köszönetünket küldjük Jiřina Psíkovának és Jakob Kaisersatnak a ceruzarajz felkutatásáért és elküldéséért.

Zachár Ottó

Krónika

Az 1989. évi csehszlovákiai „bársonyos forradalom” – az 1968-as prágai tavasz utáni „normalizáció”, illetve a kommunista diktatúra végét jelentő események – rövid kronológiája:

November 17. – Nyolc nappal a berlini fal leomlása után Prága főutcáin a karhatalom brutálisan szétverte a diákok békés tüntetését. Ez volt a fordulópont, a rohamrendőrök beavatkozása miatt az egész országban (és világszerte) nagy volt a felháborodás, egymást követték a tüntetések, amelyekben immár a többpártrendszert, a szabad választásokat, a társadalmi párbeszédet és a beavatkozásért felelősök megbüntetését követelték.

November 17. – Aznap este Prágában Václav Havel vezetésével megalakult a Polgári Fórum (OF), 17-én éjszaka Vágssellyén létrejött a Független Magyar Kezdeményezés, 20-án egy újabb diáktüntetés után Pozsonyban megalakult a Nyilvánosság az Erőszak Ellen (VPN) polgári kezdeményezés. Az első napokban ez a három polgári csoportosulás adta meg az események alaphangját.

November 21. – Tárgyalások kezdődtek, melyek 26-án kerekasztal-tanácskozáson folytatódtak a hatalom és az ellenzék között.

November 24. – A tüntetések hatására november 24-én lemondott a Csehszlovák Kommunista Párt (CSKP) vezetősége, Miloš Jakeš főtitkárral az élen, új pártfőtitkárt és pártvezetést választottak, akik elhatárolták magukat az 1968-as intervenciótól és a sztálini modelltől.

November 26. – A Polgári Fórum felhívására a korszak legnagyobb, 750 ezres demonstrációja zajlott a prágai Vencel téren, ahol Alexander Dubček, az 1968-as Prágai Tavasz vezetője tartott beszédet.

November 27. – Kétórás országos általános sztrájkot tartottak, a tüntetéseken a tömeg „Késő, késő” kiáltással nem hagyta a kormány képviselőit szóhoz jutni.

November 29. – A parlament törölte az alkotmányból a párt vezető szerepére vonatkozó cikkelyt.

December 6. – Lefegyverezték a munkásőrséget.

December 7. – Lemondott Ladislav Adamec kormányfő, a CSKP KB Elnöksége kizárta a pártból Miloš Jakeš volt főtitkárt.

December 10. – Megalakult Marián Čalfa kormánya, 1948 óta az első, melyben kisebbségben voltak a kommunisták. Az új kormány kinevezése után lemondott Gustáv Husák köztársasági elnök, aki 1975 óta töltötte be a tisztséget (1987-ig a CSKP KB főtitkára is).

December 11. – Megkezdődött a vasfüggöny lebontása a csehszlovák–osztrák határon.

December 21. – A CSKP rendkívüli kongresszusa bocsánatot kért az állampolgároktól, a párt kivonult a munkahelyekről.

December 22. – Megszűnt a titkosrendőrség.

December 28. – Dubček lett a parlament, a Szövetségi Gyűlés elnöke.

December 29. – A 70 százalékból kommunista Szövetségi Gyűlés Václav Havelt államfővé választotta.

1990. januárban a kommunista párt a pluralizmus mellett foglalt állást, februárban a reformkommunisták kiváltak a CSKP-ből, s megállapodás jött létre a szovjet csapatok kivonásáról.

1990 márciusában Pozsonyban már elhangzott az önálló Szlovákia követelése is, áprilisban az állam neve Cseh és Szlovák Köztársaság lett.

1990. június 8–9-én megtartották az első szabad választásokat, amelyet a Polgári Fórum és a Nyilvánosság az Erőszak Ellen nyert meg. Ezután megkezdődött e mozgalmak szét hullása, s új pártok alakultak. Az ország viszonylag könnyen állt át a piacgazdálkodásra, mivel viszonylag kicsi volt az államadósság és Csehszlovákia kevésbé szenvedte meg a keleti piacok összeomlását.

1991. februárban az ország az Európa Tanács tagja lett, májusra befejeződött a szovjet csapatok kivonása. A bársonyos jelzőt az események vértelen jellege miatt kapta a fordulat, amely az ország egész politikai-gazdasági rendszerét megváltoztatta.

1993. január 1-jétől Csehszlovákia békésen kettévált és létrejött a Cseh Köztársaság és a Szlovák Köztársaság.

Fábri Ferenc

Az osztrák és a csehszlovák külügyminiszter vasfüggönybontása

A diákok Havelt akarják a Várba

KORABELI NAPLÓ:

Sorsfordító napok Prágában

1989. november 20-tól 24-ig, hétfő reggeltől – péntek estig, a cseh főváros népével együtt élhettem át az őszi kitavaszkodást Prágában, a Vencel téren. Minden nap délután 3–4 órától éjjel 10–12-ig ott lüktettem, tolongtam, gyönyörködtem a fenséges tüntetésben, az ujjongó, háborgó, ám békés tömegben, amely a maga-gyártotta friss jelszavak és a gyakorta énekelt csehszlovák himnusz mámorító hangulatában pillanatok alatt forrt közösséggé. Egyhetes tanulmányútra érkeztem ide, de hivatalos programomon (egyetemi autonómia!) átlépett az idő, s a Károly Egyetemen kijelölt konzultánsaim, az egyetemi vezetők és oktatók zöme is rövidre fogta megbeszélésünket. Így történt, hogy a való életben, közvetlenül tanulmányozhattam és tapasztalhattam az autonómia térhódítását.

Hétfő reggeli érkezésemkor még a pénteki, brutálisan szétvert tüntetés sebeit gyógyígtatták. Az utcák és a házak sarkánál, meg a téren, itt is, ott is gyertyák lobogtak, virágok és feliratok jelezték a megbántottak fájdalmát, emlékeztettek a kétszáz sebesülte és a letartóztatottakra. Két égő gyertya fölött egy kézzel írott plakát az utcai bódé oldalán: „Cseh anyák! Ne engedjék véresre verni gyermekeinket, ne hagyjuk magunkat!”

A templom mellett lobogó gyertyák között – kis csehszlovák papírzászlóra tűzve – Husz János üzenete: „Naroda českú, vrat se ke Kristu!” vagyis „Cseh nemzet, térj vissza Krisztushoz!” Az utca népe fáradt, megtört, megalázott benyomást kelt.

Délután a Magyar Kultúra Házában Ágh Attila tartott előadást a magyar demokratikus átalakulásról, ahol a prágai illetőségű kiváló hungarológussal, Rákos Péter professzorral is találkozom. Tőle hallom, hogy 17-én pénteken, a cseh felsőoktatás korabeli felszámolásának és a nációk által meggyilkolt Jan Oplatka halálának 40. évfordulóján, emlékező felvonulást rendeztek a prágai diákok, amelyet a rendőrség agresszívan szétvert. A kétszáz sebesült és másfél száz letartóztatott miatt széleskörű fölháborodás támadt, rendkívüli állapot keletkezett a fővárosban, s a berlini fal minapi lebontása után itt is radikálisabb fordulat várható, mint Magyarországon.

Magamban egy kicsit dohogok, s átfut rajtam 1967/68 emléke, amikor az „emberarcú szocializmus” ígézetében, diák-társaimmal együtt lelkes hívei lettünk a Prágai Tavasznak, majd a Bölcsészkaron megvívtuk a magunk harcait is. Jó volt Prágában felidézni Kiss Gy. Csaba barátom csehekről tartott élménybeszámolóit, a nemzedékemnek feledhetetlen élményt adó cseh új hullám filmjeit, vagy Milan Kundera, Bohumil Hrabal és Páral kitűnő regényeit, érzékelni Kafka sajátos világát is. Aztán eszembe jut, amikor – 1979. október végén – félelmeimmel vívódva, mégis aláírtam a prágai Chartások

(Petr Uhl, Václav Havel, Václav Benda, Jiří Dienstbier, Ota Bednárová) bebörtönzése elleni tiltakozó listát. Nevemet a többi 252 aláíróval együtt beolvasta a Szabad Európa Rádió és 1979. november 4-i számában közölte a párizsi Irodalmi Újság, s nem maradt el a számonkérés sem. A mellettem kiálló munkahelyem (Tudományszervezési Intézet) vezetőinek köszönhető, hogy akkori cseh szolidaritásomat viszonylag enyhe büntetéssel megúsztam. Szintén kárpótlásnak érzem itt és most a jelenléteimet.

Az utcán a Vencel tér felé ballagva látom, hogy a szétvert ifjúság nem hagyja magát: sztrájkot hirdetett, újabb tüntetésre készül. Az egyetemisták deklarációját sok helyre kitűzték, s mindenfelé olvasgatják. A színházak oldalánál szintén gyertyák, virágok, s fölöttük a felirat: „Veletek vagyunk, mi is sztrájkolunk!” Ez bombaként hat. A színházak és a színészek megsokszorozzák az ifjúság erejét, növelik hitét. Óráról órára szaporodnak a kiragasztott szövegek, felhívások, deklarációk, s egyre nagyobb csoportokban olvassák őket, sokszor hangosan. Délután négy óra tájt csöndes morajlás közepette vonul be a térre az egyetemi ifjúság elszánt csapata, akiket élő pajzsként védőn köz-

(Fotó: Pavel Kohl, úo.)

Hűségeskü bársonyos hangulatban

refog az egyre növekvő tömeg. Szent Vencel lovasszobránál beszédek hangzanak el, de néhány tíz méterrel arrébb már semmit sem hallani belőlük. Csak látni, hogy a semmitmondó önjelölteket lehurrogják. A csehszlovák Himnusz zengi át a tereket, amit újra meg újra lelkesen elénekelünk. Meg olykor egy-egy jelszó, amit együtt skandál a nép, vagy az autók túlkölésével elegyített éljenzés harsan át a téren. A szobor mögötti út két oldalán ugyanis tizenéves fiatalok buzdítják az áthaladó autósokat: dudálással jelezzétek, hogy velünk vagytok! A forgalomirányító rendőrök igyekeznek fegyelmezni az ifjúságot és a gépkocsivezetőket, akik közül talán minden századik meri vállalni az együttérző dudálást. Pedig nem csekély érte a jutalom: hazafiúi éljenzés és taps. A tüntetők nem lankadnak, de a szobor körül cserélődik a nép, majd egyre több rendőrt és katonát látni, s egyre ritkulnak a beszélgető csoportok is. Este a televízióban korszerű, tömegoszlató harci eszközöket és fegyvereket mutatnak be, s Jakeš pártfőtítkárt (akit „Jakešek – Butušek”-ként skandál a tömeg), fenyegeti a renitens diákokat és a huligán elemeket...

Kedden immár kétszer annyian tüntetünk és ünnepelünk a téren, mint tegnap. Együtt kiáltjuk HAVEL és DUBČEK nevét, s harsogjuk a SVOBODA (szabadságot) és a DEMISI (lemondani) szavakat. Az ellenzéki erők összefogására Civil Fórumot hoztak létre. Több lett a gyertya meg a felirat, s látogatlag egyre elszántabb a tér, az utca népe. Meglepő szá-

momra a nők aktivitása és odaadása, ők gyűjtogatják a gyertyákat, patronálják az időseket, a gyerekeket, szinte megszépülnek a szeretet apró megnyilvánulásaiban. Egy hajdan népszerű színésznő, aki 1968 óta nem lépett föl nyilvánosan, most kiáll az erkélyre és énekel. A közönség óriási ovációval, lelkesen fogadja a nemes gesztust. *Szvbodné Szlóvo, Szvbodné Szlóvo*, kél lábra az új jelszó, amely a néphez elsőként csatlakozó újság neve. Őket ünnepeljük, székházuk ott van a téren, a szerkesztőség az erkélyről integet felénk. Éjjel ott tolongunk a kapujuknál, hogy hozzájussunk az „igazság hangjához”, amely egyébként megvásárolhatatlan, mert oly gyorsan elkapkodják.

Szerdán már csak a diákörtség engedélyével léphetek be az egyetem kapuján. Partnereim zavartan kerülnek, de az ifjabb oktatók közül ketten, a hivatalos tolmácsot mellőzve, angolul beszélgetnek velem. Kicsit döcögve ugyan, de értjük egy-mást. Miközben az egyetemi autonómia megteremtésének és európai felzárkózásunknak peremfeltételeiről disputálunk, mellettünk szorgos diákok számítóképen szerkesztik és nyomtatják ki pontokba szedett követeléseiket. Mi pedig megegyezünk abban, hogy legalább két évtizeddel elmaradtunk Európa nyugati felétől és ha nem cselekszünk lemaradásunk fokozódik. Talán ez a mostani megmozdulás segít – mondom biztatón. Ők bólogatnak. Aztán az egyikük félrehív.

– Nagyszerű, ami most Magyarországon történik, türelmetlenül várjuk, hogy hozzánk is eljusson. De nagy aggodalommal tölt el bennünket, hogy Ti az egész Szlovákiát vissza akarjátok venni.

Kérdem, kitől hallotta?

– Hát elég magas helyről, hivatalos személytől, de bizalmasan – válaszolja.

– Az oszd meg és uralkodj elve – régi és jól bevált fegyver a hatalmasok kezében, s mindaddig az is marad, amíg a bizalmatlanság, a gyanakvás, a hazudozás uralja kapcsolatainkat. Hidd el, hogy mi ugyanúgy szabadságunkat és európaiságunkat akarjuk visszaszerezni, mint ti, s ha a demokratikus társadalomért vívott csatánkat megnyerjük, talán lényegtelené válnak a ma oly fontosnak vélt és nagy szigorral őrzött határok is. Akkor senki sem tagadhatja meg tőlem, hogy a magaménak érezhessem Párizst, Londont, Prágát, Kassát, vagy éppen Tátralomnicot, ahogy tőled sem hogy Rómát, az Adriát, Kolozsvárt, vagy a Balatont a magadénak is tudd.

Szinte e végszóra, a diákok fölrivallnak mellettünk. Befejtették követeléseik megfogalmazását. Én is búcsúzom. Kifelé jövet a tolmács figyelmeztet. Legyek óvatos, délután fegyveres összetartás lesz. Három óra táján aztán látom az Óváros tér sarkán a teherautókra kapaszkodó népi milicistákat, akiket szorgos fotósok vettek körbe, de hamarosan ott menetelek a

diákok között a Vencel tér felé. Közben látom TOMÁŠEK bíboros levelét, a tucatnyi kitűzött plakát fölött, most mindenki ezt olvassa. Kitartásra, de békességre buzdítja cseh testvéreket.

Immár mindenki kokárdát visel e fantasztikus tüntetésen, ahol jóval többen vagyunk, mint tegnap. Szenvedélyes jelszavakat skandálunk, olykor tréfás mondókákkal csiklandozzák a tömeget. Most már hangosbeszélő szól, s a bemondó egyre sorolja a hitelüket vesztett, nemzetáruló vezetők nevét. A nép pedig együtt harsogja: DEMISI!, azaz le velük! Aztán előke-rülnek a kulcsok, a csengők – az utolsó csöngetéshez. Csengőhangos a tér. Nem értem, de érzem a szavak súlyát, az igazság felemelő erejét, a drámai események közösségformáló hatását. Havas eső kezd hullani, mire az emberek összébb bújnak. *A Nemzeti Múzeum lépcsőjéről eggyé forrt hatalmas élő testnek látom a hullámzó százazres tömeget.* Hiszem, hogy ezt a népet nem lehet szétverni, s a megindult demokrati-zálódás folyamatát mégoly hatalmas készültség sem tudja feltartóztatni.

Hável! Hável! Szólítják vezetőjüket, aki a leghívebben képes megszólaltani a bennük feszülő közös akaratot. Havel az erkélyről beszél, s mi ünnepeljük őt és magunkat is. Boldogan énekeljük a Himnuszt ismét. Az arcok megnyugodnak, a ráncok kisimulnak, a félelem múltóban.

Nyolc óra felé már olyan a tér, mint nyáron volt Londonban a Hyde Park. Beszélgető, vitatkozó csoportok egymást erő lán-colatában, hallgatózva sétálok végig e hatalmas fórumon. Egy-két szóból s a gesztusokból érteni vélem, hogy itt a gazdaság bajairól, amott a szovjetekkel, emitt Európával való kapcsolatokról, másutt a nemzeti értékek, illetve a környezet védeleméről folyik a disputa, de az elvadult hatalom mielőbbi eltávolítását mindenhol közügyként kezelik.

Hazafelé menet, este 10 körül a gyertyákkal övezett Husz szobor mögött hatalmas csoportra figyelek föl. Hangos szó onnan nem hallik, csak időnként recseg fel az utasítgató hang egy CB rádióból, amit a csoport közepén álló három fehérsapkás rendőr egyike tart a kezében.

Egy ismerős diákkal találkozom, aki listát mutat a tüntetők-höz csatlakozott 84 üzem, vállalat, intézmény nevével, köztük a kladnoiakéval is, akikre tegnap még jó példaként a pártvezér hivatkozott.

Szállásomon szinte szégyenkezve hallgatom a Kossuth rádió az új magyar demokrácia színjászó bajnokait, akik a tét nélküli négyigenes népszavazást propagálják. Itt nagyon bánt e megtévesztő politikai akció, a közbizalmat mételeyzők hazug akarnoksága. Mennyi indulat, álság, leplezetlen és kóros hatalomvágy emészti ezt a társaságot! Zaklatottan alszom el, s hajnalban a fölkapcsoltan maradt magyar rádió hangjára ébredek. Nem vidít fel. Annál nagyobb a meglepetésem odakinn az utcán.

A Vencel téren

(Fotó: Zachár Ottó)

Csütörtök reggel érezni lehet a fordulatot, a megaláztatott szomorúsága múlóban – remény virul az emberek arcán. Az egyetem kapujában diákkörség. A minisztérium hivatalnokának és a vendéglátó professzornak ők adnak engedélyt, hogy megbeszélést tartsanak velem az épületben.

Nehéz időket élünk – kezdi a professzor, amikor telefonhoz hívják, egy küldöttség jön, aztán újabb telefon. Alig tud néhány mondatot váltani velünk, pedig igyekezne. Egy óra múlva, kölcsönös mentegetőzések közepette, felállok és elbúcsúzom tőle.

Kihasználva az alkalmat, sétát teszek az Óvárosban, szívom magamba ódon szépségét. Európa talán legrégebb zsinagógájához és a híres zsidó temetőhöz érve itt is látom a feliratot: STÁVKA. Ők is csatlakoztak a sztrájkhoz. Még az a szerencsém, hogy a kerítésen át is láthatom és megcsodálhatom az ódon sírkövek sorjázó épületét. Egy imára betérek a Boldogasszony-templomba, gyönyörködöm a régi mesterek műveiben, s egy kicsit megpihenek.

Aztán *Bohumil Hrabal* kedvenc sörözőjébe térek be, ahol békés hangulatú törzsközönség kortyolgatja a finom cseh sört. Én is velük tartok. A Mestert keresem, de nem találok. Így hát arra emlékezem e helyen, hogy milyen boldogan ünnepeltük őt egy éve az Országos Széchenyi Könyvtár zsúfolt Dísztermében, mert minden hatósági lebeszélés ellenére eljött közénk. Elrepült Budapestre, hogy személyesen vegye át a Bethlen Gábor-díjat, amelyet két megbélyegzett felvidéki magyarral – *Duray Miklóssal és Janics Kálmánnal* – együtt kapott meg tőlünk. Felemelő volt hallani, amikor *Kiss Gy. Csaba* méltó laudációját követően – *Dr. Király Tibor* kurátorunk tolmácsolásával – Ő szövegezte szerett magyar olvasóiról, a magyarokhoz való viszonyáról, a cseh–magyar történelmi és kulturális kapcsolatokról.

Délután az utcán vonuló diákokkal tartok ismét a Vencel térre. Táblák, jelszavak, feliratok. Felszólítás: „*Óvakodjatok a provokációktól és a provokátoroktól!*” Karszalagos diákkörök vigyázzák a rendet, vöröskeresztes orvostanhallgatók állnak készenlétben, ha valami baj történne.

Hatalmas a tömeg, nagy a torlódás, de semmi rendbontás, semmi kegyetlen indulat. Helyben születő jelszavak és rigmusok melengetik a skandáló tömeget. Meg a csöngetés, amivel búcsúztatják az elnyomó kommunista hatalom bűnös képviselőit, kiszolgálóit. Föl-föltör a cseh humor is. Aztán *Havel* beszél, majd őt követi egy reformközgazda. CHARTA! CHARTA! – ujjongva ünneplik a nemzeti ellenállás jelképévé nőtt szervezetet és képviselőit.

Az emberek láthatólag öntudatosabbak, méltóságteljesebbek lettek, a hatalom képviselői kapkodóbbakká, zavarodot-

tabbakká váltak az elmúlt napokban. Nyilatkozik az egyik KB tag-rektor, hogy a sztrájkbizottság tagjait tevékenységükért semmiféle hátrány nem érheti, bántódásuk nem eshet.

Rákos Péterrel egy vendéglőben értékeljük az eseményeket, s amikor egy új százkoronással fizet, a pincér gyanakodva forgatja, vizsgálgatja. Kérdezzük tőle, csak nem hibás, vagy hamis a bankjegy? Á nem, csak erre a Klement Gottwald képre szoktak mindenfélét ráírni, meg rajzolni, s akkor azt tőlünk nem veszi be a bank – mondja. A cseh humor ezernyi apró megnyilvánulását látom a rajzos plakátokon is. A tüntetésekről készült utcai fotókiállítások színesítik az eseményt, amelyről este már a prágai TV is hírt ad. Újabb napilapok után kapkodunk, amelyek szabadabban, hitelesebben írnak. Közlik, hogy immár 250-re nőtt a tüntetéshez csatlakozó üzemek, vállalatok, intézmények száma. A vidék nehezen mozdul, de *Pozsonyból küldöttség érkezik*, s az immár körbedekorált, gyertyákkal és zászlókkal ékesített Szent Vencel lovasszobor talapzatáról felolvassák a szlovák Nyilvánosság az Erőszak Ellen Mozgalom csatlakozó nyilatkozatát. Megtapsolják, éljenzik őket is. Újra elénekeljük a cseh – szlovák Himnuszt. Öröm, összeborulás, mosoly mindenütt a téren.

Jan Palach önégetésének helye – A kommunizmus áldozatainak emlékhelye

(Fotó: Zsachár Ottó)

Pénteken meglátogatom a Hradzsin, ahol úgy tűnik minden csöndes és változatlan. A Szent Vítusz-egyház lenyűgöző, az aranyművesek utcája szívmengető. Mindössze

néhány külföldi turistacsoport kószál errefelé. Hideg van. Az állami hivatalok körül fegyveres őrök állnak, csukott ablakok merednek rám.

Délután ismét a Vencel tér hív magához, ahol még nagyobb a tömeg, mint eddig volt. Aztán látom, hogy nagy ujjongással fogadja a nép a *Havel* oldalán belépő *Dubčeket*. Hallom beszédét, érzékelem töretlen népszerűségét, de már csak félig vagyok jelen. Rohannom kell a repülőtérré.

Prága–Budapest, 1989. november 20–26.

Bakos István*
művelődéskutató

* A szerző (aki nem azonos Bakos István tagtársunkkal) ebben az időben a Művelődési Minisztérium Felsőoktatási és Kutatási Főosztályának munkatársaként a tervezett felsőoktatási reform előkészítésén dolgozott. Egy pályázat révén jutott el Prágába, a Károly Egyetemre, ahol – 1989. november 20–24. között – a többkarú tudományegyetem autonómiáját, kutatásait és működtetését kívánta tanulmányozni. „A való élet azonban – hála Istennek – átrendezte tervezett programomat, s öt napon át, fokozódó lelkesedéssel úgy vettem részt az éppen akkor zajló Bársonyos Forradalomban, hogy formálisan a vállalt feladatot is teljesítettem, amelyet korabeli útijelentésem tanúsít. Hazatérésem után azonnal megírtam életem egyik ajándékaként átélt boldogító élményemet a november végi „Prágai Tavasz”-ról, amely akkor valami okból, kéziratban a fiókomban maradt.” – írta 2007-ben, amikor egy másik pályázatra újból elővette, s közlésre folyóiratunknak is átengedte. – A szerk.

KORABELI TUDÓSÍTÁS:

Új párt Csehszlovákiában

1989. december 8-át írunk. Prágában az utóbbi hetek elematárís utcai politizálását, követeléseit tükrözö plakátok között az egyik falragasz új, független pártba, a Demokratikus Kezdeményezésbe toboroz tagokat.

– A Demokratikus Kezdeményezés (ČSDI) 41 év óta az első független párt Csehszlovákiában. Még 1987-ben alakult meg, mint társadalmi mozgalom – mondta *Bohumil Doležal*,* a szervezet egyik alapítója és titkára Molnár Évának (az Amicus Kör tagjának, aki MÚOSZ-tanulmányúton éppen Prágában tartózkodott).

– Ez év november 11-én, tehát még a viharos események kezdete előtt kértük hivatalos bejegyzésünket, mégpedig nem az 1951-es egyesülési törvény, hanem az emberi jogok nemzetközi egyezményei alapján, amelyeket Csehszlovákia is aláírt. A hatályos csehszlovák törvény szerint ugyanis csak a Nemzeti front keretében alakulhatnak pártok, a Nemzeti Front pedig nem biztosít valódi függetlenséget. November 19. óta a Polgári Fórum önálló részeként működünk, és politikai pártként autonómiánk kialakításán fáradozunk.

Alig egy hónappal ezelőtt még felforgató, ellenzéki szervezetnek minősültünk. Csak féllegálisan, illegálisan működhetünk, s állandó rendőri felügyelet alatt álltunk, ami házkutatásokkal, kihallgatásokra szolgáló őrizetbevétellel járt. Emiatt november 11-ig csak 500 tagunk volt, de minden cseh- és morvaországi körzetben szerveződtek csoportjaink. Szlovákiából egyénileg csatlakoztak hozzánk. A megváltozott helyzetben, december elején már 2000 tagot számláltunk, s folyamatosan érkeznek a jelentkezések.

– *A Polgári Fórumon belül mit képvisel a párt?*

– Nem szeretnénk, ha a Polgári Fórumból valamiféle második Nemzeti Front válna, ezért arra törekszünk, hogy a Polgári Fórum a különböző politikai csoportoknak olyan szövetsége legyen, amely Csehszlovákia következetes demokratizálását tűzi ki célul. A demokratizálás alapja – s ebben teljesen egyetértünk a Polgári Fórummal – a kommunista párt és az állam szétválasztása, szabad választások megtartása.

– *Mi a programja a pártnak?*

– Programunk szerint a ČSDI liberális demokrata párt, amely szabad egyének aktivitására épít. Támogatjuk az egyének és a független politikai csoportok kezdeményezéseit politikai, kulturális, szociális és főként gazdasági területen. A szabad vállalkozás térnyerését szorgalmazzuk a termelésben, s kereskedelemben, a szolgáltatásban, a kisiparban és a mezőgazdaságban.

A cseh demokratikus hagyományokra, Havlíček, Palacký, Masaryk és a szlovák Štefánik politikai örökségére támaszkodunk, amit a keresztény európai szellemi örökség sajátos megvalósulásának tekintünk. Megkülönböztetett figyelmet fordítunk az emberi és szabadságjogok érvényesülésére. A nemzet fogalma alatt természetes és tevékeny közösséget értünk, amelyből az állampárttal ellentétben senkit sem lehet kire-

keszteni. Azokat a honfitársainkat, akik korábban kénytelenek voltak külföldre távozni, szeretnénk érdekelte tenni Csehszlovákia fejlesztésében.

Támogatjuk az elnyomott egyének, társadalmi csoportok, azaz a nyugdíjasok, a szociálisan hátrányos helyzetű rétegek és a nemzetiségi kisebbségek jogait. Annak tudatában is, hogy a közép-európai nemzetek kibékítése és együttműködése hozzájárulhat a közös európai ház felépítéséhez, korrekt, baráti kapcsolatokra törekszünk a szomszédos népekkel, amelyekkel közös hagyományok, kulturális értékek és gazdasági érdekek kötnek össze. A Magyarországhoz és a magyar független politikai csoportokhoz fűződő jó kapcsolatokat különösen fontosnak tartjuk.

– *Mely magyar szervezetekkel léptek kapcsolatba?*

– Nagyon jó, intézményesített kapcsolataink vannak a Magyar Demokrata Fórummal. Magyar–csehszlovák együttműködési bizottságot hoztunk létre, melynek munkájába öszszel további magyar, cseh és szlovák független csoportok kapcsolódtak be: az SZDSZ, a kereszténydemokraták, az MSZDP, a csehszlovák Obroda, az Állampolgári Szabadságért küzdő Mozgalom, a Független Békétársaság. A bizottság legutóbb november 17-én ülésezett Prágában, de akkor még a csehszlovák felet csak az Obroda és a ČSDI képviselhette. Tanácskozás közben értesültünk a rendőri akcióról, és azonnal közös tiltakozást juttattunk el a tömegkommunikációs eszközökhöz.

– *Vannak-e a pártnak koalíciós tervei?*

– Elképzelésünk szerint pártunk a politikai színskálán a szociáldemokraták és a kereszténydemokraták között helyezkedne el, mint az FDP az NSZK-ban. Ez széles koalíciós lehetőséget kínál jobbra és balra is. November 17. előtt jó kapcsolatunk volt az Obroda és az Állampolgári Szabadságért küzdő Mozgalom elnevezésű ellenzéki szervezetekkel. Az előbbi azóta önállósult, jórészt a Polgári Fórumon kívül működik, az utóbbi pedig összeolvadt a Polgári Fórummal. Koalíciós terveinkkel még várunk kell további pártok megjelenéséig.”

Molnár Éva, Prága, 1989. december 10.

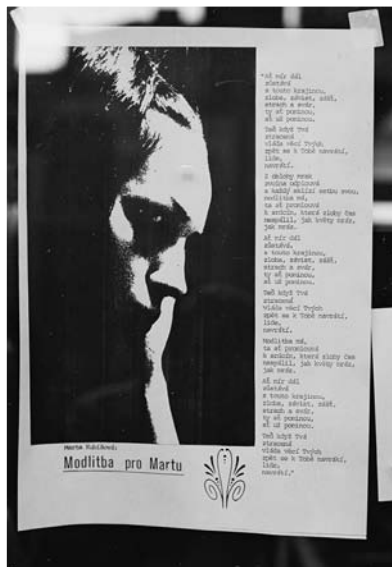
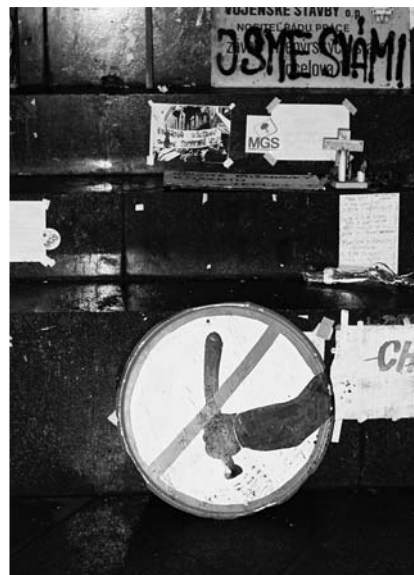
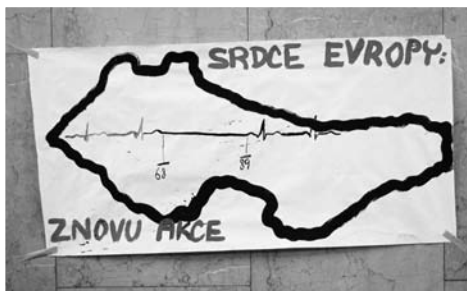

Interjú közben Bohumil Doležallal (balra)

* *A párt azóta a múlté, de Bohumil Doležal – akinek 1988-ban még illegális irodalmat szállítottunk Magyarországról – ma neves politológus.*

1989–KÉPRIPORT

Míg az 1968-as „prágai tavaszt” már némi történelmi rálátással lehet elemezni, 1989-re még inkább a közelmúlt személyes átélésével emlékezünk vissza. Az előbbi beszámoló minden során érződik az akkori feszültség és eufória, a történelmi pillanatok izgalma. Sokan szereztek hasonló élményeket, ahogy december elején az alig egy éve alakult Amicus körünk néhány tagja is átélhette az ún. bársonyos napokat, az utcai felvonulásokat és önkéntes takarításukat, a lázas, mozgalmas, mégis fegyelmezett akciókat, az elmúlt két évtized kibeszélését a sztrájkoló, de mindenki előtt nyitott színházakban, a plakátözön üzeneteit, és tanúi lehettek az újabb sorsdöntő fordulatnak: december 10-én a Vencel téren Václav Havel bejelenti Gustáv Husák lemondását! Zachár Ottó barátunk képriportjával idézzük vissza az akkori „hangulatot” kommentár nélkül. (mé)

EURÓPA = ENTROPA

David Černý szemével

Oltári! Ez is jól kezdődött! Mármin Csehország EU-elnöksége, de kár lett volna kihagyni! Végre valami kárörvendéstől sem mentes, csúfondáros hahotára ingerlő „nesze nektek” attrakció, amire egész Európa egyszerre odafigyelt. Mind a 27 tagállam „megkapta a magáét” David Černý cseh szobrász Brüsszelben leleplezett óriásprojektjén.

David Černý és Entropa-makettje Budapesten

„Dinnyeföld. Csíkos felületű, óriás, plasztikusan megformált gömbök sokasodnak Magyarország térképén. A dinnyeáradatból kiemelkedik, az ország közepéből az ég felé tör egy élére állított, nemzeti színű szalaggal áthurkolt kolbász szárlakból (szalámi rudakból) és dinnyékből konstruált szabályos atommag. Mi lennének e Dinnyeföld lakói? David Černý cseh szobrász Entropa című, 2009 januárjában készült munkáján igen, mely az Európai Tanács brüsszeli épületének több emelet magas előcsarnokában a központi falat foglalta el a cseh elnökség fél éve alatt. Az alkotás egy fém/műanyag mozaik, a kitörhető műanyag gyermekjáték-figurák mintájára, amelyet a cseh kormány (a soros EU-elnökség alkalmából rendelt meg), abban a hitben, hogy a művész az összes tagállamból felkér egy-egy alkotót a mozaik egy-egy darabjának elkészítésére a cseh mottót – „Európa határok nélkül” – jelképezve. Černý azonban kitalált huszonhat különböző nemzetiségű művészt, a pályaképeket, az életrajzukat, akiknek a nevében a művet egymaga készítette el. A művet kísérő katalógus ironizáló módon fejt fel az európai kollaboráció lehetőségének visszasságait is. Az aktivista gesztussal élő Černý, korábbi műveihez hasonlóan erősen kritikus élel mutat rá Európa egymásról alkotott sztereotípiáinak pozitív és negatív vonásaira. Az új Európát, az Európai Unió 27 tagországát olykor túlzó magabiztosság-

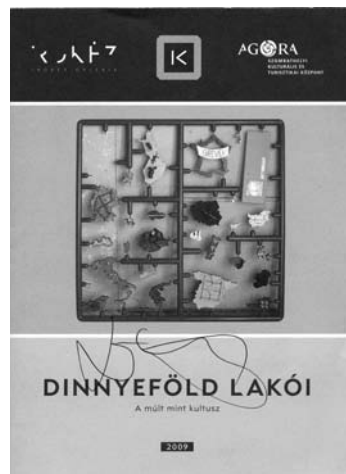

Dinnyeföld az igazi installáción Prágában

gal, máshol utópisztikus „Európa-tudatot” feltételezve, külön-külön jellemző sajátosságai alapján jelenítette meg. Alkotása gigantikus méretű, műfajában egyedülálló, fallal párhuzamosan felfüggesztett, közel 4 tonna súlyú plasztika. Černý nagy vihart kavart európai uniós projektje (voltaképpen hoax), az Entropa volt ihletője a szombathelyi Irokéz Galéria csoportos kiállításának 2009-ben, amely a Dinnyeföld lakói címmel a művész blaszfémikus művei szellemiségében fogant. A mű érdekessége, hogy egy hivatalos állami megbízás révén képes volt a kortárs szobrászat szarkasztikus, reflektáló és esztétikai rétegeit is megmutatni úgy, hogy magát a felkérést, mint „kötelezően teljesítendő” feladatot, mint tényt használta fel céljai eléréséhez. A kiállításon Černý Brüsszelben felállított előkészületeként, 2008-ban született, vegyes technikával készült 2x2 méteres makettje szerepelt” – írja Készman József, Láj Veronika a szombathelyi kiállítás katalógusában, melyet a művész budapesti vendégszereplésekor nekünk is dedikált.

ČERNÝ ÉS AZ ENTROPA(MAKETT) BUDAPESTEN

David Černý, a fenegyerek cseh képzőművész 2009. október 28-án már másodszor lépett föl Budapesten. Először Havel elnökkel jött baráti beszélgetésre az A38 hajón, most pedig legutóbbi, kisebb nemzetközi botrányt okozó Entropa projektjével, pontosabban makettjével érkezett a Képzőművészeti Egyetem Epreskertjébe. Azért ezt is körbefényképeztük, azonosítva az EU-országokat. A hírek szerint több nemzet megsértődött meglátva országára „üzenő térképeit” kirakós játékelemként, pedig hát érdemes néha görbe tükörbe nézni! Magyarország = Dinnyeföld igazán szellemes. Még érdekesebb volt Černý vetítéses angol nyelvű előadása „összes művéről”, tervéről, illetve azok sorsáról, háttéréről. Jókat derültünk: négy lábú Trabant (a keletnémet exodus), rózsaszín tank (a szovjet éra vége), a ló hasán ülő Szent Vencel (az inverz nemzeti idol), a TV-tornyon mászó arc nélküli óriáscsecsemők (média-cumi), a tetőről félkézrel lógó Lenin, Csehország tavacskájába pisilők a Kafka-múzeum előtt, a libereci buszmegálló, a cseh tengeralattjáró (!), cseh elnökválasztás (!), metamorfózisos óriásfej stb. Mind igen szarkasztikus, groteszk, kifigurázó, meghökkenítő, a hivatalosakat pukkasztó, ugyanakkor azonnal emlékezetbe vésődő „örök”, sőt korszakos darab...

A szombathelyi kiállítás katalógusa – dedikálva

VISSZHANG

Bulgária és Szlovákia hivatalosan tiltakozott. Bulgária elemét letakarták a brüsszeli kiállítás idején. Alexander Vondra, a cseh kormányfő helyettese mindazoktól bocsánatot kért, akik megbántva érezték magukat.

(Forrás: MKE-Műcsarnok meghívó)

Az Entropa Brüsszelben

Drakula a prágai DOX galériában

A művész nyilatkozatából a brüsszeli „leleplezés” után: „Elnézést kérek Mirek Topolánék kormányfőtől, Alexander Vondra kormányfő-helyettestől, Karel Schwarzenberg külügyminisztertől és hivatalaiktól, hogy nem tájékoztattuk őket a dolgok valódi állásáról és így becsaptuk őket. Számoltunk azzal, hogy ki fog derülni az igazság. Előbb azonban szeretnénk volna megállapítani, hogy Európa képes-e nevetni önmagán... Az Entropa műalkotás, nem politikai állásfoglalás. Általa nevetségessé teszünk másokat, de önmagunkat is... A groteszk túlzás és a misztifikáció a cseh kultúra egyik jellem-

zője, míg a hamis identitás kialakítása a kortárs művészet egyik stratégiája”.

EPILOGUS

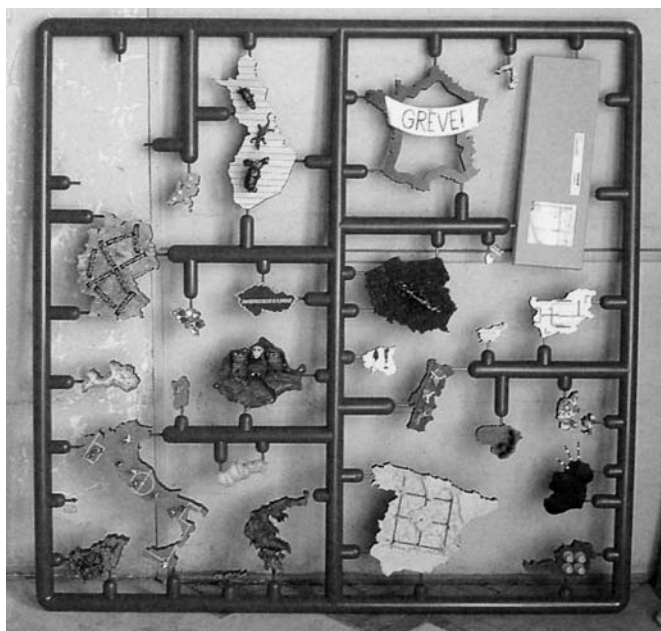
David Černý visszafizette a projekthez nyújtott állami támogatást. Egyes vélemények szerint a mű ártott Csehország hírnevének, mások szerint öregbítette azt.

Az alkotást 2009 második félévétől a prágai DOX nevű kortárs művészeti központ udvarán láthatta a közönség 2010. április 30-ig. (Praha 7, Poupětova 1., www.doxprague.org)

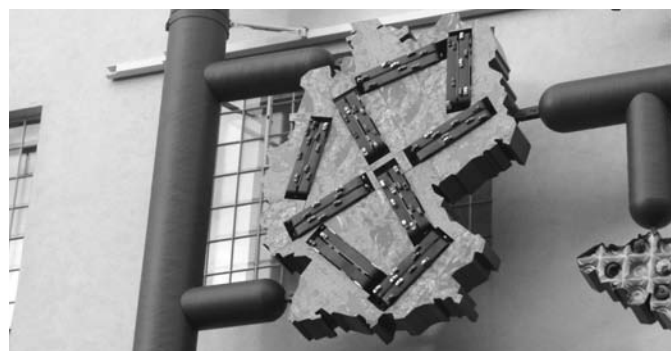
PÁLYAKÉP

David Černý 1967-ben Prágában született művész családból. Animációs filmtől a színpadtervekig, csoportos művészi akcióktól a performance-ig többféle, alternatív műfajban alkot. Egyetemi évei után Soros-ösztöndíjjal New Yorkban dolgozott, majd 1996-ban visszatért Prágába. Először 1991-ben okozott feltűnést egy performance-on, amikor az egyik prágai téren álló emlékművön rózsaszínre festette a szovjet tankot. Egyszerű szobrásznak tartja magát, műveivel a képmutatás és a hazugság problémáira figyelmeztet jellegzetes groteszk látásmóddal. Európai nagyvárosokban, a tengerentúlon is rendszeresen kiállít. (MH)

Összeállította és fényképezte: Molnár Éva

Az Entropa makettje Budapesten

Részlet a prágai installációból

FELADVÁNY

a kirakós játék egy-egy eleme melyik országot „képviseeli”?

Sztrájk! – ?

Árvízből kiemelkedő mecsetek és minaretek – ?

Elektronikus kijelzőn a globális felmelegedést elutasító és unióellenes kijelentések futnak – ?

Magyar nemzeti színű szalaggal átkötött sajt – ?

Guggolás végék – ?

Labdájukkal o...ó focisták – ?

Közös tengerbe pisilő gézengúzok – ?

ELADÓ – ?

Kereszteződő autópályák száguldozó machboxokkal – ?

Atomerőmű négy hűtőtornya – ?

Betonsivatag – ?

Kész szafari – ?

Bonbonier – ?

Melyik ország hiányzik? – ?

(A 2009. évi BTF cseh programjait lásd: 11–13. oldal!)

2009. ÁPRILIS

Exit – Történet azokról, akik nem akartak maradni

A Másik című kiállítás apropóján... Ötnyelvű színházi előadás cseh, lengyel, magyar és szlovák szereplőkkel a Néprajzi Múzeumban. Rendezte: Marta Ljubkóvá.

Időpont: 2009. április 3., 4.

Helyszín: Néprajzi Múzeum (április 3.), Pincészinház (április 4.)

Ladislav Sitenský fotókiállítása

A XX. század cseh fotós-krónikásának munkái először Magyarországon.

Időpont: 2009. április 20–május 20.

Helyszín: Cseh Centrum

Drummediawave Workshop Pavel Fajt vezetésével

A brnói dobos fenomen és dobos nagyzenekara a MEDI-AWAVE'2009 Nemzetközi Film és Zenei Fesztiválon

Időpont: 2009. április 24–26., Győr

Sitenský-fotó a kiállításról

Gál Jenő igazgatót (balra) búcsúztatja...

A Cseh Filharmonikus Zenekar koncertje

Zdeněk Mácal vezényletével: Martinů: I. szimfónia, H. 289, Mahler: I. (D-dúr, „A titán”)

Időpont: 2009. május 27.

Helyszín: Művészetek Palotája, 1095 Budapest, Komor Marcell u. 1.

FREEDOM 1989

A cseh, lengyel, német, román és szlovák kulturális intézet közös emlékezése a 20 éve történt eseményekre magyar partnerekkel, zenével és performanszokkal.

Időpont: 2009. június 4.

Helyszín: Gödör klub, 1051 Budapest, Erzsébet tér

2009. JÚNIUS

II. Cseh Sörfesztivál

Az Európai Unió soros cseh elnökségéhez kapcsolódó programsorozat záróakkordja.

Időpont: 2009. június 11–14.

Helyszín: Városháza Park, 1051 Budapest

Gál Jenő búcsúztatása

A Cseh Centrum igazgatójának búcsúztatása hat évi szolgálat után. Zene: Jakub Šafr Quartet.

Időpont: 2009. június 24., 18.00

Helyszín: Cseh Centrum, Cseh Nagykövetség

2009. SZEPTEMBER

Az öt FAMU-s mesterlövész

Kiállítás a cseh animáció új nemzedéke: Michal Žabka, Václav Švankmajer, Noro Držiak, Jan Bubeníček, David Sůkup műveiből.

Időpont: 2009. szeptember 4–22.

...a Jakub Šafr Quartet

Jelek fekete háttér előtt – Ladislav Postupa kiállítása

A Liberecben élő cseh alkotó, fotóművész prágai retrospektív életműkiállítása 80. születésnapja alkalmából.
Időpont: 2009. szept. 15–okt. 22.
Helyszín: Nessim Galéria, Budapest

Martin Kašik és Kateřina Englichová koncertje

Világhírű zongoraművész és hárfaművésznő műsorán: J. L. Dusik, B. Smetana–J. Trneček, L. Janáček, B. Martinů, E. Lecuona, E. Granados és I. Albeniz művei.
Időpont: 2009. szeptember 15., 16.
Helyszín: debreceni Kölcsey Központ, Cseh Centrum

Cseh napok a Shadow Quartettel a kecskeméti Bozsó házban...

Cseh napok Kecskeméten

Időpont: 2009. szeptember 15–27.
Helyszín: Bozsó Gyűjtemény, Ciróka Bábszínház, Kodály Zoltán Ének-zenei Iskola, Otthon mozi

ANIMÁ[CZ]IÓ [I–III.]

Válogatás cseh animációs rendezők munkáiból: Az öt FAMU-s mesterlovész: Michal Žabka, Václav Švankmajer, Noro Držiak, Jan Bubeníček, David Sūkup filmjei.
Időpont: 2009. szeptember 17–19.
Helyszín: Toldi Mozi, Budapest

Cseh napok a budapesti Nagyvásárcsarnokban

Időpont: 2009. szeptember 17–19.
Helyszín: Nagyvásárcsarnok, Budapest

(Fotó: Zachár Ottó)

...és kertjében Jaromír Plíšek nagyövevel és Ladislav Lukács első titkárral (jobbra)

Kulturális örökség napjai

A Cseh Centrumnak helyet adó Zichy-palota bemutatása.
Időpont: 2009. szeptember 19., 16.00–22.00
(Lásd még: 72. oldal!)

Cseh napok Kiskőrösön

Időpont: szeptember 23-25.
Helyszín: Művészeti Iskola, Művelődési Központ

2009. OKTÓBER

KontAKTfoto

A chebi Galerie 4 kiállítása az általuk szervezett Nemzetközi Portré és Akt Workshop 12 évfolyamából.
Időpont: 2009. október 1–22.
Helyszín: Cseh Centrum

Budapest transzfer

Verscsempészek – Transzformációk nyelvre és hangra. Felolvasóest és beszélgetés az egymás műveit fordító külföldi és magyar költőkkel: Petr Hruška (CZ) – Vörös István, Julian Kornhauser (PL) – Spiró György, Isabel Pérez Montalbán (E) – Simor András.
Időpont: 2009. október. 3.
Helyszín: Petőfi Irodalmi Múzeum, Budapest

I. Quartet Fesztivál – Nemzetközi „utazó” színházi fesztivál

Időpont: 2009. október 5–31., Eger

Cseh Nemzeti Nap Egerben

Időpont: 2009. október 28., Eger

CINEPÉCS V. MOVEAST Nemzetközi Filmfesztivál

A versenyprogramban Olga Dabrowska *Üveggyölyök* (Kuličky) című filmjével.

Időpont: 2009. október 8–11., Pécs

2009. NOVEMBER

1989 fényképezetek szemével

Előjáték / A német exodus / A berlini fal leomlása / A bársonyos forradalom

Időpont: 2009. november 2–január 8.

Helyszín: Cseh Centrum

(Forrás: Cseh Centrum)

1989 témája a pódiumon Zachár Ottó képeivel

Mariusz Szczygiel: Gottland

Nem szokványos riportkönyv a csehekről és Csehországról egy Varsóban élő lengyel író tollából – könyvbemutató.

Időpont: 2009. november 10.

Helyszín: Cseh Centrum

20 év New Wave

Mariusz Szczygiel: Gottland / Vörös István: Švejk gyóntatója – felolvasóest és beszélgetés.

Időpont: 2009. november 11.

Helyszín: Gödör Klub, Budapest

Oldřich Kulháněk: Grafikák és rajzok – Kiállítás

Időpont: 2009. november 12–25.

Helyszín: Ferenczi és Tsai Aukciósház és Galéria, Budapest

Bársonyos forradalom Csehszlovákiában – 1989

Kerekasztal-beszélgetés az 1989. novemberi események résztvevőivel.

Időpont: 2009. november 17.

Helyszín: ELTE BTK

Adéla Svobodová kiállítása

Időpont: 2009. november 21–december 4.

Helyszín: Léna & Roselli Galéria, Budapest

Nézd Prága! – Magyar írók és a cseh főváros

című antológia bemutatója. Szerkesztette Csémy Tamás és Simkó György, Eri Kiadó, 2009.

Időpont: 2009. november 25.

Helyszín: Cseh Centrum

Cseh napok Miskolcon

Időpont: 2009. november 26-27.

Helyszín: Miskolc

2009. DECEMBER

Tomáš Liška Trio – jazzkoncert

Időpont: 2009. december 3.

Helyszín: CEU, Budapest

2010. JANUÁR–FEBRUÁR

SzólóDuó 2010

Nemzetközi TáncFesztivál

Időpont: 2010. január 7–12.

Helyszín: Millenáris Teátrum, Mozdulatművészeti Stúdió, MU Színház, Budapest

HÚSZ ÉVE TÖRTÉNT

Bársonyos forradalom Csehszlovákiában – kiállítás

A Cseh Centrum és a Szlovák Intézet közös kiállítása

Időpont: 2010. január 11–17.

Helyszín: Öregiskola Közösségi Ház és Könyvtár, Nagykovácsi

NEMZETKÖZI ÚJÉVI CIMBALOMKONCERTEK

Herencsár Viktória és a Cimbalom Világszövetség szervezésében, Radka Lovasová közreműködésével

Időpont: 2010. január 14., 15.

Helyszín: Magyarok Háza, Rákoshegyi Baptista Imaház, Budapest

HOLOKAUSZT – FILM – EMLÉKEZET

Konferencia és filmhét

Időpont: 2010. január 25–30.

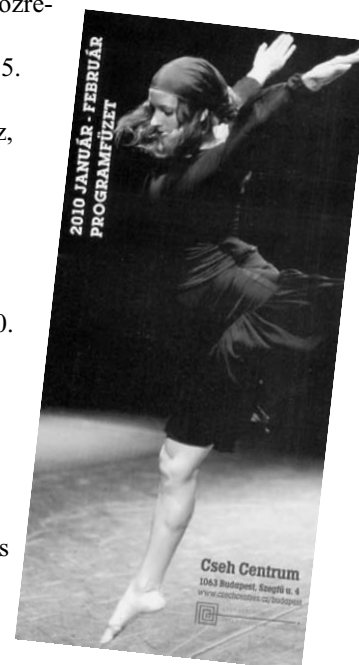
Helyszín: Holokauszt Emlékközpont, Budapest

BOHEMIA BÁL

Hagyományos cseh bál

Időpont: 2010. február 13.

Helyszín: Stefánia Kulturális Központ, Budapest
(Lásd: 14–15. oldal!)

PRÁGAI MAGYAR KULTURÁLIS KÖZPONT 2009/2010. ÉVI PROGRAMJAIBÓL

- 2009. január 20.** – *Jan Palach* tűzhalálának 40. évfordulója alkalmából
Horváth Tamás: Tűzhalál. 1969 és
Balogh Zsolt: 1968 című filmjének
vetítése. PMKK, nagyterem.
- 2009. január 22.** – „Mindent csak egy-
szer elmondani” – fiatal magyar kép-
zöművészek (Fischer J., Lóránt A.,
Szörényi B.) kiállítása. PMKK,
Pince-galéria.
- 2009. január 22.** – Ünnepi koncert a
Magyar Kultúra Napja alkalmából
Csáki András, Fischer Annie-ösztön-
díjas gitárművésszel. PMKK, nagyte-
rem.
- 2009. január 27.** – *Zdeněk Vybíral*:
„Bitva u Moháče” (A mohácsi csata)
című, 2009-ben kiadott könyvének
előadással összekötött bemutatója.
PMKK, nagyterem.
- 2009. február 4.** – Az A2 irodalmi
hetilap az évi 3., „magyar” számának
bemutatója Bodor Á., Dragomán Gy.
Koppány Nagy Zs. művein keresztül.
PMKK, nagyterem.
- 2009. február 12.** – A *Balázs Elemér*
Group „Early music” lemezbemutató
koncertje. PMKK, nagyterem.
- 2009. március 11.** – Az Era 21 című
ceh folyóirat 2008/06., magyar szá-
mának bemutatója *Puhl Antal*, *Kádár*
Bálint előadásaival. PMKK, nagyte-
rem.
- 2009. március 12.** – *Rohmann Ditta*
(cselló) és *Mali Emese* (zongora)
nemzeti ünnepi koncertje. Atrium
koncert-terem, Prága.
- 2009. március 18.** – Beszélgetés
Grecsó Krisztiánnal az „Isten hozott”
című könyve csehországi megjelené-
se alkalmából. PMKK, nagyterem.
- 2009. március 19.** – *Benedek László*
fotográfus és barlangász vetítéssel
összekötött természetrajzi előadása az
Iglíce Egylet szervezésében. PMKK,
nagyterem.
- 2009. március 23–24.** – Quartet –
Európai Vízión Színház-fesztivál
magyar napjának műsora: Iszka uta-
zása című film vetítése, *Esterházy*
Péter: Rubens és a nemeuklideszi
asszonyok című művének felolvasá-
sa, *Zoób Kati* jelmezterveinek kiállí-

tása, *Visky András*: Alkoholisták című
művének bemutatója az Egri Gárdonyi
G. Színház előadásában, a Ku-
tas–Korán Duó koncertje. Cheb, Art
mozi, Képzőművészeti Galéria, Nyu-
gat-csehországi Színház.

2009. március 25–május 5. – Csend-
életek kiállítás *Surányi Miklós* fotói-
ból. PMKK, Pince galéria.

2009. március 28–29. – Kosárfonás és
tojásfestés – a hagyományos népi
mesterségek bemutatása, foglalkozás
Moravcsik Timea vezetésével.
PMKK, Iparos iparművészeti bolt.

2009. március 30. – Húsvéti alkotóház
gyermekeknek *Navrátil Andrea* és
Horváth Zoltán (Igriczek Együttes)
vezetésével, prágai International
School of Music növendékei részvé-
telével. PMKK, nagyterem.

2009. április 18. – „Összhang” – a
CSMMSZ prágai alapszervezetének
hagyományos rendezvénye irodalom-
és zenekedvelő csehországi magya-
rok előadásaival. PMKK, nagyterem.

2009. április 21–22. – Gömöri est: a
Fonó zenekar és a Gömöri Triász
(Tózsér Á., Hizsnay Z., Szászi Z.)
verses-zenész műsora Regionális
kapcsolatok az EU-ban címmel kere-
kasztal-beszélgetés a Palócföld és a
Gömörország lapok főszerkesztőivel
és vendégeikkel. PMKK, nagyterem.

2009. április 26. – *Brecz Annamária*, a
prágai zeneakadémia ösztöndíjas
hallgatója hárfakoncertje, zongoraki-
sérrel. PMKK, nagyterem.

2009. május 8. – *Stefula Katalin*, a lip-
csei Gewandhaus-orchester szolista-
jának fuvolakoncertje a II. világháború
végén, a náci megszállók elleni harc-
ban elesett magyar honvédekre törté-

Az egri színház előadásából a *Quartet* –
Európai Vízión Színház-fesztiválon, Cheb

Stefula Katalin fuvolázik,
Zlatá Koruna

Felolvasás *Dragomán György* művéből
az irodalom éjszakáján, Prága

nő hagyományos megemlékezés ke-
retében. *Berhidi Mária*: „Installáció”
- kiállítása június 20-ig. Zlatá korunai
kolostor koncert- és kiállító-terme.

2009. május 13. – Az irodalom éjsza-
káján *Dragomán György* Fehér király
című művéből *Jaroslav Plesl* színmű-
vész felolvasásában. Kolektory
Praha, Senovážné náměstí, Prága.

2009. május 16. – *Dragomán György*
bemutatkozása a Prágai Könyvvásá-
ron. Prágai Vásárváros/Ipar Pavilon.

2009. május 20–október 14. –
„Négyzet” – *Váczai Kristóf* és *Váczai*
Dániel camera obscurával, Észak-
Indiában készített felvételeinek kiállí-
tása és könyvbemutatója. PMKK
klub, foyer.

Harsányi Ilona (PMKK) és Szőke László prágai nagykövet Kazinczy Ferenc emléktáblája előtt, Brno

- 2009. május 21.** – A Magyar Nyelv Évében a brnoi Kazinczy-emléknapon a Kazinczy-emléktábla megkoszorúzása, *Richard Pražák* „Kazinczy Ferenc és Brno”, valamint *G. Kovács László* „Kazinczy Ferenc élete és műve” című előadásai, a Misztrál Együttes koncertje. Kísérő program: *Berecz András* énekes-mesemondó fellépése, *Gyulai Líviusz* grafikus kiállítása a Bohemia Baráti Kör közvetítésével. Sál B. Bakaly, BKC, Brno. (Lásd még: 70. oldal!)
- 2009. május 26.** – *Jan Rejžek* publicista beszélgetése *Konrád György* íróval, Budapest prágai bemutatkozásának keretében. PMKK, nagyterem.
- 2009. május 28–30.** – *Lakatos Mónika* nevével fémjelzett Romengo roma zenekar fellépései a Khamoro Fesztivál keretében. Roxy Klub, Kongresszusi Központ, Prága.
- 2009. május 28–29.** – Részvétel a Kommunista rezsim bukásának 20. évfordulója című konferencián, *Varga György*, a PMKK igazgatója előadásával a magyar ellenzék történetéről. Cseh Tudományos Akadémia, Prága.
- 2009. június 2.** – A Tintaló színtársulat *Lázár Ervin* meséiből készült előadása „Festő Zsiga fest” címmel. PMKK, nagyterem.
- 2009. június 18–21.** – *Mitsoura* és együttese a United Islands of Prague-on, a cseh EU-elnökség hivatalos kísérőprogramjának főműsorában. Střelecký ostrov (Lövész-sziget), Prága.
- 2009. június 24.** – „Az EU legjobb fiatal pianistája” zongora-versenyen *Lajkó István* fiatal zongoraművész a zsűri különdíját nyerte el. Nostic Palota, Prága.
- 2009. június 27.** – A Muzsikás együttes a Respect világszenei fesztivál egyik

- fő vendége. Štvanice sziget, Prága.
- 2009. augusztus 1–szeptember 25.** – *Magyar Zita* fazekasmester, „A népművészet ifjú mestere” kerámiáinak kiállítása Kerskóban. Lesní ateliér Kuba, Kersko.
- 2009. augusztus 3–7.** – Magyar „új hullámos” filmek a Píseki Nemzetközi Filmfesztiválon.
- 2009. augusztus 28.** – Az Amadinda Űtőegyüttes és *Károlyi Katalin* szopránénekes az Ostravai Napok 2009 kortárszenei fesztivál vendégei. Ostrava, Városi Kultúrpalota.

- 2009. szeptember 9–10., 15.** – A Meotis Quartet és *Miyuji Kanek* magyar-japán zongoraművész koncertje az Ifjú Prága Nemzetközi Zenei Fesztiválon. Prága – Vila Bertramka; Teplice; Prága – Rudolfinum.
- 2009. szeptember 10., 12.** – A budapesti Katona József Színház (A. Ivanovics Vegyenszkij: Ivanovék karácsonya) és a Kolozsvári Állami Magyar Színház (Visky András: Born for never) vendégszereplése a Pilzeni Színház-fesztiválon. Pilzen – Sál Peklo, Nagy-színház.
- 2009. szeptember 15–november 13.** – „Specializace” címmel *Körösényi Tamás* szobrászművész és *Gály Katalin*, szlovákiai magyar festő- és grafikusművész közös kiállítása. PMKK, Pince galéria.
- 2009. szeptember 23.** – A Komáromi Jókai Színház zenés előadása „Minden egér szereti a sajtot” címmel. PMKK, nagyterem.
- 2009. szeptember 24.** – A prágai külföldi kulturális intézetek és a Cseh Centrumok prágai központja közös, bemutatkozó rendezvénye. PMKK, nagyterem.

- 2009. szeptember 25.** – *Acsai Roland*, fiatal költő szerzői felolvasása „A költészet és a bor napja” fesztiválon. Valdice, kastély.
- 2009. október 1.** – A prágai magyar fiatalok Huzavonó együttesének koncertje, s táncház a prágai Nyitnikék táncegyüttessel. PMKK.
- 2009. október 14.** – *Harcos Bálint*, fiatal költő a Protimluv irodalmi fesztiválon. Ostrava, Akadémia könyvesbolt.
- 2009. október 15–18.** – Közép-európai Kortárs Filmszemle a legújabb magyar, lengyel, szlovák és cseh filmek és alkotók részvételével. PMKK.
- 2009. október 20–november 16.** – *Rontó Lili* budapesti fiatal képzőművész festményeinek kiállítása. PMKK klub, foyer.
- 2009. október 21.** – *Mód Orsolya* (cselló) és *Lajkó István* (zongora) Fischer Annie-ösztöndíjas előadóművészek ünnepi koncertje. PMKK, nagyterem.
- 2009. november 1.** – A Hólyagcirkusz társulat fellépése a prágai Divadlo na Zábradlí (Színház a korláton) „Óriási apróságok – apró színházi formák” fesztiválján. Divadlo na Zábradlí, Prága.
- 2009. november 3.** – Kerekasztal-beszélgetés a magyarországi és a közép-

A Nyitnikék táncol

Kerekasztal 1989-ről: Kiss Gy. Csaba, Bohumil Doležal, Varga György, Eva Irmanová

Fojtík Ágnes megnyitja Jan Juránek és Luzsicza Lajos (háttul középen) kiállítását

Nézd, Prága... antológiát bemutatja Cséfalvay Ildikó, Simkó György és Csémy Tamás szerkesztőkkel

Irodalmi est Petr Hruška és Vörös István költőkkel

európai rendszerváltozások történelmi, politikai háttéréről Kiss Gy. Csaba irodalomtörténésszel, Eva Irmanová történésszel és Bohumil Doležal politológussal, Varga György PMKK-igazgatóval. PMKK, nagyterem.

2009. november 7. – A magyar nyelv és kultúra különös találkozásai – a CSMMSZ prágai alapszervezetének rendezvénye. Előadók: Dr. Lauter Éva, Dr. Nádor Orsolya, MILLE DO(re)MI, Kiliti Zsuzsa, Grendel Lajos, Merényi György, Balázs Géza, Bakó Katalin és a Sültü zenekar.

2009. november 11. – Találkozás Szabó T. Anna, Varró Dániel és Tomáš Mika költőkkel a Költészet Napja 2009 fesztivál magyar-cseh felolvasóestjén. PMKK, nagyterem.

2009. november 18. – A "Nézd, Prága!" című antológia bemutatása. PMKK, nagyterem.

2009. november 18. – Luzsicza Lajos Prágában végzett budapesti festőművész és Jan Juránek cseh festő- és fotóművész közös kiállítása 2010. január 15-ig. PMKK, Pince galéria, foyér.

2009. november 26. – Kerekasztal-beszélgetés A rendszerváltozást követő „titkosszolgálati” múltról Varga László történész és Bukovszky László levéltáros, a cseh Biztonsági Szolgálatok Levéltára igazgatója, Varga György PMKK-igazgató részvételével.

2009. december 4. – Irodalmi est Vörös István költővel, íróval, vendége: Petr Hruška költő. PMKK, nagyterem.

2009. december 9. – Öry Annamária budapesti festőművész kiállítása 2010. február 10-ig. PMKK klub, foyér.

2009. december 15. – A losonci Kelemen Gábor és három társa (lányai és unokaöccse) verses-zenés évbúcsúztató koncertje. PMKK, nagyterem.

2010. első negyedévi programokból

2010. január 18–március 28. – Blazsek András, Csozso Gabriella „OPEN STUDIO” a FUTURA galériában.

2010. január 20. – A Magyar Kultúra Napja I. – Missetics Mátyás fotókiállítása március 5-ig. Pince galéria.

2010. január 20. – A Magyar Kultúra Napja II. – Budapest Szaxofon Quartet koncert. PMKK, nagyterem.

2010. január 28. – PÉCS 2010 – Huszárík Zoltán: Csontváry c. filmje és Radim Valák filmkritikus előadása. PMKK, nagyterem.

2010. február 17. – Bognár Szilvia és zenekara: koncert gyerekeknek és felnőtteknek. PMKK, nagyterem.

2010. február 18. – Krúdy Gyula-est – Jaroslav Tulka egyetemi tanár előadása, Huszárík Z.: Szindbád című filmjének vetítése. PMKK, nagyterem.

2010. február 24. – Borsay Márta Analízis című fotókiállítása, PMKK klub, foyér.

2010. március 11. – Ünnepi koncert: Fülepp Márk (fuvola), Gábor József (zongora), Cserekyei Andrea (szop-

rán) és Fülepp Máté (bariton) vendégszereplésével.

2010. március 12. – AED-program: a szlovákiai őrsújfalusi ÉS?! színjátkszócsoport fellépése Arany J.: A bajusz és Petőfi S.: A helység kalapácsa című darabjával. PMKK, nagyterem.

2010. március 17–18. – PÉCS 2010: Pécsi Galéria Szín, forma, stílus című kiállítása; a pécsi JELENKOR és a brnói HOST folyóirat közös bemutatkozása. PMKK Pince-galéria, nagyterem, foyér.

2010. március 23. – Koffi Kwahulé: Söröző, a budapesti Le Théâtre du jour magyar és francia nyelvű előadása. PMKK, Prágai Francia Intézet.

2010. március 25–április 2. – FEBIO-FEST Nemzetközi Filmfesztivál Prágában és több csehországi város

Harsányi Ilona igazgatóhelyettes,
(Fotó: PMKK)

www.magyarintezet.hu/praga

Barátainknál (dél)keleten: a bánsági cseheknél

ÚTI BESZÁMOLÓ

A Bohemia Baráti Kör rendszeresen szervez társas kirándulásokat, melyeknek fő célja Cseh- és Morvaország nevezetességeinek megtekintése. A fő látványosságok mellett számos olyan érdekességeket is felderítenek, melyek nincsenek a köztudatban. Az utóbbi években kiterjesztették mozgáskörüket és felkeresték a balti országokat is. Érdekes feladatot vállaltak, mikor 2008-ban Horvátország cseh-lakta településeit látogatták meg.

2009. október 1-jén, csütörtökön újabb izgalmas feladat vette kezdetét, a Temesi Bánság cseh településeire indult egy kis csoport Zachár Ottó, Bohemia-elnök és Molnár Éva, vezetőségi tag ötlete, szervezése nyomán. Éva hallgatója volt a dobruškai nyári egyetem cseh nyelvtanfolyamának, és ott ismerkedett meg szórványban élő csehekkel. A horvátországi és bánsági kirándulások alapötletét ez adta. A Prágai Tükör folyóiratban is megjelent egy úti beszámoló, ifj. Himmler György tollából, mely szintén felkeltette az érdeklődést e vidék és lakói iránt.

Az ötnapos út rövidnek tűnik egy meglehetősen távoli, és nehezen megközelíthető kistáj megismerésére, de arra elegendő volt, hogy helyszíni ismeret-ségre szert téve, egy későbbi alaposabb látogatás lehetőségeit megteremtse. A rövid idő ellenére sok és érdekes élményben lehetett részünk, melyet szándékunk szerint részletesen közzéteszünk a Bohemia honlapján. E beszámoló csak egy rövid ízelítő.

Utunk első állomása a belváros átépítése miatt feltúrt Arad volt. Az első szembeötlő cseh emlék egy, a Českomoravská–Kolben–Daněk prágai gyárban készült villamos-szerelvény volt. Átverekedve magunkat a belvárosban, a Marosparton megkerestük az aradi vértanúk vesztőhelyének emlékművét, majd egy kis sétával eljutottunk az újra felállított Szabadság szoborhoz. Ezt követően kis pihenőt tartottunk a térről nyíló, őszi napfényben fürdő, barátságos átjáróudvarban, ahol a Nyugati Jelen Kiadó könyvesboltot, irodalmi kávézót, kert-helyiséget tart fenn, melyek a város egy kedves kis magyar szigetét képezik.

Temesvár felé tartva az út mentén, egy kis dombon magaslott a katolikus

bolgárok lakta Vinga hatalmas kéttornyú temploma. Az itteni bolgárkertészek látták el Arad és Temesvár piacát friss zöldséggel, jómódjukat ennek köszönheték. A következő település Orczyfalva volt, melynek határában emelkedik a Temesvári Rádió adótornya. Temesvárra érkezve a török időket idéző Mehala, avagy Ferencváros kerületben

említett dobruškai nyári egyetemen kezdődött. Vlasta a késői órák ellenére a szerkesztőségben volt, és szívesen várta az érdeklődőket. Jómagam is kértem a látogatás lehetőségét, mely örömmre megadatott. Unokabátyám ugyanis a helyi rádió technikusja volt, így érdekelt egykori munkahelye. Gyorsan, minden formaság mellőzésével beengedtek min-

Cseh bánsági anizx www.banat.cz

kaptunk szállást, melynek tulajdonosa történetesen egy bánsági szlovák ember volt. A gyors vacsora után Molnár Éva telefonon megkereste Vlasta Lazut, aki a Temesvári Rádió cseh és szlovák műsorainak szerkesztője, és barátságuk az

ket a stúdióépületbe, és a kölcsönös bemutatkozás után Vlasta gyakorlattan munkához is látott, ott frissiben megszólaltatta társaságunk azon tagjait, akik jól beszéltek csehül. A következő napokban el is hangzott a rádióban a Bohemiát, valamint utazásunkat ismertető riport. Vlastának arra is volt gondja, hogy megmutassa a magyar szerkesztőség irodáját, ajánlva, hogy másnap keressük fel Lehócz Lászlót, a magyar szerkesztőt is.

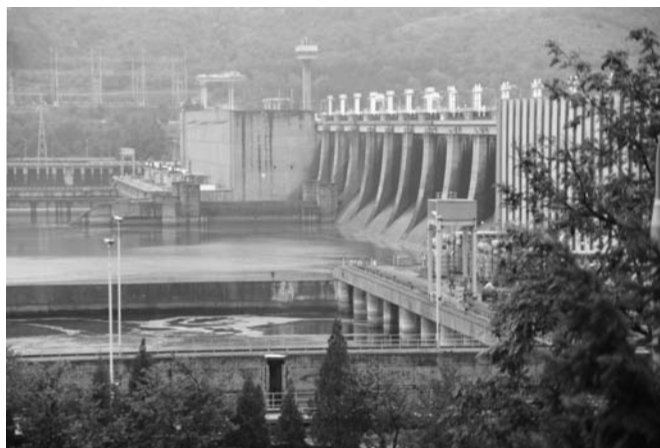
A pénteki nap néhány érdeklődő társaságában Lehócz Lászlónál kezdődött, aki a magyar műsor számára is készített egy riportot utazásunk céljáról. A délelőtt egy újabb kedves dobruškai ismerős, Karla Ficl(ová) Temesváron tanuló karánsebesi cseh diáklány kalauzolásával telt. Felkerestük a Hunyadi-palotát, melynek udvarán épp akkor folyt a kényszerűségből itt székelt Károly Róbert királyunk lakótornyának feltárása. Az épületben lévő múzeum zárva tartott, de a készséges kapusnő pár percen belül engedélyt szerzett az ásatások megtekintésére. A városban nézelődő

Cseh falvak turista-térképe a brünni Kudrna útikönyvből

A völgyben Svatá Helena (Dunaszentilona)

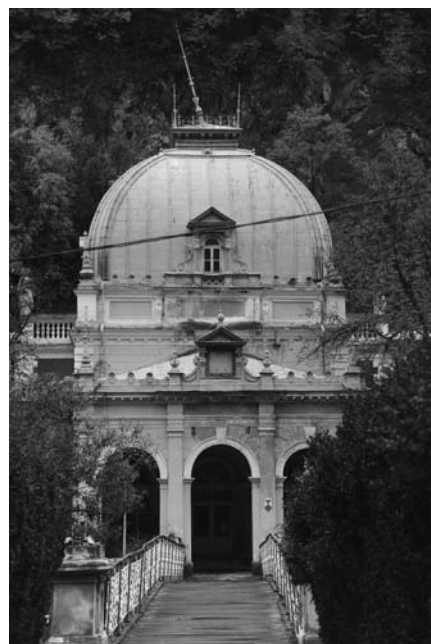
A Vaskapu II. völgyzárógát, erőmű a Dunán

Házimalom Svatá Helena-i házigazdánknál

Herkulesfürdői emlék...

...császárok fürdője elhagyatva

Vlasta Lazu a cseh-szlovák rádióadás „gazdasszonya”

Temesvári pihenő, középen Karla Ficl Karánsebesről

Csoportkép a Duna fölött Roth úrral, Svatá Helena-i házigazdánkkal (jobbról a második)

Az aradi vértanúk emlékművénél

útitársaink ajánlották, hogy feltétlenül térjünk be az opera épülettömbjében lévő vendégforgalmi tájékoztató irodába, mert van ott egy kedves fiatal hölgy, aki szívesen igazít útba magyarul is, és még térképek, ismertető is kaphatók bőséggel. Közös nézelődésünket a Dóm-téren felállított kávézók egyikében fejeztük be, azzal a megállapítással, hogy kevés olyan hely van, ahol két székesegyház árnyékában lehet pihenni: tudniillik a római katolikus és a szerb

ortodox. (Emellett még román ortodox székesegyház is van a városban.) Délután ki-ki az érdeklődésének megfelelően ismerkedett a várossal, mely ismét közös vacsorával végződött szállásunkon.

Szombat reggel nagy út előtt álltunk. A Temes két partján fekvő Lugoson rövid pihentető sétát tettünk, ahonnan Herkulesfürdő felé vettük az irányt. A látványos völgy mélyén húzódó, jobb időket élt, kihalt fürdőtelepen is sétáltunk egyet, meglehetősen nyomott han-

gulatban, a hihetetlen nemtörődömség és elhanyagoltság láttán.

Orsovánál értünk ki a Duna partjára, melyen lefelé tartva elhaladtunk az egykori, mára elárasztott Ada-Kaleh sziget mellett, és némi kitérő révén a Vaskapuerőmüig jutottunk. Délután lévén, az erőmű múzeuma zárva volt, így csak kívülről szemlélhettük a létesítményt. A bal parton állván jó láthattuk a valószínűleg karbantartás végett leállított erőműegység felvázcsatornájában feltorlódtott rothadó uszadék, műanyag-hulladék, palackok mérhetetlen tömegét. A Vaskaputól visszafordulva Orsován át a Kis és Nagy Kazán-szoros kezdete előtt a Mraconia-patak torkolatánál egy pillantást vehettünk a természetrombolás igen költséges és esztelen példájára, az egyik sziklaszál csúcsából kialakított nagyméretű Decebal szoborra.

A kezdetben hegyoldalban, majd a parton kialakított út izgalmasan szép tájon vezet, de gyorsan haladni nem lehet, olyan rossz minőségű. Így megállás nélkül haladtunk napi célunk felé, csak a Duna Bizottság által közzétett folyamkilométer-mutató adatai alapján sejtettük, hogy mely nevezetességek közelében haladunk el. A Dunába futó patakok völgyeiben voltak azok a települések, melyek az ide telepített csehek otthonául szolgáltak. A megélhetést biztosító bányák, kohók, ipartelepek bezártak, az erdőségeket jórészt kivágták, a lakók elköltöztek, kihaltak. A szűk folyóvölgy Moldova-sziget körül nagy öblözteté tágul, ennek túloldalán Galambóc vára áll. A megemelkedett Duna vizéből csak a Babakáj-szikla (törökül: Nagyapó) csúcsa látszik ki. A folyó bal partján van Lászlóvára. Innen kapaszkodik fel a nemrég korszerűsített keskeny út Dunaszentilonára, a bánásági csehek egyik jelentős településére. Bětka Rothová, a helyi vendégszolgálat szervezője fogadott minket, és osztott be a szállásadó családokhoz. Sikerült még szétnézni a mára alig 300 lelkes falu központjában, és betérni az „Obchod a hospoda U Pepsiho” nevet viselő vegyesbolt-kocsma együttesbe. Ennek tulajdonosa egy Amerikát járt cseh, innen a műintézet szlávnap cseppet sem tekinthető neve. A pultnál éppen két cseh turista böngészte a helyben árusított Banát című, cseh nyelvű útikalauzt és turistatérképet, melyet meg is vásároltak. Mikor sorra kerültem, én is ezeket kértem. Mikor fizetni akartam, a bol-

A temesvári rádió cseh-szlovák szerkesztőségében

Találkozó Sofie Ienciuval Moldova Novában (Újmoldova)

tos asszony megkérdezte, hogy milyen pénzzel fizetnék, koronával vagy lejjel? Mondván, hogy csak az utóbbival rendelkezem, elővette a számológépét és kiszámította, hogy a két műre ragasztott árcédula mennyit tesz ki román pénzben. Megjegyzem, hogy e két alapos munka a brünni Kudrna Utazási Iroda kiadványa, és a bánzági cseh falvakba* tett kirándulások nélkülözhetetlen kelléke! Ráadásul kaptam egy füzetkét, a környék cseh szállásadóinak pontos jegyzékével.

Bětka asszony rokonságánál kaptunk szállást. Vacsora előtt előkészíttem a családnak szánt ajándékokat, melyeket a Zachár Ottó által küldött útiterv és a Kudrna iroda honlapján olvasható kitűnő gyakorlati tanácsok alapján állítottam össze. Mikor átadtam ezeket, elmondtam, hogy úgy képzeltem, hogy egy olyan családdhoz kerülök, ahol a szülőknél kívül van egy-két gyermek és nagyszülők. Ezért a gyerekek hoztam egy édességcsomagot, írószereket, a házigazdának egy palack bort, a háziasszonynak egy csomag kávé, és a nagymamának egy házipatikát. Ez utóbbihoz mellékeltem egy jegyzéket is, melyet szótár segítségével állítottam össze, hogy tudják, melyik szer mire való. Ráadásul átadtam egy nagy szatyor színes kiadványt, melyek Csehországot és Magyarországot mutatják be, a cseh és magyar vendégforgalmi hivatalok jóvoltából. Ezekből még a helyi cseh iskolába is jutott. A család láthatóan örült a figyelmességnek és egész este a kiadványokat, receptfüzeteket böngészték. Ezalatt én megtekintésre elkértem a gyermekek iskolakönyveit, melyeket készséggel meg is mutattak. Első látásra a román iskolakönyvek fordításainak tűntek, csak nyelvilag cseh, tartalmilag csak csekély mértékben.

Vasárnap a katolikus templomnál gyülekeztünk, jóval a mise kezdete előtt. Így volt idő megtekinteni a közeli baptista templomot is, ahol hívtak minket, hogy vegyünk részt istentiszteletükön. Szívesen megtettük volna, annál is inkább, mert már készülődött a közremű-

A Svatá Helena-i katolikus templom

A volt evangélikus templom ma a baptistáké

ködő ifjúsági mandolinzenekar, és nekik jó hírük van a környéken. Megértették, hogy elígértünk a katolikusokhoz, de meghívtak estére hálaadási ünnepükre. A katolikus templomban a mise szövege és a szentbeszéd román volt, de csehül énekeltek. A szentélyben két kép: Szt. Borbála, a bányászok védőszentje, valamint Szt. Vencel és három szobor: Szt. Antal, Nepomuki Szt. János és Szt. Ilona, a templom névadója. A padokban lévő énekes- és imádságoskönyvek különféle cseh kiadások voltak, de a leginkább meghatározóak voltak a még ma is használt, géppel írt füzetek az előző rendszer idejéből.

Mise után Roth úrnak, Bětka asszony férjének kalauzolásával felmentünk egy, a Duna partján emelkedő hegyre, ahonnan jól be lehetett látni az izgalmas tájat. Roth úr a falu férfiaihoz hasonlóan a közeli bányában dolgozott, ezek bezárása után gazdálkodásból és vendégfogadásból igyekeznek megélni. A környék sétálva láthattuk a KČT, a Cseh(ör-

szági) Turisták Klubja által rendszeresített útjelző táblákat és a gondosan festett turistajelzéseket, melyek átszövik a cseh lakta vidéket. Délután Ó- és Újmolodovára látogattunk, ahol ismét egy dobbruškai diákkal, Sofie Ienciuval volt találkozó. Megtekintettük a piacot is, ahová terményeiket viszik értékesíteni a dunaszentilonaiak. Kisétáltunk az elhanyagolt Duna-partra, megtekintettük a személy- és teherkikötőt. Benéztünk a szerb templomba is, ugyanis a városban jelentős a szerbek száma. Sok cirill-betűs felirattal is találkoztunk. Hazatérve megtekinthettük Rothék gazdaságát és házimalmát. A központban lakók végighallgathatták a baptista templomban a mandolinnal kísért ünnepséget, akik távolabb laktak, azoknak sajnos el kellett indulniuk a vacsorára.

Hétfőn reggel indultunk haza. Oravicán tartottunk egy kis sétával társult pihenőt. A városka egykor jövedelmező nemesfém- és szénbányáinak, üzemeinek csak maradványai látszanak. Régi fényére csak a ma is létező színházépület emlékeztet. Temesváron egy hosszabb ebédidő következett, mely alatt néhány, a korábbi városnézésből kimaradt emlék felkeresésre is jutott idő. Az eredeti útitervben szereplő Nagyszentmiklós megtekintéséről kénytelenek voltunk lemondani, a határállomás bizonytalan nyitvatartási ideje miatt.

Köszönet mindenkinek, akit illet, a jó ötletért és az út előkészítéséért, megszervezéséért.

Simén András
(Fotó: Zachár Ottó)

* Cseh falvak a Temesi Bánzágiában, csehül Banátban (Románia): Svatá Helena (Dunaszentilona), Gemník (Szörénybuzás), Rovensko (Almásróna), Bigr (Bigér), Eibentál (Tiszafá), Šumice (Cseh-erdős) – A szerk. (Lásd még gyorsjelentésünket: www.bohemiabk.hu, Egyesületi hírek 2009. október 1–5.)

Szent Borbála, Szent Ilona és Szent Vencel a katolikus templomban

Rudolfinum

125 let tu sídlí múzy

Rudolfinum nebo také Dům umělců už 125 let hostí múzy, umělce jimi políbené i návštěvníky po umění bažící na Náměstí Jana Palacha. Se siluetou Pražského hradu za řekou, Mánesovým pomníkem na nábřeží a Dvořákovým před hlavním schodištěm je toto místo jedním z nejmagičtějších zejména pro českou hudbu a výtvarné umění. Kde vzalo Rudolfinum svůj název? Na počest rakouského korunního prince Rudolfa, který měl být přítomen (ale nakonec nebyl) otevření v únoru 1885. Jako první zde na slavnostním koncertu Hudební konzervatoře tehdy zazněla píseň „Kde domov můj“, na varhany ji zahrál Josef Foerster.

SKVOST PRAŽSKÉ ARCHITEKTURY

Budova, která moderním víceúčelovým uspořádáním domu sloužícího umění předběhla dobu, je dílem dvou vynikajících architektů. Autora původního projektu Národního divadla Josefa Zítka a jeho spolupracovníka Josefa Schulze. Zítkův vliv je vně patrný zejména na ušlechtilém průčelí, které ovládlo prostor celého náměstí, ale také na návrhu půdorysu budovy – obojí ovlivněno italskou renesancí a zásadami o funkčnosti celku i detailu. Schulz se naproti tomu nechal inspirovat francouzským klasicismem a konkrétně interiérem divadla versailleského zámku. Jeho projekt ústřední hudební síně (Dvořákovy) dal vznik jednomu z nejkrásnějších pražských interiérů. Sochařskou výzdobou ji doplnil Bohuslav Schnirch, autor výzdoby tympanonu, akroterií a vrcholové lyry, ale i podoby architektonických detailů. Koncertní síň má skvělou akustiku, která dává vyniknout nejlepším orchestrálním i sólistickým hudebním výkonům, pro něž byla určena.

Vraťme se ale ven na náměstí. Vzhledně-li vzhůru, na atice Rudolfinum spatříme pozoruhodnou galerii třiceti dvou soch významných skladatelů, architektů, malířů a sochařů, které neprávem zůstávají téměř bez povšimnutí. Jsou dílem celé řady českých i zahraničních sochařů.

Rudolfinum se sousedním Uměleckoprůmyslovým museem, které vzniklo také podle Schulzova návrhu (dokončeno 1900), s budovou UMPRUM architektů Schmoranze ml. a Machytky (otevřena také 1885) a se stavbou budovy filosofické fakulty architekta Sakaře vytvořily velice působivé prostranství.

ÚČEL A JEHO NAPLNĚNÍ

Vzepětí národního sebeuvědomění v politické a hospodářské oblasti, ke kterému došlo v českých zemích v druhé polovině 19. století, výrazně pomohlo i rozvoji umění a věd. A tak i rozhodnutí českých politiků a dalších osobností, ale i českých institucí se nesla v duchu velkorysé podpory české vědy a umění. Praha se z provinční metropole, kterou vedle Vídně v 18. století byla, rychle stávala významným kulturním centrem. Výstavba Rudolfinum (po Národním divadle a Národním muzeu) jako stánku pro hudbu a výtvarné umění tento proces v mnohém završovala. Stavbu financovala Česká spořitelna a vynaložila na ni – při příležitosti oslav 50. výročí svého založení – 2 miliony zlatých.

Budova ihned po otevření začala sloužit svému účelu – v galerii měla stálé místo Obrazárna společnosti vlasteneckých přátel umění. Její kolekce se později stala jedním ze základů sbírek budoucí Národní galerie. Prostory zde dočasně našly i sbírky a kancelář Uměleckoprůmyslového musea (než byla dostavěna jeho vlastní budova). Sídlila zde i Krasoumná jednota, která až do roku 1929 pořádala výstavy převážně současného umění, a také Pražská konzervatoř. V koncertní síni proběhl např. i první koncert České filharmonie (1896) a Rudolfinum se stalo její domovskou scénou. Koncert dirigoval Antonín Dvořák, po němž byla později síň pojmenována.

PERIPETIE NE ZROVNA UMĚLECKÉ

Po vzniku Československa v roce 1918 bylo kvůli nedostatku vhodných reprezentativních prostor rozhodnuto vytvořit z Rudolfinum prozatímní sídlo parlamentu. V roce 1920 se z dočasného stalo sídlo trvalé. V galerijní části budovy proto došlo k radikálním přestavbám a k druhotnému přestropení výstavních sálů. V koncertním sále se místo varhan ocitla parlamentní tribuna a padala zde pro další vývoj státu podstatná rozhodnutí. Krásná dvorana se proměnila v poslaneckou jídelnu.

Za války proběhla v budově rekonstrukce a vrátila se hudba. Hrála zde Německá filharmonie. Po skončení II. světové války však ji okamžitě vystřídala Česká filharmonie. Prostory bývalé galerie i suterén využívala v 50–70. letech

Rudolfinum

125 éve a műzsák székhelye

A Rudolfinum avagy a Művészek Háza már 125 éve látja vendégül a műzsákat, az általuk homlokokon csókolt művészeket és a művészet után sóvárgókat a Jan Palach téren. A Prágai Várnak a folyó mögötti körvonalával, a folyóparti Mánes- és a fölépcső előtti Dvořák-emlékművel ez az egyik legmágikusabb hely, különösen a cseh zene és képzőművészet számára. Honnan ered a neve? Rudolf osztrák koronaherceg tiszteletére kapta, akinek jelen kellett volna lennie (de végül nem volt) az 1885. februári megnyitón. Akkor itt, a Zenei Konzervatórium ünnepi koncertjén elsőként a „Kde domov můj” kezdetű dal hangzott el, orgonán játszott Josef Foerster.

A PRÁGAI ÉPÍTÉSZEK ÉKESSÉGE

Az épület, amely a művészetet szolgáló modern, többcélú rendeltetésével megelőzte korát, két kiváló építész műve. Josef Zitek, a Nemzeti Színház eredeti tervezője és munkatársa, Josef Schulz alkották. Zitek hatása különösen kívülről látható a fenséges homlokzaton, amely uralja az egész teret, de az épület alaprajzának tervén is – mindkettőt az itáliai reneszánsz és a rész és egész funkcionális irányelvei befolyásolták. Schulzot viszont a francia klasszicizmus és konkrétan a Versailles-i kastély színházbelsője inspirálta. Az ő terve, a központi (Dvořák) hangversenyterem nyomán keletkezett az egyik legszebb prágai enteriőr. A szobrászi díszítéssel Bohuslav Schnirch egészítette ki, a tympanon-díszítés, az akrotérion (oromfalsarkok) és a tetőlírák, de műépítői részletek formatervezője is. A hangversenyterem akusztikája kiváló, a legjobb zenekari és szólista zenei teljesítmények emelésére rendeltetett.

De menjünk vissza a térre. Ha felnézünk, a Rudolfinum atikáján 32 jelentős zeneszerző, építész, festő és szobrász figyelemre méltó galériáját pillanthatjuk meg, akik igazságtalanul szinte észrevétlenek maradnak. Cseh és külföldi szobrászok alkotásai.

A Rudolfinum a szomszédos Iparművészeti Múzeummal, mely szintén Schulz terve alapján keletkezett (1900-ban fejezték be), ifj. Schmoranz és Machytka építészek iparművészeti múzeumépületével (megnyílt 1885-ben) és a Sakař építész bölcsészkar épülettömbjével együtt nagyon hatásos együtttest alkot.

A CÉL ÉS TELJESÍTÉSE

A nemzeti öntudatra ébredés felívelése politikai és gazdasági téren, amely a XIX. század második felében ment végbe cseh földön, kifejezetten lendített a művészet és a tudomány fejlődésén is. Hasonlóképpen a cseh politikusok és más személyiségek, de a cseh intézmények elhatározásai is a cseh tudomány és művészet nagyvonalú támogatásának szellemében nyilvánultak meg. Prága, mely Bécs mellett vidéki nagyváros volt a XVIII. században, gyorsan jelentős kulturális központtá vált. A Rudolfinumnak (a Nemzeti Színház és a Nemzeti Múzeum után) mint zenei és képzőművészeti székhelynek felépítése ezt a folyamatot sokban kiteljesítette. Az építkezést a Cseh Takarékpénztár finanszírozta és – alapítása 50. évfordulójának ünneplése alkalmából – két millió aranyat fordított rá. Az épület rögtön a megnyitása után céljának szolgálatába állt – a galériában kapott állandó helyet a Művészet Hazafias

Baráti Társaságának Képtára. Gyűjteménye később a jövőendő Nemzeti Galéria egyik alapgyűjteménye lett. Ideiglenesen itt találtak helyet az Iparművészeti Múzeum gyűjteményei és irodája is (mielőtt a saját épülete elkészült). Itt székelt a Szépműves Egylet is, amely egészen 1929-ig túlnyomórészt kortárs művészeti kiállításokat rendezett, és a Prágai Konzervatórium. Hangversenytermében zajlott például a Cseh Filharmonia első koncertje (1896), és a Rudolfinum a zenekar hazai pódiumává vált. A hangversenyt Antonín Dvořák vezényelte, akiről később a koncerttermet elnevezték.

NEM ÉPPEN MŰVÉSZI FORDULAT

Csehszlovákia megalakulása, 1918 után a megfelelő képviselői terek hiánya miatt elhatározták, hogy a Rudolfinum átmenetileg a parlament székhelye lesz. 1920-ban az ideiglenesből tartós székhely lett. Az épület galéria-részében ezért radikális átépítést hajtottak végre és a kiállítótermek szekundér álmeny-

(Pkračování z str. 56)

Pražská konzervatoř a Akademie múzických umění. Jak provoz v budově vypadal, vzpomínají s humorem mnozí absolventi obou uměleckých škol – dnešní významní hudebníci či skladatelé. Mezi nimi například i současný ministr kultury Václav Riedlbauch nebo Jaroslav Šonský, houslový virtuos: „Rudolfinum bylo pro tolik studentů a ještě pro Českou fil-

harmonii malé. Konzervatoř se tísnila v suterénu, AMU nahore. A v nádherné dvoraně Rudolfinu, která ale byla tehdy oprýskaná a omšelá, jsme měli tělocvičnu. Dokola u stěn stály cvičební lavičky, koně, kozy a další nářadí a my jsme mezi tím hráli naboso fotbal s tenisákem.”

NOVODOBÉ NÁVRATY

Až v letech 1990–1992 proběhla v Rudolfinu velkorysá rekonstrukce a modernizace. Budova byla mj. vybavena vzduchotechnikou, která velmi dobře vyhovuje potřebám i dnes. Podle návrhu Karla Pragera byly obnoveny původní dispozice se snahou o zachování všech detailů, architektonických prvků i umělecké výzdoby. A vrátily se sem výtvarné múzy. Díky Galerii Rudolfinum, od nedávna vělené pod Uměleckoprůmyslové museum v Praze, můžeme navštěvovat velké výstavní projekty, věnované převážně současnému výtvarnému umění. A hudba? Tou zní Rudolfinum denně nejen na koncertech České filharmonie, která je tu doma. Hostí i další přední české orchestry i sólisty, a také komorní soubory. Za čest vystoupit v pražském Rudolfinu si pokládají i světové orchestry a umělci účinkující na Pražském jaru či nově na festivalu Dvořákova Praha.

*Martina Fialková, Praha
(Český dialog, 03–04/2010)*

(Folytatás az 57. oldalról)

nyezetet kaptak. A koncertteremben az orgona helyét a parlamenti emelvény foglalta el, és itt fogadták el állami fejlődést meghatározó alapvető határozatokat. A gyönyörű csarnok képviselői étteremmé változott.

A háború alatt rekonstrukció zajlott az épületben és visszartért a zene. Itt játszott a Német Filharmónia. A II. világháború után azonban rögtön felváltotta a Cseh Filharmónia. A volt galéria tereit és a szuterént az ötvenes–hetvenes években a Prágai Konzervatórium és a Zeneművészetek Akadémiája (AMU) használta. Hogy üzemelt az épület? Arra mindkét művészeti iskola sok végzőse – ma jelentős zenészek és zeneszerzők – humorosan emlékszik vissza. Köztük például a mostani kulturális miniszter, Václav Riedlbauch vagy Jaroslav Šonský hegedűvirtuóz barátunk: „A Rudolfinum annyi diák és még a Cseh Filharmónia számára is kicsi volt. A konzervatórium a szuterénben szorongott, a Zeneakadémia fent. A Rudolfinum gyönyörű csarnokában, akkor mállott és kopott állapotban, volt a tornatermünk. Körben a fal mellett álltak a gyakorló padok, lovak, bakok és más felszerelések, és ezek között mezítláb teniszlabdával fociztunk.”

ÚJKORI VISSZATÉRÉS

Az 1990–1992-es években a Rudolfinumban nagyszabású rekonstrukciót és modernizálást végeztek. Az épületet a többi között légkondicionáló technikával szerelték fel, amely ma is nagyon jól megfelel a követelményeknek. Karel Prager terve alapján felújították az eredeti funkciókat, törekedve arra, hogy megőrizzenek minden részletet, építészeti elemet és művészeti díszítést. Visszatértek a képzőművészet múzsái. A Rudolfinum Galériának köszönhetően, mely a közelmúltban a prágai Iparművészeti Múzeum alá tagolódtott be, elsősorban a kortárs képzőművészetnek szentelt nagy kiállításokat látogathatunk. Hát a zene? Ez szól a Rudolfinumban naponta, nemcsak a Cseh Filharmónia koncertjein, amelynek az otthona. Vendégszerepelnek itt más élenjáró cseh zenekarok és szólisták, kamaraegyüttesek is. A Prágai Tavasz vagy újonnan, a Dvořák Prágája Fesztiválon közreműködő világhírű zenekarok és szólisták is megtiszteltetésnek tartják, ha a prágai Rudolfinumban lépnek fel.

Martina Fialková, Prága (Český dialog, 2010/03–04.)

(Fordította: Molnár Éva)

(Fotó: Martina Fialková, Zachár Ottó)

Hankó B. Ludmilla: JEGYZETEK MILAN KUNDERA NYOLCVANADIK SZÜLETÉSNAPIJÁRA

A neves cseh–francia prózaíró, *Milan Kundera* 2009-ben töltötte be nyolcvanadik életévét. Ma már az irodalomtörténészek kivételével igencsak kevés embernek jut eszébe, hogy pályáját költőként kezdte, s versei a múlt század ötvenes éveinek első felében a jobbik részét képviselték mindannak, amit akkoriban szocialista realizmusnak neveztek, s afféle kötelezően akceptált művészeti irányzatként volt jelen.

Maga Kundera, a húszas éveiben járó fiatalember a tehetségesnek mondott fiatal költők sorait gyarapította, s a Csehszlovák Írószövetség (Svaz československých spisovatelů) körül csoportosuló irodalmi utánpótlást képviselte. Az Írószövetségnek egyébként külön szakosztálya volt a fiatal költők számára.

Abban az időben cseh nyelvet és irodalomtudományt tanultam a Károly Egyetem Bölcsészettudományi Karán, és nem tartoztam a kezdő, még kevésbé a jövőbeni költők közé, következésképp az említett szakosztályban nem volt keresnivalóm. Csoporttársaim között azonban olyanok is voltak, akikből nem hiányzott a költői ambíció, s ők időnként meghívtak a szakosztály ülésére. Az egyik estén egy fiatalemberre lettem figyelmes, akit Milan Kunderaként, a *Tágas kert az ember* (*Člověk, zahrada širá*, 1953) című, épp akkor megjelent verseskötet szerzőjeként mutattak be a közönségnek. A kötetet később megvettem, és ma is megvan a könyvtáramban.

A szóban forgó könyv egészében véve összhangban áll a keletkezése idején uralkodó ideológiával, de magánéleti vonatkozású versek is felbukkannak benne, olyanok, amelyek az édesanyához, egy lányhoz, a természethez fűződő érzelmeket fejeznek ki, vagy a könyv címére utalnak: „...tudta, hogy tágas az ember lelke, akár a természet.”¹

„Távoli kápolna harangszavát hallom.
A domb alján a fű simogatja arcom.

Ezüstös kispatak dala szól ideleenn...
S hullámokká válni akartam hirtelen,
áramlattá, melynek sosincs nyugalma
érezni a földet, és nem halni meg soha...”²

A náci által kivégzett kommunita újságíró, Julius Fučík emlékének szentelt, *Az utolsó május* (*Poslední máj*, 1955) címet viselő poémát követően Kundera még kiadja a *Monológok* (*Monology*, 1957) című – *Könyv a szerelemről* (*Knihy o lásce*) alcímmel ellátott – intim hangvételű verseskötetet, s ezzel véget is vetett a maga „lírai korának”, és egy életre szólóan a prózával jegyezte el magát. A hatvanas évek második felében az élvonalbeli cseh írók közé emelkedett, s miután 1975-ben emigrált, Franciaországban is, majd az egész világon elismert szerzővé vált.

Az említett fordulatnál jóval korábban, 1962-ben *Kulcsulajdonosok* (*Majitelé klíčů*) címmel megjelentetett egy drámát, melyben egzisztenciális határhelyzetbe került emberek viselkedését elemezte. A darabhoz Kundera egy utószót is mel-

lékelt, melyben dramaturgiai szándékait fejtette ki. A műhöz a prágai Nemzeti Színház számára a neves rendező, Otomar Krejča alaposságról tanúskodó rendezői észrevételeket fűzött. A drámát több idegen nyelvre lefordították, s Magyarországon, Németországban, Oroszországban és Franciaországban is bemutatták.

Milan Kundera és felesége 1981-ben Párizsban

Csaknem húsz évvel később Kundera egy másik drámát is írt, pontosabban: papírra vetette Denise Diderot *Mindenmindegy Jakab meg a gazdája* (*Jacques le Fataliste et son Maître*, 1796) című prózai művének dramatizált változatát, amely a *Jakab és az ura. Hódolat Denis Diderot-nak* (*Jakub a jeho pán. Pocta Denisi Diderotovi*, Párizs, 1981, Prága, 1992) címmel jutott el az olvasókhoz. A darab még Csehszlovákia született a hatvanas és a hetvenes évek fordulóján, kiadására azonban csak sok évvel később kerülhetett sor.

Az első francia kiadáshoz írott előszavában Kundera ellentétbe állítja Dosztojevszkij regényeinek érzelmi felfokozottságát az olyan típusú regényalakok racionális bölcsességével, mint Don Quijote, Tom Jones, Tristram Shandy, Švejk és természetesen Mindenmindegy Jakab. Kundera tehát a felvilágosodás racionalizmusának a híve? Nem fér hozzá kétség, hogy a XIX. és a XX. század realista, illetve lélektani regényével szemben ezt a szemléletmódot részesíti előnyben.³ Ugyanakkor az egzisztencialista filozófiát és Albert Camus regényeit is sokra becsüli, s hangsúlyozza saját regényeinek filozófiai jellegét.

Prózaírói pályáját regények (és elbeszélések) sora jelzi: *Tréfa* (*Žert*, Prága, 1967), *Nevetséges szerelmek* (*Směšné lásky*, Prága, 1970), *Az élet máshol van* (*Život je jinde*, franciául: Párizs, 1973, csehül: Toronto, 1979), *Búcsúkerülő* (*Valčík na rozloučenou*, franciául: Párizs, 1976, csehül: Toronto, 1979), *A nevetés és felejtés könyve* (*Knihy smíchu a zapomnění*, franciául: Párizs, 1979, csehül: Toronto, 1981), *A lét elviselhetet-*

len könnyűsége (*Nesnesitelná lehkost bytí*, franciául: Párizs, 1984, csehül: Toronto, 1985), *Halhatatlanság* (*Nesmrtelnost*, franciául: Párizs, 1990, csehül: Brno, 1993), *Lassúság* (*La lenteur*, Párizs, 1995), *Azonosság* (*L'identité*, Párizs, 1997), *Nemtudás* (*L'ignorance*, Párizs, 2000).

E prózai művek többségében az ember és az őt áldoztató változtató történelmi események konfliktusa, valamint annak a közép-európainak az élettapasztalata dominál, aki tragédia-ként éli meg Közép-Európa széthullását.⁴ Az egzisztenciális problémák súlya az európai filozófiai regény megteremtésére ösztönzi Kunderát, olyan típusú művek írására, mint amelyet a XX. században Robert Musil, Hermann Broch vagy Witold Gombrowicz regényei képviselnek.

Regényeinek bölcséleti jellegét, a gondolatnak a történettel szembeni elsőbbségét Kundera az elbeszélés folyamatosságának megszakításával és esszéisztikus elmefuttatások, meditációk közbeiktatásával is nyomatékosítja. Az örök visszatérés nietzschei gondolatát Kundera prózájának szerkezetével, a variációkra épülő formával hangsúlyozza, amely a zenei kompozíciókból ered; a variációk a megszakított elbeszélést egységes egzisztenciális témává fogják össze.

Kundera immár a Franciaországban, de továbbra is cseh nyelven írt, majd franciára fordított regényeivel már nem csupán a cseh, hanem egyre inkább a francia, illetve a nyugat-európai olvasó megszólítására törekedett. E művek egyébként hamarabb jelentek meg francia fordításban, mint csehül. Nyelvezetük azonos a cseh irodalmi nyelvvel, s általában a klasszikusan szabályos mondatszerkezet és az egyértelmű, pontos szóhasználat jellemzi őket. Ily módon alakult ki az a stílus, amely megfelel e próza bölcséleti magjának, mindenekelőtt pedig az esszéisztikus betétek jellegének. A szereplők nyelvi szempontból differenciálatlanok, s a párbeszédekkel szemben az elbeszélő, ti. a szerző racionálisan tárgyilagos megnyilatkozása dominál. Kundera prózájában se a bonyodalom, se a cselekmény, se a szereplők pszichéje nem játszik fontos szerepet. A bonyodalom akár egy banális mozzanat is lehet; a regényalakok azt a célt szolgálják, hogy értelmezni lehessen a gondolataikat. Ami leginkább kiviláglik, az a szerző bölcséleti célkitűzése. Az elbeszélés során a szereplők többsége belsőleg nem változik. Belső életüket a téma határozza meg, amelyet Kundera a történet fölé helyez.

Milan Kundera regényeiben a téma egzisztenciális kérdések halmazát jelenti, melyet a szerző különböző szempontokból tár fel az olvasónak. Középpontjukban annak megvilágítása áll, miként alakul az emberi sors bizonyos társadalmi feltételek mellett. Kundera bölcséleti céljai Nietzsche, Husserl, Heidegger és a francia egzisztencialisták művein alapulnak.

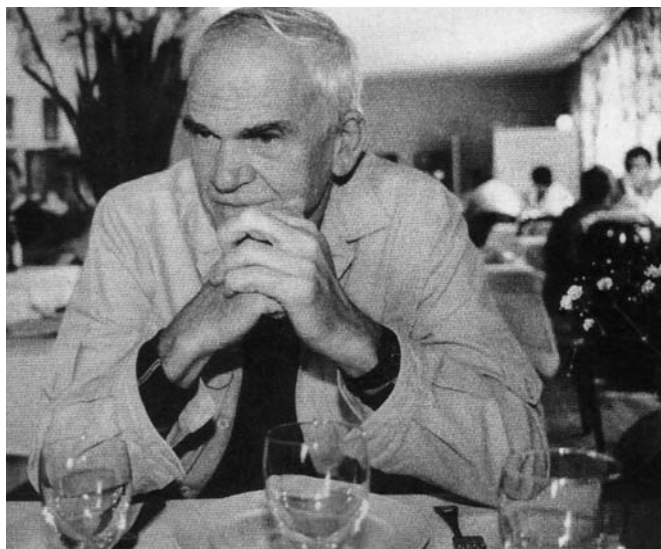
Kundera prózai műveit, mindenekelőtt pedig két, általa regénnyé minősített elbeszélés-kötetét olvasva felmerül a kérdés, vajon hol húzódik a határ az elbeszélés-kötet és a regény között. A probléma elsősorban a *Nevetséges szerelmek* és *A nevetés és felejtés könyve* kapcsán vetődik fel. Aligha volna értelme, ha Kundera prózai alkotásait s általában a huszadik századi prózát az ún. klasszikus regény definícióival vetnék egybe. E ponton azonban érdemes felidézni, hogyan határozták meg a regény fogalmát a francia racionalizmus ideje óta.

„A XVIII. században kibontakozik... a filozófiai regény

(Diderot, Voltaire), amely a regény fejlődése szempontjából a fabulációs szerkezet egy bizonyos típusaként játszik szerepet, s a különböző epizódokat egységes eszmei koncepciónak megfelelően állítja sorba.”⁵ Kundera regényei alapján véve megfelelnek ennek a koncepciónak. De mi a helyzet azzal a határvonalal, amely egy elbeszéléseket tartalmazó kötet és a regényben – legyen bár filozófiai – egymást követő epizódok sora között húzódik?

Milan Kundera zenészcsaládból származik. Apja, Ludvík Kundera kiváló zongorista volt és a brünni Janáček Konzervatórium professzora. Milan Kundera szintén alapos zenei műveltséggel rendelkezik. A kilencvenes évek elejétől a brünni Atlantis kiadónál fokozatosan megjelenő prózai munkáit a zenei művekhez hasonlóan megszámozza és sorrendbe állította, s így egy hét opusból álló sorozat jött létre. Ezen opusok szinte kivétel nélkül hét részből (fejezetből) állnak. Az elrendezésnek arra kellett ráébrednie az olvasót, hogy az egyes művek (regények) voltaképpen egyugyanazon téma különböző variációi, miképpen e prózák egyes részei (fejezetei) sem mások, mint témavariációk egy regényen belül. Az alapvető nagy téma a létezés, és az utolsó opus, a *Halhatatlanság* kivételével az emberi lét azon feltételeivel függ össze, amelyek az egykori Csehszlovákiában a kommunista diktatúra idején fennálltak.

Kundera e hét opusának 1967 és 1990 között napvilágot látott együttesét (a *Tréfától a Halhatatlanságig*) Květoslav Chvatík nagy regényszimfóniának nevezte,⁶ amelyet ezek szerint hét regény alkot. Magyarázatot kell tehát adni arra, miként lehet egy elbeszélés-sorozatot a regény rangjára emelni.

Milan Kundera

(Forrás: Týden)

A regény általában gazdagon szerteágazó, de egységes cselekményen alapul. Az egységes cselekmény kritériumának Kundera esetében a következő művek felelnek meg: *Tréfa*, *Az élet máshol van*, *Búcsúkeringő*, *A lét elviselhetetlen könnyűsége* s talán a *Halhatatlanság*. De *A nevetés és felejtés* könyvének egyes részeiben önálló cselekmény kibontakozásának lehetünk tanúi. Igaz, az egységességre való törekvést az egyes részek címének ismétlése is jelzi (az első és negyedik az *Elve-*

szett levelek, a harmadik és hatodik az *Angyalok* címet viseli), az ismétlődés azonban a tematika egységét jelzi, s nem a cselekményét. Az egységesség Kunderánál a témára, s nem a történetre értendő, amit egyébként maga a szerző is tanúsít: „Ezt a tematikus egységet idővel már fontosabb tartottam minden másnál, s a *Nevetés és felejtés könyvében* ahhoz a szélsőséghez jutottam, hogy a cselekmény egységét maradéktalanul a téma egységessége helyettesíti.”⁷

S mi a helyzet e tekintetben Milan Kundera regényszimfóniájának második opusával, a *Nevetés szerelmek*vel? A kötetbe foglalt írások valóban önálló elbeszéléseként születtek. Első elbeszélését *Én, a szomorú isten (Já truchlivý Bůh)* címmel Kundera már 1958-ban megírta. Két másikkal együtt ez az elbeszélés látott napvilágot a *Nevetés szerelmek* első, 1963-as kiadásában. A *Nevetés szerelmek második füzet (Druhý sešit směšných lásek)* címmel az író 1969-ben hasonló témájú elbeszélések újabb gyűjteményét publikálta; a történetek ismét a szerelem és az erotika motívumain alapultak, s az ötvenes és hatvanas évek fordulóján Csehszlovákiában fennálló konkrét feltételekhez kapcsolódtak – egy olyan időszakhoz, amikor ezek az emberi kapcsolatok is tragikomikussá váltak.

Az említett elbeszélésekből Kundera 1970-ben összeállította a *Nevetés szerelmek* új kötetét, amely a könyv végső formájának alapjává vált, mind a francia fordítás, mind az utolsó, 1991. évi cseh kiadás tekintetében. A „nagy regényszimfóni-

án” belül ez a könyv lett a második opus. Annak érdekében, hogy a végleges változat csak a kívánatos hét részt (fejezetet, elbeszélést) tartalmazza, a szerző három elbeszélést kihagyott. (A legelsőként papírra vetett, *Én, a szomorú isten* című történet is erre a sorsra jutott.)

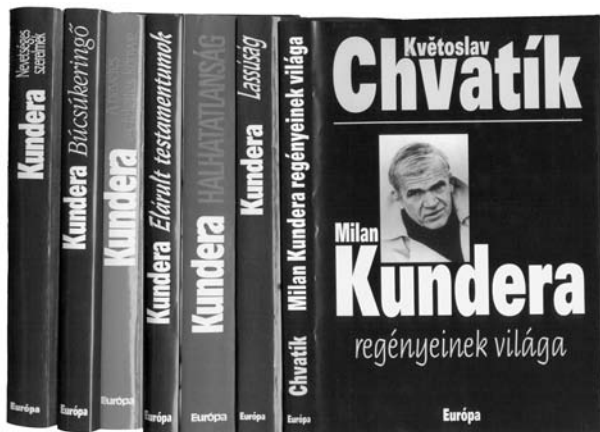
Érdekes, hogy az 1986-os német, valamint az 1987-ben megjelent spanyol kiadás esetében a szerző az egyes novellákat részeknek (tehát egy regény részeinek) minősítette, s a művet *A nevetés és felejtés könyve* nyomán a *Nevetés szerelmek könyve* címmel látta el. A kötet 1991-es cseh kiadásához írt utószavában azonban már bizonytalan az elbeszéléskötet regénnyé minősítését illetően.

„Jobb a *Nevetés szerelmek* esetében a regényszerűséget kiemelni, mint azt Németországban és Spanyolországban tettem? Vagy maradjon meg elbeszéléskötetnek? Őszintén szólva, nem tudom. De Csehországban a *Nevetés szerelmek* több mint húsz éve elbeszélések gyűjteményeként ismerik, s ezen semmit sem fogok változtatni.”⁸

Befejezésül szeretném leszögezni, hogy bármennyire problematikus is Kundera költőként való pályakezdése, bármennyire vitatható is Kunderának a modern regény struktúrájáról vallott felfogása, bármennyire kérdéses is, hogy a mai Kundera cseh vagy francia írónak számít-e elsősorban, azt nem lehet kétségbe vonni, hogy világszerte elismert szerző. Könyveit valamennyi világnyelvre s csaknem az összes európai nyelvre lefordították, és természetesen magyarul is olvashatóak.

IRODALOM

- Chvatík, Květoslav: Svět románů Milana Kundery (Brno: Atlantis, 1994; magyarul: Milan Kundera regényeinek világa, Európa Könyvkiadó, Budapest, 2002)
- Ibler, Reinhard: Na hranicích románu: Kunderovy Směšné lásky In: Česká literatura na konci tisíciletí II, (Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2001 [A regény határain: Kundera Nevetés szerelmek IN: Cseh irodalom az évezred végén]), 595–600. p.
- Hankó, B. Ludmila: Josef Škvorecký és Milan Kundera regényei mint a közép-európai tapasztalat kifejezése In: A modern regény Kelet-Közép-Európában (Szeged: JATE, 1994), 19–25. p.
- Hanko, B. Ludmila: Česká exilová próza 70. a 80. let In: Škvorecký 80 (Praha: Literární akademie, 2005 [A 70-es és 80-as évek cseh emigráns prózája In: Škvorecký 80]), 230–331. p.
- Kosková, Helena 1998: Milan Kundera (Praha: Nakladatelství H&H)

JEGYZETEK

- 1 Milan Kundera: *Člověk, zahrada širá*, Praha, 1953, 52. p.
- 2 Uo., 19. p.
- 3 „...egyszer felkeresett egy színházi rendező, és felkínálta, az ő nevén alkalmazzam színpadra Dosztojevszkij regényét, *A félkegyelmű-t*. Így aztán újraolvastam *A félkegyelmű-t*... Taszított a könyv, idegenkedtem az eltúlzott gesztusoknak, a sötét mélységeknek, az agresszív érzelmességnek ettől a világtól. Egyszerre és megmagyarázhatatlan vágy fogott el a *Mindenmindegy Jakab meg a gazdája* után.
„Nem választaná Dosztojevszkij helyett inkább Diderot-t?”
A rendező nem állt kötélnek, én viszont már nem tudtam szabadulni a különös vágytól: hogy minél tovább Jakab és a gazdája társaságában maradhassak...” (Bevezetés egy változathoz. In: *Jakab és az ura. Hódolat Denis Diderot-nak*, Európa Könyvkiadó, Budapest, 2003, 7. o.; Körtvélyessy Klára fordítása)
- 4 Vessd össze Kundera esszéjével: *Az elrabolt Nyugat, avagy Közép-Európa tragédiája (Un Occident kidnappé ou la tragédie de l'Europe centrale, Le Débat, n. 27, novembre 1983)*
- 5 Heslo *Román, Slovník literární teorie* (A „regény” címszó, *Az irodalomelmélet szótára*), Praha, 1997, 323. p.
- 6 Květoslav Chvatík: Svět románů Milana Kundery, Brno, Atlantis, 1994
- 7 Milan Kundera: Poznámka autora. *Směšné lásky* (A szerző jegyzete. *Nevetés szerelmek*, Brno, Atlantis, 1991, 206. p.
- 8 Uo., 207. p.

(Fordította: G. Kovács László)

Csipetnyi múlt...

2007 őszén a Pécsi Cseh Napokon majdnem megalakult a Bohemia Baráti Kör ún. krajan (honfitárs)-szekciója, miután Jaromír Plíšek nagykövet úr a városban és környékén cseh–morva leszármazottakra bukkant, akik gondozzák felmenőik és a hajdan ott megforduló szakemberek emlékét. Traj Ferenc barátunk elődei szintén Morvaországból érkeztek anno... Dél-Magyarországra, miként Jaroslav Jičinský bányamérnök is, akinek a közelmúltban emléktáblát állítottak, s akinek életútján keresztül többet is megtudhatunk az ide származottak múltjából... – A szerk.

Traj Ferenc

DR. MONT. H. C. JIČINSKÝ JAROSLAV BÁNYAIGAZGATÓ, A PÉCSI SZÉNBÁNYÁSZAT FEJLESZTŐJE

A pécsi feketeszén-bányászatot 1913 és 1930 között Közép-Európa élvonalába emelő, de több mint fél évszázadon keresztül méltatlanul elfeledett dr. mont. h. c. Jičinský Jaroslav pécsi bányáigazgató életének és munkásságának bemutatása.

JAROSLAV JIČINSKÝ ÉLETÚTJA A PÉCSI BÁNYAIGAZGATÓSÁGIG

Jaroslav 1870. április 9-én született Ostravában. Családjá bányamérnöki hagyományait folytatta, s prágai középiskolai tanulmányai után 1887 őszén a leobeni cs. és kir. Bányászati Intézetbe iratkozott be. Leoben osztrák szellemű környezeti hatása (a német tannyelv, a többségében német anyanyelvű hallgatók, a Korps nevű osztrák szövetség tagjainak erőszakossága) a fiatal Jičinský cseh nemzeti tudatát erősítette. Néhány ostravai cseh kollégájával már az első évben megszervezték Leobenben a szláv hallgatók ún. farbóugratását, melynek a helyi iskolai és polgári vezető elutasító magatartása ellenére nagy sikere volt. Egy évvel később a főiskola szláv hallgatóinak hosszú idő után sikerült a Prokop nevű akadémiai egyesület alapszabályait is jóváhagyatni. Az 1890–1891. tanévre az egyesület társelnökévé választották.

Tanulmányai befejezése után, 1892-ben, mérnökként az ostravai Hlubina, Luis, Terézia, Oskar szénbányákban dolgozott beosztottként, majd 1901-ig a Trojice bánya üzemvezetője lett.

A következő 13 évet (1901–1914) a Rossitzai Bányatársaság igazgatójaként a Brünn (Brno) melletti Zastávkában töltötte. A rossitzai kerület elavult szénbányáját teljes rekonstrukcióval sikerült jövedelmezővé tennie. A kerület silányabb szeneinek gazdaságos hasznosítására Oslavanyban villamos erőművet telepített, amely fél évszázadon keresztül nemcsak Brünn városát, hanem a morva terület jelentős részét is ellátta villamos energiával. Az újrainyitott Kukla aknát – Közép-Európában elsőként – vasbeton aknatoronyba telepített, 300 kt/év kapacitású szállítógépekkel szereltette fel. A másik két üzemét is bővítette, mindhárom korszerű gépekkel látta el, a porszenet koksizolómű és brikettgyár létesítésével tette gazdaságosan értékesíthetővé.

Részt vett a bécsi bányavizsgáló bizottság munkájában, az általa létesített kísérleti táróban kutatta a szénporrobbantást, mint bányaveszélyforrást és az ellene való védekezés lehetőségeit. 1901-ben kiadta Katechismus der Grubenwetterführung című, a bányatechnikusok részére készített segédkönyvét, mely

több kiadást ért meg, és francia nyelvre is lefordították. A příbrami főiskolán állandó vizsgabiztos volt. 1913-ban eredményes munkája elismeréséül bányatanácsossá nevezték ki.

1912-ben az Első Dunagőzhajózási Társaság (DGT) bányászati szakértőként megbízta a pécsi bányák teljes körű korszerűsítési programjának elkészítésével, majd – az egész Monarchia bányászatára kiterjedő műszaki adatok és tapasztalatok alapján – elkészített javaslatát elfogadva, 1913-ban felkérte, hogy pécsi bányáigazgatóként hajtsa végre a tervezett fejlesztést. A Rossitzai Bányatársasággal történt megegyezés után a kedvező ajánlatot elfogadta, s az új környezetben a ros-sitzai–oslavanyi körzetben bevált módszerekkel látott munkához.

A rossitzai vállalat egyidejűleg – a további kapcsolatok megőrzése végett – igazgatótanácsának örökös tagjává nevezte ki.

A KORSZERŰ PÉCSI BÁNYAÜZEMEK KIALAKÍTÁSA

Az 1910-es évek elején a DGT-nek a pécsi területen hét, keretácsolattal függőleges szállító-, négy lég-, egy vízaknája és négy tárója üzemelt kis kapacitással. Az 1913-ban megkezdett nagyszabású fejlesztési program keretében három korszerű, nagyüzemi méretű termelőüzem valósult meg, melyhez a jövedelmezőség érdekében központosított külszíni szállítás, szénéllőkészítés, villamosenergia-termelés, brikettgyártás tartozott a szükséges nyugat-európai színvonalú gépészeti javító és gyártó részlegekkel.

Jičinský a munkák szervezését és lebonyolítását korszerűnek ítélt módszerekkel végezte. Minden feladatra több gyártó, illetve kivitelező cégtől kért műszaki megoldási és ár-ajánlatot, ezeket elismert szakemberekből álló törzskarával, mint állandó zsűrivel véleményeztette. A zsűri tagjai: Asiel, Czibulka, Moticska, Sikora, Szontágh, Straka és Wietorisz mérnökök voltak, akiket rendszeresen elküldött olyan külföldi tanulmányutakra, ahol működés közben ismerhették meg az ajánlattevő gyárak által szállított és felszerelt egységeket. A zsűritagok a kivitelezést végigkísérhették, majd üzembe lépés után az érintett üzem (részleg) vezetői lettek. A fejlesztési feladatok megvalósításában több mint 50 gyár, vállalat vett részt szerte Európából, biztosítva a kor élenjáró technikai színvonalát. A magyar gyárak és kivitelezők közül elsősorban a Ganz Villamossági Rt.-re, a Magyar Vagon- és Gépgyárra, valamint a Láng Gépgyárra támaszkodott, mert ezek bebizonyították, hogy a külföldiekkel a korszerűség és a kivitelezés gyorsasága szempontjából is felveszik a versenyt.

A fejlesztés során a pécsi és a mecsekszabolcsi bányakerületben körszelvényű falazott szállítóakna mélyült 500–500 kt/év szállítási kapacitásra, 1922. évi, illetve 1924. évi termelésbe vonással és 1925-ben, illetve 1927-ben hivatalosan üzembe helyezéssel.

A két új pécsi, illetve mecsekszabolcsi akna szállítógépe azonos terv alapján készült. A gépeket a 41,2 m magas szállítótorony 28,85 m szintjén kialakított gépházban helyezték el a Brünn melletti Kukla bányában lévőhöz hasonlóan. E szállítógépek a bányák teljes élettartama alatt megbízhatóan üzemeltek. A ma is impozáns vasbeton aknatornyok az aknák 1992.

és 1993. évi betömedékelése után ipari emlékként fennmaradtak. A vasasi Thommen akna villamos hajtású szállítógépet és acélszerkezetű aknatornyot kapott. Széchenyi aknán, illetve a volt Ferenc József aknai vasútállomáson, önműködő töltésű betonsiló épült. A normál nyomtávú üzemi pályaudvarokról villamos mozdonyok vontatták az önműködően töltött Talbot-kocsikat a pécsújhelyi szénelőkészítő-műbe.

A PÉCSÚJHELYI KISZOLGÁLÓ-SZOLGÁLTATÓ ÜZEM, A KORSZERŰ IPARI ÉS LAKOSSÁGI LÉTESÍTMÉNYEK

A piaci igények indokoltá tették egy központi szénmosó létesítését és központi villamos erőmű építését. A szénmosó első rekonstrukciója 1957-ben vált szükségessé. A villamos erőmű építése 1913-ban indult meg. 1914 végén már áramot termelt, ellátva a DGT üzemait, Pécs várost, sőt a Dél-Dunántúl jelentős részét is villamos energiával. Ez az erőmű 52 éven át 1965-ig működött. A pécsújhelyi főműhely szakosított műhelyeit a legkorszerűbb szerszámokkal, szerszámgépekkel és műszerekkel szerelték fel. A külszíni létesítmények még ma is a vasbeton-építészeti megragadóan szép példáinak számítanak. Az 1910 és 1930 között épült, mai elhagyatottságukban is tekintélyes ipari épületek a korszerű építészeti technikát szemléltetik, az ipari építészeti új korszakának stílusjegyeit viselik magukon. Ezek az épületek a szükségszerűség és a célszerűség igényessége jó összhangban teremtette meg a szép ipari formákat. A XX. század első negyedében létesített ipari épületegyüttesek felszereltségükkel, a bennük elhelyezett műszaki, technológiai, igazgatási és szociális jellegű megoldásokkal az 1950-es évek túlfeszített fejlesztési időszakig magas színvonalon voltak képesek megfelelni a változó körülményeknek.

A bányüzemek és a háttértevékenység fejlesztésén kívül jelentős volt a fejlődés a munkástelepítés, azaz az állandó, jól képzett munkaerő biztosítása terén is. 155 új tisztviselői és felügyeleti, valamint 523 munkáslakás épült fel a három bányász és az újhegyi üzem térségében, több mint 7 km szilárd burkolatú vasúthálózattal. A munkásellátás céljára élelemtár-hálózat létesült, saját (társulati) iskolák épültek.

Jičínský korszerűsítette a bányavállalat szervezeti, irányítási és gazdálkodási rendszerét is. Központosította a szénvagyon-hógazdálkodást, a bányamérést, az anyagbeszerzést, a szénértékesítést és a beruházást. A termelés és szolgáltatás megszervezésében teljes önállóságot kaptak az üzemek a vállalati szolgálati szabályainak megfelelő keretek között.

Jičínský érdemei fejlesztési programja megvalósításában az adott történelmi körülmények között különösen kiemelkedő-

ek, mert rendkívüli nehézségek mellett kellett jövedelmezően termelnie, és ugyanakkor fejlesztenie is. Az I. világháború okozta létszám- és anyagihiány, a háborút követő politikai káosz, a tartóssá vált gazdasági visszaesés késleltette és nehezítette a program végrehajtását. Szinte megoldhatatlan gondot okozott a fejlesztéshez szükséges tőke biztosítása. Mindezek ellenére Jičínský élvezte a magyar hivatalos körök bizalmát, és biztatásukra kitartóan folytatta, majd be is fejezte kitűzött tervei megvalósítását.

JIČÍNSKÝ TUDOMÁNYOS MUNKÁSSÁGA

Jičínský Pécsen is folytatta korábbi elméleti kutatásait. 1917 és 1931 között hét megjelent cikkéről tudunk a Montanische Rundschau-ban, egy-egyéről pedig az Österreichische Berg- und Hüttenwesen-ben, a Glückauf-ban, a Mining Engineerben, illetve a Bányászati és Kohászati lapokban. E cikkek a Pécs vidéki bányák koncentrációjától kezdve az angol szénbányászat ismertetésén, a bányaművelés gyakorlati kérdésein, a gázkötőreken keresztül a magas bányahőmérséklet leküzdéséig igen széles területét ölelték fel a szénbányászatnak. Elmondhatjuk, hogy az ő német és angol nyelvű szakírásaiból ismerte meg a külföld a Pécs környéki szénbányászatot.

A příbrami Bányászati Főiskola 1922-ben a bányalétesítési és fejlesztési tudományok terén kifejtett eredményes tevékenységéért díszdoktorrá avatta. 1928-ban a hazai szénbányászat fejlesztése érdekében végzett eredményes és értékes szolgálatai elismerésül Horthy Miklós kormányzó a m. kir. bányászati főtanácsosi címmel tüntette ki.

Miután sikerrel befejezte a Pécs vidéki szénbányászat alapvető korszerűsítését, 1929–1931-ben újabb rekonstrukciós tervet terjesztett a DGT bécsi vezérigazgatósága elé. A gazdasági élet visszaesése és a Társaság pénzügyi nehézségei miatt javaslatát nem fogadták el. Talán ezért kérte 60 évesen a nyugdíjazását, amit a Társaság 1931. január 1-jével tudomásul vett.

A NYUGDÍJAS ÉVEK

Jičínský 1931 elején visszatért Rossitzba, ahol az igazgatótanács elnöke volt. Szeptemberre felajánlották neki a příbrami Bányászati Főiskola Bányaművelés I. tanszékének a vezetését, mert az európai híró L. Kirschner professzor nyugállományba vonult. A felkérést elfogadta, mert mindig szívesen foglalkozott az új bányamérnök-nemzedék nevelésével. Az inkább apai, mint oktatói kapcsolat kialakítása révén fel tudta ébreszteni a hallgatók igyekezetét és tudásvágyát, vállalva a fárasztó utazással járó příbrami utazásokat. Jól ismerte a gyakorlati oktatás fontosságát, hallgatóival sorra látogatta az összes csehszlovák, sőt a határon túli bányaterületeket, a bányajárások utáni szakmai előadásokon átadta saját üzemi tapasztalatait. A kölcsönös bizalmat erősítették ezek, a hallgatókkal töltött bensőséges hangulatú esték. Saját költségén előadásainak két jegyzetét is kiadta. A német megszállás után, 1939-ben, a cseh főiskolák bezárása véget vetett příbrami oktatói tevékenységének.

Haláláig keresett és megbecsült szakértőként 1945 után is gyakran hívták a cseh bányászati problémák megoldásához. 1959. május 2-án hunyt el Prágában, 89 éves korában.

(Fotó: Zechár Ottó)

Jaroslav Jičínský emléktáblája Pécsen

Traj Ferenc, Pécs

KAZINCZY FERENC A CSEH ÉS MORVA FÖLDÖN

Kazinczy Ferenc, a magyar nyelvújítási mozgalom vezére és a magyar felvilágosodás egyik legnagyobb személyisége Morvaországban raboskodott több évet, de szellemileg is rokon volt a cseh földdel. A cseh és a magyar művelődéstörténeti, politikai fejlődés a XVIII–XIX. század fordulóján elválaszthatatlanul összefonódik a két szellemi vezéralak, Josef Dobrovský és Kazinczy Ferenc tevékenységével. Ők voltak ebben az időszakban a politikai és kulturális emancipációs törekvések legnagyobb hatású képviselői.

Ha összehasonlítjuk Dobrovskýt Kazinczyval, hangsúlyoznunk kell: mindkettőjük szemléletét alapvetően a felvilágosodás határozza meg. Mindkettőjüknél közös az egyoldalú nacionalizmus határozott elutasítása. Ezt Dobrovský esetében bizonyítja a szélsőséges és türelmetlen magyarokdás bírálata a szlovén tudós Bartolomej Kopitarhoz 1811. január 23-án írott levelében. Kazinczy hasonló véleményt fogalmaz meg 1788-ban Dugonics Etelkájáról írott negatív kritikájában. Még világosabb ítéletet mondott Kazinczy erről a kérdéstről a szerb nemzeti törekvésekkel kapcsolatban Lukijan Mušicki pravoszláv szerb püspöknek 1812. február 5-én írott levelében: „Ne hidd, hogy igyekezeteket kancsal és kaján

szemmel nézem; sőt hidd, hogy óhajtom, hogy a mennybeliek dicső igyekezeteket megkoronázzák. Az én patriotismusom nem ellenkezik a cosmopolitismussal, s midőn a magyar nyelvnek virágzását óhajtom, midőn azt, amennyire tőlem kitelik, elősegíteni igyekszem, nem könyörgök azért az égnek, hogy – más nyelveknek károkkal viragozzék az én nyelvem.” Kazinczy szavai jól jellemzik a magyar nemzeti mozgalom első szakaszát, amikor a nemzetiségi ellentétek még nem voltak olyan élesek Magyarországon, és a liberális nemesség még nem érvényesítette az erőszakos magyarosítás politikáját azzal a következetességgel, mint később tette. Kazinczy elfogulatlan álláspontja még Štúr nemzedékére is hatott. A magyarosítás felerősödésekor, az 1830-as években Michal Miloslav Hodža egy Mušickiról szóló cikke függelékében a Hronka című folyóirat 1837-ben publikálta Kazinczy idézett levelét, mint a szláv–magyar kapcsolatok barátságos megoldásának szép példáját.

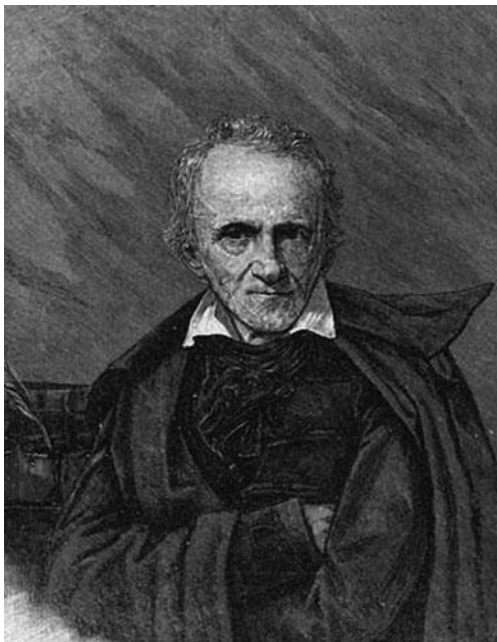
Érdekes Kazinczy bensőséges viszonya a szlávság apostolához, Johann Gottfried Herderhez, akinek írásait szorgalmasan tanulmányozta barátjával, Kis János soproni szuperintendenssel együtt. Valójában Kazinczy ugyanazt hangsúlyozta Herder tanításaiból, mint Ján Kollár, vagyis a humanitás eszméjét. Legkedvesebb idézete Herdertől:

„Ein edler Held ist, der für's Vaterland
ein edlerer, der für des Landes Wohl,
der edelste, der für die Menschheit kämpft.”

Ez pontosan összecseng az ismert kollári mondással: „Hatszázötvenöt szlávot szólítasz, ember feleljen neked.”

Herder mellett Kant állt Kazinczyhoz a legközelebb, akit a Tövises és virágok című epigramma-gyűjteményében még védett is korlátolt bírálóinak támadásától. Példaképe azonban Rousseau volt, akit Voltaire-rel ellentétben szeretett, hisz „még megbotlásában is a' lelkiismeret szent szavát követte.”

Tulajdon lelkiismeretük és az igazság tisztelete volt Dobrovský és Kazinczy magatartásának legnemesb vonása. Kazinczy ezért jutott börtönbe, ezért töltötte életének nagy részét a világtól félreeső birtokán. S mégis, nemzedékének elismert és köztiszteltben álló szellemi vezére lett. Kompromisszumot nem ismert, csak az alkotóerő harcát. Kazinczy és Dobrovský életútját összehasonlítva sok közös vonást találunk. Folyóirataikban – Dobrovský a *Böhmische Literatur*, *Böhmische und mährische Literatur* és a *Literarisches Magazin für Böhmen und Mähren* hasábjain, Kazinczy pedig az *Orpheus*-ban – a vallási fanatizmus és a babonák ellen küzdöttek a gondolatszabadság jegyében. Helvetiusra, Rousseau-ra hivatkoztak, akinek A társadalmi szerződés című munkáját éppen Kazinczy fordította magyarra. Mindketten hűek

Kazinczy Ferenc

maradtak a ferenci reakció idején a felvilágosult jozefinista eszmékhez. Kazinczy például gyakran hivatkozott Van Swietennek az individuális nevelésre vonatkozó tervére, és büszkén emlékezett vissza találkozásaira Born Ignáccal és Josef Sonnenfelsszel.

Mikor 1797-ben vizsgálatot indítottak a morvaországi református szuperintendens, a szlovák származású Blažek Mihály ellen a morvaországi „helvét rebellióban” való feltételezett részvétele miatt, az ellene felhozott legsúlyosabb bizonyíték a nála talált *Vox clamantis in deserto ad Hungaros* című jakobinus irata volt, melyet Kazinczy barátja, Abaffy Ferenc írt 1794-ben. Blažek elkobzott iratai között voltak Kazinczy magyar megjegyzései is (a Bihar megye által 1793. augusztus 30-án írt petíciójának keletkezéséhez fűzött megjegyzéseiről van szó), ami arra mutat, hogy Blažek valamiféle közelebbi kapcsolatban állt vele, akár közvetlenül, akár közvetve. A közvetítő lehetett például a közép-csehországi Libiš magyar református lelkésze, Végh János, aki Sárospatakon Kazinczy iskolatársa volt, s még egyik diákkori jegyzetében Végh megőrizte Kazinczynak egy latin versét. Később is kapcsolatban maradt vele, amint azt Libišből 1783. június 7-én Kazinczyhoz intézett terjedelmes levele bizonyítja, melyben részletesen leírta Csehországba való utazását.

Kazinczynak nem voltak közvetlen kapcsolatai a cseh nemzeti mozgalom képviselőivel, jóllehet négy évet töltött cseh földön. Nem önként vállalt tartózkodása volt ez a spiel-

bergi várbörtönben és zábrdovicei fegyházban Brnóban, ahová Kazinczy a jakobinus összeesküvés elitjeként került, mégsem volt az itt eltöltött idő minden jelentőség nélkül való. Itt értette meg, hogy az adott körülmények alatt a forradalmi út járhatatlan; itt kristályosodott ki benne a gondolat a magyar nyelv megújításának és a magyar nemzet kulturális fölemelésének szükségességéről a politikai elnyomás idején. Mindez előfeltétele volt a magyarok későbbi sikeres politikai harcának. A fogságban Kazinczy Goethét, Lessinget, Shakespeare-t olvasott és behatóan foglalkozott a magyar nyelvvel.

A Brnóban töltött időszakról Kazinczy a Fogságom naplójában emlékezik meg, amelyből egészen pozitív kép bontakozik ki börtönőreiről, például Šrámeckről, a zábrdovicei fegyház igazgatójáról, Grünersberg felügyelőről és Schrötter guberniumi tanácsosról. A magyar jakobinus foglyokkal szemben tanúsított elnéző magatartásuk miatt Šrámek igazgatót és Grünersberg felügyelőt 1799-ben még a hiva-

talukból való elbocsátás is fenyegette. A börtönben dolgozók családtagjai ugyanis segítettek kicsempészni a magyar foglyok leveleit. Az ügyre Szláv János elővigyázatlansága miatt derült fény, aki nem tartotta be szükséges konspirációs szabályokat. A bécsi udvar vizsgálatot indított az ügyben, melynek eredményeként a magyar foglyokat azonnali hatállyal átszállították Kufsteinbe. A zábrdovicei fegyház liberális viszonyairól tanúskodik azoknak a könyveknek a jegyzéke, melyeket a magyar jakobinusok vittek magukkal a fogságba. Megtalálható köztük Blumauer travesztált Aeneiszé, Hume Anglia története, Trenck és Sonnenfels írásai, sőt egy angol szerző Amerika-története is. Kazinczy 1795. október 7-től 1796. január 21-ig volt Spielbergben, majd más magyar rabokkal együtt átkerült a zábrdovicei fegyházba, s innen vitték tovább őket 1799. június 22-én Kufsteinbe a fent említett okok miatt.

A Fogságom naplójában a Kufsteinből Munkács felé vezető út leírásában szentelte Kazinczy a legnagyobb figyelmet a cseh környezet bemutatásának. Ezen az úton egy igen jóindulatú katonai parancsnok kísérte őket, lehetővé tette számukra, hogy meglátogassák Puteani cseh nemest és Bubna grófot, akiknél barátságos fogadtatásban és vendéglátásban részesültek. Kazinczy megemlíti kaplicei, veseli, tábori, benešovi és prágai tartózkodásukat. Benešovból 1801. július 17-én Puteani kíséretében rövid időre átmentek Konopištěbe, Vrtba gróf birtokára. Prágában 1801. július 20-án Kazinczy találkozott az ott élő magyar Zechenter Antallal, az udvari hadi tanács titkárával, aki Corneille és Voltaire drámáit fordította magyarra. A Kufsteinből Munkácsra vezető út Kazinczy számára valószínűleg a fogság éveinek „legderűsebb” élménye volt, s feltehe-

tően ezért emlékezett rá olyan részletesen. Munkácsi emlékezéseiben többször említi Ruzitska Györgyöt, a cseh muzsikust, aki az egyik szomszédos cellában raboskodott. Kazinczy csodálattal beszél Ruzitska alkotói lendületének töretlenségéről, ki az igencsak embertelen körülmények között is lengyel táncokat komponált.

A fent említetteken kívül Kazinczynak kevés alkalma volt csehekkel találkozni. Idősebb Ráday Gedeonnal Pécelen ismerkedett meg például Tomáš Klimeš festővel, aki Ráday Gedeonnal működött és port-

A Misztrál Együttes a brnói Kazinczy-napon

róját 1788-ban festette meg. Kazinczy jól ismert a prágai František Jindřich Bullát, a cseh színjáték úttörőjét, aki Prágából való távozása után hosszú évekig működött színházigazgatóként Pozsonyban, Kassán, Budán és Pesten. Kazinczy levelezéséből megtudjuk, milyen tiszteletnek örvendett magyar irodalmi és tudományos körökben Leopold Berchtold gróf, a buchlovi vár ura, a világhírű utazó, a modern szociológia egyik előfutára, akinek művei Lon-

donban Lisszabonban és Bécsben jelentek meg.

Kazinczy a legtöbb értesülést a cseh viszonyokról barátai leveleiből szerezte. Gyakorta írt neki Brnóból Csehy József, aki hadnagyként szolgált a császári hadsereg ottani egységében. Kazinczy öccse, László, pedig Kutná Horában (Kuttenbergben) katonáskodott, gyakran látogatott el a közeli Prágába, s itteni élményeiről leveleiben számolt be Ferenc bátyjának, aki Prágát a munkácsi börtönbe való átszállítása során csak futólag ismerhette meg. Döbrentei Gábor 1806. május 27-én Wittenbergben kelt levelében sajnálkozó szemrehányással ír Kazinczynak a magyarországi állapotokról. Arról, mennyire meglepte, mikor Prágában azt látta, hogy a színházi előadások már cseh nyelven folytak, cseh szót is gyakrabban hallott az utcákon, mint Pesten a magyart. Hasonló csodálattal írt Kazinczynak több mint húsz évvel később Toldy Ferenc a Királynéudvari Kéziratról, mellyel a prágai Nemzeti Múzeum Kézirattárának vezetője, Václav Hanka ismertette meg. Másfelől azonban a brnói tapasztalatai – az állandó német színház és a számbeli fölényben lévő cseh lakosság elnyomása a német kisebbség által – arra késztették Csehy Józsefet, hogy egy Kazinczynak írott levelében szenvedélyes felháborodásának és a cseh nemzet iránti mély együttérzésének adjon kifejezést, melyet a következő szavakkal fejez be: „Az usuroatio minde-
nütt gyűlöletes.”

(Elhangzott 2009. május 21-én Brnóban, Kazinczy Ferenc születésének 250. évfordulója alkalmából rendezett magyar napon.)

A Rózsa utcai Zichy-palota, a Cseh Köztársaság Budapesti Nagykövetsége és a Cseh Centrum székházának épülettörténete

Budapesten a Terézvárosban (VI. kerület), a Rózsa és a Szegfű utca sarkán álló reprezentatív palotaépület gróf Zichy Jenő tulajdona volt, az ő megrendelésére – Kovács Frigyes építész tervei alapján – 1900-ban épült. Az objektum 1901-re készült el, kettős rendeltetéssel. Rózsa utcai szárnya a grófi család lakóhelyeként szolgált, Szegfű utcai szárnyában pedig megnyitotta kapuit Budapest első magánmúzeuma, a Zichy Jenő Múzeum, amely a gróf három ázsiai expedíciójának tárgyi emlékeit tárta a nyilvánosság elé. A múzeum hetente háromszor állt a nagyközönség rendelkezésére. Zichy Jenő 1906-ban bekövetkezett halála után az épületet a család eladta.

Feljárát az emeletre a Szegfű utca felől

A palota azután többször váltott tulajdonost, néhányszor át is építették. Rövid ideig például kaszinó működött benne. Az épületet végül 1912-ben a Budapesti Művészeti Egyesület vásárolta meg, az újonnan létrehozott Művészház Egyesület székháza céljaira. Az 1912-es átépítéskor kapta az épülettömb Rózsa utcai szárnya a második emeleti ráépítést. Az új szint – a források szerint 1937-ig mindenképp – csak művészeti célokat szolgálhatott; lakóhelyként nem használhatták. A Művészház Egyesület 1914-ben csődöt jelentett, így a palotát ebben az esztendőben ismét eladták. Az 1910-es évek második felében megint több tulajdonos váltotta egymást. A palota utolsó gazdája, mielőtt eladták volna a csehszlovák államnak, a Clubház A. G. Ingatlantársaság volt.

1918-tól – a Zichy-palota történetével mintegy párhuzamosan – folyt a Csehszlovák Köztársaság Küldöttségi Hivatala végleges budapesti székhelyének kiválasztása, majd megvétele. A delegátusi hivatal első budapesti székhelyét 1918-ban a volt császári és királyi osztrák delegáció épületében bérelték ki, az Akadémia utca 17. szám alatt. Az épület kapacitása azonban nem felelt meg a hivatalnak. A csehszlovák–magyar diplomáciai kapcsolatok tervezett normalizációjával kapcsolatban ráadásul szükség lett egy új, megfelelő székhely kiválasztására, majd megvételére a Csehszlovák Köztársaság jövődjéért Nagykövetsége számára. Ezzel a céllal 1920-ban Budapestszerte intenzív „feltérképező” tevékenység kezdődött. A többi között szó esett az Andrássy út 109., a Lendvay utca 5. vagy

az Eötvös utca 11/b. szám alatt található épületek megvásárlási lehetőségéről. Végül a Rózsa utca–Szegfű utca sarkán álló épületre, eredetileg gróf Zichy Jenő palotájára esett a választás, hogy az új hivatal székhelyéül szolgáljon.

Az adásvételi szerződést 1922. június 22-én írták alá. A szerződést csehszlovák részről az akkori első magyarországi csehszlovák nagykövet, Hugo Vavrečka, az egyik legjelentősebb karrierdiplomata írta alá. (Hugo Vavrečka az önálló Cseh Köztársaság első elnökének, Václav Havelnek volt az anyai nagypapja.) A vételár mintegy 25 millió magyar korona volt. 1923–1925 között az épület ismét komplex átalakításon ment keresztül; többek között felszámolták az első emeleti színháztermet, és berendezték a házban a nagykövet reprezentatív lakását.

A csehszlovák–magyar diplomáciai kapcsolatok megszakítása után (1939) a külképviseletet megszüntették. A Zichy-palota teljes berendezését részben Prágába szállították, részben eladták, részben pedig átadták a német nagykövetségnek. Az 1944/45. esztendő fordulóján, a háborús események következményeképpen az épület jelentősen megsérült.

1945-ben került sor az épület csehszlovák tulajdonba való visszatérítését célzó tárgyalásokra. Míután ez megtörtént, a kelendő javítások után a palota újra a Csehszlovák Nagykövetség székhelye lett. A későbbiekben a nagykövetség a Stefánia út 22–24. szám alá költözött (a palota ma a Szlovák Nagykövetség és a nagykövetségi rezidencia épülettömbjét jelenti), a Zichy-palota pedig a Csehszlovák Kereskedelmi Kirendeltség székházaként funkcionált. Ennek ellenére földszinti terei a továbbiakban is kiállítóterként működtek.

Csehszlovákia felbomlása (1993) után az épület a jogutód Cseh Köztársaság tulajdonát képezi, és 1997 óta a Cseh Köztársaság Budapesti Nagykövetségének székházaként működik. 1995-ben kezdték meg az épületkomplexum nagyszabású

A nagykövetségi reggeliző szoba

rekonstrukcióját a Varga István–Varga Gabriella műemlékvédelemmel foglalkozó építészházaspár tervei nyomán, akik nagymértékben az eredeti építészeti elképzeléseket újították fel, Kovács Frigyes tervező építész hajdani elgondolása alapján. Így például a könyvtárterem ma is a régi helyén működik, a lovagterem pedig főként reprezentatív fogadásokra szolgál. A rekonstrukció befejezését követően (1997) az objektumba ismét a Cseh Köztársaság Budapesti Nagykövetsége költözött. Ugyancsak ettől az esztendőből az épülettömb Szegfű utcai, volt múzeumi szárnyában tevékenykedik a Cseh Centrum, a budapesti cseh kulturális intézet is.

*Irta: Cseh Gizella
a rendelkezésre álló és felkutatott források alapján
(Fotó: Cseh Centrum)*

Rock, pop, folk, beat...?

Húsz évvel a „bársonyos forradalom” után, 16 évvel Csehország és Szlovákia szétválása után mi a módi a popzene (?) frontján a mai Bohemiában? a reneszánszát élő the Plastic People of the Universe, azaz a PPU-n és hasonló „klasszikusokon” kívül? Current mood: csehszlovák? – kérdi egyik blogjában Német Zsófi (2009-ben dobrušikai diák!), akinek jóvoltából talán újraéledhet rock-, pop- stb. zenei rovatunk. Elsőként lássunk 2008. július 6-i blogjáról egy rövid „áttekintést” (<http://blogs.myspace.com:80/morningaftergirl>) – a zene ugyan hiányzik mellőle, de friss hangú, stílusú írásából akár el is képzelhetjük és segít a YouTube! – A szerk.

Ahányszor csak kiejtem számon a kulcsszavakat, annyiszor megütközve néz rám mindenki... csehszlovák zene. Elég a buta nézésből, elmagyarázom, idősebbek is elkezdhetik. Mielőtt kérdes lenne, természetesen a dalszövegekből egy mukkot sem értek.

1. lecke: Prudy

...avagy hogyan állítsunk elő napfényt pusztán beatzene (na jó, a Bors őrmestert nem számítva) felhasználásával.

2. lecke: Hana a Petr Ulrychovi

Az álmok ébrenlétbe való transzformálása/varázslása hangjegyekkel – gyerekjáték a brnói testvérpárra épülő formációnak. Ez a zene objektíven nézve inkább egy nyár-playlisten festene jól, szubjektíven nézve meg egy márciustól februárig playlisten... Fájllalhatjuk, hogy a hazai zeneipar nem termelt ki ennyire popérezékeny, mégis éterien folkos pszichedelikus-beatzenét, de aki átérzi ezt, bátran essen neki szerencsésebb nemzetek rokon lelki eredőjű remekműveinek!

3. lecke: Petr Novák

Íme a cseh önpusztító trubadúr fájdalom-érzékeny húrokat pengető prototípusa. Van itt minden: dekadens kapitalista fetrengés, közép-európai nyüzottság (értendő ez a Serge Gainsbourg-ra emlékeztető higiéniai hiányosságokra is), és egy remek szám ahhoz a pillanathoz, amikor egy tizemeletes panel tetejéről készülünk alávetni magunkat.

4. lecke: The Matadors

A prágai illetőségű romlott nyugati zenékből merítő The Matadors nem sok jelét mutatja a vesztes kommunista blokk életérzésének, de oda se neki, az előző lecke után ez gondolom senkit se zavar. Kíváncsi lennék, Viktor Sodoma hol tanult angolul.

5. lecke: Flamengo

...és még egyszer Petr Novák, de ez más. Kicsit energikusabb, kicsit melanholikusabb, mindenesetre végtelenül cool, mint minden ami képes átadni valamit az angolszász és az vasfüggönyön inneni attitűdből is. Zavradil jsem lasku - eeeennnyi!

6. lecke: The Soulmen

A teljes politikai korrektség jegyében bemutatnám a mezőny szlovák versenyzőit, akik helyett/mellett lehetne még például a the Beatment is említeni, de a youtube ehhez nem járult hozzá olyan kegyesen. Klasszikus garage motívumok, a szláv zenei hagyományok sarokba hajítása, 4 felvett zeneszerzemény - ez a The Soulmen életművének mérlege.

7. lecke: Karel Gott

Hát, akkor végül ne vessünk is egy kicsit, mégpedig a csehszlovák zene megkerülhetetlen személye, Karel Gott jóvoltából. Ezúton is gratulálok nemrégiben született csemetéjéhez, illetve egy videóban bemutatott activity-világbajnok koreográfiájához. Felejthetetlen, megunthatatlan 59 másodperc.

Német Zsófia
(Fotó: Zachár Ottó)

Karel Gott jubileumi koncertjének plakátja

Bibliográfia 2009

- Somogyi Máttyás: Prágai lehetőség (Magyar Nemzet, 2009.01.02., 9. p.)
- Édesített gondok. Aggályos cseh uniós elnökség (HVG, 2009.01.03., 23–25. p.)
- Szilvássy József: Prága máris helyreigazított (Népszabadság, 2009.01.05., 6. p.)
- A cseh uniós elnökség Gáza és a gáz között (metropol, 2009.01.05., 1., 3. p.)
- Cseh uniós célkitűzések (Népszava, 2009.01.07., 2. p.)
- Szenczi Ildikó: Versenyben Kínával. Interjú Mirek Topolánék cseh kormányfővel (Heti Válasz, 2009.01.08., 28–29. p.)
- Lovas István: Klaus ismét bírál (Magyar Nemzet, 2009.01.08., 9. p.)
- Szilvássy József: Pozsony az eurót ünnepelte (Népszabadság, 2009.01.09., 8. p.)
- A csehknél 2013 előtt nem lesz közös pénz (U.o.)
- Távollétével tüntetett Václav Klaus (Magyar Hírlap, 2009.01.09., 6. p.)
- Lemondott a cseh kommunista antiszemita szóvivője (Népszava, 2009.01.10., 2. p.)
- Somogyi Máttyás: Csehország kihívásai (Magyar Nemzet, 2009.01.12., 8. p.)
- Rónay Tamás: Különös bakiparádé prágai módra (Népszava, 2009.01.12., 13. p.)
- Blahó Miklós: Focipálya és csabai kolbász (Népszabadság, 2009.01.13., 8. p.)
- Szilvássy József: Addig bírálták, amíg lemondott a korrupt Čunek (U.o.)
- Somogyi Máttyás: Kormányátalakítás Topolánék módra (Magyar Nemzet, 2009.01.13., 9. p.)
- Topolánék megvédte elnökét (Magyar Hírlap, 2009.01.15., 6. p.)
- Lovas István: Cseh bocsánatkérés az Entropiáért (Magyar Nemzet, 2009.01.16., 14. p.)
- Fóris György: Prága nagy sikere a gázegyezség (VG, 2009.01.12. in Tallózó, 2009.01.16., 21. p.)
- Fóris György: Mit érhetnek el a csehkek? (VG, 2009.01.13. in Tallózó, 2009.01.16., 29. p.)
- Felgújtották az uniós zászlót Prágában (Népszabadság, 2009.01.16., 9. p.)
- Somogyi Máttyás: Égő zászló és elnökség (Magyar Nemzet, 2009.01.16., 9. p.)
- Lovas István: Cseh bocsánatkérés az Entropiáért (U.o., 14. p.)
- Lóránt Károly: Cseh botrány (Magyar Nemzet, 2009.01.17., 9. p.)
- Szigorú feltételek a cseh ČSA eladásához (VG, 2009.01.20., 6. p.)
- Joó István: Csehországba deportált magyarok rehabilitáció nélkül (Magyar Nemzet, 2009.01.21., 4. p.)
- David Černý – egy cseh művész szemben az Európai Unióval (Magyar Hírlap, 2009.01.21., 16. p.)
- Barabás T. János: Áfacsokkentést vetne be Prága a válság ellen (Napi Gazdaság, 2009.01.21., 5. p.)
- Szilvássy József: Fekete lepel és cenzúra (Népszabadság, 2009.01.22., 9. p.)
- Petőcz András: Cseh viccek minden mennyiségben (Népszava, 2009.01.24., 6. p.)
- Méreg ölte meg Brahét (Vasárnapi Blikk, 2009.01.25., 37. p.)
- Módosítják a cseh és a szlovák büdzsét (Napi Gazdaság, 2009.01.26., 1., 5. p.)
- Szilvássy József: Vádakkal és milliókkal rázzák fel Pozsonyt, Prágát (Népszabadság, 2009.01.26., 9. p.)
- Regős Csilla: Windsori pompa Csehországban (U.o., Utazás melléklet, 2. p.)
- Sidó Zoltán: Csehország válságot orvosol (Napi Gazdaság, 2009.01.27., 5. p.)
- Székely András: Velejég modern, talpig szláv. Sarah Mucha: Mucha (Népszabadság, 2009.01.31., 12. p.)
- Izsák Norbert–Dobszay János: David Černý botrányozó (HVG, 2009.01.31., 82. p.)
- Vígh Károly: Duray Miklós ügye az MSZMP Központi Bizottsága előtt (Valóság, 2009/01., 67. p.)
- Hungler Tímea: Báthory. Anno Domica (Filmvilág, 2009/01., 50–52. p.)
- Jaroslav Hašek három kiadatlan írása (Európai Utas, 2009/1., 63–66. p.)
- Csendes Csaba: A prágai szenesember (Magyar Hírlap, 2009.02.04., 14. p.)
- Szilvássy József: Pikáns összeborulás a prágai parlamentben (Népszabadság, 2009.02.05., 9. p.)
- Somogyi Máttyás: Féltik a nemzeti jogköröket (Magyar Nemzet, 2009.02.05., 9. p.)
- Ablonczy Bálint: Fortissimo. A legbátrabb város a filmvásznon (Heti Válasz, 2009.02.05., 26. p.)
- Forró Evelyn: Prága bársonya (168 óra, 2009.02.05., 28–29. p.)
- Nádas Sándor: Two in one. Forman: Fordulatok című emlékiratai, Kalligram (U.o., 37. p.)
- Szilvássy József: Maradhatnak külföldön a cseh katonák (Népszabadság, 2009.02.06., 7. p.)
- Csibra Tibor: Jozef Roháč kiadható (Magyar Nemzet, 2009.02.07., 16. p.)
- Alexandr Vondra: Prágai rendszerváltóból diplomata (HVG, 2009.02.07., 29. p.)
- Tuba Lajos: Ráhajtás (U.o., 66–67. p.)
- Huth Gergely: gyalogtúra a cseh Šumava őserdejében (Magyar Nemzet, 2009.02.09., 10. p.)
- Szilvássy József: Repülőjegyet adnának annak a csehországi vendégmunkásnak... (Népszabadság, 2009.02.10., 7. p.)
- Blahó Miklós: Uniós válságcsúcsot rendeznek a csehkek (U.o., 18. p.)
- Nicolas Sarközyt bírálta Topolánék (Magyar Nemzet, 2009.02.10., 9. p.)
- Prága tovább halasztgat (Népszava, 2009.02.11., 2. p.)
- Búvárok keresik a kőhidat. Prága középkori ékesége (Újbuda, 2009.02.11., 16. p.)
- Szilvássy József: Marad a fizetős cseh egészségügy (Népszabadság, 2009.02.12., 9. p.)
- E. Fehér Pál: Futball, tankönyv, gumibot (168 óra, 2009.02.12., 44–45. p.)
- Az euró ára Szlovákiában (Heti Válasz, 2009.02.12., 37. p.)
- Szajkosár és cenzúra (Magyar Nemzet, 2009.02.14., 9. p.)
- Szilvássy József: Sörlátétként is vonzó a cseh jelkép (Népszabadság, 2009.02.16., 8. p.)
- Somogyi Máttyás: Pártot hívtak életre Klaus elbarátai (Magyar Nemzet, 2009.02.16., 8. p.)
- Szabó Anna: A csehkek másként csinálják (Magyar Nemzet, 2009.02.17., 1., 3. p.)
- Mindenki megoldást keres (Népszabadság, 2009.02.17., 2. p.)
- Vári Júlia: Cseh igen a reformokra (Magyar Hírlap, 2009.02.19., 11. p.)
- Blahó Miklós: A cseh elnök megmozgatta az európai képviselőket (Népszabadság, 2009.02.20., 6. p.)
- Lovas István: Nem túrték Klaus kritikáját (Magyar Nemzet, 2009.02.20., 9. p.)
- Halmai Katalin: Klaus nem kér az euróból (Népszava, 2009.02.20., 2. p.)
- Lóránt Károly: Ellenzék nélkül (Magyar Nemzet, 2009. 02.21., 9. p.)
- Szilvássy József: Vigyázó szemét Dublinra veti Klaus (Népszabadság, 2009.02.23., 9. p.)
- Szilvássy József: Ingyenrepülőjeggyel sem távoznak (Népszabadság, 2009.02.24., 8. p.)
- Prágában tavaly még kitartott a lendület (VG, 2009.02.24., 15. p.)
- Csehország lehetővé teszi az áfamentes autótvételt (Napi VG, 2009.02.24., 6. p.)
- Gáti Tibor: A hiány megugrására számít a cseh kormány (U.o.)
- Remekelt a két weineres diák. Hazai siker Prágában (Újbuda, 2009.02.25., 5. p.)
- A csehket nem lehet letaszítani a sörtrónról (Népszabadság, 2009.02.26., 15. p.)
- Mindent bele, Antonín! (Magyar Narancs, 2009.02.26., 60. p.)
- Szemere Katalin: Kísértetmenyasszony indítja a maratont (Népszabadság, 2009.02.27., 10. p.)
- Dvořák-maraton szombaton a Művészetek Palotájában (Népszava, 2009.02.27., 6. p.)
- Dvořák-maraton (Magyar Nemzet, 2009.02.27., 15. p.)
- Pataky István: Aktív szlovák újnácik (Magyar Nemzet, 2009.02.28., 9. p.)
- Fékpórába. Megtorpanó Szlovákia (HVG, 2009.02.28., 26–28. p.)
- Cigányok közé költözik a miniszter (Magyar Nemzet, 2009.02.28., 16. p.)
- Halász Iván: Az 1989 utáni Szlovákia és a migrációs kihívások (Kisebbségkutatás, 2009/1., 7. p.)
- Veronika Daová: A vietnami közösség Szlovákiában (U.o., 25. p.)
- Hloušek, Vít–Kopeček, Lubomír: Törésvonalak a mai cseh és szlovák politikában (U.o., 176. p.)
- Csehország díszvendég (Népszava, 2009.03.03., 10. p.)
- Dékány Lóránt: Cseh piacon a magyar áram (Magyar Nemzet, 2009.03.03., 12. p.)
- Tálas Andrea, Vida László: Édesített gondok. Aggályos cseh uniós elnökség (HVG, 2009.03.03., 23–25. p.)
- Ottlik Judit: Amerika alkujá: Prágát Teheránért? (Magyar Hírlap, 2009.03.05., 12. p.)
- Szilvássy József: Megvonják a hirdetések a csehországi Právótól? (Népszabadság, 2009.03.06., 7. p.)
- Szilvássy József: Híd-ember Pozsonyból (Népszabadság, 2009.03.06., 8. p.)
- Szilvássy József: Solana Prágában, Obama oda készül (Népszabadság, 2009.03.10., 7. p.)
- Kun Miklós: A prágai lepényevő (Magyar Hírlap, 2009.03.10., 13. p.)
- Szöcs László: Klaus a „klímaszkeptikusok” zászlóvivője (Népszabadság, 2009.03.11., 7. p.)
- Kottász Zoltán: Klaus? Nincs globális felmelegedés (Magyar Nemzet, 2009.03.11., 9. p.)
- Tölgyesi Gábor: Cseh társulat élén Egerházi Attila (Magyar Nemzet, 2009.03.16., 14. p.)
- Regős Csilla: Bohém utazás a szecesszió világába. Alfons Mucha művészetének csehországi állomásai (Népszabadság, 2009.03.16., Utazási melléklet, 2. p.)
- Szilvássy József: Kormányt buktatnának a cseh szocdemek (Népszabadság, 2009.03.18., 8. p.)
- Cseh kormányválság fenyeget (Magyar Hírlap, 2009.03.19., 10. p.)
- Kérdéses a csehországi radarok sorsa (Népszava, 2009.03.19., 2. p.)
- Karl Brückner visszavonul (U.o., 14. p.)
- Korok és emberek. Daniela Dvořáková: A lovag és királya. Kalligram, Pozsony, 2008 (Heti Válasz, 2009.03.19., 72. p.)

- Somogyi Mátyás: Elüldözötték kárpótlása Csehországban (Magyar Nemzet, 2009.03.20., 9. p.)
- Somogyi Mátyás: Hat év feyház a cseh kirakatter ügyészenek (Magyar Nemzet, 2009.03.21., 9. p.)
- P. Szabó Ernő: A női szépség dicsérete. Alfons Mucha alkotásai a Szépművészeti Múzeumban (U.o., 14. p.)
- Végh Alpár: Mister Forman (U.o., Magazin, 35. p.)
- Lóránt Károly: Topolánék: Bizzunk a szabad piacon (Magyar Nemzet, 2009.03.23., 8. p.)
- Klaus az EU-ról: európai állam vagy szövetség? (Magyar Hírlap, 2009.03.23., 3. p.)
- Szilvássy József: Bizalmi szavazás Prágában (Népszabadság, 2009.03.24., 7. p.)
- Aczél Endre: Prágai bukás (Népszabadság, 2009.03.25., 3. p.)
- Szilvássy József: Megbukott a cseh kormány (U.o., 1., 7. p.)
- A bulldog átmeneti győzelmet aratott. (U.o.)
- Zarándokút épül kétezer euróból (U.o.)
- Somogyi Mátyás: Megbukott a cseh kormány (Magyar Nemzet, 2009.03.25., 1., 9. p.)
- Megbukott a cseh kormány (Népszava, 2009.03.25., 1–2. p.)
- Csehországban előrehozott választásokat tartanak (Magyar Hírlap, 2009.03.25., 10. p.)
- Prága fogadkozik, az EU kételkedik (Népszabadság, 2009.03.26., 7. p.)
- Szilvássy József: Klaus: Nincs politikai katasztrófa (U.o.)
- Sitkei Levente: Csehország példája (Magyar Nemzet, 2009.03.26., 7. p.)
- Somogyi Mátyás: Nyárig biztonságban van a cseh kormány (U.o., 9. p.)
- Kocur László: Hat év alatt öt cseh kormány (Magyar Hírlap, 2009.03.26., 10. p.)
- Ma mond le a cseh miniszterelnök (Népszava, 2009.03.26., 2. p.)
- Prágában kihúzták a lovat a csak vánszorgó unió alól is (Magyar Hírlap, 2009.03.26., 10. p.)
- Mi a kotta? A sűrűjében (Magyar Narancs, 2009.03.26., 53. p.)
- Szilvássy József: Benyújtotta lemondását a cseh kormány (Népszabadság, 2009.03.27., 6. p.)
- Somogyi Mátyás: Lemondott a cseh kormány (Magyar Nemzet, 2009.03.27., 9. p.)
- Szakadhat Topolánék pártja (Népszava, 2009.03.27., 2. p.)
- Kocur László: Lemondott a cseh kormány (Magyar Hírlap, 2009.03.27., 10. p.)
- Kocur László: Az ellenzék közölte feltételeit (Magyar Hírlap, 2009.03.28., 10. p.)
- Cseh kormányváltás (HVG, 2009.03.28., 11. p.)
- Somogyi Mátyás: A csehek ősszel újra választanak (Magyar Nemzet, 2009.03.30., 9. p.)
- Októberben választhat Csehország (Népszava, 2009.03.30., 2. p.)
- Ősszel választanak a csehek (Magyar Hírlap, 2009.03.30., 10. p.)
- Szilvássy József: Václav Klaus dicsér és bírál (Népszabadság, 2009.03.31., 8. p.)
- Szilvássy József: Ősszel választ Csehország (Népszabadság, 2009.04.01., 8. p.)
- A Tréfa írója 80 éves (metropol, 2009.04.01., 7. p.)
- Szilvássy József: Újabb pathhelyzet Prágában (Népszabadság, 2009.04.02., 8. p.)
- Átmeneti prágai kormány nyártól (Magyar Nemzet, 2009.04.02., 9. p.)
- Jolsvai András: A nő dicsérete (168 óra, 2009.04.02., 37. p.)
- Gyévai Zoltán: Prágai szevasz (Figyelő, 2009.04.02–08., 19. p.)
- Papp Sándor Zsigmond: Az elnemt nevetés. Milan Kundera nyolcvan éves (Népszabadság, 2009.04.04., 11. p.)
- Cseh kormányügyek (HVG, 2009.04.04., 12. p.)
- Szilvássy József: Obama elnök az atomfegyver nélküli világerért (Népszabadság, 2009.04.06., 7. p.)
- Obama nukleáris céljai (Magyar Nemzet, 2009.04.06., 8. p.)
- Szilvássy József: Szakértői kormány Prágában (Népszabadság, 2009.04.07., 7. p.)
- Szilvássy József: Radičová jól szerepelt, Fico ideges (U.o.)
- Somogyi Mátyás: Átmeneti kormány Prágában (Magyar Nemzet, 2009.04.07., 9. p.)
- Jan Fischer lehet Csehország következő miniszterelnöke (Népszava, 2009.04.07.)
- Szilvássy József: Fischer alakít cseh kormányt (Népszabadság, 2009.04.09., 8. p.)
- Rockenbauer Zoltán: Szépségkultusz. A szecsze-szió cseh nagymestere Budapestben (Heti Válasz, 2009.04.09., 54–55. p.)
- Somogyi Mátyás: Októberig Jan Fischer irányítja Csehországot (Magyar Nemzet, 2009.04.10., 9. p.)
- Kocur László: Véges Jan Fischer öröme (Magyar Hírlap, 2009.04.10., 10. p.)
- Takács Tibor: Jöttek a csehszlovákok. Az állambiztonság és a magyar–csehszlovák labdarúgó vb-selejtező (ÉS, 2009.04.10., 10–11. p.)
- Somogyi F. Anikó: Ahogyan (n)ők látják (Magyar Hírlap, 2009.04.11., 16. p.)
- Szilvássy József: Két kérdőjel maradt Prágában (Népszabadság, 2009.04.16., 8. p.)
- E. Fehér Péter: Csehül állni (HVG, 2009.04.16., 32–34. p.)
- Hajdu István: A szép placeboja. A nő dicsérete – Alfons Mucha kiállítása (Magyar Narancs, 2009.04.16., 30. p.)
- Péntek Orsolya: A művész: festő is meg nem is (Magyar Hírlap, 2009.04.18., 16. p.)
- Tuba Lajos: Megfizetik az árát. A szlovák euró első száz napja (HVG, 2009.04.18., 21. p.)
- Pozsonyi roncsderbi (U.o., 22. p.)
- Kokes János: Rákacps. Újra piacon a Tesla (U.o., 82–83. p.)
- Szilvássy József: Cseh roma bevándorlókól tart Kanada (Népszabadság, 2009.04.20., 8. p.)
- Szilvássy József: Hová tűnt a szlovák és cseh eufória? (U.o., 9. p.)
- Elnézést kért Prága (Magyar Hírlap, 2009.04.21., 10. p.)
- Kocur László: Magyar gyerekek, szlovák szavak a felvidéki óvodákban (Magyar Hírlap, 2009.04.21., 10. p.)
- Nem csak knédlivel csábít már a cseh konyha (Népszabadság, Utazás melléklet, 2009.04.27., 1. p.)
- Magnesia Litera-díj Márai fordításáért (ÉS, 2009.04.30., 2. p.)
- Kirschner Péter: Fel Bohémiába! (Budapest, 2009/04., 36–37. p.)
- Csengery Kristóf: Zdeněk Málal. BFZ-hangverseny (Muzsika, 2009/04., 42–43. p.)
- Mucha (Szentimrevárosi polgár, 2009/04., 6. p.)
- Mucha, fodrokkal (SZAKma, 2009/4., 11. p.)
- Szilvássy József: Politikai szerepkörre törek a cseh szélsőségesek (Népszabadság, 2009.05.06., 6. p.)
- Pozsony és Prága beelőzött (Blikk, 2009.05.06., 3. p.)
- Elfogadták a Lisszaboni Szerződést (Népszava, 2009.05.07., 2. p.)
- Bátor cseh „állatpolgár” lett (Blikk, 2009.05.07., 3. p.)
- Fodor György: Klaus az EU vonata előtt (Magyar Hírlap, 2009.05.08., 10. p.)
- Szilvássy József: Itt a cseh szakértői kormány (Népszabadság, 2009.05.09., 8. p.)
- Rózsa Gyula: Alfons Mucha boldog szecsze-sziója (U.o., 10. p.)
- Somogyi Mátyás: Cseh szenátusi igen az EU-szerződésre (Magyar Nemzet, 2009.05.09., 9. p.)
- EU-elnökség: Klaus átvenné az irányítást (Magyar Nemzet, 2009.05.11., 9. p.)
- Bohém Bál a múzeumban (metropol, 2009.05.12., 13. p.)
- Bohém Bál – A Szépművészeti Múzeum éjszakája (Helyi Téma, 2009.05.13., 3. p.)
- Jámbor Gyula: A Škoda adta el a legtöbb autót (Magyar Nemzet, 2009.05.14., 12. p.)
- Zord Gábor: Háborús manőverek. Csehországban készül afganisztáni bevetésre a brit haderő (Magyar Nemzet, 2009.05.16., 8. p.)
- Jámbor Gyula: Csehországban is lesz roncsprémium (U.o., 12. p.)
- György Zsombor: Naplopás. A fúziós atomerőművek lehetnek legfőbb energiaforrásaink (U.o., 29. p.)
- Kocur László: Jan Fischer Pozsonyban (Magyar Hírlap, 2009.05.16., 11. p.)
- Huzavona a díjakról (U.o.)
- Rónay Tamás: Václav Klaus sajátos játszmája (Népszava, 2009.05.18., 2. p.)
- Blahó Miklós: EU–Kína: a 11. menet (Népszabadság, 2009.05.20., 7. p.)
- „Ne avatkozzunk egymás belügyeibe” (Népszabadság, 2009.05.21., 7. p.)
- Sidó Zoltán: A cseheknek szinte csak Magyarország lett olcsóbb (Napi Gazdaság, 2009.05.21., 7. p.)
- Vít Lukáš: Václav Klaus úr útja X-be (Magyar Narancs, 2009.05.21., 24–25. p.)
- Szilvássy József: „Végző megoldást” sürget a cseh Nemzeti Párt (Népszabadság, 2009.05.22., 7. p.)
- Visszaállítanak a vagyion- és örökösödési adót a szocdemek (U.o.)
- Szilvássy József: Benyújtotta lemondását a cseh kormány (Népszabadság, 2009.05.27., 6. p.)
- Sme: a cseh és a magyar kabinet nem a válság miatt bukott (U.o.)
- Somogyi Mátyás: Tojásbáborúvá fajult a cseh EP-kampány (Magyar Nemzet, 2009.05.29., 9. p.)
- Koltai Tamás: A bemutatóra érett sellő. Antonín Dvořák: Ruszalka (Szinház, 2009/05., 23–25. p.)
- Malina János: Prágai Rádiózenekar BTF-koncertje (Muzsika, 2009/05., 42. p.)
- Találkozás a Tigrisben. Monori Sebestyén Hrabal-szobráról (Műértés, 2009/05., 13. p.)
- Tökécsky László: Közép-Európa és a magyarság cseh szemmel (Hitel, 2009/05., 127–128. p.)
- Csehország (Világjáró Magazin különszáma, 2009/május, 83p.)
- Dušan Kováč: Az átalakulás mint szlovák történelmi probléma (História, 2009/5–6., 35–37. p.)
- Orbán Emese: A cseh–szlovák állam létrejötté (U.o., 35–38. p.)
- Peter Švorc: A szlovák autonómia lehetőségei (U.o., 38–40. p.)
- Szarka László: Turócszentmárton, 1918 (U.o., 41–45. p.)
- E. Fehér Pál: Szlovákia és a magyar kártya (168 óra, 2009.06.11., 40–41. p.)
- Szilvássy József: Rendörök védik a cseh kormányfő családját (Népszabadság, 2009.06.13. 8. p.)
- György Zsombor: Határvonal. Bohumil Doležal a magyar–cseh viszonyról... (Magyar Nemzet, 2009.06.13., 23. p.)

- G. Fehér Péter: Csehül állni (Heti Válasz, 2009.06.16., 32–34. p.)
- Molnár Gabriella: A Škoda titokzatos teremtménye: a Yeti (metropol, 2009.06.22., 11. p.)
- Klaus: Utolsóként írom alá a lisszaboni szerződést (Népszabadság, 2009.06.25., 9. p.)
- Miklós Péter: Beneš, Slota és a monoklis magyarok (Magyar Nemzet, 2009.06.26., 19. p.)
- Szilvássy József: Csehül álltak (Népszabadság, 2009.06.30., 3. p.)
- Csengery Kristóf: Cseh Filharmonikusok (Muzsika, 2009/07., 46. p.)
- Jaroslav Hašek: A szerencsétlen rendőrfőnök. Az elátkozott szerzetes. Az utolsó kunok (Nagyvilág, 2009/7–8., 587. p.)
- A cseh uniós elnöki bakijűteménye (Magyar Hírlap, 2009.07.02., 8. p.)
- Szeredi Helga: Sziget és aluljáró után a Balaton Soundon DJ Lucca (U.o., 17. p.)
- A történelem fogságában. Rudolf Chmel a nacionalista indulatokról (168 óra, 2009.07.16., 40–41. p.)
- Ötvös Zoltán: Prága és Szeged csúcslézeres szövetsége (Népszabadság, 2009.07.17., 1., 3. p.)
- Lindner András: A beszédmuzsikus. A kétszer felfedezett Janáček (HVG, 2009.07.18., 42–44. p.)
- Állami helyett cseh kereskedői roncsprémium (Magyar Hírlap, 2009.07.21., 8. p.)
- Államnélküliek maratonja. Alojz Hlina bocsánatot kér (Heti Válasz, 2009.07.23., 24–26. p.)
- Szilvássy József: Érdekünk a szlovák–magyar viszony javulása – mondta lapunknak Jan Kohout cseh külügyminiszter (Népszabadság, 2009.07.29., 8. p.)
- Jaroslav Gizinski: Szlovenszkói helyzetkép (Heti Válasz, 2009.07.30., 30. p.)
- Kortárs drámafesztivál Budapesten. Martin Bernátek: Társak a téralkotásban / Jakub Škorpil: A furcsaság dicsérete, avagy a közép-európai cirkusz (Színház, 2009/07–08., Kritika ma kiadványa, 7., 9. p.)
- Neszmeri Sándor: Felszabadító felhívás Csehszlovákiából (Magyar Nemzet, 2009.08.05., 9. p.)
- Nyelvháború. Hunčík Péter az „elnyomó kisebbség” vádjáról (168 óra, 2009.08.06., 6–7. p.)
- Csehország: segélyből levont tartozások (Magyar Nemzet, 2009.08.13., 10. p.)
- Szilvássy József: Cseh bőrféjűeket fogtak el (Népszabadság, 2009.08.15., 8. p.)
- Rasszizmussal vádolják Paroubeket (U.o.)
- Csehország hazánk sorsára jut? (Magyar Nemzet, 2009.08.17., 12. p.)
- Oroszokat utasított ki Csehország? (Magyar Nemzet, 2009.08.18., 9. p.)
- Varga Klára: Prágai tavasz osztrák szemmel (Magyar Nemzet, 2009.08.19., 15. p.)
- Csehország nem akar döntőbíró lenni (Népszava, 2009.08.26., 11. p.)
- Monostori Tibor: Bátrak és gyávák (Demokrata, 2009.08.26., 8–9. p.)
- Aczél Endre: Fico mőresre tanít (168 óra, 2009.08.27., 6–7. p.)
- Sólyom Lászlót nem engedték be Szlovákiába (U.o., 8–9. p.)
- Rónay Tamás: Piszkos kampány Csehországban (Népszava, 2009.08.08., 15. p.)
- G. Fehér Péter: Casus belli. Sólyom Lászlót kitiltották Szlovákiából / Jégkorszakok (Heti Válasz, 2009.08.27., 10–11. p.)
- Somogyi Marcell: Prágai nyár. Húsz éve történt. Deutschék Csehszlovákiában (U.o., 16–17 p.)
- Aczél Endre: Fico mőresre tanít (168 óra, 2009.08.27., 6–7. p.)
- Váró Kata Anna: A közönség kegyeiben. Beszámoló a 44. Karlovy Vary-i Filmfesztiválról (Kritika, 2009/09., 20–21. p.)
- Zalán Vince: Sem hazugság, sem utópia. Miloš Forman tetralógiája 1. rész (Filmvilág, 2009/09., 45–49. p.)
- Báron György: Forman kísérte (U.o., 50. p.)
- Zord Gábor László: Orosz betolakodókat fogtak a cseh Gripenek (Magyar Nemzet, 2009.09.01., 9. p.)
- Szilvássy József: Prága: alkotmánymódosítás napokon belül (Népszabadság, 2009.09.03., 9. p.)
- Módosítják a cseh alkotmányt (Magyar Hírlap, 2009.09.03., 10. p.)
- Fico játéka. Szigeti László könyvkiadó a szlovák–magyar viszonyról (Magyar Narancs, 2009.09.03., 8–10. p.)
- Pathhelyzetben. Bajnai–Fico találkozó (Heti Válasz, 2009.09.03., 8. p.)
- Krug Emília: Most már egész Európa figyel. Szarka László a magyar–szlovák konfliktusról (168 óra, 2009.09.03., 14–15. p.)
- G. Fehér Péter: István helyett Szvatopluk. Interjú Miroslav Kusýval (U.o., 26–27. p.)
- A közös határ segített. Szlovákia megtámadta Lengyelországot (U.o., 28. p.)
- Nagy Boldizsár: A híd, a határ (ÉS, 2009.09.04., 5. p.)
- Nagy Boldizsár: A híd, a határ (ÉS, 2009.09.04., 5. p.)
- Duray Miklós: Félelemre nem lehet egészséges közösséget építeni (Magyar Nemzet, 2009.09.05., 5. p.)
- Keresztes Lajos: Ünneplünk együtt? Masaryk szabásmintája (Magyar Nemzet, 2009.09.05., 30. p.)
- Szilvássy József: Toalettpapírral várták a prágai képviselőket (Népszabadság, 2009.09.09., 8. p.)
- Somogyi Mátyás: Új választást akarnak (Magyar Nemzet, 2009.09.09., 9. p.)
- Híd a fejlődéshez. Esztergom és Párkány Európa élményében (Heti Válasz, 2009.09.10., 56. p.)
- Pozsonynál árad. „Duna képfolyam” (Magyar Narancs, 2009.09.10., 29. p.)
- Daniela Dvořáková: A lovag és királya (Magyar Narancs, 2009.09.10., 45. p.)
- Révész Béla: Csak a narancs volt. Ki hozta haza Deutsch Tamásékat Prágából (ÉS, 2009.09.11., 14–15. p.)
- A cseh romák most csendben távoznak (metropol, 2009.09.11., 4. p.)
- Riba István: Nyelvlecke. Magyar–szlovák tárgyalások (HVG, 2009.09.12., 13–15. p.)
- A cseh államfő „nem úgy gondolta” (Magyar Hírlap, 2009.09.14., 11. p.)
- Cirill és Metód Révkomáromban (Népszabadság, 2009.09.16., 7. p.)
- Szilvássy József: Politikai zűrzavar Prágában (U.o., 8. p.)
- Agasztó a csehországi romák helyzete (U.o.)
- Barát József: Rangadó Szécsényben (168 óra, 2009.09.17., 6–8. p.)
- Barát József: Nézetkülönbség (U.o., 9–11. p.)
- Riba István: Játék a betűkkel. Magyar–szlovák viszony (HVG, 2009.09.19., 15–16. p.)
- Szilvássy József: Prága küzd az EU-alapszerződéssel (Népszabadság, 2009.09.21., 7. p.)
- Miklós Gábor: Švejk nyomában Dél-Csehországban (Népszabadság, Utazás-melléklet, 2009.09.21., 4. p.)
- Győzött a sajtóvári capriccio (Magyar Nemzet, 2009.09.23., 15. p.)
- Szilvássy József: Megszorító csomag Csehországban (Népszabadság, 2009.09.24., 8. p.)
- G. Fehér Péter: Unió az Unióban (Heti Válasz, 2009.09.24., 25–27. p.)
- Szilvássy József: Prágai vita a megszorításokról (Népszabadság, 2009.09.25., 7. p.)
- Izsák Norbert–Dobszay János: Peter Weiss, Szlovákia budapesti nagykövete. Interjú (HVG, 2009.09.26., 98. p.)
- Pápai út a cseh hívekért (Magyar Nemzet, 2009.09.28., 9. p.)
- Betegen is viccel (Blikk, 2009.09.28., 10. p.)
- Riba István: Nincs másik part. Újabb szlovák–magyar csörte (HVG, 2009.09.29., 6–8. p.)
- Zalán Vince: Sem hazugság, sem utópia. Miloš Forman tetralógiája 2. rész (Filmvilág, 2009/10., 40–47. p.)
- Kiss Judit Ágnes: Prága, főpályaudvar (Színház, drámamelléklet, 2009/10., 12p)
- Dublin helyett Prágáé lehet az utolsó szó (Magyar Hírlap, 2009.10.03., 10. p.)
- Izsák Norbert: Csehül jártak. Cirill és Metód kalandozásai (HVG, 2009.10.03., 40–42. p.)
- Kiegészítene Václav Klaus az EU-chartát (Magyar Nemzet, 2009.10.08., 8. p.)
- Tamás Gáspár Miklós: Nemzetiségi kérdés újra (ÉS, 2009.10.09., 12. p.)
- Koltai Tamás: Zenés neoprimitív – M. Štědrón–L. Malková–J. Tošovský: A nő vágya, Pesti Színház (ÉS, 2009.10.09., 31. p.)
- Állóháború Prágában (Magyar Nemzet, 2009.10.10., 9. p.)
- Váli Júlia: Újabb cseh ötletek (Magyar Hírlap, 2009.10.10., 10. p.)
- Szilvássy József: Václav Klaus továbbra is hajthatatlan (Népszabadság, 2009.10.12., 6. p.)
- Klaus nem enged (Magyar Nemzet, 2009.10.12., 9. p.)
- Prágára vár az unió (Magyar Hírlap, 2009.10.12., 10. p.)
- Balogh Roland: Klaus keringője (Magyar Nemzet, 2009.10.12., 7. p.)
- Klaus továbbra sem ír alá (metropol, 2009.10.15., 4. p.)
- Váli Júlia: Fischer: Klaus ötlete kívül áll a galaxisunkon (Magyar Hírlap, 2009.10.16., 10. p.)
- Cseh pedofilok hálózatát számolták fel (Magyar Nemzet, 2009.10.16., 16. p.)
- Szilvássy József: Klaus már beadná a derekát? (Népszabadság, 2009.10.16., 8. p.)
- Robert Fico: Ha Csehország, akkor talán Szlovákia is (U.o.)
- Váli Júlia: Kezd megbékélni az EU-reformokkal Václav Klaus (Magyar Hírlap, 2009.10.19., 12. p.)
- Pataky István: A beneši dekrétumokat védi Balázs? (Magyar Nemzet, 2009.10.22., 1., 9. p.)
- Jiří Pehe: Václav Klaus csatája Lisszabonnal (ÉS, 2009.10.22., 3. p.)
- Estefán Zsolt: A cseh államfő elkésett (Heti Válasz, 2009.10.22., 28–29. p.)
- Blahó Miklós: Mindenki örül, de még nem tudni, minek. Új uniós ajánlat Prágának (Népszabadság, 2009.10.24., 7. p.)
- Óvakodjunk a zsebtolvajoktól Prágában (Népszabadság, Utazás-melléklet, 2009.10.26., 4. p.)
- Prága, a drága (metropol, 2009.10.27., 6. p.)
- Szilvássy József: Prága várhatja az Európai Uniót (Népszabadság, 2009.10.28., 1., 7. p.)
- Szilvássy József: Klaus húrjai (U.o., 3. p.)
- Lovas István: Balázs: Beneš kizárva (Magyar Nemzet, 2009.10.28., 9. p.)
- Balázs elutasítana minden módosítást. Csehország és Szlovákia mentességet kérne (Népszava, 2009.10.28., 2. p.)

- Magyarország nem kér a cseh módosításból (Magyar Hírlap, 2009.10.28., 10. p.)
- Szájer: Ne utaljanak Beneš dekrétumaira! (Magyar Nemzet, 2009.10.29., 9. p.)
- Ménes Márta: Polgárpukkasztó mű egy cseh szobrásztól (Magyar Hírlap, 2009.10.29., 15. p.)
- Beneš világa (Magyar Fórum, 2009.10.29., 1. p.)
- Blahó Miklós: Az unió engedett Klausnak. Az egyezségben nincs utalás a Beneš-dekrétumokra (Népszabadság, 2009.10.30., 1., 6. p.)
- Meglehet a cseh alku (metropol, 2009.10.30., 4. p.)
- Jeszzenszky Géza: Nincs diplomáciai kibúvó. Magyarországunk vétőznia kell a Beneš-dekrétumvitában (magyar Nemzet, 2009.10.30., 6. p.)
- Lovas István: Klaus betonozta a dekrétumokat (Magyar Nemzet, 2009.10.31., 9. p.)
- Hegy Zoltán: Filmesek, rendőrök, Michael Moore (U.o., 14. p.)
- Makrai Sonja: Černý: felháborító munkák sora (U.o., 15. p.)
- Váli Júlia: Václav Klaus legyőzte az egész uniót (Magyar Hírlap, 2009.10.31., 10. p.)
- Zalán Vilmos: Sem hazugság, sem utópia. Miloš Forman cseh tetralógiája, 3. rész (Filmvilág, 2009/11., 34–41. p.)
- Prágai örömhír Európának (Népszabadság, 2009.11.03., 1. p.)
- Szilvássy József: Václav Klaus aláírt (U.o., 7. p.)
- Szilvássy József: Nem adják fel a cseh euroszkeptikusok (U.o., 8. p.)
- Keresztes Lajos: Klaus sikere és a potsdami rendszer fennmaradása (Magyar Nemzet, 2009.11.03., 6. p.)
- Somogyi Máttyás: Csehországi huzavona az alapjogi charta körül (U.o., 3. p.)
- Hegy Zoltán: Csúcsra járt a cseh fesztivál (U.o., 15. p.)
- Ellenzik az elnök döntését a cseh szakszervezetek (Magyar Hírlap, 2009.11.03., 10. p.)
- Dékei Kriszta: „Rólam már mindent el tudnak képzelni”. David Černý szobrász. (Magyar Narancs, 2009.11.05., 38–39. p.)
- Az EU beadta a derekát. Václav Klaus aláírja a lisszaboni szerződést (Heti Válasz, 2009.11.05., 8. p.)
- G. Fehér Péter: Elfogadhatatlan a szlovák politika (U.o., 58–59. p.)
- Szilvássy József: Klaus már kivinné a cseheket az EU-ból (Népszabadság, 2009.11.06., 7. p.)
- Prágai örömhír Európának (Népszabadság, 2009.11.07., 1., 7. p.)
- Blahó Miklós: Klaus kegyelme (U.o., 3. p.)
- Szilvássy József: A cseh náci merényletekre készültek (U.o., 6. p.)
- Vida László: Csúcsdöntők. Cseh igen a lisszaboni szerződésre (HVG, 2009.11.07., 22–24. p.)
- Szilvássy József: Feltették az internetre a cseh hírszerzők névsorát (Népszabadság, 2009.11.10., 7. p.)
- Pedofilokat kasztrálnak egy cseh klinikán (Népszabadság, 2009.11.11., 14. p.)
- Somogyi Máttyás: Microsoft-vezető a cseh kémistán (Magyar Nemzet, 2009.11.11., 9. p.)
- Václav Havel: Csak a harmadik generáció (Népszabadság, 2009.11.16., 7. p.)
- Váli Júlia: Csehország is lezárta a ratifikációt (Magyar Hírlap, 2009.11.16., 11. p.)
- Szilvássy József: Havel az erkölcsi értékek mellett (Népszabadság, 2009.11.17., 7. p.)
- Neszméri Sándor: Bársonyos emlékek / Színészek és száműzöttek (Magyar Nemzet, 2009.11.17., 9. p.)
- Rózsa Gyula: Szlovéniai Felvidék (Népszabadság, 2009.11.18., 11. p.)
- Fodor György: A bársonyos prágai forradalom napja (Magyar Hírlap, 2009.11.18., 11. p.)
- G. Fehér Péter: Nem sikerült a megosztás. Magyar–magyar párharc Szlovákiában (Heti Válasz, 2009.11.19., 28. p.)
- Csehország. Bársonyos idők (Figyelő, 2009.11.19–25., melléklet)
- Vígh Károly: Eduard Beneš megítélése (Magyar Hírlap, 2009.00.21., 18. p.)
- Szilvássy József: Prága elismerte roma nők sterilizálását (Népszabadság, 2009.11.25., 6. p.)
- Kiss Gy. Csaba: Kicsöngetés. Magyar szerepválalás a bársonyos forradalomban (Magyar Nemzet, Hétvégi magazin, 2009.11.28., 21. p.)
- Szilvássy József: Már 15 százalékot kapna az új cseh párt (Népszabadság, 2009.11.30., 8. p.)
- A Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsának törvénye a Szlovák Köztársaság állami nyelvéről (az 1995. nov. 15-i T.t. 270/1995. sz. törvény a 2009. jún. 30-án elfogadott módosításokkal). (Kisebbségkutatás, 2009/3., 423. p.)
- Zalán Vilmos: Sem hazugság, sem utópia. Miloš Forman cseh tetralógiája, 4. rész (Filmvilág, 2009/12., 40–47. p.)
- Szűcs Imre: Oda is vissza. Cseh/szlovák emigránsok (U.o., 48–49. p.)
- Halász Csilla: Gyűjtés a kassai színházért (Heti Válasz, 2009.12.03., 9. p.)
- Pataky István: Az uniót nem zavarja Slota (Magyar Nemzet, 2009.12.09., 1., 9. p.)
- Köves Gábor: „Sem rugdosni, sem glorifikálni”. Mariusz Szczygiel író és Gottland című könyve. Interjú (Magyar Narancs, 2009.12.10., 40–41. p.)
- Csehország a görög útra léphet (Napi Gazdaság, 2009.12.10., 8. p.)
- Neszméri Sándor: Csehországi enyhítés kábítószergyben (Magyar Nemzet, 2009.12.16., 16. p.)
- Péntek Orsolya: A csehszlovák tréningruha (Magyar Hírlap, 2009.12.12., 19. p.)
- Kis mennyiségben nem büntetik a fűvezést a csehek (Népszabadság, 2009.12.17., 6. p.)
- Sándor Zsuzsanna: Egy demokrata magánrendelője. A Hunčík-regény (168 óra, 2009.12.17., 16–19. p.)
- Példátlan példázat. Egy náci mintatábor zenei élete. Adolf Hoffmeister Bundibar gyermekoperájáról (HVG, 2009.12.19., 47–48. p.)
- Janzó Viktor: Újabb kárpótlás a megszállás áldozatainak (Magyar Hírlap, 2009.12.22., 12. p.)
- Szilvássy József: Václav Klaus végleg leírta önmagát (Népszabadság, 2009.12.23., 7. p.)
- Tuba Lajos: A nagy átváltás. A szlovák euró első éve (HVG, 2009.12.26., 27–28. p.)
- Nagyra dagadt. A cseh knédlikirály, Milan Svoboda (U.o., 125–126. p.)

(Gyűjtötte: Bakos István, Molnár Éva)

SÖRFÜRDŐ KÜLSŐLEG ÉS BELSŐLEG

Egy napra függetlenítettem magam a Karlovy Varyban tett kirándulás alatt kedves Bohemiás tagtársaimtól, barátaimtól, és átruccantam Chodová Planába.

A falucska maga jelentéktelen, ám unikumszámba menő nevezetessége van: a három csillagos U Sladka hotel Sörfürdője.

E-mailem elkallódott, de a barátságos recepciós hölgy rögtön hívta Mojmir Prokeš igazgató urat. A fiatalemberrel németül beszéltem – a wellness-hotel, földrajzi pozíciójából eredően is, tele német turistákkal –, amikor megtudta jöveletem okát, hívta Klára Kováčová főnövért, azaz Kovács Klárát. Az Ipolyságból származó hölgy gyönyörű magyarsággal mutatta meg a Sörfürdőt.

Az elegység a szálloda alagsorában, a régi pinclabirintusban

található. Egy kétszemélyes és több egyszemélyes kád áll a vendégek rendelkezésére. A főnövér asszony – miután az öltözőt elhagyva egy szál lepedőben besétáltam a terembe – végigmutatta az egész procedúrát. A kád aljába jó maréknyi sörélesztő és malátapép kerül, erre jön mintegy tíz liter fekete sör – „Desítka”, ám a hagyományos alapanyagok mellett felhasználnak főzéséhez hétféle gyógynövényt is. A kádat aztán meleg csapvíz és hideg ásványvíz – a neves Il sano – keverékével megtöltik, kellemes 34 Celsius fokosra. A kádak egymástól függönyökkel vannak elválasztva, így nincs akadálya, hogy a lepedő se zavarja élvezetünket. Bele a gyógyvízbe, akarom írni, gyögysörbe, mintegy húsz perc relaxáció következik, közben az ember belsőleg is élvezi a pivocska jótékony hatását, egy pohár Ležákot kap. Ezt követően a főnövér átve-

zetett egy félhomályos terembe, ott kényelmes ágyra feküdve bebugyolált, halk zene szólt, meg persze jött a következő sör.

Kovács nővér elmondta, rengeteg a visszatérő látogatójuk, leginkább a pikkelysömörben szenvedők számára jótékony a fürdő.

Nekem bőrbajom nem volt, de napok óta tartó derékfájásomat mintha elválták volna.

A sörfürdő mellett rengeteg wellness-szolgáltatás is igénybe vehető. Maga a sörgyár is látogatható, a XII. századból származó pincék megcsodálhatóak. Négyféle sörük közül háromat kóstoltam, a fekete (ezúttal gyógynövények nélkül...) remek, a „Tizenhármás” világos pedig az egyik legjobb, melyet Csehországban ittam. A sörkertben háromezer (igen, 3000!) sörbarát fér el, össze is gyűlnek a jelesebb napokon – áprilisban nagy nyitóünnepségre kerül sor, majdnem azt írtam, sör,

júniusban hordógurító verseny van, augusztusban pedig sörfesztivál.

Akinek még ez sem lenne elég, a 800 esztendőes sziklalabirintus elegáns éttermében a cseh és nemzetközi konyha kiválóságait ízlelheti meg, megtekintheti a kis sörmúzeumot, a szálloda épületében lévő szuvenirboltban pedig sört és azzal kapcsolatos dolgokat – pl. sörsampon – vásárolhat emléke. Aki inkább a napfényt szereti, az a Stará Sladovna épületében lévő éttermet keresse fel, valamikor itt készítették a malátát – és ezt a hangulatos éttermet választotta 2008-as látogatásakor Václav Klaus elnök is.

Minderről további részletes információ található: www.chodovar.cz alatt.

Heiner Lajos

Receptek

A sör gyógyít – Pivo léčí 6.

Folytatjuk 2005-ben elkezdett sorozatunkat a sör gyógyító hatásáról az ajánlott irodalom: Poctivá česká pivní kuchárka című kiadvány alapján, mely a Květy című hetilap 2005/2. mellékleteként jelent meg 40 oldalon, és Kaposvári Zdenkától kaptuk ajándékba. Ebből a „Becsületes cseh sörös szakácskönyvből” megtudhatjuk, miért egészséges a sör, és mi mindent lehet készíteni a konyhában sörrel, sörből és sörhöz. Jó tanácsaiból és receptjeiből közlünk most újabb csokrot. Az előételek, levesek után még mindig a sörös főételeknél tartunk! Jó étvágyat!

Rántott vagdalt hús sörfőző módra – Pivovarnický sekaný řízek

Hozzávalók: 35 dkg darált hús, 1 l világos sör, 5 dkg kemény sajt, 5 dkg puha szalámi, 4 gerezd fokhagyma, 1 peperóni, só, zsemlemorzsa, zsír sütéshez
Bundához: 8 dkg sima liszt, 1 tojás, 100 ml világos sör

A darált húst habosra felverjük a sörrel, belekeverjük a kockákra vágott sajtot és szalámit. Megsózzuk, hozzáadjuk a szét-dörzsölt fokhagymát és az apróra vágott peperónit. Ha kell, zsemlemorzsaival sűrítjük. A keverékből hosszúka formájú szeleteket formázunk, amelyeket a lisztből, sörből, tojásból készített tésztába mártjuk és a felforrósított zsírban megsütjük.

Tipp! Reszelt keménysajtot adhatunk a bundatésztához is.

Krumplilángos füstölt hússal és sörrel – Cmunda s uzeným masem a pivem

Hozzávalók: 1 kg burgonya, 2 tojás, 1 l világos sör, 12 dkg sima liszt, 5 fokhagymagerezd, só, bors, majoránna, 10 dkg füstölt hús, zsír a sütéshez

A meghámozott krumplit finom reszelőn lereszeljük, kinyom-

kodjuk és leöntjük róla a felesleges vizet. Beszórjuk liszttel, hozzáadjuk a tojást, a sört, az átnyomott fokhagymát, a sót, a fűszereket és elkeverjük a tésztát, amelybe beletesszük az apróra vágott füstölt húst. A keveréket szedőkanállal a lábosban felforrósított zsíron szétterítjük. Mindkét oldalán aranybarnára sütjük.

Tipp! Tálalás előtt megszórhatjuk reszelt tormával.

Füstölt oldalas sörben és káposztával – Uzený buček v pivu a zelí

Hozzávalók: 25 dkg füstölt oldalas, 1 fej káposzta, 5 dkg keménysajt, 1 l barna sör, só, bors

Az oldalast megfőzzük, majd kihűlés után kockákra daraboljuk. A káposzta torzsáját eltávolítjuk, csikokra vágjuk és megfőzzük. A húst serpenyőben aranyszínűre pirítjuk, hozzáadjuk a megfőtt káposztát, megszórjuk reszelt sajttal és ráöntjük a sört, megsózzuk, megfűszerezzük és sütőben megsütjük. Amikor a sajt megbarnul, kész az étel.

Tipp! Kiváló köret hozzá a piritós fehér kenyér.

*(Poctivá česká pivní kuchárka, 2005/2., 18–19. p.)
(Fordította: Molnár Éva)*

HÍRÜNK A VILÁGBAN

Český dialog / Czech Dialogue

Czech Republic SPOJUJE ČECHY DOMA A VE SVĚTĚ 1-2/2009

Torž Dva The Kriz

Martinů Revisited v zahraničí

Hudba Martinů, ač ovlivněná internacionálními vlivy včetně jazzu, vyvěrala vždy z hloubky českých a moravských pramenů. Pro svoji odůvěrnost, krásu a nezaměnitelnou harmonii si našla mnoho příznivců v celém světě. Při příležitosti skladatelova výročí se proto podařilo – i díky členům mezinárodní společnosti Martinů circle působícím po celém světě – do projektu Martinů Revisited zapojit celou řadu významných hudebních těles a institucí. Jen namátkou – slavnostní koncerty s díly Martinů odehrávají například BBC Symphony Orchestra s Jiřím Bělohávkem, Berlinští i Newyorští filharmonici, na hudbu Martinů se zaměřil i festival Budapeštské jaro. (O přípravách české části festivalu jsme čtenáře informovali již dříve. Inicioval je ve spolupráci s tamním spolkem Bohemia, s nímž je naše redakce v kontaktu, a s Českým centrem v Budapešti, další čtenář Českého dialogu, houslista Jaroslav Šonský.)

Hírünk a világban 2009-ben főleg a Budapesti Tavasz Fesztivállal kapcsolatos, miként azt Kirschner Péter: Fel Bohémiába! című cikke a Budapest folyóiratban (2009/04.), a Český dialog című, külföldieknek szóló cseh folyóirat, illetve a Martinů Revue oldalai tanúsítják.

BUDAPEST

A VÁROSLAKÓ

CIVILIZÁDÁ

Fel Bohémiába!

Kirschner Péter

A kétéves projekt alatt megvalósult a Budapesti Tavasz Fesztivál 2009. évi programja, amelyben a magyarországi közönség is megismerheti a cseh kultúra és zenéjének szépségeit. A fővárosban és vidéken is számos koncert, előadás, kiállítás és művészeti program várja az érdeklődőket. A cseh kultúra és zenéjének bemutatásának érdekében a Budapesti Tavasz Fesztivál szervezői különös figyelmet fordítottak a fiatalok és a családok számára. A fesztivál célja, hogy a közönség megismerhesse a cseh kultúra és zenéjének szépségeit, és a magyarországi közönség is megismerhesse a cseh kultúra és zenéjének szépségeit.

... megismerhetjük a cseh kultúra és zenéjének szépségeit. A Budapesti Tavasz Fesztivál 2009. évi programja, amelyben a magyarországi közönség is megismerheti a cseh kultúra és zenéjének szépségeit. A fővárosban és vidéken is számos koncert, előadás, kiállítás és művészeti program várja az érdeklődőket. A cseh kultúra és zenéjének bemutatásának érdekében a Budapesti Tavasz Fesztivál szervezői különös figyelmet fordítottak a fiatalok és a családok számára. A fesztivál célja, hogy a közönség megismerhesse a cseh kultúra és zenéjének szépségeit, és a magyarországi közönség is megismerhesse a cseh kultúra és zenéjének szépségeit.

BUDAPEŠTŠKÝ JARNÍ FESTIVAL

Z titulu CZ PRES byla Česká republika letošním čestným hostem nejvýznamnějšího maďarského kulturního festivalu Budapeštského jarního festivalu (BJF), který trval od 20. března do 5. dubna 2009. Festival se koná každoročně pod záštitou prezidenta Maďarské republiky, Českému centru Budapešť ve spolupráci se ZÚ Budapešť a s maďarskými partnery se podařilo připravit na 14 kulturních akcí.

Slavnostní otevření reprezentativní výstavy z děl Alfonse Muchy „Chvála žen“ 20. března v prostorách prestižního budapeštského Muzea krásných umění (Szépművészeti Múzeum) bylo zároveň zahajovací akcí celého festivalu. Za současně značného zájmu médií a za přítomnosti cca 600 hostů festivalu zahájil maďarský ministr vzdělávání a kultury I. Hiller, ministr pro samosprávu I. Gyenesei a primátor Budapešti G. Demszky.

Výstavu A. Muchy a zároveň i celou českou účast na festivalu zahájil 1. náměstek ministra kultury ČR F. Mikeš. Generální ředitel muzea L. Baán zdůraznil, že tak rozsáhlá výstava z děl A. Muchy se na maďarském území konala naposledy před 110 lety. Zástupci médií a hosté pak měli možnost prohlédnout si na 100 děl tohoto českého velkého secese. Výstava se zúčastnili i potomci A. Muchy – Sarah a John Muchovi.

Český dialog / Czech Dialogue

Czech Republic SPOJUJE ČECHY DOMA A VE SVĚTĚ 5-6/2009

Fenomén Martinů

Nadě ve světě

Budapeštský jarní festival 2009 zněl česky

Budapeštský jarní festival – jeden z nejvýznamnějších mezinárodních kulturních událostí v Maďarsku – se koná tradičně v době zimních prázdnin a v rámci kulturního přelomu. Letošní festival (20. 3. – 5. 4. 2009) přinesl jako každoročně hosty České republiky a v rámci toho zejména výstavu výjimečného bohemského programu.

... výstavu výjimečného bohemského programu. Hlavní organizátorem je státní Česká centrum v Budapešti, ve spolupráci s ním však na scéně působí i další instituce. Program festivalu zahrnuje koncertní, výstavní a divadelní akce. V rámci festivalu proběhne i výstava děl Alfonse Muchy, která byla zahájena 20. března 2009. Výstava se zúčastnili i potomci A. Muchy – Sarah a John Muchovi. Výstava se zúčastnili i potomci A. Muchy – Sarah a John Muchovi.

BUDAPEŠTŠKÝ JARNÍ FESTIVAL

Česká republika byla letos díky snaze Českého centra Budapešť čestným hostem nejvýznamnějšího maďarského kulturního festivalu. V rámci programu navazovalo Česko na předchozí hostování v roce 2007. Program festivalu zahrnuje koncertní, výstavní a divadelní akce. V rámci festivalu proběhne i výstava děl Alfonse Muchy, která byla zahájena 20. března 2009. Výstava se zúčastnili i potomci A. Muchy – Sarah a John Muchovi.

Fotografie z českých zahraničních Budapeštského jarního festivalu vystavené na stránkách Českého dialogu

... vystavené na stránkách Českého dialogu. Program festivalu zahrnuje koncertní, výstavní a divadelní akce. V rámci festivalu proběhne i výstava děl Alfonse Muchy, která byla zahájena 20. března 2009. Výstava se zúčastnili i potomci A. Muchy – Sarah a John Muchovi.

... vystavené na stránkách Českého dialogu. Program festivalu zahrnuje koncertní, výstavní a divadelní akce. V rámci festivalu proběhne i výstava děl Alfonse Muchy, která byla zahájena 20. března 2009. Výstava se zúčastnili i potomci A. Muchy – Sarah a John Muchovi.

Muchovu výstavu v Budapešti vidělo 75 tisíc lidí. do Brna doputuje NA PODZIM doplněná o korespondenci i návrhy bankovek.

KLÁRA KUBÍČKOVÁ

Hommage à Bohuslav Martinů

... opened the exhibition on 25 March to mark the occasion of a concert given by the Czech Radio Symphony Orchestra. The exhibition was curated by Bohuslav Martinů's daughter, the artist's wife, and the Czech Ambassador to Hungary, Jarmila Pisková. The exhibition was held at the Palace of the Arts in Budapest.

In memoriam...

2009. március 14-én 95. életévében elhunyt körünk doyenje, **Dr. Serényi Gusztó** bácsi, ki a kezdetektől támogatta a kultúrák kölcsönös megismerésére irányuló törekvéseinket, figyelemmel kísérte működésünket, sőt anno, már nyugdíjas korában a cseh nyelv rejtelseibe is belemélyedt a brnói nyári egyetemen. Ahoj, odpočívej v pokoji! (mé)

Korábban és sokkal fiatalabban hagyta itt e földi világot **Szelényi Emil**, aki a maga kedves, szerény módján volt jelen körünkben és szívesen járta velünk a cseh tájakat.

Emlékét megőrizzük! (mé)

2009. szeptember 13-án örökre távozott sorainkból **Heiszler Vilmos történelész barátunk**, egyetemi oktató, a Bohemia Baráti Kör, sőt előde, az Amicus alapító tagja, támogatója, folyóiratunk rendszeres önkéntes munkatársa, cseh témák aktív szakértője. 62 éves volt!

Kedves Vilmos! Szomorúan úgy érezzük, hogy kicsit siettél elhagyni e világot s körünket, ugyanakkor örülünk, hogy cseh érdeklődésünk révén oly hosszú ideje baráti szálak fűztek hozzánk. Mindig kész voltál megosztani velünk és szélesebb közönséggel kutatásaid eredményét, szellemes, éles nyelvű, sokszor szarkasztikus politi-

kai helyzetelemzésedet, próbáltad a politikai palettát a gyakorlatban is – de jobb azt kicsit kívülről nézni –, szívesen írtál nekünk külön könyvismertetések, jöttél velünk a baráti körünk bemutatkozásaira előadást tartani, élveztük könnyedén sziporkázó ironizálásod emberi megnyilvánulásokon, ha nem is mindig volt toleráns, értékeltük nők iránti kitüntető figyelmes-

ségedet, örültünk, hogy még az idei Bohemia Bálon is megtáncoltattad őket, és júniusban találkoztunk Veled Goldmannová és Zachár barátaink kiállítás-megnyitóján – de nem gondoltuk, hogy utoljára látunk. Nyugodj békében, emléked, neved őrzik családot, barátaid, ismerőseid, tanítványaid és írásaid!

Bohemia BK
(mé)

(Fotó: Zachár Ottó)

Ana Okrouhlá

2009 őszén elhunyt **Ana Okrouhlá** barátunk, a magyar kultúra cseh közvetítője, a magyar nyelv kiváló cseh ismerője, gyakorlója, a magyar irodalom fordítója, baráti körünk pártolója s cseh megfelelőjének, az Amicus egyesületnek egyik alapítója. Nevével gyakran találkozhattak a Prágai Tükör olvasói. Utoljára a CSMMSZ prágai tisztújító ülésén elhangzott hozzászólását idézte e lap, de a folytatás elmaradt, mert egyszer csak nem tért vissza hétvégi házából. 2009. december 11-én helyezték örök nyugalomra Prága vynyohradi temetőjében. Nyugodj békében, Anička! Köszönjük minden segítségedet, jószolgálatodat a magyar és cseh kapcsolatok ápolásában, Brábek nyomdokain. – Molnárová és a Bohemia Baráti Kör. Anička fordítói munkásságát Kateřina Horváthová búcsúztatója foglalja össze:

Ana 1941. május 27-én született. A prágai Közgazdasági Középiskolában tett érettségije óta (1959) egészen nyugdíjba vonulásáig külkereskedelmi területen dolgozott tisztviselőként. Magyarból fordított, túlnyomórészt gazdasági munkákat, de szépirodalmat is. Publikált az Amicus című cseh folyóiratban (a Cseh–magyar Megértés Egyesületnek kiadványában), melynek egyidejűleg szerkesztő bizottsági tagja volt, továbbá a Světová literatura (Világirodalom) és a Souvislosti (Összefüggések) revue-kben. Jelentős fordítói tette volt a Satyrova kůže (Szatírbőr, Lidové noviny 1997) című, 17 magyar elbeszélést felölelő antológia, mely Karinthy Frigyesről egészen Eörsi Istvánig foglalta össze a hazai próza fejlődését. 1999-ben a Volvox Globator kiadó megjelentette Bólya Péter önéletrajzi ihletésű regényét, A veréb századik lépését (*Sto vrab-*

čích kroků), amely bravúros és nagyon olvasható betekintést nyújtott a fiatal – a hatvanas évek beatnik – nemzedék főként a budapesti és szegedi főiskolák környezetébe.

2001-ben Ana beiratkozott a prágai Károly Egyetem Bölcsészkarának magyar szakára, melyhez később felvette az etnológiát is. 2003-ban, szintén a Volvox Globator adta ki Ana fordításában Kertész Ákos: Családi ház manzárdal (*Rodinný dům s mansardou*) című regényét, amelyben a szerző a romakérdéssel, a faji előítéletekkel, a prostitúció problémájával és a társadalom periferiáján élő emberek betagozódásának lehetőségeivel foglalkozik. 2005-ben a brnói Host kiadó publikálta Pályi András Megérkezés (*Příchody*) erősen erotikus regényét, melynek főhősei középkaderek a politikai rendszer változása előtti Magyarországon. A szerző itt az erotikán kívül a belső szabadság kérdésével foglalkozik abban a helyzetben, amikor az embert megfosztották külső szabadságától. Ana egyetemi tanulmányai alatt kezdett foglalkozni a mesék és a folklór etnológiai elemzésével. *Dívotvorný vůl* (Csodatevő ökör, Dauphin, 2008) címmel magyar népmese-válogatást szerkesztett. 2007-ben együttműködésbe lépett a Kniha Zlín kiadóval, mely 2008-ban Ana fordításában kiadta Grecsó Krisztián kortárs magyar író Isten hozott (*Bud' vítán*) című regényét – fiktív naplót tele kérdésekkel, kétségekkel és szemrehányásokkal, aminek háttérében kollektív bűnösség érzése áll. Ugyanennek a kiadónak lefordította még Grecsó legújabb regényét, a Táncciskolát (*Taneční škola*), mely 2008 tavaszán jelent meg Magyarországon és máris az első tíz legolvasottabb könyvek közé

került, továbbá Ficsku Pál író, újságíró Gyerekgyár (*Továrna na děti*) című könyvét, mely őszintén, tárgyilagosan, sőt helyenként brutálisan mesél arról, milyen az, amikor a férfinak ketyeg a biológiai órája és minden áron igyekszik első utódát világra hozni. Mindkét fordítás 2010 tavaszától elérhető a könyvesboltokban.

Ana Okrouhlá cseh nyelven megjelent műfordításai:

Csaplár Vilmos: *Když peníze, tak hodně* (Pénzt, de sokat; R, Bratislava, Gemini 1993)

Monoszló Dezső: *Kolik hodin je ve dvě odpoledne* (VP, Praha, Ivo Železný 1996)

Satyrova kůže. Sedmnáct maďarských povídek (VP, Praha, Nakladatelství Lidové noviny 1997)

Bólya Péter: *Sto vrabčích kroků* (A veréb századik lépése; R, Praha, Volvox Globator 1998)

Szerb Antal: *Tyran* (A zsarnok; P, Praha, Volvox Globator 1998)

Thuróczy /Thuróczyová/ Katalin: *Smrt V. I.* (V. I. halála; P, Praha, Volvox Globator 2000)

Thuróczy /Thuróczyová/ Katalin: *Kabát v barvě kafebraun do zelena* (Mese a főzelékszínű kabátról; P, ústí nad Orlicí, Louč 2001)

Kertész Ákos: *Rodinný dům s mansardou* (Családi ház manzárdal, Volvox Globator 2003)

Pályi András: *Příchody* (Megérkezés; Brno, Host 2005)

Grecsó Krisztián: *Bud' vítán* (Isten hozott, Kniha Zlín, 2008)

Kateřina Horváthová
(Megjelent: www.iLiteratura.cz)
(Fordítás: Molnár Éva)

Hommage à Bohuslav Martinů (1890–1959)

Kiállítás a cseh zeneszerző életéről és munkásságáról
Időpont: 2009. március 19–április 6.

Helyszín: Művészetek Palotája, 1095 Budapest, Komor Marcell u.
A kiállítás kurátora: Sandra Srnková Bergmannová (Bohuslav Martinů Intézet, Prága) © Bohuslav Martinů Intézet, Prága
Szöveg: © Sandra Srnková Bergmannová (Fordítás: Molnár Éva, lektorálás: G. Kovács László)

Grafikai terv, installáció: © Németh Gábor

A kiállítás rendezői és támogatói: Bohemia Baráti Kör, a Budapesti Cseh Centrum, a prágai Bohuslav Martinů Intézet, a Poličkai Városi Múzeum és Bohuslav Martinů Centrum, a Cseh Köztársaság Külügyminisztériuma

BOHUSLAV MARTINŰ ÉLETE ÉVSZÁMOKBAN

1890 (december 8.)	Poličkában születik
1906 (szeptember)	felvételi vizsga a prágai konzervatóriumba (hegedű szak)
1910	„javíthatatlan hanyagság” miatt kidobják a konzervatóriumból
1912 (december 10.)	államvizsga
1923 (október)	Roussel tanítványa Párizsban
1924	Half-time H. 142 (Félidő)
1926	La Bagarre H. 155
1927	Konyhai revü H. 161, A katona és a táncosnő H. 162
1935	Vigjáték a hídon H. 247
1937	Julietta H. 253
1938	Kettősverseny H. 271
1939	Tábori mise
1941	Charlotte-tal az USA-ba távozik
1942–1946	1–5. szimfónia H. 289, 295, 299, 305, 310
1952	Esküvő H. 341
1953	Szimfonikus fantáziák H. 343
1954	Mirandolina H. 346
1955	Gilgames H. 351, Piero della Francesca freskói H. 352, A kutak megnyitása H. 354
1958	Parabolák H. 367, Ariadné H. 370
1959	Görög passió H. 372 műsoron. Augusztus 28-án meghal Liestal-kantonális kórházban. Szeptember 1-jén eltemetik a schönembergi Sacher-birtokon
1977 (február 21.)	megalakul a Bohuslav Martinů Társaság, a Cseh Zenei Társaság szekciója
1978 (december 11.)	Charlotte Martinůt a poličkai családi sírba temetik
1979 (augusztus 27.)	B. Martinů hazaszállított hamvait ünnepélyesen a poličkai családi sírba helyezik

(mé)

Belső borítóinkon:

Alfons Mucha pannói

Alfons Mucha festő, grafikus, illusztrátor 1860-ban született a morvaországi Ivančicében. Miután nem vették fel a prágai Szépművészeti Akadémiára, 1879-ben Bécsbe ment, ahol színpadi díszleteket készített. 1885–1888-ban Münchenben és a párizsi Julian és Colarossi akadémián folytatott tanulmányokat, majd a francia fővárosban maradt.

1895-ben Sarah Bernhardt színésznőnek készített Gismonda-plakátja hozta meg számára a sikert. A színésznővel hat éves szerződést írt alá, s még hat plakátot tervezett számára. Az ívekben és csigavonalakban, virágdíszekben és stilizált ornamentekben gazdag Mucha-stílus rövidesen népszerű lett, és valósággal tolongtak a plakátjaiért. Dekoratív pannói, mint a *Négy évszak*, *Négy művészet*, a *Drágakövek*, a szecesszió szépségisményének legtökéletesebb megjelenítései. Párizsi kiadókkal szerződést kötött könyvillusztrációkra. Az 1900. évi világkiállításon ő dekorálta Ausztria Bosznia–Hercegovina pavilonját, amely elnyerte a világkiállítás ezüstérmét. Muchát a francia Becsületrend lovagi fokozatával tüntették ki.

Néhány év amerikai próbálkozás után 1910-ben hazatért Csehországba, részt vett a prágai Obecní dům dekorálásában. Húsz évet szentelt a Szláv eposz című, húsz darabból álló óriásfestmény-sorozatának, melyet 1928-ban Prága városának, illetve nemzetének ajándékozott. 1939-ben Muchát a nácik az elsők között tartóztatták le. Szabadlábra helyezése után, 1939 júliusában meghalt.

A nő dicsérete. Alfons Mucha, a cseh szecesszió mestere címmel 2009 tavaszán – több mint száz év után – reprezentatív kiállítás nyílt a budapesti Szépművészeti Múzeumban a brnói Morva Galéria, a prágai Iparművészeti Múzeum és a Mucha Alapítvány gyűjteményeiből. (mé)

Alfons Mucha párizsi műtermében, 1896 körül

(Forrás: Jiří Mucha: Alfons Mucha, Eminent, Praha, 1999)

A BOHEMIA FOLYÓIRAT
2009/1–4. ÖSSZEVONT SZÁMÁNAK MELLÉKLETE

Barátainknál – Északon
A révkomáromi Limes Galéria

Bohemia
PRÁTELSKY KRUH ↔ BARÁTI KÖR

A Limes Galéria bemutatkozása

A Pro Arte Danubií, a Duna Menté Művésze-
téért Polgári Társulás 1999 decemberében lett
önálló jogi személy. Tevékenységének nagy
része két helyszínhez kötődik Komáromban: az
egyik a Nádor Utcai Galéria (Bencés Rendház
folyosóján), a másik pedig 2001 szeptemberé-
től a Limes Galéria, a volt Katonatemplom, a fe-
rences rend késő barokk templomának hajójá-

*A révkomáromi Limes Galéria kiállításmegnyitó előtt
a volt Katonatemplomban*

ban és kórusán rendezett kiállítások. A Pro Arte
Danubií Polgári Társulás tagjai és vezetősége
révén a város és Szlovákia különböző kulturális
intézményeiben – sőt határainkon túl is – szervez,
rendez és nyit meg kiállításokat. A társulás
éves program alapján működik. Az évi 10–15
kiállítást kizárólag pályázati úton szerzett pénz-
összegekből valósítják meg, szintén ebből mű-
ködtetik az épületet is, időnként nagyon nehéz
körülmények között.

Működésük fő területe a képzőművészet mű-
fajainak bemutatása: festészet, grafika, szobrá-
szat, fotográfia, installációk, performance-ok,
konceptuális művészeti formák és az akciómű-
vészet is teret és helyet kap a Limes Galéria
termeiben. A korábbi korok művészetét a nem-
zetközi műemlékvédelem dokumentumain át a

restaurált, európai művészi szintet képviselő
hazai középkori és későbbi freskófestészetet és
a szakrális építészetet panelekre rögzített, több-
nyelvű fotomontázsokon keresztül mutatták be
a közönségnek.

A kortárs művészet bemutatásánál ügyelnek
arra, hogy a hely adta lehetőségeknek megfele-
lő (barokk templomhajó) kiállításokat rendez-
zenek meg, ahol minden kísérő történet (zenei
műsorszámok, énekek, versek, meseadaptációk,
tánckompozíciók, evangelizációs játékok) a ki-
állítás adta élmények karakteréhez kötődik.

Így fokozzák a komplex művészi élményt,
hogy a látogatók vizuális kultúrája egyre mé-
lyüljön, hogy felfedezzék közösen a művésze-
tek üzeneteit, hogy megértsék a jelenkor művé-
szetének különböző kifejezési eszközeit és azt,
hogy miért épülnek be a köznap tárgyai a műal-
kotásokba. Korunkban a művészet funkciója nem
csak a szépérzék kielégítése, sőt ma inkább az
élet különböző területein való jelenlét jellemzi:
utcán, házak falán, kerítésen, hídon, parkban,
templomtérben, galériában egyaránt felfedez-
hetjük a művészet nyomait. A művész véleményt
mond, álláspontot közöl, figyelmeztet, tehát je-
len van életünkben. Legyen szerencsénk, és
próbáljuk megérteni, élvezni az idők jeleit a
képzőművészetben.

A Pro Arte Danubií Polgári Társulás eddigi
működése jelzi, nem eredménytelen a fárado-
zás, hogy megismerjük egymás kultúráját és
értékeit a borszín, a lakhely földrajzi fekvésétől
függetlenül, országon és Európán belül és kí-
vül. Hiszen az igaz művé-
szet jelet, üzenetet hordoz
embertől emberig.

*PhDr. Farkas Veronika
művészettörténész*

A révkomáromi Katonatemplom

A ferences rendi szerzetesek építették a templomot 1677-ben a város szélén. A ferences rend feloszlata után (II. József, 1783.) a várbéli katonaság, a német és szlovák ajkú lakosság használta a templomot liturgikus célokra. A templomhoz kolostorépület is tartozott, amelyet a II. világháború után leromboltak. A templom barokk stílusban épült, egyhajós belső térrel, karzattal és egy toronnyal. A falakat freskók díszít-

ment. 1966-ban Komárom Város Önkormányzata és a Műemlékvédelmi Hivatal összefogásával régészeti feltárások és falkutatás folyt. Megvalósult a tetőszerkezet felújítása és az előteret üvegfallal választották le.

A KATONATEMPLOM ÚJ KÜLDETÉSE

2001 szeptemberétől Komárom Város vezetése a Pro Arte Danubií, Duna Mente Művészetéért Polgári Társulást bízta meg, hogy a kultúra, a szépség, az értékek bemutatásának színterévé alakítsa. A épület az új feladatnak megfelelően a Limes Galéria nevet kapta. A cél a kortárs művészet bemutatása országos és nemzetközi viszonylatban. Az éves kiállítások dramaturgiáját úgy állítjuk össze, hogy helyet kapjanak a fiatal, pályakezdő művészek, a jubilánsok, az izgalmas életművek a képzőművészet különböző válfajaiban. Odafigyelünk az egyetemes magyar népi kultúra ápolására, bemutatására. Kétévente sérüléssel élő emberek alkotásainak is teret adunk.

Minden rendezvényünk ünnepi hangulatban az értékek közvetítésére törekszük. Kezdetektől napjainkig, közel másfélszáz sikeres rendezvényt valósítottunk meg.

www.limesgaleria.hu
www.galerialimes.sk

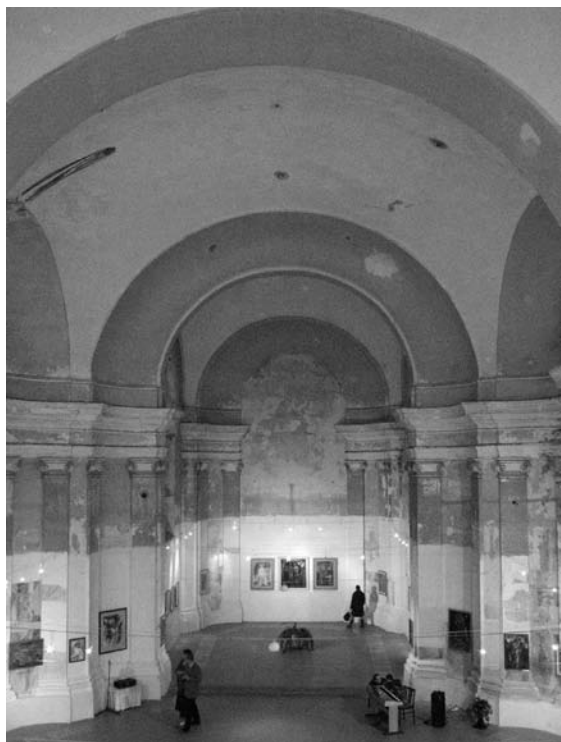
LIMES GALÉRIA

94501 Komárom
Ferencesek utcája 31.

Telefonszám:
+421-905-903-920,
+421-907-719-493

E-mail:
proartelimes@inmail.sk

A kiállítások látogatási ideje:
egész évben 10–16 óráig
(szombaton és vasárnap megbeszélés szerint
a fenti két telefonszámon).

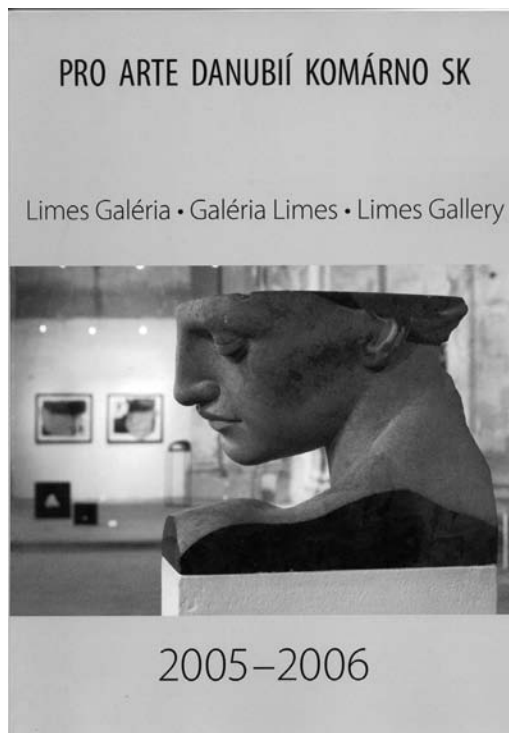
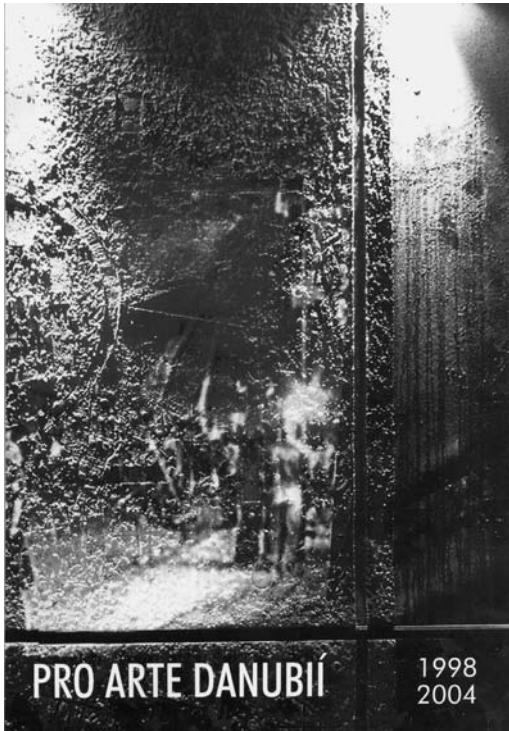

A volt Katonatemplom, ma Limes Galéria impozáns belső tere a kórusról

tették. A szoborfülkékben az Árpád-házi szentek alakjai közül néhány ma is jól látható.

A templomtér alatt temetkezési célra használt altemplom húzódott. (Az 1965-ös árvíz után a katakombákat homokkal töltötték fel.) A templomteret hosszú évekig (1950–2001) raktárként használták. Az épület állaga tönkre-

A Limes Galéria és a Bohemia Baráti Kör

A Bohemia Baráti Kör határon túli barátai között tarthatjuk számon a Révkomáromban működő Limes Galériát, melynek lelke és alapítója Farkas Veronika művészettörténész. Kiállításain kortárs magyar művészeket mutat be Szlovákiából, Csehországból, Magyarországról és más külföldi országokból, a képzőművészet nyelvén ápolgatva a Duna menti kapcsolatokat a szlovák oldali Komáromban. Farkas Veronika rendezésében indult szlovákiai és csehországi

rasztot vagy hátteret biztosítva a legmodernebb meghökkentő ötleteknek.

Néhány eddigi vendégszereplésünk, illetve barátaink Farkas Veronika kurátori közreműködésével létrejött kiállítása a Limes Galériában és más csehországi helyszíneken:

- 2002. július 13. – Zachár Ottó: Csehországi barangolások (fotókiállítás, Csemadok Galéria, Komárom, augusztus 9-ig)
- 2002. szeptember 6. – Gyulai Líviusz grafikai és könyvkiállítása, animációs filmjeinek vetítése (Zichy Palota, Komárom, október 6-ig)
- 2002. december 7. – Lőrincz Zsuzsa: Monotypiák (Komáromi Kisgaléria, 2003. január 12-ig)
- 2003. október 14. – Gyulai Líviusz grafikai kiállítása a PMKK-ban (Prága, 2004. január 31-ig)
- 2005. március 3. – Decsi-Kiss Mária, Oláh Mária, Szalai Zsuzsa: Mesterségem, te gyönyörű... (gyöngy- és ruhakiállítás, -vásár, Limes Galéria, március 31-ig)
- 2004. május 15. – Gyulai Líviusz grafikai kiállítása Slavonicében (június 30-ig)
- 2006. július 14. – Lőrincz Zsuzsa: Papírvázslat (Limes Galéria, augusztus 1-jéig)
- 2009. augusztus 14– Lőrincz Zsuzsa: Elszáll a nyár... (legújabb műveinek kiállítása, Limes Galéria, szeptember 1-jéig)
- 2009. augusztus 15. – Papp Imre: Versek, Pípacskok, Papírvessző című versesköteteinek bemutatása H. Tóth István egyetemi docens, a prágai Károly Egyetem vendégtanára előadásában. (Limes Galéria)

Gyulai Líviusz grafikus, Vennes Emmy és Farkas Veronika a slavoniceai kiállításon, 2004

körútjára Gyulai Líviusz grafikus barátunk kiállítása, de több Bohemia-barátunknak biztosított lehetőséget. Rendszeresen visszavárja külföldre szakadt honfitársait újabb munkáikkal. Veronika losonci tanítóskodása után elvégezte az ELTE BTK művészettörténet szakát, s azóta is szívügyeként munkálkodik a szlovákiai magyar képzőművészet számontartásán, feldolgozásán és bemutatásán. Fő kiállító tere Révkomáromban a hajdani Katonatemplom és szépséges kórusa, exkluzív környezetet nyújtva a művészi installációknak, érdekes kiemelő kont-

Molnár Éva

A Limes Galéria 2009. évi rendezvényeiből

ELSZÁLL A NYÁR

**Lőrincz Zsuzsa legújabb alkotásaiból
2009. augusztus 14–szeptember 1.**

A pozsonyi származású, de a Képzőművészeti Akadémia évei óta (1979–1985) Prágában élő képzőművész sohasem szakadt el szülőföldjétől, a Csallóközben megélt ifjúkori emlékeitől, családjá Szlovákiában maradt tagjaitól és az első művészi próbálkozásainak színhelyeitől.

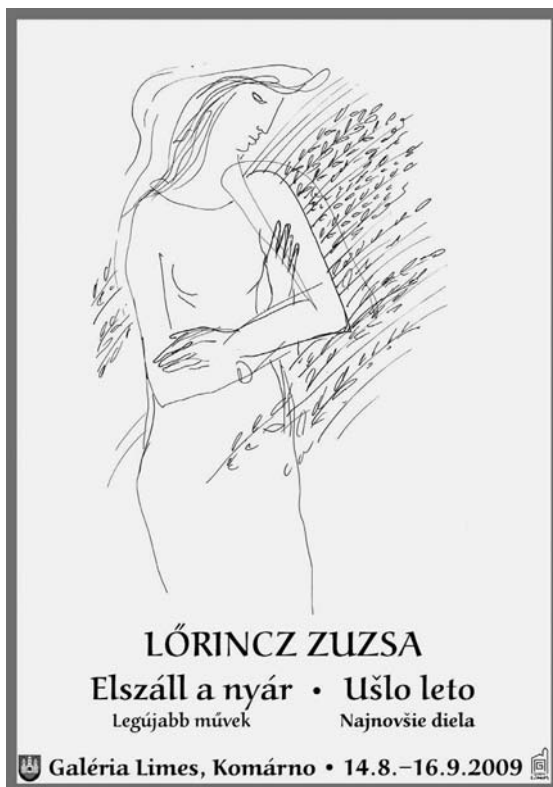
Lőrincz Zsuzsa grafikus barátunk a Limes Galériában, 2009

Pályája sokrétű, többfajta képzőművészeti műfajban valósítja meg műveit. Szüntelenül kísérletezik. Anyagokat kapcsol össze, mint a papírt, a drótot és a fát. Saját készítésű papírt állít elő, megfesti, hálóra rögzíti, motívumot nyom bele és megszületik a mű: a *Magnóliák*, *Assisi Szent Ferenc* alakja, aki a madarakkal beszélget, a *Jópásztor* nagy méretű változatai, a *Fészek*, a *Nagy hullámvás*, a *Szárnyasoltár*. Ezek mindegyike összefoglaló mű.

A motívumokat hosszú ideig hordozza magában. Realizálja rajzban, grafikában, monotypiában. Egy új feladat, az ő esetében rendszerint egy újabb egyéni kiállítás, mint a 2006 júliusában megrendezett Limes Galéria-beli jubileumi, gyűjteményes kiállítás, a korábban említett nagyméretű művek létrehozását inspirálta.

Assisi Szent Ferenc alakjával azért kezdett foglalkozni, mert a Limes Galéria egy volt ferencesrendi templomban működik, és Szent Ferenc vállalta a teljes szegénységet, a nélkülözést. Az alázatos Isten- és emberszolgálat példája ő évszázadokon át.

A monumentalitás legkorábbi műveitől követhető nyomon. Akkor is, ha illusztrációt készít, mint *Vajkai Miklós* A szélember kenyere című, a csallóközi meséket megjelenítő kötetnek lapjai is szétfeszítik a képező kereteit...

Lőrincz Zsuzsa: Ülő nő, 2006, drótszobor és monotypiák a Limes Galéria Dúdor István termében

Lőrincz Zsuzsa: Fájdalom (Esterházy János emlékének), 2008, drótszobor

Lőrincz Zsuzsa családi körben a kiállítás megnyitóján

Prágai élményekből merít a *Papp Imre* kötetéhez készített illusztrációinál, amelyek végtelenül légiesek. A finoman ívelt örhelyen mozdulatlanul álló kiskatona alakja előtt megjelenik egy tündér hattyúk kíséretében. A rajz itt csupa líra, érzelem.

A monumentalitás igénye samotszobrain követhető nyomon a legerőteljesebben.

Harmincéves pályafutása alatt műveiben egyéni szimbólumrendszert teremtett. A leartott búza aranyló hullámvázis verőfényben a nagy kiterjedésű földterületen, amelybe leborul az alkotó művész. Ez jelzi mélységes együttérzését a termőfölddel, a teremtett világgal. *Madonnái* bárányt melengetnek a keblükön. Izgalmas együttélése ez a motívum a keresztény hitvilág, az Újszövetség tanításának: az elvesztett bárány megtalálásából fakadó öröm, a népmesék és mondavilág alakjaiban megjelenő pozitívumok. A kifejezetten keresztényi jelképeket – a korpust, az ikont, a levételt a ke-

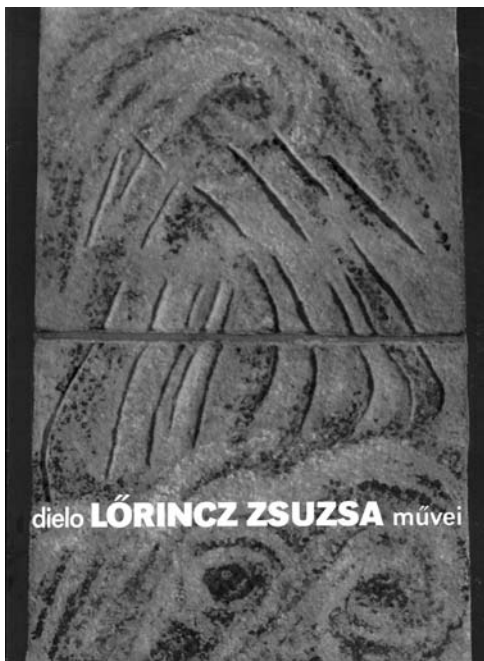

Lőrincz Zsuzsa: Ölelkezők II., 2009, monotypia

Lőrincz Zsuzsa Ikarosza a Dúdor István terem fényeiben

dielo **LŐRINCZ ZSUZSA** művei

resztről, Veronika kendőjét – tiszta és mély alázattal formálja újjá művein. Szakralitás jellemzi a szerelem ábrázolásait is. A férfi és nő együvértartozásáról szóló művei a monumentalitásuk mellett is gyengédséget, boldogságot sugároznak, hiszen tudják: az egyetemes egész részei.

Lőrincz Zsuzsa Prágában él és alkot, művésztanárként tanít egy prágai művészeti középiskolában. Önálló és csoportos kiállításokon vesz részt otthon és külföldön.

A Limes Galéria szép katalógusából, mely négy részben 105 művet mutat be Lőrincz Zsuzsa alkotásaiból: a rajz és grafika, az illusztráció, a monotypia és a szobor műfaja szerint csoportosítva.

MŰZSÁK TALÁLKOZÓJA 2009

**Papp Imre: Versek, Pipacsok, Papírvessző című versesköteteinek bemutatása
2009. augusztus 15.**

A köteteket bemutatta: Dr. H. Tóth István kandidátus, egyetemi docens, a prágai Károly Egyetem vendégtanára. Mivel kevés mai magyar költőnek szentelnek ily nagy lélegzetű elemzést, a tanulmány közzétételével gratulálunk Papp Imre barátunknak, aki versfordításaival gyakran szerepel folyóiratunkban is.

Három kötetel lépett eddig olvasói elé a férfikora teljében lévő, ötvenéves Papp Imre. E jogos büszkeséggel vállalható kötetek a *Versek*, a *Pipacsok* és a *Papírvessző*. Ezeknek a méltó, tisztességes és szeretet-teli bemutatására vállalkozom itt, Révkomáromban, a Limes Galériában. Köszönöm a meghívást, a felkérést erre az előadásra.

Jelentőset alkotott költőnk: bátran vállalta a világ előtt a lelkét, az arcát, a személyiségét, a gondolatait, az érzéseit. Sajátságos kifejezési módba öltöztetve mindezt, a grammatika és a nyelv szabályos-szabálytalan formavilágát segítségül hívta. Megbecsülést érdemel az alkotó. A többit rá kell bízunk az olvasói ízlésre, öntudatra, alkatra, felkészültségre.

Mit tudhatunk magáról a költőről?

Papp Imre 1959. május 25-én született Deákin, vagyis Mátyusföld fiaként nevelődött magyar. A Vág-mente dajkálta, ahol megtalálták az uráli népek első összefüggő magyar nyelvű kis szövegemlékét, a *Halotti beszédet* és a hozzáírt *könyörgést*. Papp Imre ebben a kisvilágban eszmélődött, gyarapodott öt testvérével, a háztartásbeli édesanya és az üzletvezető édesapa gondoskodásával.

A kilenc évfolyamos alapiskolai tanulmányait Deákin végezte. A szakiskolai szellemi erősödését Nyitra világa biztosította Papp Imrénél. A gimnáziumi tanulmányait Pozsonyban folytatta. Miért lehet érdekes a versolvasó, a Papp Imre alkotásaiban elmélyülő számára

mindez? Egyértelmű: az a földrajzi meghatározottság nyújtotta szellemi horizont tárul elénk, amely megmutatja költőnk világjárását s kultúrákkal történt gazdagodását.

Papp Imre ez idő tájt Prágában él.

Költőnk szépirodalmi eszmélődését és érését az 1980-as években az Érsekújváron kibontakozott irodalmi mozgalom, majd a prágai magyar irodalmi körökkel történt találkozások és a szellemi társak keresése jelentette. Kiváltkép-

Papp Imre verseskötetei a bemutatón

pen akkor ismerte fel a saját költészeti mozgásterét, amikor a kortárs magyar és cseh irodalomban megtalálta a saját filozófiájával rokon eszmetársakat *Ivan Blatný*, *Jaroslav Seifert*, *Kormos István*, *Pilinszky János*, *József Attila*,

Ady Endre, Dominik Tatarka, Forbáth Imre személyében, alkotásaiban.

Egy-egy költő, író faggatásakor, alkotói az műhelyébe való be-bepillantáskor mindig kíváncsi az olvasó, hogy kik voltak az alkotó tanítói és segítői. Papp Imre büszkén említi *Léko Istvánt, Urbán Máriát, Szentandrás Tibort, Csémy Tamást*, mentorának: *Tőzsér Árpádot* mondja.

A mai találkozásunkra készülődve megkezdhetetlennek tartottam annak a feltárását, hogy látva lássuk: melyek Papp Imre versformálásakor az örömforrásai, hogyan alakulnak a küzdelmei egy-egy gondolat és azok megformálásakor.

A költő a rá jellemző szemérmességgel ezt hagyta üzenetül, mintegy kulcsot, hogy felpatinthatassuk verseinek gondolat- és képrétegeit: „*Nem beszélhetek küzdelmeikről vagy örömeikről, mert csak azt tudom írni, amit már mások*

megfogalmaztak, talán csak annyit tudok ehhez hozzátenni, hogy új keretet adok ezeknek a gondolatoknak.”

Amikor a felszínükön nézegetjük a *Versek*, a *Pipacsok*, a *Papírvessző* versszövegeit, akkor három központi témával szembesülünk, ha úgy tetszik, rendezőelvek ezek. A szűk családi körből, a mindennapok élethelyzeteiből és az ihlető hely adta élmény versbe formálódásából komponálódnak Papp Imre művei.

Első kötete, a *Versek* 1995-ben jelent meg. Ezek addig irodalmi lapokban, az *Irodalmi Szemlében*, a *Kalligramban* láttak napvilágot. A *Versek* című kötete mintegy összefoglalta akkori költészeti termését. Az ifjú Luzsicza Árpád illusztrálta kötetbe harminc verset foglalt egybe Papp Imre.

2002-ben jelentkezett a *Pipacsokkal* Papp Imre. Ez, a Lőrincz Zsuzsa grafikáinak köszönhetően vizuálisan különösen sejtelmes kötet huszonhat verset fogott egybe. Közülük húsz a *Papírvesszőben* is olvasható.

Legutóbb a múlt évben, 2008-ban lépett verskötetel olvasói elé Papp Imre, ez a *Papírvessző*. Gyűjteményes mű, mert a benne olvasható ötvennyolc versből tíz a frissebb alkotások, a többiek már ismertek a *Versek* és a *Pipacsok* címűekből.

Papp Imre verskönyveiben hatvanhat egyéni hangvételi, különös nyelvezetű művet ismerhetünk meg. Sok ez, vagy kevés? Az érthetőséget, az ismertséget, a felfedeztettséget s az elfogadottságot nem így, nem ekképpen szokás mérni.

Hogyan vélekedtek az eddigi recenzensek Papp Imre műveiről?

A *Versek* előolvasója szerint Papp Imre versei különös, sejtelmes, sajátos világot tárnak az olvasó elé. Szabálytalan mondatainak, csapongó gondolatainak megfejtése nem mindig könnyű, de izgalmas vállalkozás.

Dráfi Máttyás komáromi színművész és Papp Imre költő a Limes Galéria hajójában

A *Pipacsok*at ajánló úgy látta, hogy Papp Imre mindent „elhallgatva”, amit ember tudhat érzelmekről, tapasztalásokról, történelemről, világról, fűzte egybe az alkotásait, stílusosan mondva a pipacsszirmokat. A pipacsos versek beszélője a hallgatásával fejezi ki a mindent-elmondás reményét. Nem véletlenül nevezi a *Pipacsok* elemzője a „telt idő torkában” szorongó üzenethagyónak az alkotót. Papp Imre ebben a kötetében a létfilozófia kérdéseinek körébe jutva vall a teljesség örömről és bármennyire is hihetetlen, de a teljesség rettenetéről is, s a szerző ezt különös érzékenységgel tárja elé.

A legfrissebbnek mondható Papp Imre-kötet, a *Papírvessző* könyvajánlója furcsa, erősen „alulstilizált” verseknek látta ezt a gyűjteményt, amely darabjainak megtanulatlan vagy inkább elfeledett grammatikájában, abszurd képeiben mintha egy személytelen személyiség s egy banálisan hétköznapi, de banalitásában szinte metafizikai világ körvonalazódna. A legújabbnak nevezhető Papp Imre-alkotásokban ez a világ intellektualizálódni látszik, hangsúlyos művelődéstörténeti anyaggal, gondolati jelképekkel gazdagodik. Most is jelen vannak a Papp Imre-versek interpretálásban Lőrincz Zsuzsa grafikái, amelyek bátorítást nyújtanak a költő és az olvasó értelmes, egymást elfogadó találkozásához.

Papp Imre végtelenül szerény ember. Megjelenésével, érzékenységről tanúskodó gondolatai kifejtésével, hétköznapi kapcsolatai teremtésekor lecsupaszítja a nyelv használatát, egyszerűen mondva: abszolút a lényegre törő szellem s lélek. Talán éppen azért, mert megható alázattal van beszédpartnerei és olvasói iránt, mert mindenkiben alkotótársat lát. Jelen költői esztünknek is ezért adtam ezt a címet Papp Imre műveinek itteni értelmezésére: „Alkotótársak: a költő és az olvasó”.

Arról van szó, hogy a költők korunkban egy-

értelműen *alkotótárs*ként tekintenek olvasóikra. Erről, az olvasóval szembeni alkotói elvárásról Illyés Gyula ekképpen gondolkodott: „... ő is (azaz az olvasó) fejtse ki annyi erőt a megértés érdekében, mint a költő a megértetés érdekében.” Papp Imre felfogásában és versírásában is ez a szemlélet az alapvető a komponálást illetően.

Milyen jó hogy egymásnak köszönünk, talán
Janus havában, úgy közepén, éjfél tájt a veres
hold,
mint múltkor a taxi kerekén és ürügyén,
és bált csinálunk itt, a városban, a fatornyok alatt
dülöngélünk, és roskadozunk, a púp a hátunkon
a púpos zsák
– Évelődik az idő, nyom, leányom néha feltűnő,
itt-ott köszörül,
ahogy elsikkannak, a bútorok közt, lélegzel, megint
ilyen a helyzet, a kép,
kifogott az orvos, hogy légy kész ha lecsavarnak
(*Fatányéros*)

Ebben a jellegzetesen Papp Imre-versben éppúgy jelen van az alkotó egyértelmű, sajátos nyelvhasználata és formavilága, mint a filozófiai gondolkodás irányába megmutató

Papp Imre (balra) családjával Lőrincz Zsuzsa kiállításán

tájékozódása. Egyaránt megborzongtató a vers felütése és a versben feltárt létküzdelem. *Milyen jó hogy egymásnak köszönünk, (...) mint múltkor a taxi kerekén és ürügyén, (...) és roskadozunk, a púp a hátunkon a púpos zsák (...) légy kész ha lecsavarnak.*

Hogyan nevezhetjük Papp Imre nyomán az ilyen elbeszélői, másképpen: versírói magatartást? Egyszerűen így: helyzetképfestés, életkép-megjelenítés, aforisztikus vallomástevés, s mind egyik kijelentés helytálló. Valamennyiben összpontosított az alkotó szemérmesen rejtegetett érzékenysége, amit férfias érzékenységnek mondhatunk.

kő örök vagy most az aszfaltba nyomódsz
a járdára estél fentről valahonnan a dombról
bemélyedsz kissé alakod majd szikla
én hogy porlik – csak a formád változik
majd kissé – facipők lépnek át
(Ütközés)

A révkomáromi Limes Galériába érkezett, Papp Imre költészete iránt érdeklődő olvasók, versbarátok számára mindenképpen legyen egyértelmű, hogy a kötetet, amelyből válogatok, a 2008-ban Pozsonyban kiadott *Papírvessző* című. Ezt a Papp Imre-alkotásfüzért a lét- és sorsfaggató filozófiájának s a szerző nyilvánvaló költészeti seregszemléjének, azaz gyűjteményes alkotásának tekintem. A *Papírvessző* alkalmat teremt arra, hogy Papp Imre immár ismertté vált, még ismertebbé váló hatvanhat alkotása nyomán egy kiérlelt hangú és formavilágú, a kisebbségi, vagy amiként pontosabb mondanom jelen helyzetben, hiszen Prágában él az alkotó, szórványmagyarságban teremtő költői világot helyezhessem nagytó alá.

Lássuk a kötet küllemét!

Barátságos méretű, kézbe simuló, egyszerű, de igényes nyomdai termék. És ezek fontos

szempontok az érdeklődő olvasók számára.

Eltűnődésre készítő a gyűjteményes kötet borítójának grafikai megoldása – Lőrincz Zsuzsa rajzát Varga Lajos használta fel a fedél megalkotásához, az olvasói szem elsődleges vonzására. Meghökkenítő az ellenpontozás ezen a stilizált rajzon: a szögletes formák között két élőlény: egy meredt tekintetű macska és egy lustán-kéjesen nyújtózó nő aktja látható. Ez utóbbi téglavörös színnel kiemelve a környező kék legkülönbélebb árnyalataiból.

És ettől a pillanattól kezdve valami egészen más, a hétköznapitól elrugaszkodott körülmény, egy izgatott olvasói beállítódás helyzete teremődik meg. A reklámmal foglalkozók úgy nevezik ezt az állapotot: sikerült megfogni a potenciális vevőt. De lépünk, vagyis lapozunk tovább! A belső borító tükörképe meghitt idillt tár a könyvvel barátkozó elé: gyengéden egymáshoz simuló férfi és nő tűnődve szemlélik a jövőt, mögöttük fekete tónussal kiemelve egy ugyancsak a távolba kémlelő macska látható. Béke lenne? Nyugalom lenne? Vagy az ijedelem tükröződik? Vállalom, ha meghökkenőnek tűnik is: a vágy és a félelem kettőse tűnik elő a grafika érzékeny vonalvezetése mögül. S ez az a két motívum, a *vágy* és a *félelem* kettőse, amely meghatározza a *Papírvessző* alkotásait.

Ezt a kívül-belül elegáns könyvet csendes, meditáló olvasásra szánhatta a költő, Papp Imre. Joggal kérdezheti a *Papírvessző*vel barátkozó olvasó: barátságosak-e ezek a rövidebb-hosszabb alkotások? Nyugalmat, vagy zaklatottságot sugároznak? Történetek bomlanak ki a versben beszélő által? Tanító bölcsességek jönnek elénk az egyes szemelvényekből? Értethetőek ezek az olvasói kérdések, tűnődések, ahogy a nap és az éj összeér, és ez természetes, valami hasonló természetességre vágyik korunk olvasója korunk zürzavarában.

1. nézted a fát, az ágakat, micsoda erővel,
tekervényesen rakódnak a Nap lombjához (...)

5. az asszonyka kenyeret vett ma, sokat, s hogy hó-
förföreg lesz – miben gyökerezik az éhség, ha nem
vagy jelen

(Látásmód)

A kortárs magyar költészetben gyakoriak a *verstöredékek*, amikor *minimálisra szűkül* a vers, akár egyetlen szóra. Papp Imre művei között számosat találunk, amelyek szűkös terjedelműek, ám a képzeletet szélesre tárók.

A félárbocra eresztett szív olyan, mint mikor
egy zacskóba bevarrod a gombfelhőket,
és a végén kitárod karod.

(*A madarak éneke*)

A természet ábrázolásaként értelmezhetjük ezt a miniatürizált Papp Imre-szemelvényt. Legfőbb témája a bágyadtság, a lelki elernyedtség, az értékvesztettség. Az alkotó merész szimbólumokkal él, ezek a félig leeresztett *árboc*, a *zacskó*, a *felhők* – ezért az olvasónak a szerző alkotótársául kell válnia, hogy átélje a lírai hős vágyait, elvágódását: *és a végén kitárod karod*. Mennyi titok rejtőzik ebben a sóhajban, ebben a végtelenített idősíkban! Ezért a szenvedés végpillanata éppúgy beleérthető ebbe a verssorba, amint az életút zárását kifejező szétárt kar, az örökre megadás létállapota. E versben a könnyednek tűnő természeti képek sorozata csupán vázlatolt, ugyanakkor súlyos és mély filozofikus gondolatokat hordoznak. A mű rövidségéből adódik a már-már eszköztelenség hatása, eközben a meghökkentő gondolati és formai fordulata. Így éri el a költő, hogy túlzó, dagályosnak mondható festői képek hiánya ellenére is teljes a versszöveg hatásmechanizmusa. Az olvasó a beszélt nyelvet olvashatja, érez-

heti, élheti át. És nemcsak ebben, a Papp Imre-alkotásban, *A madarak éneke* címűben, hanem a *No. 5., 4., 3., 2., 1.* jelzetűekben is.

Ez utóbbi műveket megismerhették Papp Imre olvasói a *Versek* című kötetben is, de ott növekvő sorszámozással. Itt, a *Papírvessző* lapjain csökkenő értékű a számsor. Érdemes közelebb hajolnunk a *No.* valamennyi eddig megjelent darabjához, mert egyenként is figyelemre érdemesek, együtt azonban sokszoros áttűnésben érzékeltetik Papp Imre tárgyiasult líráját.

tiszta száraz fücsomók
szökkennek el a hajnalokkal
és mélyen süppedő
a csatalovak járása
izgatott fájón igazított

(*No. 4.*)

Jelenünkben is hat a *tárgyias-intellektuális stílus*, ez, a 20. századnak a máig érvényesülő, önálló irányzattá lett egyik súlyos kifejezésformája. Ez a közlésmód az értelmi, szellemi tényezők hangsúlyozását vitte diadalra. Emlékeztetésül Ady Endre és Babits Mihály gondolati költészetére, Füst Milán tárgyias, elfogulat-

A Borostyán együttes Papp Imre könyvbemutatóján

lan líraiságára, Nagy Lajos tényszerűségére, továbbá a konstruktivizmusra, az egyszerűsödéésre és a főképpen Radnóti Miklósnál érvényesülő klasszicizálódásra utalok.

József Attila is feltűnően intellektuális szemléletű és alkotómódú költője a múlt századnak. Szabó Lőrinc verseiről azt mondjuk, hogy azok a világ tárgyi leírására épült intellektuális lírát jelentik, ugyanis a költő a világ tárgyi valóságát az értelem, az ész, a szellem élességével mutatja be.

Mit kell tudnunk a tárgyas-intellektuális irányzat sajátosságairól?

Benne az élmények kitörölhetetlen élességgel vésődnek az olvasói tudatba. S a dolgok lényegéig, a törvényekig látni, metszőn éles tekintettel kutatni: ez lehet a célja a költőnek, ha képes felismerni a körülötte zavarodott értékrendű világot. Ebben a kifejezőmódban, mint a neve is mutatja: a tárgyaságának és a szellemiségnek a kapcsolata fonódik együvé. A kettő egysége kommunikációs kölcsönöségből fakad.

A tárgyas-intellektuális stílus közvetlen megnyilatkozásformái elsősorban a jelentéssel függenek össze.

fehér tónusok jönnek ki az emberből
amikor megszületik belé akad a vészbe
kinő a meleg kékből

tovább megy a pirított fücsomók
bele hessegetik a nyárba kevés
az amit meglehel

aztán teljesen a hamvas szürke
ágakkal kezd pepecselni
eljut a kigombolt földhöz
(No. 1.)

Erről a Papp Imre-versbeszédéről nemcsak azt állítom, amit a tárgyas-intellektuális jegyek

számba vételével elmondhatok, hanem ráirányíthatom az alkotótárs, vagyis az olvasó figyelmét arra a színvarázsra is, ami alapvetően meghatározója ennek, a *No. 1.* jelzetű alkotásnak.

Miről van szó?

Születésünkön tiszták vagyunk: *fehér tónusok*, elhagyva az anyaóceán *kékségét*. Az életünk bontakozását a *fűcsomók* zöldje jelképezi, ám a remény zöldjébe bele-belemarnak a kudarcok, melyeket itt a *pirított fücsomók* jelzős metaforával fest elénk Papp Imre. A nyár hevessége akár az élet delelője, a rendületlen küzdelem, amelyben nyugalom szinte sosincs. Ezt az életélményt az *aranyló* és *vérző* színekombináció vetíti elénk. És aztán? Igen, a *hamvas* és a *szürke* uralkodik el felettünk, körülöttünk, bennünk, a mindennapjainkban, hogy végül eljussunk a *kigombolt földhöz*, a sír szájához, amit ez a döbbenetes megszemélyesítésen alapuló metafora mutat meg egyértelműen, s így kétségtelenül idéződik fel a *fekete*, a gyász színe. Miközben az élet verbális rajzolatával szembe-sít Papp Imre, a nyelv segítségével az életünket meghatározó színvilág is az élet születését, kiteljesedését s elmúlását tárja az érzékenyen olvasó elé.

A kommunikáció nagyarányú térhódításával függ össze, hogy Papp Imre verseibe is jelentékenyen benyomult az *élőbeszéd*.

Csak az óvatlan alma lehet szebb a leheletednél
(Egy soros – Zsuzskónak)

A kötetlen, esetenként – stilisztikai értelemben – fésületlen versbeszéd visszaszorítja a *szóképeket*, a *hagyományos képes beszédet*. A *Versek*, a *Pipacsok* és a *Papírvessző* darabjaiban is hódít a *hiányos mondat*, nem egyszer a *vulgáris kifejezéseknek* is kitüntetett szerepet szán műveiben költőnk, aki a testiségről, a test

titkos szenvedélyeiről, az erotikáról is rendkívül szemérmesen vall.

valami mobil, a meztelen
 combok között a fehér bugyogó
 mit takar, puha, kecses kincset
 oly szexis, mint rabszolgaágyék
 gyolcs, gyűröten, fehéren feszít
 az étvágy fölött,
 ezt reméled, ezt a tetszést,
 amikor mellé henteredsz,
 mint fickó, vadóc, fogdosó
 (*Pipacs*)

A prózaverssel szintén gyakran találkozhatunk a Papp Imre-kötetekben. A *Cím nélkül I.*, *A homály is tartozik*, *A szimbolizmus felezése*, *a Lila*, *A kálvária kútja* s mások is úgynevezett prózaverssek, másképpen: versek prózában, az élőbeszéd kötetlenségének a ritmusán tovahulámozva. Ezek, az eddigi Papp Imre-életműben szokatlan hosszúságú versszövegek mindig dominánsan filozofikusak, lényegében szürrealista képek láncolatából állók, nem egyszer szatirikusak, többükben ott lappang az öngúny is.

(...) szabadkozom, és szófosás megint, amit csinálók,
 cselekedtem, az évek kedve erre vitt rá,
 tán a ború,
 a csúnya nagy bohém klitty-klatty itt, a fejemben,
 ezek a mókák, őrizni kell, (...)
 (*A szimbolizmus felezése*)

Papp Imre költészetében is feltűnő jelenség a *játékosságra törekvés*, például a hangok hangulati árnyalataival, a szótagokkal, a szó erejével és formájával. Játsszik a költő a mondattal: balra vagy jobbra tolja el őket, az olvasóra bízva a megkezdett, vagy félbehagyott gondolat folytatását, befejezését is.

úgyis lassúdan állunk az élet előtt és
 esünk bele ahogy belefónódik a hajad a napba
 s elvágódunk kétszer is a fogas előtt.

(*Sziporkák*)

Amikor a *Versek*, a *Pipacsok* és a *Papírvessző* című köteteket lapozzuk, olvassuk a jellegzetes Papp Imre-műveket, megkerülhetetlen a *posztmodern* látás- és gondolkodásmód sajátosságainak az érintése, hiszen ez a látásmód kitüntetett szerepet játszik költőnk stílusának a fejlődésében. A modernségtől való elhatárolódásában határozza meg önmagát Papp Imre, a modernség utáni állapotra, léthelyzetre utal a *Parnasszosz*, *A hosszú sorok*, a *Minden*, a *Jónás könyve* és számos más alkotás, melyek korunk tudattükröződésének is nevezhetők.

A posztmodern kifejezésmód alapeleme a személyesség. Ennek következménye az erőteljes befelé fordulás, a rezignált, vagyis a bele-törődő, csüggedt, lemondó, reménytelen, reményét veszített, sorsába belenyugvó kiábrándultság. A stílusalakzatok közül kitüntetett szerepet szán Papp Imre az iróniának a posztmodern jegyeivel átítatott alkotásaiban, ahol a szövegalkatás, a szövegmegformálás minden korábbi ismert, szokott, elfogadott normát, szabályt elvető (felrúgó) szabadsággal, nem egyszer szabadossággal párosul.

József és Mária
 elmeegógyintézetben
 Mária kijő haja őszi
 Hosszú és árnyas szépség
 József szól neharagudja-
 nak és a bolondok nem
 morognak milyen szomorú
 A tablón karácsony van.
 (*József és Mária XX. sz.*)

A *hagyomány* és az *újítás*, az új nyelvi-stilisztikai eszközök keresése is jellegzetes Papp Imre költői nyelvében.

(...) Ki vigyáz rá ki vigyáz rá kit
kit int félre a görbe ujj
a kasza

Tündöklő angyalok segítenek
szétfésülni
a kín-jeget

Gyönyörű tréfája a napnak
hogy a sarokban pattog és megszületik
(*Szilveszterén*)

A *költészeti plakátstílust* a konkrét tárgyias-
sággal megjelenített dolgoknak és az időtlen-
ségnek a kettőssége valamint az ebből fakadó
erős feszültség jellemzi. Mindezt a nyomasztó
légkört a szokatlan metaforatársítással, a jelzé-
sekre redukált élményekkel, a töredékességgel
s a kihagyásos szerkezetekkel teremti meg köl-
tőnk, Papp Imre a *Szelek*, a *Nász*, a *Lasszó* és a
többiek által.

A telt idő torkában vagy,
végül is leteszed a követ,
a koppintásban hosszú lábú őzek
jelennek meg az arcodon.

(*Galiba*)

A torzat, az ijesztőt, a rútat láttatja a *groteszk*
összetett ábrázolásmód többnyire ironikusan,
vagyis nem félelmetesen, hanem szájalmasan,
nem egyszer nevetségesen, komikus elemek-
kel. Gyakran visszataszító, undort keltő nyelvi
kifejezőeszközöket is felhasználnak a groteszk
elemeit alkalmazók, így Papp Imre is, ezáltal
kelt szorongást, félelmet, kétségbeesést, hívja
elő az önmagunkkal való szembenézést.

És mindig előre fizetsz, ha
hajóra lépsz, Kháron, két
rézpénz a fogad között,
az elkért, csereberélt, kiköpöd,
a habban tejfehér bimbók úsznak,
mintha tolnának, kikövesedik a talpad alja
(*A passz igaza*)

S befejezésül, Papp Imre *Versek*, *Pipacsok*,
Papírvessző című köteteinek az elemzését zá-
randó, szólok arról a fontos tényről, hogy köl-
tőnk eddigi munkásságában erőteljes folyam-
ként van jelen a panteizmus is, ez a 18. század
végétől terjedő, a romantikára jellemző nézet,
szemlélet, felfogás.

te csak ősz van
tegnap este kint ültem a kispadon
és átkaroltam a rózsatöveket
te csak ősz van igen nyugodt
csak ősz csak ősz
(*Mária*)

A panteizmus lényege a természet felett álló
Isten létezésének az el nem ismerését valló fi-

H. Tóth István tanár úr Papp Imre verseit elemzi

lozófiai irányzat, amely Istent a természettel azonosítja. Ebben a gondolkodásmódban Isten nem más, mint az univerzum lelke. Az avantgárd forrongó, lázas útkeresése, a 20. század első felének társadalmában keletkező mind erőteljesebb feszültségek, felzaklató embertelenségek idején a klasszikus értékek felé fordultak az alkotók a szó erejében, hatásában reménykedők. Dsida Jenő keresztény humanizmusa univerzális dimenziókat nyitott meg, melyeket Pilinszky János a költészeti plakátstílussal hozott intellektuális közelségbe sokunknak.

A XX–XXI. század fordulójának évtizedei olyan traumákat pakoltak egymásra, amelyek feldolgozatlanul feszülnek bennünk, mindennapi emberekben. És ebben a létállapotban különösen sok kapaszkodót, értelmes pillanatot nyújthat egy-egy vers, költői gondolat, útkereső más látásmód. Papp Imre nem egy alkotása a megváltó kultúrába, a kölcsönös megértésbe, a magunkhoz és a másokhoz vezető útba vetett töretlen hitet hirdeti a viszontagságossá vált időkben.

az öreg fa ripeg-ropog,
megtartja magát
aztán mondjuk jön a
madárköltözködés
abba beleroppan

(Április)

Merre halad, miképpen fejlődik a távlatokban Papp Imre költészete, költői nyelve, kifejezés módja, eszköztára?

Nem sejtjük, hogyan változik, miként őrzi és újítja meg eddigi kifejezési lehetőségeit, de remélhetően gazdagítani fogja a magyar nyelvet, a magyar nyelvű szépirodalmat.

Legyen erős akaratú a további kiteljesedésében Papp Imre.

Kecskemét, 2009. augusztus 11.

Dr. H. Tóth István
kandidátus, egyetemi docens
(Elhangzott 2009. augusztus 2-án
Révkomáromban)

ÉLETFOGYTIGLAN

**Kiállítás Dúdor István születésének meg nem élt 60. évfordulója alkalmából
2009. november 13–2010. január 10.**

2009. november 11-én lett volna 60 éves Dúdor István, Gömörország festője. Idézzük meg szellemét ezen évforduló alkalmából Farkas Veronika művészettörténész írásával.

Harmincnyolc év adatott Dúdor István számára, hogy leírja jelét a világba. S hogy megtette-e, s hogyan; ezt kísérli meg a néző elé tárni e gyűjteményes kiállítás. A hátrahagyott életmű olyan, mint egy nagy lélegzetvétel, amibe minden belefér. Az emberi kínok, a megcsalattatások a kicsi örömek, a gyötrő kételyek. – A kronologikus és a téma szerinti szemlélődést nem választhatjuk külön, mert az egész életmű néhány témakörre épül. Úgy mint konkrét táj- és portréábrázolások, poétikus csendéletek és imaginális, figurális kompozíciók, amelyek idő és tét függvényében más-más megfogalmazásban születtek meg. Több síkon egyszerre kell érzékelnünk műveit, hogy eljussunk lényegükig.

Dúdor István szenvedélyes, állandó lázban, feszültségben égő, nyugtalan, érzékeny, poétikus s egyben filozofikus alkat. Intellektuális, s ugyanakkor ösztönös művész, aki alkotni csak érzelmi indíttatásból volt képes; amiről műveinek igaza, ereje, őszintesége s hite tanúskodik.

Alkata, ismeretei is a Nietzsche s Dosztojevskij megfogalmazta „megváltás a szenvedés által” messianisztikus eszméjéhez kapcsolódtak. S mint az expresszionisták közül sokan (G. Rouault, Ch. Soutin, O. Kokoschka), ő is hitte a feltételezést, hogy önmaga feláldozásával a világot tudna megváltani. Erre utalnak krisztológiai sorozatai, amelyek egész pályáját átszövik, de legintenzívebben 1986-ban és 1987-ben készített művei, az utolsó időszak alkotásai napi programként utalnak messianisztikus gondolkodására, hitvallására.

Nagy csodálattal tanulmányozta a művészettörténet nagyjainak alkotásait: Tiziano, Rembrandt festészetet, Goya Capricho-ját, Vincent van Gogh dinamikus ecsetkezelését, Gulácsy Lajos álmvilágát. Felfedezte magának Nemes Lempérth József egyszerű, néhány színre koncentrált festészetét, Derkovits Gyula társadalmi elkötelezettségét, Bernáth Aurél festői frissességét, és a XX. századi ember problémáját Kondor Béla piktúrájában.

A tanult és a látott művek, kultúrák József Attila-i módon hullottak le Dúdor Istvánról. Művészetében sikerült kialakítania egy önálló,

Szűcs Jenő fotóportréja Dúdor István festőművészről

Dúdor István: *Angyal (részlet)*, vegyestechnika, 1982

Dúdor István: *Angyalfestő*, 1986, ragasztott lemez, mgt.

egyedi, csakis őreá jellemző képzőművészeti nyelvet. Számára a nagy festői témát mindig is az ember mítosza, az élet mítosza jelentette. – Műveit a kortárs mágikus művészet alkotásai közé soroljuk.

Egyik legkorábbi rajza, a *Régi házunk a Dreha alatt* 1963-ban készült. Tizennégy évesen. A lényegre törekedve rajzolja meg a vályogház egy részletét a hátsó traktust, amely a háziállatok pihenőjéül szolgált. Erőtéljes vonalvezetéssel jelzi az élő fákat, a villanypóznát és a fahasábokat, a rozoga kerítést és egy másik ház tetejét, amely a térbe belelóg. A fekete-fehér kontrasztjára épül a rajz. Itt jegyzem meg, hogy a két szín ellentétpárjára épített kompozíciók végig az egész életművet behálózzák. Ritkán van e kompozícióknak vázlatjellegük, még akkor sem, ha egy témát többször átdolgozott. A fekete tussal oly módon bánt, hogy helyenként színeképzete támad a nézőnek.

Az 1963-as év mindenképpen művészi indulását jelzi. Ekkor telepedett le Bacskai Béla és családja Deresken. A fiatal festő és bátyja, a katolikus pap, barátjául fogadta a lázas, minden iránt érdeklődő, tudásra szomjas festőinast. Járták a Deresk környéki mezsgyéket, erdőket, dombokat: együtt rajzoltak, festettek. Bacskai könyvekkel látta el. Kinyitotta szemét és lelkét az egyetemes kultúra felé. Bacskai Béla korrigálta első munkáit. Az ő révén jutott el Dúdor István Losoncra Szabó Gyulához. Vitte kötegni rajzát s remegő lélekkel várta a szlovákiai magyar kulturális élet, és a csehszlovák képzőművészet egyik nagy alakjának véleményét. Szabó Gyula festőművész, az akkortájt ébredező, önmagát kereső, szlovákiai magyar értelmiség egyik eszmei bástyája volt. A fiatal törekvések iránti nyíltságával, lelkesedve fogadja az ifjú tehetséget. Ellátta jó tanáccsal, intellemmel. Dúdor István számára Bacskai Béla és Szabó Gyula a művészember ideálját testesítették meg. Művészi magatartása kialakításában ők voltak példaképei. Tanulmányozta ugyan műveiket, de kezdettől fogva saját útját járta. Néhány korai művén láthatunk bacskais megoldású tájelemet. Bacskai Béla és Szabó Gyula programja, a

felvállalt művészi, emberi küldetés volt számára a nagy példa. Az, hogy itt Nógrádban és Gömörben, a Medvesalján, a nemzetiségi létben sikerüljön egyetemes művészetet teremteni. Segíteni az itt élő nép önismeretének kialakításában, felismerni, s tanítani értékeit, hagyományait, nyelvezetét.

Dúdor István nem volt közéleti ember, sem politikus alkat. Festő volt. A fent jelzett programhoz kötődött egész életével. Ezért tért haza Prágából, Komáromból. Az 1978-ban megfestett olajképe *A festő*, egyik fő műve. Egy fiktív térben a kép jobb oldalán ülő figura, egyik kezét a fehérrel körülhatárolt asztallapon nyugtatja, a másikat állá előtt tartja. A vörös törzsre három arcot ábrázoló fej épül, amely mind-

egyikére külön-külön, s mégis együttes hatást keltve fejdísz került. A meghatározatlan belső tér bal felén a zsámolyon egy nyitott állkapcsú emberi koponyát, s a kép ezen felének felső harmadában falurészletet látunk háztetőkkal, villanyoszloppal s az égen egy fehér folttal. E szokatlan megfogalmazású kompozíció elemein keresztül a küldetés misztériumát kívánja kifejezni, hiszen Szabó Gyula, Bacskai Béla és Dúdor István arcának karaktereit hordozza.

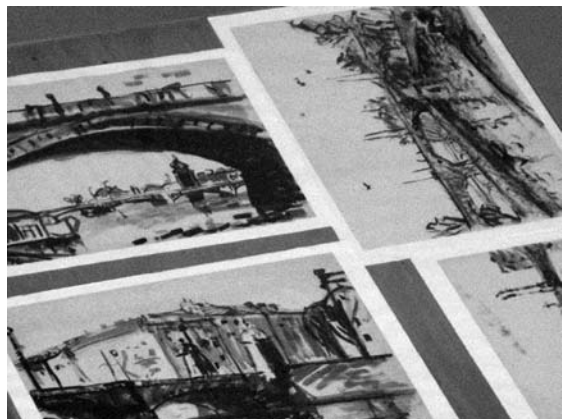
A hatvanas évek derekán indult egy erőteljes fiatal művésznemzedék. „Egyszerre születünk Varga Imre, Tóth László, Kulcsár Ferenc és én...” Közülük Kulcsár Ferencsel volt leginkább rokonlélek... „Egy időpontban jelentek meg első munkáink Az én fametszetemet 1965-ben

Dúdor István: *A festő és szerelme*, 1978, tempera, mgt.

Kopócs Tibor közölte az Új Ifjúság hasábjain. Nagyon büszke voltam akkor, járkáltam a faluban, s mindenkinek mutogattam a leköszölt grafikát. Mondogatták is az emberek, akkor te már újságíró lettél, ugye?” – Sokszor elmesélte indulásának körülményeit, minden apró mozzanatra pontosan emlékezett. Fontos volt számára ez az időszak. Meghatározta művészi útját, kibontakozásának vonulatait, emberi, művészi töltődésének színtereit. Élete végéig az irodalom, s főleg a költészet büvkörében élt, de sohasem illusztrált egyetlen irodalmi művet sem. Az irodalom asszociatív módon hatott rá. Újra költötte azt. Beépült az életébe. Ami megérintette, az művészetének alkotó részévé vált. Az apokrif írásoktól kezdve a huszadik század egyetemes és magyar költészetén át a kortárs mai költészetén át a kortárs művekig. Az írott költészet hozzásegítette, hogy megteremtse, képi nyelvvé formálja saját dűdori költészetét, melyben ott mozog az ősi tudat, az élet élménye, a szemlélődés eredménye.

Így született meg már 1963–65 között a *Csonka fűzfák* akvarellje. A megfogalmazás már ekkor túllép tárgykörén. Megszemélyesíti a természetből vett elemet. Az alacsony horizontú kék háttér előtt a vörös figurák, férfi és nő sziluettjeit jelezve táncot lejtének. Ősi rítus

Dűdor István előkerült prágai szépiarajzai

szerint az ösztönök játékára utalva. A természeti elem jelenti a kompozíciós motívum kiinduló pontját a *Gömöri ballada* szénrajz sorozatán és a temperával festett jelképpé tisztult hasonló című képén 1975-ben is. A szénrajzok a kozmikus térbeli létre utalnak a múlttal és jellel együtt. Az egyikben a fővesztett fa az erővona-

Farkas Veronika, mellette Tóth László író, Kulcsár Ferenc költő, Dűdor István barátai és méltatói a kiállítás megnyitóján

lak kereszttüzeiben áll, meghajlik, de mélyen kapaszkodó gyökerei állva tartják. E sejtelmes térben nagy fekete hollók repdesnek. A másik rajzon az alacsony facsonkon stilizált emberi fej, amelyet a sugallat oszt ketté. Egy holló a fejre telepszik. A másik farönkön két fürkésző szem a nézőre figyel. Misztikum és dráma övezi a rajzokat, amelyek mentesek minden patetikus, színpadias előadásmódtól. A tempera a ki nyilatkoztatás erejével hat. A fatörzsből egy asszonyi típusfej nő ki, amely Gömör, ember és táj, múlt és jelen egyetemes értékű szimbólumává válik. A holló jelenléte lapjain természeti élményhez is köthető, de bizonyára nagy szerepe volt E. A. Poe versének is abban, hogy a holló különböző felfogásban 1975-től megjelenik művein. Meditáló, beszélgető társként, amint ezt az 1975-ben készült hidegtű metszetein és 1980-tól tusrajzain láthatjuk. Vészjóslóan jelenti meg az 1976–79 között készített nagymére-

Dúdor István-képek Lőrincz Zsuzsa Ikaroszával

tű triptichonján a hollót, amely valamilyen végzetes katasztrófát jelez. A három különálló kompozícióból álló képen felhasználta valamennyi szimbólumát. Szomorú lelkének hű tükröképe ez a mű.

Indulásának következő nagy élménye a hatvanas évek végéhez kötődik. Maga után tudta már a melegvízi tanoncéveket, a pozsonyi Iparművészeti Középiskolán eltöltött egy évet. Ezek voltak egzisztenciális gondokkal végig küzdött rövidre szabott életének legmegalázóbb évei. Alkalmi munkákat vállal, hogy a létminimumát biztosítani tudja. Milan Mravec festőművész műtermében talál jó barátokra, s szívélyes fogadtatásra. A kikötő munkásai között mozogva művészi látásvilágába beivódott karakterük. Visszatérve Dereskre, megrajzolja a munkások sorozatát. Csak egy-két lap került elő a feldolgozás során e sorozatból A *Sötét fej* című szénrajza 1972 körül készült. A háromnegyedes profil kitölti az egész képteret. Az összehúzott aj-

kak, a bizalmatlan szomorú tekintet, az élet derűs oldalait nem igen élvező embertípusra utalnak. Ebből az élményből táplálkoztak az *Arcok és álarcok* I. II. III. 1972-es temperái is. E típusfigurák megfogalmazásával egyidőben 1968-tól nagy előszeretettel rajzolja szülőfaluja jellegzetes embereit.

Meg akarja ismerni a gömőri ember valódi karakterét. Egyik leghűségesebb modellje nagyanyja volt. Számptalan rajz örökíti meg a mélységesen szeretett személyt, de rokonai, ismerősei is szívesen ültek modellet. A *Volt egyszer egy nemzedék* 1968–72 című, zömmel tollal készített sorozata foglalja össze az emberi karakterek mesteri megfogalmazásait.

A hetvenes évek derekán egy újabb szénrajz-sorozatot készít szűkebb hazája népéről. (*Támaszkodó gömőri paraszt, Két figura, A hírv-*

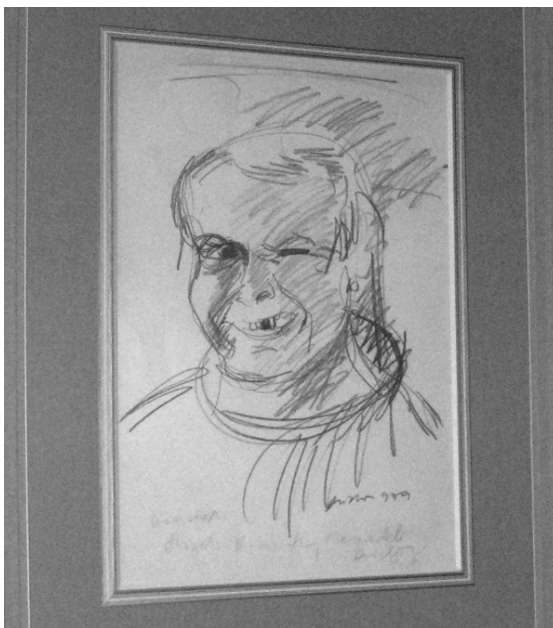
A kiállítás katalógusa

vő.) Ez utóbbi rajzon a visszatérő elvándorolt jó hírt hoz az úton gyalogoló embereknek. Stilizált, leegyszerűsített a táj, s mégis az érzékeny vonalvezetéssel kirajzolt síkok a gömői táj jellegét hordozzák. E térben mozgó alakok típusfigurák, a munkásember jellegzetes vonásait viselik, azokat az embereket, akik nap mint nap a munka után vándoroltak. Nehéznek érzi a néző a tájat s a benne mozgó embereket. A valói közé húzott nyakkal botjára támaszkodó parasztember időtől megtört komoly tekintete távoli pontra mered. A gömői karakter, életérzés, a föld és az ember egymásrautaltsága kiegyensúlyozott egységben jelenik meg ezeken a rajzokon, eddig meg nem fogalmazott módon, egy eltűnt világ utolsó igaz üzeneteként.

A *Dereski feltámadás* 1968–69-es pasztellel színezett szénrajzán is a harsonás figura viszi a megváltás, a szebb s boldogabb lét hírét. A mű sugározza a festő szeretetét szülőfaluja iránt. A tájba szinte óvón burkolja be a falut, s a képmező alsó közepén helyezi el. Az egész képen végighullámszik a kék pasztell rajzolata s legfelül egy fehér foltban megjelenik a hírvivő. A festő messianisztikus gondolkodásának első jelei bontakoznak ki e kép eszmei háttérében.

A gömői parasztember figurája, hol egészalakos megfogalmazásban, hol meg csak mint

Dúdor István: Önkarikatúra, 1987, ceruzarajz

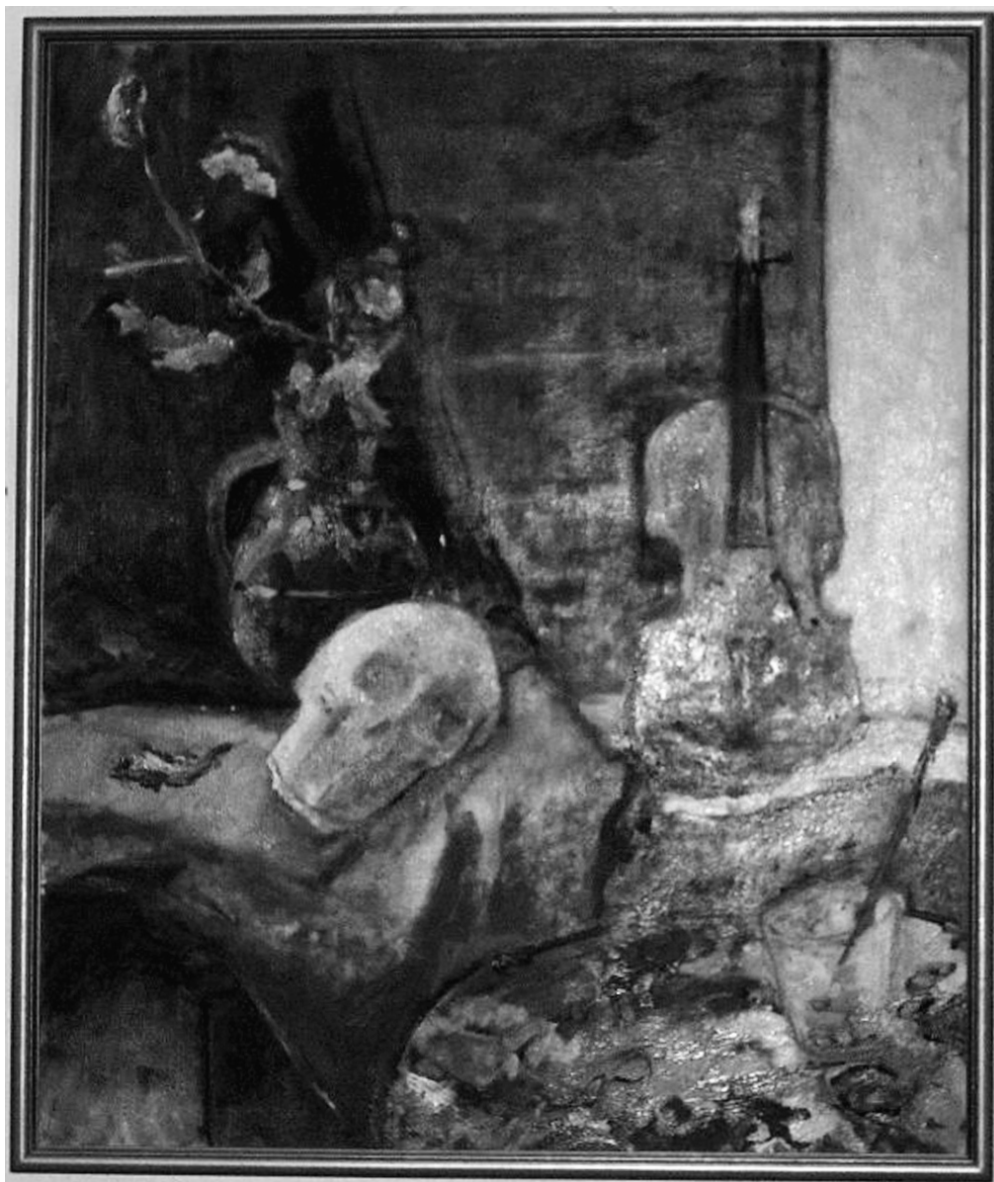
markáns, kalapos, karakteres fej van jelen gömői táj ábrázolásain. A *Végnélküli ember* (1982, tempera) címadója a majdnem monokromatikus színvilágú tájban, csonka fák között, sejtelmes úton bandukol a néző felé. Mögötte valahol a távolban fehér sziluett körvonalait jelzi az égbolt. A téma túllép önmagán, imaginárius töltésű. Hasonló kompozíciós felépítéssel készült a *Gömör II.* című 1978-as olajkép. Bár itt Dúdor István megfordította a téma tartalmi képletét. A konkrét gömői tájba helyezi a képsíkból kifelé tartó kalapos, sejtelmes figurát, akit az utolsó pillanatban örökített meg a művész szelleme, így még részese a természetben összecsapó erők játékának, drámájának.

E témakört 1987-ben elkészített tusrajza, a *Gömői paraszt angyallal* című kompozíció zárja. A gömői ember karakterisztikus feje fölött megjeleníti a festő légies, szárnyas, glóriás alakját; megteremtve ezzel hovatarozásának, hitvallásának, elkötelezettségének emblematisz szimbólumát.

Dúdor István: Tavasz táj, 1983, olaj, vászon, a komáromi Duna Menti Múzeum tulajdona

Dúdor István: *Csendélet nagyanyám emlékére*, 1976, olaj, vászon, mgt.

A prágai Képzőművészeti Akadémián eltöltött hat éve alatt 1973–1979 között megszűntek megélhetési gondjai. Fizikai léte védettséget élvezett František Jiroudek nemzeti művész, professzor atyai oltalma alatt. Rendszeresen dolgozott. Nagy élvezettel ismerkedett az emberi anatómiával és a csendéletfestészet nyújtotta lehetőségekkel. Nyári festői gyakorlatokon pe-

dig a közép-csehországi vidékkel, a kladnói munkásokkal, az ezüstös csillogású jizerai hegyekkel. Szerették, becsülték és elismerték munkáját Prágában, s mégis magányos volt. Erről így vélekedett: „A magányosság összetételében az objektív igazság. – Csak művész képes rá!” (Dúdor István feljegyzései).

Sok barátja volt, de szellemi társra Bacskai

Duray Miklós (balra), Dúdor István régi barátja a megnyitón

Béla halála után nemigen talált. Egyik önzetlen segítője Duray Miklós volt, aki már a hetvenes évek legelején megérezte, hogy Dúdor István erőteljes művészi ígéret. Ő volt első mecénása. Segítette útját a prágai Képzőművészeti Akadémiára. Ő keretezte be diplomamunkájának képeit, s kezdetben adjusztálta kiállításra szánt alkotásait is.

Dúdor István Prágában nem sok helyre járt. Élete az Akadémia festőműtermei, a kollégium, a Kampa-szigeti művészsöröző, kisoldali borozók, és a galériák között zajlott. Éjszaka a kihalt utcákon szeretett járkálni, a fényekre, a formákra figyelve. Szeretett Prágában élni, de a város panoramatikus sziluettjeit csak kevés műve őrzi. Ezért is nagy érték a művészettörténet számára, hogy előkerült 1976-ból két érzékletes módon sárga papírra vetett szépia rajza Prága hídjairól.

Ritkán volt virágos kedve, de ha egy rövid időre mégis, rendszerint tavasszal, áprilisban és májusban. Ilyentájt még többet járta a természetet s kötegnyi mezei virággal tért meg. A dereski fazekasok készítette korsóba rakta őket s különösebb rendezgetés nélkül megfestette a csendéletet. A kép elkészülte után a virágcsokor ott száradt el a széken vagy a műterem asz-

talán, ahova letette. Hosszú ideig gyönyörködött a széthullott, elsárgult levelekben, virág-szirmokban.

Virágcsendéletei a lelkében megbúvó harmónia igénylésének kifejezői. Az ember mindennapi életében a megjelenő költészetről szólnak. Komplementer színekre épülnek e kompozíciók, s szerkesztésükben egyediek, a téma túllép a festői vásznon. Egy képi motívum, mint a drapéria, fonott kosár, kilóg a képből, folytatódik valahol az életben valódi léte.

Prágai kollégiumi szobájában születtek meg az első *Dereski festő* kompozíciói, az *Angyal-festő* motívumok, a hárm-as-figurák eleme, a megfeszített ember-Krisztus és az ablak motívuma. Mindezek a képi jelek elvágyódását szimbolizálják, képzelő, teremtő szellemének tágabb teret biztosítva. E motívumok élete utolsó szakaszában fokozott intenzitással vannak jelen műveiben.

1986 tavaszán és nyarán ontja magából a gömöri táj konkrét ábrázolásait hűen elvéhez, amelyet egy rajzának hátlapján jegyzett fel: „Nulla dies sine linea” – Egy napot sem vonal nélkül. Az év második felében szűkebbé válik művészi ábrázolási köre. Egy-két kivétellel, (ilyen utolsó csendélete vérvörös drapériával) visszatér az emberi egzisztencia kérdéseinek felvetéséhez, a gyötrődő, ülő krisztusi alakú ember, a Don Quijote figura, a szárnyaszegett angyal és az Utolsó vacsora sajátos megfogalmazásaihoz. Szimbolikus elemként felhasználta mindazokat a tárgyakat, melyekhez köze volt: ecset, paletta, váza, tányér, pohár, macska, kutya, holló, radarszemek. A lemeztelenített valóság, a tragédia előérzete jelen van e kompozíciókban. Megdöbbenéssel áll előttük a szemlélő.

„Hogy lehet az, hogy végül is emberek között ide ér az ember.”

Farkas Veronika

Dúdor István: *Ikarosz*, 1981, olaj, vászon, a dunaszerdahelyi Kortárs Magyar Galéria tulajdona

P. S. Gömör festője, Dúdor István meg nem élt 60. születésnapja alkalmából nyílt 2009. november 4-én a Duna Televízió aulájában is kiállítás a festő képeiből. A kiállítást Duray Miklós, felvidéki politikus, közíró nyitotta meg, aki Dúdornak személyes jó barátja volt. A kiállítás megnyitó ünnepségét a Duna Televízió egyenes adásban közvetítette. Társrendező volt a pozsonyi székhelyű Szövetség a Közös Célokért társulás és a Pozsonypüspökiben működő, határon átnyúló együttműködést segítő információs központ. Közreműködött Szarka Gyula, a Ghymes együttes tagja, aki Petőfi megzenésített versét énekelte, és Kiss Helga versmondó,

a pozsonyi Comenius Egyetem hallgatója, akinek előadásában Koncsol László Harmatcsepp című versét és a Jézus Krisztus szupersztár rockoperából egy részletet hallhatott a közönség. Jelen volt a művész több barátja, Farkas Veronika művészettörténész, Tóth László és Bettes István költők, Luzsica Lajos Árpád festőművész, Varga Imre költő, Csanaky Nóra versmondó, szerkesztő. Elhangzott több olyan irodalmi mű, amelyet Dúdor ihletett, az ő emlékére íródott, Kulcsár Ferenc, Bárcki István, Kovács Magda és mások tollából, Csanaky Eleonóra előadásában.

(internet)

Bohemia

PRÁTELSKÝ KRUH ↔ BARÁTI KÖR

Megjelent a Bohemia folyóirat 2009/1–4. összevont számának mellékleteként
a Cseh Köztársaság Külügyminisztériumának támogatásával

Kiadja: a Bohemia Baráti Kör

Felelős kiadó: Zachár Ottó

Szerkesztő: Molnár Éva

Képek: Molnár Éva, Zachár Ottó, Limes Galéria

Tördelés és nyomdai előkészítés: Veres Ágnes

ISSN 1219-0500

Nyomda: Info Nyomdaipari Kft.

© Farkas Veronika, H. Tóth István

Příloha časopisu Bohemia 1–4/2009 vyšla s využitím
dotace MZV České republiky

Vydává: Práteleký kruh Bohemia

Odpovědný vydavatel: Ottó Zachár

Redaktorka: Eva Molnárová

Obrazy: Eva Molnárová, Ottó Zachár, Galéria Limes

Příprava pro tisk: Ágnes Veres

ISSN 1219-0500

Vytištěno v tiskárně Info Tiskárny s.r.o.

© Veronika Farkas, István H. Tóth